

Kazalo

Sodobnost 7–8

julij–avgust 2016

Sodobna slovenska dramatika

- Rok Vilčnik*: Ljudski demokratični
cirkus Sakešvili 819
- Žanina Mirčevska*: Rojstvo tirana
iz glave črva 898
- Vinko Möderndorfer*: Psi lajajo 971
- Matjaž Zupančič*: Prehod 1060
- Bogomila Kravos*: SSG Trst,
sezona 2015–2016 1110

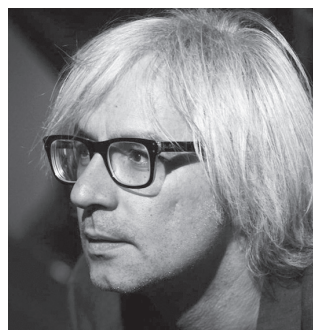
**Sodobna
slovenska
dramatika**

Rok Vilčnik

Ljudski demokratični cirkus Sakešvili

Sakešvilski ljudski demokratični cirkus

Grumova nagrada 2016

Osebe:

SAKEŠVILI
SAKEŠVILI
SAKEŠVILI
SAKEŠVILI
in še nekdo

EN SAM DOLG PRIZOR DO KONCA IGRE.

*Na odru je skala.
Takšna za sedeti ali pa stati na njej.
Nihče ne ve, zakaj.
Niti enkrat se ne sme uporabiti.*

Na oder prikoraka možakar v dolgočasni obleki in z veliko mero osebne prizadetosti oznani...

SAKEŠVILI: Drage dame in gospodje, težkega srca vam moramo povedati žalostno novico, da je predsednik Ljudske demokratične republike Sakešvili in oče naroda Sakešvili, naš véliki doživljenjski predsednik Sakešvili – *(obmolkne in od ginjenosti skloni glavo)* hvala mu – danes dopoldne nenapovedano preminil v sakešvilski bolnišnici. Ves sakešvilski narod je vse te mesece upal, da mu bo uspelo premagati zahrbtno sakešvilijo, saj je večkrat kazalo na boljše, vendar mu to žal ni uspelo.

Sredi te pomembne oznanitve ga prekine drugi možakar. Oblečen v enako dolgočasno obleko priteče med občinstvo, prične pokati frise in početi razne druge prismodarije. To je Sakešvili. Sakešvili strpno počaka, da ta opravi svoje in jo pobriše, nato pa pojasni...

SAKEŠVILI: Oprostite, našemu rekviziterju se je zmešalo.

Zdaj pa bi prosil za minuto molka, da počastimo spomin na našega pravkar preminulega doživljenjskega predsednika. *(Skloni glavo.)* Hvala mu. Prosim, če vstanete...

Povabi občinstvo, naj vstane, sklene roke in se pripravi.

SAKEŠVILI: Minuta molka.

Sledi svečana minuta molka.

Ko na oder priteče Sakešvili z leseno desko. Sakešvili ga sicer s kotičkom očesa opazi, a se ne premakne, skrbno zavezan svojemu dostojanstvenemu molku. Sakešvili ga z desko močno lopne čez hrbet, da se deska prelomi na pol. Sakešvilija to strašno zaboli in je osupel, a vztraja pri molku in z muko pogumno ignorira bolečino.

SAKEŠVILI: Slava mu.

Pobere kose deske in jih odnese z odra. Vmes pove...

SAKEŠVILI: Oprostite, našemu rekviziterju se je zmešalo.

Vrne se.

SAKEŠVILI: Drage dame in dragi gospodje, ob tej priložnosti bi se vam rad opravičil, ker bomo današnjo predstavo izvedli v nekoliko posebnih razmerah. Kot sem že omenil, se je našemu...

Od nekod se zasliši nor smeh. Sakešvili podzavestno pogleda, od kod bi ta lahko prišel, a se brž zbere in nadaljuje...

SAKEŠVILI:... rekviziterju zmešalo. Drugače imamo s seboj celo vrsto kostumov in rekvizitov, a sedaj ni na voljo nič od tega. Zmešalo pa se mu je... nemalo. Danes, ko smo izvedeli za smrt našega doživljenjskega predsednika Sakešvilija... (*Skloni glavo.*) Hvala mu... si je začel puliti lase, vleči kožo z obraza in vpiti, da se bo podelal v foyerju. In to je potem tudi storil. Nato je pobegnil z rekviziti, ki so potrebni za našo predstavo in jih prodal na črnem trgu. Od takrat ga nismo več videli. (*Premolkne in čez hip doda.*) Do tega trenutka. Kakor koli... mi bomo izvedli nocojšnjo predstavo kar se da korektno in se potrudili, da ne boste opazili razlike. In da se je našemu akviziterju... saj veste... (*nakaže z roko*) – zmešalo.

Na oder priteče Sakešvili in za njim še možakar, ki ga lovi. Prvi pobegne čez na drugo stran in izgine za zaveso, drugi se presenečeno ustavi, ko uzre občinstvo in Sakešvilija. Nerodno obstane in ne ve, kaj storiti. Oblečen je v enako dolgočasno obleko kot Sakešvilija in ime mu je Sakešvili. Po prstih pohiti do Sakešvilija, ga potegne na stran in mu zašepeta v uho.

SAKEŠVILI: Kaj?!

Sakešvili mu znova šepeta v uho in resno prikima. Strah ga je pogledati v občinstvo, tako se zdi ta stvar resna.

SAKEŠVILI: Kako je to mogoče?

SAKEŠVILI: Oba. (*Prikima.*)

SAKEŠVILI: Kako oba? Rekel si samo Sakešvili?

Sakešvili se znova primakne k Sakešvilijevemu ušesu in mu vanj zašepeta, nato se odmakne in mu resno prikima. Še vedno ne upa pogledati občinstva.

SAKEŠVILI (*še kar ne more verjeti*): Saj je vendar slon!

SAKEŠVILI: Skupaj s šimpanzom sta se ga napila. Cela flaša sakešvilovke je šla.

SAKEŠVILI: Mater sakešvilsko, pa kaj je danes vsem?! (*Si gre živčno skozi lase – nato pojasni občinstvu:*) Sakešvilija sta nam ušla. (*Nato Sakešviliju:*) Kje sta pa dobila alkohol?

SAKEŠVILI: Sakešvili jima je dal.

SAKEŠVILI: Madonca, ta je popolnoma nor!

SAKEŠVILI: Kaj bomo zdaj?

SAKEŠVILI: Prinesi sakešvilije.

SAKEŠVILI: Ne bo šlo.

SAKEŠVILI: Kako ne bo šlo?

SAKEŠVILI: Kletka je odprta, njih pa ni.

SAKEŠVILI: Kako jih ni?

SAKEŠVILI: Tako, da niso prisotni.

SAKEŠVILI (*vzdihne*): Najbrž spet Sakešvili.

SAKEŠVILI (*resno prikima*): Zgleda, da ima resne težave.

SAKEŠVILI (*se razkuri*): Pa kako jih je mogel spustiti na plano?! Kaj je res tako nor?!

SAKEŠVILI: Vse tako kaže.

SAKEŠVILI: Vendar, čestitati mu ne mislim. Na to naj kar pozabi. (*Se spomni.*) Ampak škorpijoni niso mogli daleč, najbrž so kje v kakšnem kotu.

SAKEŠVILI: Sem že vse pregledal. Niti enega nisem našel. Razen tukaj... (*Previdno pomigne proti občinstvu.*)

SAKEŠVILI: Aha. (*Mu je jasno.*) No, pa poglej. Pa diskretno. Saj veš, kako strupeni so.

Sakešvili gre med občinstvo iskat sakešvilije. Potika se med sedeži in pogleduje po tleh, še posebej pri nogah gospa s krili. Sakešvili ga z odra napeto opazuje.

SAKEŠVILI: Jih vidiš?

SAKEŠVILI (*vzklíkne*): Tu je en!

SAKEŠVILI: Odlično! Zgrabi ga!

Sakešvili se skloni, pomešetari z roko pri tleh in izpod nog ene od gospodičen potegne škorpijona.

SAKEŠVILI: Imam ga! (*Ga zadovoljno pokaže Sakešviliju.*)

SAKEŠVILI: Čestitam! Prinesi ga.

Sakešvili že hoče s škorpijonom na oder, ko nekaj na njem pritegne njegovo pozornost.

SAKEŠVILI: Hm...

SAKEŠVILI: Kaj je?

SAKEŠVILI: Ni pravi.

SAKEŠVILI: Kako ni pravi?

SAKEŠVILI: Ni sakešvili. Mu je zelo podoben, vendar na žalost ni.

SAKEŠVILI: Nazaj ga daj, samo sakešvilije išči.

SAKEŠVILI: Prav.

SAKEŠVILI: Oprostite... (*Vrne škorpijona gospodični pod noge in išče naprej.*)

SAKEŠVILI: Pa diskretno.

SAKEŠVILI: Šment!! (*Se lopne po čelu, ker se je nekaj spomnil.*)

SAKEŠVILI (*že v strahu pred novo nesrečo*): Kaj šment?

SAKEŠVILI: Smola.

SAKEŠVILI: Kaj smola?

SAKEŠVILI: Pozabil sem ti povedati, da tudi sakešvilija ni.

SAKEŠVILI: Gromska strela!

SAKEŠVILI: Že od zjutraj.

SAKEŠVILI: In to mi šele zdaj poveš?! (*Si gre živčno skozi lase.*)

SAKEŠVILI (*nejevoljno*): Če pa se mu je zmešalo!

SAKEŠVILI: Tudi njemu? Kako se lahko pitonu zmeša?

SAKEŠVILI: Ne pitonu, rekviziterju.

SAKEŠVILI: Aja. Ja. Saj, hvala bogu. Ta bi bila pa dobra, da se kači zmeša.

SAKEŠVILI: Gotovo mu je Sakešvili pomagal.

SAKEŠVILI (*jezno udari v pest*): To rekvizitersko govno! (*Nato takoj razburjeno:*) Ampak najti ga moramo! Lahko se ovije okoli koga in ga brrrrrr... (*Ga strese že samo ob misli na to.*)

SAKEŠVILI: Ne razmišljajmo tako negativno. Mogoče samo kje spi.

SAKEŠVILI: Pusti zdaj sakešvilije, pa pridi sem, to je bolj pomembno.

Sakešvili se vrne na oder.

SAKEŠVILI: A si zadaj res vse...? (*Pomigne nekam nazaj.*)

SAKEŠVILI: ... vse pogledal. (*Prikima.*)

SAKEŠVILI: Da se ni slučajno... (*z roko oponaša plazečo se kačo*) kam ven?

SAKEŠVILI (*odkima*): Ne, ven ni mogel – je vse zaprto. Tukaj je edina možnost. Rad ima družbo.

SAKEŠVILI: Presneti Sakešvili!

SAKEŠVILI: Ja, zmešan je točno po predpisih.

SAKEŠVILI: Pa ne Sakešvili.

SAKEŠVILI: Aja, Sakešvili, ja.

SAKEŠVILI: Sakešvili, ja.

SAKEŠVILI: A pogledava? (*Pomigne proti občinstvu.*)

SAKEŠVILI: Kaj vem, nočem, da nastane panika.

Nelagodno in s slabo vestjo, kar skušata nerodno skriti, se ozreta po občinstvu. Nato stopita na rob odra... Nakar se iz daljave zaslišijo grozeči vzkliki...

SAKEŠVILI (*samo glas*): Pobil vas bom! Vse vas bom pobil!

Sakešvilija otrpneti in se strahoma zbegano pogledata.

SAKEŠVILI: Si slišal?

SAKEŠVILI: Slišal. (*Prikima.*)

SAKEŠVILI: Misliš, da je...?

SAKEŠVILI: Čisto možno.

SAKEŠVILI: Na vse moramo biti pripravljeni.

SAKEŠVILI: Absolutno.

Potem pričneta napeto opazovati tla parterja pod njima. Nenadoma se urno umakneta nekaj korakov nazaj. Na obrazu se jima riše groza. Sledi nervozni pritajeni pogovor...

SAKEŠVILI: Si videl?

SAKEŠVILI: Videl. (*Prikima.*)

SAKEŠVILI: Misliš, da je lačen?

SAKEŠVILI: Kaj vem. Najbrž ne. Sakešvilijev ni več.

SAKEŠVILI (*razburjeno vzklikne*): Kaj, zajcev tudi ni?!

SAKEŠVILI: Pssst! (*Ga opozori na občinstvo, naj stiša glas.*) Sakešviliju je uspelo prilesti v njihovo kletko.

SAKEŠVILI (*nakremženo*): U, to je bil masaker.

SAKEŠVILI: Ja, vse naenkrat jih je pogoltnil.

SAKEŠVILI: Pa so bili tako srčkani.

SAKEŠVILI: Srčkani, kaj se hoče...

Sakešvili žalostno vzdihne in za hip se zamislita. Nato se zdramita in pomakneta še nekoliko globlje v oder, od koder nadaljujeta svoj nervozni pritajeni pogovor.

SAKEŠVILI: Mislil sem, da bi začeli s Sakešviliji, ker nimamo kostumov in rekvizitov.

SAKEŠVILI: Vem, Sakešvili, vem. Samo – kaj moremo. Kdo bi lahko napovedal, da se bo Sakešviliju nenadoma utrgalo. Včeraj je še zgledal tako zdrav.

SAKEŠVILI: Podelal se je v foyerju.

SAKEŠVILI: Vem. On marsikaj zmore. Zelo je sposoben.

SAKEŠVILI: No, se vsaj ni na odru.

SAKEŠVILI: Daj, no, saj ni režiser. Mater sakešvilsko, predstavo moramo izpeljati. (*Si gre živčno skozi lase.*)

SAKEŠVILI: Vem, Sakešvili, vem...

SAKEŠVILI: Kaj bomo?

SAKEŠVILI (*se nenadoma spomni*): Dajmo himno!

SAKEŠVILI (*mu je takoj všeč ideja*): Seveda! (*Se obrne k publiku in oznani:*)
Himna ljudske demokratične republike Sakešvili!

Strumno se postavita, izbočita prsi in položita roko na srce. In zapojeta. Ker je državna himna, ljudje vstanejo. Če ne, jim nakažeta, da se to spodobí.

SAKEŠVILI in SAKEŠVILI:

Na okope, na okope –
Sakešvili, Sakešvili!
Naše sonce, naše zvezde,
tebi se predajamo –
Sakešvili, Sakešvili!

Vstanimo vsi,
ko zarja zagori.
Sakešvili, Sakešvili,
v naših srcih večno si!

Hrepeneli smo po tebi
in končno si tu pri nas.
Sakešvili, Sakešvili,
ti si naš okras!

Medtem ko pojeta, rekviziter za njunima hrbtoma kaže 'Hitlerja' – z dvema prstoma oponaša njegove brke, drugo roko ima iztegnjeno v arijski pozdrav. In še razne druge hece počenja, na primer dela jima 'rogece', poka frise nad njima in se drži za nos, češ da smrdita, skaklja kot pajac

in trka z nogami v zraku ter se prekopicava, si vrta po nosu in njegovo vsebino briše vanju ter počne še razne druge barabije in vragolije. Sakešvilija nimata pojma o tem in se čudita, čemu se občinstvo smeji, saj je to vendar njihova himna, a vestno in dosledno pojeta.

SAKEŠVILI in SAKEŠVILI:

Hrepeneli smo po tebi
in končno si tu pri nas.
Sakešvili, Sakešvili,
ti si naš...

Pri zadnji vrstici se Sakešvili zlomi in med petjem zahlipa.

SAKEŠVILI: Ne morem, ne morem... ne morem verjeti, da ga ni več! (Zajoče.)

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

Tako žalostno obstojita. Nato Sakešvili stopi naprej pred občinstvo in si gre živčno z roko skozi lase. Čuti se dolžnega pojasniti...

SAKEŠVILI: Dame in gospodje, moja dolžnost je, da vam povem: zaobjela nas je nepopisna žalost, bil je naš oče, brat in učitelj.

SAKEŠVILI: In zet.

SAKEŠVILI: Zet? Komu je bil zet?

SAKEŠVILI: Materi gospe predsednice Sakešvili.

SAKEŠVILI: Ah, ja, seveda. A ta še živi?

SAKEŠVILI: Mislim, da še.

SAKEŠVILI: Kako je to žalostno, ko starši preživijo svoje otroke. Počakaj, potem je bil tudi mož. Gospe predsednici Sakešvili.

SAKEŠVILI: Seveda, bil je tudi mož. Samo ne vsem.

SAKEŠVILI: No, ja, vsem res ne. Ampak ne bi želel koga izpustiti. Kaj je bil pa tebi?

SAKEŠVILI: Meni? Ne vem, če meni ni bil najprej oče, potem pa vse ostalo. Rekel bi tak vrstni red: najprej oče, potem učitelj in na koncu brat.

SAKEŠVILI: Torej nič zet?

SAKEŠVILI: Zet vsekakor ne. Pa tebi?

SAKEŠVILI: Kaj je tisti, ki spi s tvojo ženo?

SAKEŠVILI: O, Sakešvili, kakšna čast! Iskrene čestitke! Od srca.

SAKEŠVILI: Hvala. Nisem hotel, da se razve, da ne bi mislili, da sem zato dobil ta položaj.

SAKEŠVILI: Oh, nikakor ne! Ti si vendar ta položaj izredno zaslužiš, Sakešvili.

SAKEŠVILI: Sakešvili je hotela...

SAKEŠVILI: Ma pusti zdaj svojo ženo!

SAKEŠVILI: Imaš prav.

SAKEŠVILI: Je pa zanimivo, da si je izbral prav njo...

SAKEŠVILI: Kako to misliš?

SAKEŠVILI: Moja Sakešvili je veliko bolj... bočna. Ali je tudi kaj malih Sakešvilijev?

SAKEŠVILI: Seveda.

SAKEŠVILI: A mu je kateri podoben?

SAKEŠVILI: Seveda.

SAKEŠVILI: Kakšna čast! Izredna čast!

SAKEŠVILI: Čeprav nisem čisto prepričan. Oči ima po Sakešvili.

SAKEŠVILI: Moj ima pa ravno oči po meni, pa ostalo po Sakešvili.

SAKEŠVILI: Ja, tako je to pri otrocih – od vsakega Sakešvilija kaj poberejo.

SAKEŠVILI: A je lepo, če si podoben našemu doživljenjskemu predsedniku Sakešviliju.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Vem. In zdaj ga več ni. Kaj bo z nami?

SAKEŠVILI: Ne vem... ne vem... Treba bo zdržati.

SAKEŠVILI: Ja, zdržati.

SAKEŠVILI: Skupaj premagati.

SAKEŠVILI: Ja, skupaj premagati.

Bolečina ju vse bolj lomi. Objameta se v tolažbo drug drugemu. Do njiju prihiti rekviziter in ju prične z iztegnjenim jezikom, hlastno kot psiček naskakovati. Nato zbeži...

Sakešvili in Sakešvili nekaj zaslutita in se hitro odmakneta drug od drugega – nerodno jima je...

SAKEŠVILI: Sakešvili, kaj pa počneš?

SAKEŠVILI: Jaz? Mislil sem, da ti, Sakešvili.

SAKEŠVILI: Ne spodobi se, da bi se moški objemali, čeravno nas bridka žalost k temu primora.

SAKEŠVILI: Prvič sem se objel s Sakešvilijem.

SAKEŠVILI: In kako se ti je zdelo?

SAKEŠVILI: Počutil sem se varnega.

SAKEŠVILI: Jaz tudi.

Nastopi nelagoden trenutek tišine. Nakar se Sakešvili odloči...

SAKEŠVILI: Grem za vsak slučaj še enkrat preverit rekvizite, ti pa ta čas prevzemi. Ljudem smo obljubili predstavo.

SAKEŠVILI: Kaj pa naj rečem?

SAKEŠVILI: Da se je rekviziterju zmešalo.

SAKEŠVILI: Hvala. Dober nasvet.

Sakešvili se obrne in gre. Preden izgine izza zavese, ga Sakešvili znova trešči z desko, tokrat po glavi in tako močno, da obleži. Nato ga povleče za zaveso, da ga ni več videti.

Sakešvili stopi naprej, si tre roke in v zadregi gleda v občinstvo. Najprej ima tremo, vendar mu beseda kmalu prav lepo steče.

SAKEŠVILI: Ja... rekviziterju se je zmešalo.

Drugače pa imamo v naši ljudski demokratični republiki Sakešvili vse zelo lepo urejeno. Vrste pred trgovinami so vedno ravne in tudi prvega v mesecu, ko pride kruh, niso valovite.

Lovska sezona traja od pomladi do jeseni, homoseksualce pa lahko streljamo vse leto.

Nagrada je fototapeta z našim doživljenjskim predsednikom. (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

Kmalu ne bom imel več kam lepiti.

Vendar sedaj bolj lovimo tiste, ki se sami samozadovoljujejo. Potem dobim bone za mleko.

Pri nas je samozadovoljevanje dovoljeno le, če te samozadovoljuje kdo drug ali če imaš bon. Takrat se lahko tudi sam.

Najpogostejši priimek je Stermecki, vendar ga bo kmalu izrinil Sakešvili.

Na našo državo meji več držav, ki jih ne smemo poimenovati, ker so zaostale. Nimajo niti enega kipa našega doživljenjskega predsednika Sakešvilija. (*Skloni glavo.*) Hvala mu...

On je zelo radodaren. Taborišča, ki jih je zgradil za Nesakešvilije in za tiste, ki se samozadovoljujejo brez bonov, je opremil s tuši.

Naša dežela je zelo lepa. Polna je spomenikov našemu doživljenjskemu predsedniku Sakešviliju. (*Skloni glavo.*) Hvala mu. In vsaka ulica se imenuje po njem. Tudi doline, reke in gore.

Imamo eno bencinsko črpalko.

Nekoč je našemu doživljenjskemu predsedniku... (*Skloni glavo.*) Hvala mu... zmanjkalo bencina. Takrat nam je bilo vsem hudo in treba je bilo zgraditi še nekaj dodatnih taborišč.

Če imaš srečo, naš doživljenjski predsednik izbere tvojo ženo za oploditev. (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

Ni večje časti kot skrbeti za malega Sakešvilija.

Televizijo imamo razvito in je postavljena v inštitutu. Tam so tudi navodila.

V inštitutu so izumitelji. Oni imajo bone za peteršilj in sardine.

Naš doživljenjski predsednik Sakešvili je tudi naš največji znanstvenik, on je izumil izum, da lahko tudi drugi znanstveniki izumljajo. (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

V naši ljudski demokratični republiki Sakešvili smo izumili luknje za vezalke. Izumili smo še... naj samo na hitro naštejemo glavne izume: harpuno za gozdne živali, ki jo je naš doživljenjski predsednik Sakešvili, hvala mu (*na hitro skloni glavo*), poimenoval puščica, drog za ples in sonce.

Ko pride bog – to je nekako vsake pol leta – dobimo bone za samozadovoljevanje.

Navadno samo prespi v predsedniškem bloku.

Ko je prišel prvič, je povedal, naj molimo k našemu doživljenjskemu predsedniku, tako kot on. (*Skloni glavo.*) Hvala obema.

Vsi živimo v enem bloku, razen našega velikega doživljenjskega predsednika. (*Skloni glavo.*) Hvala mu. On ima predsedniški blok. Razlikuje se od našega po oknih, drugače pa uporablja vrata, tako kot mi. Tukaj se vidi, kako je naš predsednik blizu svojemu ljudstvu. (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

V sušilnici, v pritličju bloka, je prostor z drogom za ples. Vsak zaveden Sakešvilijec mora znati plesati na drogu. To je del naše folklore, ki jo skrbno negujemo in je obvezna.

Imamo dve atomski bombi in za vsako katapult.

Pride ženska, oblečena v lep svetleč, tesno prilagajoč gimnastični kostum. To je Sakešvili. Med hojo se vsake toliko upogne v kolenih in zraven razgiba še roke. Ustavi se in se začudena zagleda v sredino odra.

SAKEŠVILI: Kje pa je drog?

SAKEŠVILI: Rekviziterju se je zmešalo.

SAKEŠVILI: Že spet?

SAKEŠVILI: Že spet? A se mu je že kdaj?

SAKEŠVILI: Seveda, še vsakič.

SAKEŠVILI: Zakaj pa si ga potem predlagala?!

SAKEŠVILI: Ker je rekel, da je sedaj čisto v redu.

SAKEŠVILI: Ko Sakešvili to sliši, bo strašno vesel.

SAKEŠVILI: Sem mislila...

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Ja, da bo tokrat normalen. A je fejest nor?

SAKEŠVILI: Tokrat mu je uspelo preseči samega sebe. Od kod pa tebi kostum?

SAKEŠVILI: Za vsak slučaj s seboj nosim rezervnega.

SAKEŠVILI: Rezervnega? Kako pa ti je to padlo na pamet?

SAKEŠVILI: Ja, če se rekviziterju slučajno zmeša. Groza! (*Se nenadoma spomni.*)

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Sakešvili je v svoji prejšnji službi nekoga ubil, ko se mu je zmešalo.

SAKEŠVILI: Ah, daj no.

SAKEŠVILI. Ne, res. Baje se je najprej podelal v foyerju, potem pa je nekoga zaklal.

SAKEŠVILI: Kje pa je delal takrat?

SAKEŠVILI: V cirkusu.

SAKEŠVILI: A tudi?

Previdno in v nekakšnem nelagodju se ozreta naokoli.

SAKEŠVILI: Si prepričana?

SAKEŠVILI: Ja. Med predstavo. (*Prične govoriti preteče, kakor da pred seboj vidi opisano.*) Plazil se je med sedeži, čisto po tiho... ljudje ga sploh opazili, ker so bili tako zaverovani v predstavo...

SAKEŠVILI: V prvih vrstah ali bolj zadaj?

SAKEŠVILI: Ne vem. Plazil se je za njihovimi hrbti, nihče ni ničesar slutil, sploh niso pomislili na to, da jim smrt diha za vrat, da se bo zdaj zdaj nad njimi vzpel norec z nožem in jih...

V dvorani se sunkovito odprejo vrata in rekviziter s strašljivim krikom plane med občinstvo.

SAKEŠVILI: Pobil vas bom! Vse vas bom pobil!

Nato jo v norem smehu ucvre ven in za seboj tresne z vrati.

SAKEŠVILI (*zagotovi občinstvu, da ga pomiri*): Vse je v najlepšem redu. To je samo del predstave. Ne skrbite.

SAKEŠVILI: Kako je bilo spati z doživljenjskim predsednikom?

SAKEŠVILI: Izredna čast, ja, kaj pa misliš! (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu. (*Prizadeto.*) Sakešvili, mislil sem...

SAKEŠVILI: A zaradi tistega v garderobi? Pozabi to, Sakešvili. To se je zgodilo, ker sem bila ranljiva.

SAKEŠVILI: Nisi rekla, da sta s Sakešvilijem končala?

SAKEŠVILI: Kako naj plešem, če ni droga?

SAKEŠVILI: Ne vem.

SAKEŠVILI: Pa začnimo s sakešviliji.

SAKEŠVILI: Ne moremo. Vse jih je izpustil na prostost.

SAKEŠVILI (*občudujoče*): Ta je nor, kot se spodobi! Kje je moj mož?

SAKEŠVILI: Iskat ga je šel.

SAKEŠVILI: Ne bo ga našel. Ko se mu zmeša, je vsega sposoben. V vsaki službi do zdaj je nekoga ubil.

SAKEŠVILI: Sem mislil, da samo v prejšnji. A več vsaj, kdaj začne ubijati? Ker do zdaj je samo grozil.

SAKEŠVILI: Praviš, v foyerju se je že podelal?

Sakešvili prikima.

SAKEŠVILI: Pa Sakešvilija je z desko?

Sakešvili prikima.

SAKEŠVILI: Kolikokrat?

SAKEŠVILI: Kaj pa jaz vem.

SAKEŠVILI: Povej – to je važno.

SAKEŠVILI: Jaz sem videl samo enkrat. Kolikokrat bi ga moral?

SAKEŠVILI: Dvakrat.

SAKEŠVILI: Ne bi vedel. In kaj sledi potem?

SAKEŠVILI: Zmanjka elektrike.

SAKEŠVILI: In potem začne ubijati?

SAKEŠVILI. Ja.

Zmanjka elektrike. Nastopi trda tema.

SAKEŠVILI: Tako kot zdaj?

SAKEŠVILI: Mislim, da ja.

SAKEŠVILI: In potem?

SAKEŠVILI: Potem se prične plaziti.

V temi med občinstvom se plazi neka postava. Tu in tam se koga dotakne. Slišimo vzklíke.

SAKEŠVILI (*se zdrzne*): Tu je.

SAKEŠVILI: Kje?

SAKEŠVILI: Med občinstvom. Ali ima nož? A ti kaj vidiš – drži v roki nož?

Napeto opazujeta občinstvo.

SAKEŠVILI: Ja!

SAKEŠVILI: O, bog!

SAKEŠVILI: Ne, čakaj...

SAKEŠVILI: Kaj je?

SAKEŠVILI: Mislim, da je izvijač.

SAKEŠVILI (*v novem upanju*): Mogoče bo kaj popravil?

SAKEŠVILI: Električno?

SAKEŠVILI: Mogoče.

Zasliši se krik.

SAKEŠVILI: Kaj je bilo tole?

Slišimo, kako se zaprejo vrata dvorane.

SAKEŠVILI: Mislim, da ne bo nič popravil.

Se razgledujeta po dvorani.

SAKEŠVILI: En gledalec manj.

SAKEŠVILI: Spet bomo morali vrniti denar.

SAKEŠVILI: Ne bomo.

SAKEŠVILI: Kako ne?

SAKEŠVILI: Gostovanje v tujini.

SAKEŠVILI: Aja, to sem pozabila. No, vsaj to. (*Nenadoma ogorčeno*): Sakešvili, kaj počneš?

SAKEŠVILI (*presenečeno*): Jaz?

SAKEŠVILI: Otipavaš me.

SAKEŠVILI: Sploh se te ne dotikam.

SAKEŠVILI: Nekaj se mi ovija okoli nog.

SAKEŠVILI: Aja...?

SAKEŠVILI: Ja.

SAKEŠVILI: Kaj pa okoli trebuha?

SAKEŠVILI: Tudi.

SAKEŠVILI: Te kaj stiska čez prsi?

SAKEŠVILI: Tudi.

SAKEŠVILI: Vidiš, nisem jaz. Je sluzasto?

SAKEŠVILI: Ja.

SAKEŠVILI: Mišičasto in gibko?

SAKEŠVILI: Ja, ja... – ampak močno me stiska!

SAKEŠVILI: Pa menda ne misliš še vedno, da sem jaz?

SAKEŠVILI: Ne, nisi, nisi ti! Oprosti! Samo...

SAKEŠVILI: Samo kaj?

SAKEŠVILI (*z muko skozi zobe*): Ne morem dihati!

SAKEŠVILI: Najbrž je sakešvili.

SAKEŠVILI (*zgroženo*): Piton?! A ni v kletki?

SAKEŠVILI: Sem ti rekel, da je vse izpustil.

SAKEŠVILI: Ta norec! (*Panično.*) Duši me! Duši meeee!! (*In vse bolj one-moglo.*) Duši... Pomagaj, Sakešvili, pomagaj...

SAKEŠVILI: Čakaj.

Zasliši se strel in ženski krik... Nato tišina.

SAKEŠVILI (*previdno*): Sakešvili? Sakešvili? Sakešvili?!

Luč se vrne. Sakešvili gleda na tleh negibno Sakešvili. Revolver ima v roki. Tiho jo pokliče.

SAKEŠVILI: Sakešvili? Sakešvili...? Sakešvili...?

Ni odgovora. Pospravi revolver in se radovedno postavi nad njo ter jo pozorneje opazuje.

SAKEŠVILI: Zgleda, da sem zgrešil.

Pogleda občinstvo in opravičljivo skomigne z rameni. Priteče Sakešvili z obvezano glavo.

SAKEŠVILI: Slišal sem strel?!

SAKEŠVILI: Rekviziterju se je zmešalo. *(Pokaže na tleh ležeče truplo.)*

SAKEŠVILI: Ne! *(Zgrudi se k Sakešvili in bridko zajóče.)* O, ljubezen moja!

SAKEŠVILI: Sakešvili?

SAKEŠVILI: Ja?

SAKEŠVILI: Imaš kak bon za samozadovoljevanje?

SAKEŠVILI: Nimam. Dal sem jih Sakešviliju.

SAKEŠVILI *(jezno)*: Pa zakaj si jih dal temu norcu?!

SAKEŠVILI: Da se mu ne zmeša.

SAKEŠVILI: Pa saj nič ne pomaga!

SAKEŠVILI: Saj nisem vedel... Deloval je tako... tako... suvereno. Pomislil sem: Ta človek se že ne bo podelal v foyerju.

SAKEŠVILI: In ravno to je storil!

SAKEŠVILI: Kaj bova zdaj? *(Vstane.)* Prekleti Sakešvili! Zakaj ga sploh prenašamo?

SAKEŠVILI: Dober je na drogu.

SAKEŠVILI: Pa ravno zdaj... (*Z muko pogleda ležečo postavo.*)

SAKEŠVILI: Kako to misliš?

SAKEŠVILI: Noseča sva z doživljenjskim predsednikom.

SAKEŠVILI: Spet?

SAKEŠVILI (*ga opomni s pogledom, da je pozabil in skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*takoj vzame na znanje in skloni glavo*): Hvala mu. (*Nato nevoščljivo:*) Kakšno srečo imata!

SAKEŠVILI: Samo zdaj ne bo nič, a ne. Veš koliko bonov za čokolado je to?

SAKEŠVILI: Zakaj pa imaš obvezano glavo?

SAKEŠVILI: Kaj zakaj? Saj si lahko misliš.

SAKEŠVILI: Vse nas bo pobil. Baje se mu še nikoli ni tako zmešalo.

SAKEŠVILI: Dokler se ni spravljal na občinstvo, je še upanje.

SAKEŠVILI (*slabe vesti pogleda občinstvo*): Ni več upanja.

SAKEŠVILI: A izpraznimo dvorano?

SAKEŠVILI: Prepozno. Lahko, da prav to hoče. Lahko, da čaka na vratih. Saj veš, kako zagrizeno je treniral.

Tedaj rekviziter krikoma pridrvi na oder. Se drži za nogo in v bolečini vpije...

SAKEŠVILI: Pičil me je! Pičil me je! Pičil me je!

Sakešvilija se mu urno umakneta.

SAKEŠVILI: Stran, norec!

SAKEŠVILI: Stran!

SAKEŠVILI: Pičil me je! (*Se zvrne po tleh držeč se za nogo.*)

SAKEŠVILI (*Sakešviliju*): Nekaj ga je pičilo.

SAKEŠVILI: Pičil me je!

SAKEŠVILI: Kdo?

SAKEŠVILI: Sakešvili.

SAKEŠVILI (*presenečeno*): Sakešvili?

SAKEŠVILI: Ne sakešvili.

SAKEŠVILI: Kdo pa?

SAKEŠVILI: Sakešvili!

SAKEŠVILI: Kateri sakešvili?

SAKEŠVILI: Sakešvili!

SAKEŠVILI: Kateri?

SAKEŠVILI: Ja, tisti, ki piči!

SAKEŠVILI: Sakešvili vendar nima strupnikov.

SAKEŠVILI: Pa ne piton! Sakešvili!

SAKEŠVILI: Aja, sakešvili! (*Mu postane jasno.*)

SAKEŠVILI: Ja, kdo pa...? Prekleta ista imena! Vedel sem, da bo enkrat prišlo do tega...

Sakešvili zleze skupaj. Sakešvilija stopita do njega.

SAKEŠVILI: Grem po protistrup. (*Se odpravi.*)

SAKEŠVILI: Šment!

SAKEŠVILI (*se ustavi in ga pogleda*): Kaj šment?

SAKEŠVILI: Smola!

SAKEŠVILI: Kaj smola?

SAKEŠVILI: Protistrup je samo za sakešvilije.

SAKEŠVILI: Ja, in?

SAKEŠVILI: Kaj pa, če ga ni pičil sakešvili? Prej sem na plano potegnil enega drugega sakešvilija.

SAKEŠVILI (*si gre živčno skozi lase*): Mater sakešvilsko, seveda. Potem mu ni pomoči.

SAKEŠVILI: Razen če ima srečo in ga je sakešvili.

SAKEŠVILI: Kaj če bi ga kar v bolnišnico?

SAKEŠVILI: Kaj pa bo v bolnišnici?

SAKEŠVILI: Kako to misliš?

SAKEŠVILI: Saj veš, da imamo bolnišnico samo za tuje novinarje. Da vidijo, kako smo napredni. In za doživljenjskega predsednika.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Njega so sicer operirali na tujem.

SAKEŠVILI: Zakaj pa na tujem, če je naša bolnišnica tako vrhunsko opremljena?

SAKEŠVILI: Nihče ne zna ravnati s to opremo.

SAKEŠVILI: Kaj pa novinarji?

SAKEŠVILI: Mislim, da tudi ne. Najbolje bi bilo, če bi ga v tukajšnjo bolnišnico? Baje imajo na tujem bolnice za paciente.

SAKEŠVILI (*to ga silno začudi*): Menda ja ne?

SAKEŠVILI: Ja. Tudi veleblagovnice imajo za kupce in kinodvorane za gledalce.

SAKEŠVILI: Kaj pa cirkusi?

SAKEŠVILI: Tudi cirkusi so za občinstvo.

SAKEŠVILI: Saj so naši tudi.

SAKEŠVILI: Samo pri njih je to ločeno.

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Gledalci in predstava.

SAKEŠVILI: Kako to misliš?

SAKEŠVILI: Pri nas je vse skupaj predstava, pri njih pa ne.

Sakešvili se ob tem tako začudi, da na veliko zajame sapo in zazija v občinstvo.

SAKEŠVILI: Ne mi rečt! Hočeš reči, da so vsi ti tukaj... (*zajame vse občinstvo s pogledom*) po svoji lastni volji?

SAKEŠVILI: Pst! Si nor?! (*Takoj pogleda okoli v strahu, da ju ne bi kdo slišal.*) Saj veš, da je prepovedana.

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Lastna volja.

SAKEŠVILI: Saj je nimam – samo omenil sem jo.

SAKEŠVILI: A bi rad pod tuš?

SAKEŠVILI: Bi se prilegel zdajle, ja.

SAKEŠVILI: V taborišče.

Sakešvili obmolzne in se z velikimi očmi, polnimi groze, zagleda v Sakešvilija. Ta mu prikima...

SAKEŠVILI: Šment, ne se igrati. To ni hec.

SAKEŠVILI: Saj ne bom več. Ušlo mi je. Ne boš nikomur povedal?

SAKEŠVILI: Ne bom. Ampak ne se igrati. Res ni hec, veš.

SAKEŠVILI: Ne bom, ne. Vem, da ni hec, veš. *(Nato pogleda v dvorano.)* Se mi je zdelo čudno, ja, da nismo vzeli zraven svojih gledalcev.

SAKEŠVILI: Tako je to v tujini.

SAKEŠVILI: Če jim paše... *(Skomigne z rameni.)*

Pozorno opazujeta občinstvo.

SAKEŠVILI: Čudni so... *(sočutno)*, zaostali.

SAKEŠVILI: Vidim, ja.

SAKEŠVILI: Baje tukaj ljudje za svoje delo dobivajo denar in na razpolago imajo en cel kup prostih dni, ko jim ni treba v službo in temu rečejo dopust?

SAKEŠVILI *(se iz srca nasmeji)*: Kakšna neumnost! Zakaj bi pa dobivali denar in proste dni? Kaj nimajo bonov?

SAKEŠVILI: Ne vem. Baje si privoščijo in uživajo.

SAKEŠVILI (*se še bolj nasmeji*): Kakšna neumnost! Zakaj bi pa uživali? So zmešani ali kaj? Uživa lahko samo doživljenjski predsednik!

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Tu ni nobene logike.

SAKEŠVILI (*skomigne z rameni*): Tujina pač.

SAKEŠVILI (*se strinja*): Zaostali do amena. (*Se nekaj spomni.*) Ampak kam potem peljejo tuje novinarje?

SAKEŠVILI: Baje se lahko sami sprehajajo naokoli in fotografirajo vse, kar želijo.

SAKEŠVILI: Mater sakešvilsko, so to eni modeli. A potem lahko fotografirajo tudi tiste, ki umirajo od lakote?

SAKEŠVILI: Najbrž.

SAKEŠVILI: Tudi otroke?

SAKEŠVILI: Mislim, da ne delajo razlik.

SAKEŠVILI: Ostudno. Pa koga to zanima?

SAKEŠVILI: Zgleda, da jih nič ne moti, da cel svet vidi, kakšna država so v resnici.

SAKEŠVILI: Kako zaostali so.

SAKEŠVILI: Hvala bogu, da imamo našega vélikega...

SAKEŠVILI: Smo imeli.

SAKEŠVILI: Smo imeli, ja.

SAKEŠVILI: Hvala mu. (*Skloni glavo.*)

SAKEŠVILI: Hvala mu. (*Skloni glavo.*)

SAKEŠVILI: Pa ne reče se, da umirajo od lakote, ampak da so neprilagojeni na pomanjkanje.

SAKEŠVILI: Zaradi nesposobnosti našega vodstva, ki je s svojimi neumnimi ukrepi uničilo kmetijstvo in gospodarstvo, sedaj ne pridelamo nič hrane in ne izdelamo več nobene reči. Uvažati pa tudi ne moremo, ker je naš veliki predsednik skregan z vsemi. Če pa že kaj ustvarimo, pograbi zase.

SAKEŠVILI (*takoj zmedeno*): Kaj si rekel?

SAKEŠVILI (*tudi on zmedeno, kakor da niti ne ve, kaj mu je ušlo*): Kaj?

SAKEŠVILI: Polno enih čudnih stavkov.

SAKEŠVILI: Aja? Nič ne vem.

SAKEŠVILI: Rekel si...

Hoče začeti, a ga Sakešvili ustavi.

SAKEŠVILI: Ah, pusti zdaj to. Itak ne boš znal ponoviti.

Nastane nelagodna tišina. Čez čas...

SAKEŠVILI: No, kako bova? (*Namigne na ležečega.*) Krsta ali...?

SAKEŠVILI: Grem po protistrup.

Sakešvili odide.

Sakešvili prične preučevati Sakešvilija.

SAKEŠVILI: Ne zgleda ravno nor. Prav spokojen je videti. Norci najbrž nimajo veliko skrbi. (*Nekaj opazi.*) Aha! Noga mu zateka. Katera? (*Preučuje Sakešvilijeve noge.*) Težko je povedati... (*V pojasnilo pove*

občinstvu.) V ljudski demokratični republiki Sakešvili nimamo levih in desnih in tudi drugih smeri ne, ker vse poti vodijo k našemu velikemu doživljenjskemu predsedniku Sakešviliju. (*Skloni glavo.*) Hvala mu.

Tedaj Sakešvili nenadoma vstane, si oplahta kombinezon in se odpravi.

SAKEŠVILI: Sakešvili?

SAKEŠVILI (*se obrne k njemu*): Ja?

SAKEŠVILI: Kam greš?

SAKEŠVILI: Na malico.

SAKEŠVILI: Kaj pa boš jedla? Sakešvili je vse prodal.

SAKEŠVILI: Imam rezervno.

SAKEŠVILI: A nisi mrtva?

SAKEŠVILI: Vse imam rezervno.

SAKEŠVILI: Tudi sebe?

Sakešvili mu prikima.

SAKEŠVILI: Potem imaš tudi rezervni drog?

SAKEŠVILI: Ne.

SAKEŠVILI: Kako ne?

SAKEŠVILI: Ta je bil rezervni.

Sakešvili gre z odra, ko se nezavestni Sakešvili zdrami...

SAKEŠVILI (*trudno dahne*): Sakešvili...

SAKEŠVILI: Ja, jaz sem. Miruj. Sakešvili te je pičil. Nor si.

SAKEŠVILI: Nisem nor.

SAKEŠVILI: Si.

SAKEŠVILI: Nisem! (*Je čisto ob moči, a razburiti se še zmore.*)

SAKEŠVILI: Zakaj pa potem ubijaš?

SAKEŠVILI: Za svobodo, mir in enakopravnost...

SAKEŠVILI: Tega ti pa ne verjamem. S tem do potankosti zanikaš naša
ljudska demokratična načela...

SAKEŠVILI (*mu pade v besedo z vzklikom*): Naj živi diktatura posameznika!

*Sakešviliju pade glava vznak, znova omedli.
Sakešvili se vrne s stekleničko protistrupa in vrvo.*

SAKEŠVILI: Imaš?

SAKEŠVILI: Ja. (*Pomiglja s stekleničko.*) Še vrv sem prinesel. (*Pokaže vrvo.*)

SAKEŠVILI: Zakaj pa?

SAKEŠVILI: Ja, če protistrup deluje...

Sakešvili ga začudeno gleda, ne razume.

SAKEŠVILI: A hočeš, da takoj plane na naju? (*Pokaže na Sakešvilija.*)

SAKEŠVILI (*se mu posveti*): Ah ja, seveda. Dobro si se spomnil.

SAKEŠVILI: Najprej ga zveživa.

Sakešvilija zvežeta Sakešvilija.

SAKEŠVILI: Bledlo se mu je, ko te ni bilo.

SAKEŠVILI: In kaj je rekel?

SAKEŠVILI: Demokracija je najvišja stopnja norosti.

SAKEŠVILI: Vedel sem, da je precej nor, a da ga bo tako zaneslo... (*Zaskrb-
ljeno zmaje z glavo.*)

SAKEŠVILI: Ali nekaj podobnega.

SAKEŠVILI: Dvigni mu glavo.

*Sakešvili dvigne Sakešviliju glavo, Sakešvili pa mu natoči protistrup v
usta.*

SAKEŠVILI: Upam, da bo pomagalo...

Sakešvili brž oživi in se prične zvijati, da bi se rešil vrvi.

SAKEŠVILI: Spustita me, gnoja sakešviljska!

SAKEŠVILI: No, Sakešvili, kako pa govoriš?

SAKEŠVILI: Zakaj sta me zvezala?

SAKEŠVILI: Sakešvili te je pičil.

SAKEŠVILI: Odvežita me! Takoj! Pri priči! Sta razumela?!

SAKEŠVILI: Tako je bolj varno zate.

SAKEŠVILI: In za nas. Nor si, Sakešvili.

SAKEŠVILI: Nisem!

SAKEŠVILI: Podelal si se v foyerju.

SAKEŠVILI: Nisem Sakešvili!

SAKEŠVILI: Kaj pa?

SAKEŠVILI: Sem... (*Se trudi, da bi povedal, a se ne spomni.*) Ne vem več...
Pozabil sem! Ampak Sakešvili nisem!

SAKEŠVILI: Kako ne? Saj se že dolgo poznavam. Če izračunam... Osnovna in srednja šola v Sakešviliju in potem sva skupaj študirala na Sakešviliju. In potem praksa v Sakešviliju...

SAKEŠVILI: Mislim, da si ga zamenjal z mano.

SAKEŠVILI: Drži gofljo!

SAKEŠVILI: Sakešvili, vem, da si nor, ampak kakšne manire pa so to?

SAKEŠVILI: Pa še doživljenjski predsednik Sakešvili je umrl.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Hvala bogu, kretena!

SAKEŠVILI: Sakešvili, a ne boš sklonil in glave in rekel 'Hvala mu'?

SAKEŠVILI: Nisem Sakešvili.

SAKEŠVILI (*izgubi potrpljenje*): Ja, kaj pa si?

SAKEŠVILI: Aaaa... (*Spet hoče nekaj reči, a ne ve kaj – trudi se, da bi povedal, ampak se ne spomni.*) Ne vem. Samo vem, da ne Sakešvili.

SAKEŠVILI: Pa tako lepo ime.

SAKEŠVILI: Drek pa Sakešvili.

SAKEŠVILI: Kaj ti je, Sakešvili?

SAKEŠVILI: Nehajta s tem Sakešvilijem!

SAKEŠVILI (*hrepeneče*): O, ko bi jaz imel tako lepo ime.

SAKEŠVILI: A sta vidva čisto pritegnjena?

SAKEŠVILI, SAKEŠVILI: Zakaj?

SAKEŠVILI: No, kako vama je ime?

SAKEŠVILI, SAKEŠVILI: Sakešvili.

SAKEŠVILI: Isto kot meni, tepca ena!

SAKEŠVILI: Ooo, to pa že ne. Jaz sem Sakešvili, on pa Sakešvili.

SAKEŠVILI: A ni to isto?

SAKEŠVILI: Nikakor ne.

SAKEŠVILI: Seveda je.

SAKEŠVILI: Ne, pa ni.

SAKEŠVILI: Ne, ni.

SAKEŠVILI: Če sem jaz Sakešvili in je on Sakešvili, a ni popolnoma jasno, da smo potem vsi trije Sakešviliji?

SAKEŠVILI: Ne, ni.

SAKEŠVILI (*presenečeno*): Od kot ti ta logika?

SAKEŠVILI (*ju nahruli*): Če je pa prekleto ime čisto isto – ista beseda, iste črke, isto se sliši, tepca zagamana sakešviljska!

SAKEŠVILI: Ej, čakaj, potem hočeš reči, da je tudi našemu doživljenjskemu predsedniku Sakešviliju...

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: ... enako ime kot nam trem?

zavzeto pojasnjevati.) Ne more on imeti istega imena kot jaz, če ga jaz izgovorim z drugim glasom: Sakešvili.

SAKEŠVILI: Sakešvili.

SAKEŠVILI: Vidiš, ko on izgovori, se sliši drugače.

Sakešvili uvidi, da ta razlaga ni brez logike.

SAKEŠVILI (*zamisljeno*): To, ja...

SAKEŠVILI: Vidiš, Sakešvili, Sakešvili razume.

SAKEŠVILI (*razburjeno, kakor da ga je na nečem ujel*): Aha! Kaj pa to? Če s tvojim glasom pokličeš mene in njega, potem je obema isto ime.

SAKEŠVILI: Ne, pa ni.

SAKEŠVILI: Kako ne? S tvojim glasom zveni čisto isto, potem je isto.

SAKEŠVILI: Ne, pa ni?

SAKEŠVILI (*prav histerično zatuli nanju*): Kako ni, tepca salamenska?

SAKEŠVILI: Ker sem bil obrnjen proti tebi, ko sem te poklical, ko pa sem njega, pa proti njemu.

SAKEŠVILI: In če jaz pokličem tebe in tebe naenkrat in sem čisto pri miru: Sakešvili, Sakešvili.

SAKEŠVILI: Tudi ne velja.

SAKEŠVILI: Zakaj ne?

SAKEŠVILI: Ker nisva ne on in ne jaz takrat...

SAKEŠVILI: ... na istem mestu...

SAKEŠVILI: ... v času in prostoru.

SAKEŠVILI: Nič ni isto.

SAKEŠVILI: Nikoli.

SAKEŠVILI: Nikdar.

Sakešvili se zakrohota.

SAKEŠVILI: A te boli?

SAKEŠVILI: A te je fejest pičil?

SAKEŠVILI (*zlobno*): Crknita oba!

SAKEŠVILI: Kakšen si...

SAKEŠVILI: ... rešila sva te smrti.

SAKEŠVILI: Poserjem se na to.

SAKEŠVILI: A ni že dovolj, da si se v foyerju?

SAKEŠVILI: Vidva sta taka dreka!

SAKEŠVILI: Mojo ženo si ubil, zato mi vrni bone za samozadovoljevanje.

SAKEŠVILI: Kaj? Nobene tvoje žene nisem ubil!

SAKEŠVILI: Kako ne? Tam leži... (*Pokaže, a seveda takoj opazi, da Sakešvili ni več.*) Ja, kje pa je?

SAKEŠVILI: Na rezervno malico je šla.

SAKEŠVILI: Rezervno malico? Kakšno rezervno malico, če je mrtva?

SAKEŠVILI: A mrtveci nimajo rezervne malice?

SAKEŠVILI: Ne vem. (*Sakešviliju.*) A mrtveci nimajo rezervne malice?

SAKEŠVILI: Kaj me briga, kakšno malico imajo mrtveci! Nobene žene nisem ubil, samo enega iz občinstva.

SAKEŠVILI: Sakešvili, pa veš, da ni lepo ubijati občinstva?

SAKEŠVILI: Ne bojo več prišli. Ker oni so tukaj po lastni volji.

SAKEŠVILI (*mu oči zažarijo, ko zavpije*): Naj živi lastna volja!

SAKEŠVILI: Res si nor.

SAKEŠVILI: Samo, da se ne razve.

SAKEŠVILI: Ne bodo nas več vabili na gostovanja v zaostale države. Ne bo več dodatnih bonov za žele bombone.

SAKEŠVILI: Bolje to, kot pa živeti v tiraniji, zatiranju in enoumju!

SAKEŠVILI (*ga nahruli*): Dovolj je tega drenja! (*Strogo zahteva.*) Kje so moji boni za samozadovoljevanje?!

SAKEŠVILI: Vse sem porabil.

SAKEŠVILI: Nor.

SAKEŠVILI: Nor.

*Sakešvili in Sakešvili drug drugemu strinjajoče prikimata. Sakešvili nena-
doma postane prijazen...*

SAKEŠVILI: Kolega, ali vaju lahko nekaj vprašam?

SAKEŠVILI: Seveda.

SAKEŠVILI: Kar daj.

SAKEŠVILI: Ali sta že bila kdaj v živalskem vrtu?

SAKEŠVILI: To pa že.

SAKEŠVILI: Oh, kolikokrat.

SAKEŠVILI: Vsi Sakešviliji smo šli skupaj.

SAKEŠVILI: Mi tudi.

SAKEŠVILI: No, in kako je ime živalim tam?

SAKEŠVILI: Kakšno neumno vprašanje.

SAKEŠVILI: Ti samo odgovori.

SAKEŠVILI: Ja, Sakešvili.

SAKEŠVILI (*iskreno iz vsega srca*): A te ne prime, da bi zaradi tega vse po vrsti fental? Vse Sakešvilije! In niti enega ne bi pustil!

SAKEŠVILI: Ijoj! (*Se počí z dlanjo po čelu.*)

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Vem, kaj si ti. (*Sakešviliju:*) Vem, kaj je on.

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI (*ponosen, da se je tega domislil*): Ti si množični morilec. (*Sakešviliju:*) Tale je množični morilec.

SAKEŠVILI (*nenadoma na vse grlo zavpije*): Jaz sem STERMECKI!

Sakešvilija se urno odmakneta od njega in ga pozorno opazujeta... Nato...

SAKEŠVILI: Stermecki je sicer čudovito ime...

SAKEŠVILI: ... samo ti ne moreš biti Stermecki.

STERMECKI: Zakaj ne?

SAKEŠVILI: Ne paše vsakemu Stermecki.

STERMECKI: Kako to misliš?

Sakešvili si od blizu ogleda obraz Stermeckega.

SAKEŠVILI: Prenizko čelo imaš.

Nato si še Sakešvili od blizu ogleda obraz Stermeckega.

SAKEŠVILI: In nosnice so preveč narazen.

STERMECKI (*užaljeno*): Neumnost! Imam višje čelo kot vidva, pa tudi nosnice so čisto zadovoljive. Kako pa vidva sploh vesta, kakšen je pravi Stermecki?

SAKEŠVILI: Enkrat sva ga srečala.

STERMECKI (*nejeverno*): Aja? Res? In kakšen je bil?

SAKEŠVILI: Visoko čelo, ozke nosnice.

SAKEŠVILI: Lep...

SAKEŠVILI: ... impozanten...

SAKEŠVILI: ... moški.

SAKEŠVILI: Zelo.

Sakešvilija si prikimata, Stermecki pa prasne v smeh. Sakešvilija ga začudeno gledata.

SAKEŠVILI (*Sakešviliju*): Kaj pa mu je? (*In Stermeckemu*.) Kaj ti pa je?

STERMECKI: To sem vendar jaz!

SAKEŠVILI: Kdo?

STERMECKI: Ja jaz – Stermecki. Mene sta srečala!

SAKEŠVILI: Kaj si pa naredil s čelom?

STERMECKI: Odvežita mi roke, pa vama pokažem.

Sakešvilija se dvomeče spogledata.

STERMECKI: Odvežita, no. Saj so samo roke.

SAKEŠVILI: Ni šans!

STERMECKI: Zakaj ne? Nočeta videti lepega, impozantnega moškega?

SAKEŠVILI: Da boš spet nor.

STERMECKI: Ne bom. Obljubim.

SAKEŠVILI (*Sakešviliju*): Se da kaj takega obljubiti?

STERMECKI: Mislim, da ne. Nisem pa prepričan. (*Se primakne k Sakešviliju in mu zašepče na uho.*) Naj priseže na doživljenjskega predsednika.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Dobra ideja. Prisezi na doživljenjskega predsednika.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

STERMECKI: Prisežem na doživljenjskega predsednika.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: No, prav. Samo če boš spet nor, veš, koga boš izdal.

Sakešvili se skloni in mu odveže roke. Ko ima Stermecki proste roke, si brž odveže še noge – tako osvobojen vstane in se pretegne. Sakešvilija se takoj umakneta korak nazaj.

SAKEŠVILI: Ej, tako se pa nismo zmenili!

STERMECKI: No, kdo je zdaj nor?

Sakešvilija se spogledata in se bedasto gledata, nato...

SAKEŠVILI: Samo Stermecki pa vseeno nisi.

SAKEŠVILI: Ni šans.

STERMECKI: No, bomo videli.

Si položi roko na čelo in dvigne lase visoko nazaj nad lobanjski svod ter se obrne k občinstvu, da ga morejo še drugi občudovati.

STERMECKI: Poglejta!

Sakešvilija se mu približata in napeto buljita v njegov obraz.

STERMECKI: A nisem lep, impozanten moški?

SAKEŠVILI: Kaj vem... Impozanten že mogoče, vendar lep...

SAKEŠVILI: Ta je malo šepava, ja.

SAKEŠVILI: Čelo mogoče – saj ne rečem, vendar...

SAKEŠVILI:... te tvoje nosnice...

STERMECKI: Razširjene so od dihanja.

SAKEŠVILI: Oprosti, meni se ti sploh ne zdiš Stermecki.

STERMECKI: Kdo pa je potem Stermecki?

STERMECKI: Presenečena bosta nad tem, kar vama bom zdaj povedal, ampak vse kaže, da sem jaz.

SAKEŠVILI: Ti?

Stermecki si položi roko na čelo in dvigne lase visoko nazaj nad lobanjski svod ter se obrne k občinstvu, da ga morejo še drugi občudovati.

STERMECKI: Poglejta te idealne nosnice.

Sakešvili in Stermecki se mu približata in napeto buljita v njegov obraz.

STERMECKI: Nosnice mogoče – saj ne rečem, vendar to tvoje čelo...

STERMECKI: A si v mladosti nosil na glavi kaj težkega?

STERMECKI: In ko kdo zakliče: "Stermecki!", mi je vedno tako toplo pri srcu.

STERMECKI: Kako lepo od tebe, da ti je toplo pri srcu, ko me ljudje pokličejo.

STERMECKI: Kaj pa govoriš?

STERMECKI (*zelo prepričano vase*): No, zdaj pa se le naglejta...

Stermecki si položi roko na čelo in dvigne lase visoko nazaj nad lobanjski svod ter se obrne k občinstvu, da ga morejo še drugi občudovati. Svečano oznani občinstvu...

STERMECKI: Dame in gospodje: Stermecki!

Stermecka se mu približata in najprej napeto buljita v njegov obraz. Nato storita enako kot on. Vsi trije se v enaki pozi razkazujejo občinstvu. Pride Sakešvili in se postavi za njimi, da je ne vidijo, in jih opazuje.

STERMECKI: A smo lahko vsi trije Stermecki?

STERMECKI: Potem bi pa res imeli vsi trije isto ime.

STERMECKI: Najbrž nismo mi krivi, če smo vsi trije lepi, impozantni moški.

Sakešvili zavpije na njih, da kar poskočijo...

SAKEŠVILI: Bedaki!

Stermecki se takoj obrnejo k njej.

SAKEŠVILI: Se vam je popolnoma utrgalo?

STERMECKI: Zakaj?

SAKEŠVILI: Vsi ste naenkrat Stermecki?

STERMECKI: Ja.

SAKEŠVILI: Niste Stermecki.

STERMECKI: Seveda smo! Poglej to čelo.

STERMECKI: Ne morete biti Stermecki. Stermecki so že zdavnaj izumrli.

STERMECKI: Pha, izumrli, kaj pa še!

STERMECKI: Na koncu boš rekla, da to ni ljudski demokratični cirkus Stermecki...

STERMECKI: Da sploh nimamo doživljenjskega predsednika Stermeckega.

STERMECKI (*skloni glavo*): Hvala mu.

STERMECKI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Seveda ne.

STERMECKI (*nenadejano izbruhne, skače okoli Sakešvili in s prstom kaže nanjo*): Njo zvežita! Zvežita ta drek! Ona ni Stermecki!

STERMECKI: Stermecki je zmešan.

STERMECKI: Pičil ga je stermecki.

SAKEŠVILI: Boste že nehali s tem Stermeckim!

STERMECKI (*s tal pobere vrv*): Torej ti, draga ženička, meniš, da nismo Stermecki?

Vsi trije Stermecki se pričnejo preteče bližati Sakešvili.

SAKEŠVILI (*v strahu*): Kaj boste s to vrvjo?

STERMECKI: Torej ti nisi Stermecki?

SAKEŠVILI (*se mu zadenjsko umika*): Povej – kaj boste z vrvjo?

STERMECKI (*je že tik ob njej – grozeče*): No, povej, kaj – torej – SI – če nisi
STERMECKI?

SAKEŠVILI (*se odmakne in ponosno zaluča pest v zrak ter zavpije*): Jaz sem
SAKEŠVILI!

Stermeckemu pade vrv iz rok. Vsi trije se ustavijo in jo zaprepadeno pogledajo. Ona jim srborito vrača pogled. Tako obstojijo. Vsake toliko hoče kateri od Stermeckih kaj reči, a si zadnji hip premisli. Končno Stermecki stopi na rob odra. Z roko si gre zamišljeno skozi lase, nato pa se odsotno zazre v daljavo. Čez čas začne...

STERMECKI: Če je temu tako...

Stermecki se mu pridruži in se tudi on odsotno zazre v daljavo.

STERMECKI: ... potem pa nam ni pomoči.

SAKEŠVILI: Zakaj?

STERMECKI: Prejšnje življenje je vdrlo v tole?

STERMECKI: Ali pa tole v prejšnje?

STERMECKI: Tega sem se bal.

STERMECKI: V ustroju časa in prostora je zazijala luknja.

SAKEŠVILI: Kakšno življenje je vdrlo? Kakšna luknja?

STERMECKI (*vzdihne in si zamišljeno gre skozi lase*): Hm, tole bo težje fiksirati.

STERMECKI: Misliš? Kaj pa če pozabimo in gremo naprej?

STERMECKI (*odkima*): Prepozno. Pojavilo se je diametralno nasprotje.

SAKEŠVILI: Kaj pa blebetate? Kaj me strašite?

STERMECKI (*njej*): Samo trenutek... (*In nezadovoljno Stermeckemu:*) Sem rekel, da mi nekaj v tej enačbi zbuja nelagodje.

STERMECKI (*razočarano*): Drugič pa ti napiši boljšo.

STERMECKI: Ni ti treba biti zdaj užaljen. Vsi hočemo le najboljše za naš cirkus. Stermecki!

STERMECKI: Da?

STERMECKI: Kako je?

STERMECKI: Trenutek.

Stermecki naredi nekaj telovadnih vaj.

SAKEŠVILI: Kaj počne?

STERMECKI: Preverja se.

Stermecki gre k Stermeckima in zadovoljno javi...

STERMECKI: Delam.

SAKEŠVILI: Zakaj?

STERMECKI (*ji naredi s prstom*): Pst!

Stermecki se odsotno zazre v daljavo, v isto smer kot Stermecka...

STERMECKI: Stroji smo. Naše aorte so tekoče žice, srce črpalka in možgani računalnik. Zrak je naše gorivo.

SAKEŠVILI: Kdo nas je sestavil? Za koga delamo? In kaj?

STERMECKI, STERMECKI: Ko bi to vedeli...

STERMECKI: ... bi bilo vse takoj lažje...

STERMECKI, STERMECKI: ... in smiselno...

STERMECKI: ... zdaj pa samo tavanja...

STERMECKI, STERMECKI... mrak in zidovi...

STERMECKI: ... prepadi in slovesa.

Stermecki se obrnejo k občinstvu in povedo...

STERMECKI, STERMECKI, STERMECKI: Eno samo slovo.

SAKEŠVILI (*vzdihne*): Ves čas...

STERMECKI: Jaz vem.

Ostali se obrnejo k njemu.

STERMECKI: Kaj veš?

STERMECKI: Kdo nas je sestavil in za koga delamo?

SAKEŠVILI (*razburjeno stopi bliže k njemu*): Kdo? Kdo?! Za božjo voljo!

STERMECKI (*iz njega bruhne*): Doživljenjski predsednik Sakešvili!!

Vsi trije Sakešviliji padejo v gromoglasni krohot. Tako se smejujejo, da se držijo za trebuhe. Sakešvili jih začudeno gleda. Ne ve, kaj bi si mislila, kaj bi rekla ali naredila... Vsake toliko nemočno pogleda občinstvo. Čez čas se zasliši glasba. Sakešviliji se umirijo, primejo čez ramena in se zavrtijo v sakešvilskem kolu. Glasno zapojejo pesem 'Hvala mu', v kateri je edino besedilo "Hvala mu". Dokler jih Sakešvili ne prekine.

SAKEŠVILI (*jezno*): Dovolj, bedaki!

SAKEŠVILI: A ne maraš sakešvilskega kola?

SAKEŠVILI: To je naša najimenitnejša narodna pesem.

SAKEŠVILI: Spominja me na otroštvo.

SAKEŠVILI (*Sakešvili*): Sakešvili – pridi, zaplešimo!

SAKEŠVILI: Pusti me!

SAKEŠVILI: A si res mislila, da smo Stermecki?

SAKEŠVILI: Dajte mi mir.

SAKEŠVILI: Ženička moja, saj je bila samo šala...

Jo hoče pobožati, a ona se izmakne.

SAKEŠVILI: Otročji si.

SAKEŠVILI: Ne bodi takšna, no...

Jo spet hoče pobožati, a mu ona zbije roko.

SAKEŠVILI: Pusti me.

Sakešvili jezno odvihra z odra. Sakešvili pa za njo.

SAKEŠVILI: Sakešvili, no, počakaj! Ženička moja... Ne jezi se, no...

Sakešvilija izgineta za zaveso...

SAKEŠVILI: Kaj se pa ta kuja?

SAKEŠVILI (*se pači*): Ja, ker ni zvezda, ne. Ker ni štange, ne.

SAKEŠVILI: A nima rezerve?

SAKEŠVILI: Saj si jo prodal.

SAKEŠVILI: Kako naj bi vedel, da je rezervna?

SAKEŠVILI: Sit sem tega. Zdaj si začel še rezervne rekvizite prodajati.

SAKEŠVILI: Nisem jaz.

SAKEŠVILI: Kdo pa?

SAKEŠVILI: Stermecki.

Prihiti Sakešvili. Strogo in odločno zahteva...

SAKEŠVILI: Obljubili smo predstavo in besedo bomo držali!

SAKEŠVILI: Jaz nisem nič obljubil. (*Pokaže na občinstvo:*) Smo koga silili, da pride?

SAKEŠVILI: Tišina! Celo življenje smo se pripravljali na ta trenutek!

SAKEŠVILI: Ampak...

SAKEŠVILI: Kaj ampak? Nič 'ampak'. (*Po vojaško ukaže:*) V vrsto!

Sakešvilija se postrojita v vrsto. Sakešvili si ju ogleda in popravi, kar je treba – držo, ovratnik, zapre gumb itd. Nato stopi naprej pred občinstvo in svečano najavi.

SAKEŠVILI: Dame in gospodje – žalovanje!

Sakešvilijema se obraza takoj razpotegneta v neznansko žalost.

SAKEŠVILI: Pa da vidimo...

Sakešvili se obrne na petah in si ju strogo ogleda.

SAKEŠVILI: Sakešvili!

SAKEŠVILI Ja?

SAKEŠVILI: Kako to žaluješ?

SAKEŠVILI: Kaj pa je narobe?

SAKEŠVILI: Kje so solze?

SAKEŠVILI: Ne morem takoj.

SAKEŠVILI: Kako ne moreš takoj?

SAKEŠVILI: Rabim čas.

SAKEŠVILI: In če te vmes fotografirajo? Kako bo to izgledalo v medijih?

SAKEŠVILI (*hinavsko*): Kot da mu je prav.

SAKEŠVILI (*zagrozi*): Sakešvili, drži...

SAKEŠVILI: Tišina! Ja, kot da ti je prav, da ga ni več! Celi svet bo izvedel, da te en drek briga za našega velikega doživljenjskega predsednika!

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Saj se trudim, pa ne gre! (*Se kremži.*)

SAKEŠVILI (*ga lopne, da ga opomni, kaj mora reči*): Hvala mu!

SAKEŠILI (*hitro skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*hinavsko namigne*): Privošči mu, da je mrtev.

SAKEŠVILI: Hinavec!

SAKEŠVILI: Tišina! Mirno! Kaj se to pravi? A naj inšpekcijo za žalovanje pokličem?

Sakešvilija se takoj postavita nazaj v vrsto in otrpneta v pozi 'mirno'. Sakešvili stopi do Sakešvilija in ga nahruli točno v obraz.

SAKEŠVILI: To je eno navadno amatersko sranje!

SAKEŠVILI: Ne morem brez čebule!

SAKEŠVILI: Ne rabiš čebule. Čutiti moraš, razumeš – čutiti. Moraš prodreti v samo tkivo bolečine. Zakaj se ona rodi v tebi? Kje je njen izvir? Od kod se ona hrani? Kje se ona manifestira?

SAKEŠVILI (*zbežano*): Kaj?

SAKEŠVILI (*izgubi potrpljenje in ga znova nahruli*): Mora se v vseh ozirih videti, da živalsko trpiš! (*Se ustavi, zajame sapo, ker se je nekaj odločil.*)
Takole, poglej...

Sakešvili stopi pred občinstvo, si hlastno z glave strga obvezo in jo zažene na pod. Nato prične vzdihovati, stokati, jamrati, smrkati, jokati, tuliti, se prijemati za srce in glavo, vleče si kožo z obraza, puli lase, tolče po sebi ter vije roke v neznosni bolečini... V glavnem – njegovo žalovanje je mojstrovina.

SAKEŠVILI (*zmagoslavno pokaže nase*): Žalovanje, dame in gospodje! (*Sakešvili sam zaploska občinstvu, da bi ga spodbudil k aplavzu. Trkne s petami in se prikloni.*)

SAKEŠVILI (*občinstvu in kolegoma na odru*): Hvala, hvala, hvala... (*Teatralno meče poljube na vse strani, širi roke in se priklanja.*) Zelo prijazno. Hvala. Hvala...

SAKEŠVILI (*tišje Sakešviliju*): Joj, mi gre na živce.

SAKEŠVILI (*občudujoče*): Žalovati pa zna.

SAKEŠVILI (*se obregne*): Če ne bi bilo mene, bi še zdaj posiljeval po taboriščih.

SAKEŠVILI (*se ves žareč od navdušenja obrne k Sakešviliju*): Si videl?

SAKEŠVILI: Ne. Stran sem gledal.

SAKEŠVILI: Tišina! Naredila bosta sramoto celemu sakešvilskemu narodu!

SAKEŠVILI: Jaz že ne.

SAKEŠVILI: Tudi pri tebi je treba marsikaj popraviti.

SAKEŠVILI: Kaj?! Tako kot je meni hudo za našim doživljenjskim predsednikom, ni nikomur.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Ja, hvala mu. V osnovni šoli so vedno mene izbrali, ko se je kak doživljenjski predsednik stegnil.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Hvala, ja. Ste videli video s praktičnimi prikazi, kako se mora na stadionih žalovati za doživljenjskimi predsedniki?

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala jim.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala jim.

SAKEŠVILI: Kdo je v tretji vrsti na južni tribuni?

Sakešvili izvleče pištolo in jo nameri Sakešviliju v sence.

SAKEŠVILI: A boš ti začel sklanjati glavo, tako kot je treba?

SAKEŠVILI: Saj sem.

SAKEŠVILI (*mu zabrusti*): Ne, pa nisi!

SAKEŠVILI (*trmasto*): Pa sem.

SAKEŠVILI (*napne petelina*). Ne bom dvakrat rekel...

Sakešvili takoj skloni glavo tako, kot je treba.

SAKEŠVILI (*zadovoljno*): No, vidiš, saj gre. (*Še zahteva...*) Besede?

SAKEŠVILI: Hvala mu.

SAKEŠVILI: Vidiš, njega en drek briga za velikega predsednika! (*Pokaže na Sakešvilija.*)

SAKEŠVILI: Mene?

SAKEŠVILI: Če bi bil res tako dober, bi bil na igrišču.

SAKEŠVILI: Ti, ki niti solz nimaš!

SAKEŠVILI: Imam. Res da malo zamujajo, a so večje kot tvoje.

SAKEŠVILI: Aja – večje? Večje? No, potem pa pokaži! (*Ga izzove.*)

Postavita se drug proti drugemu in si zastrmita naravnost v oči.

SAKEŠVILI: Bosta nehala drekariti? Slišita? Niti zahvalila se nista velikemu predsedniku! Evo, spet sem ga omenil, pa nič... Slišita?! Tepca... Hvala mu! Hvala muuuu!! Miiiiirno...! Marš v vrsto!

Sakešvili peni in jima grozi z revolverjem, a Sakešvilijev to ne gane, nepremično buljita drug v drugega.

SAKEŠVILI: No, kaj je zdaj?

SAKEŠVILI: Zdaj bo... *(Se napenja.)*

SAKEŠVILI: Moja je že na licu...

SAKEŠVILI: Zdaj bo... zdaj...

Zasliši se prdec.

SAKEŠVILI: Šmentani vrag, kaj je bilo tole?!

Sakešvili slabe vesti izbruhne...

SAKEŠVILI: To je zaradi teh prekletih solz!

SAKEŠVILI *(zgroženo)*: Sakešvili, kako si ga mogel spustiti v takem trenutku?

SAKEŠVILI: Napel sem se in...

SAKEŠVILI: Ti veš, kaj te zdaj čaka? *(Uperi vanj revolver.)*

SAKEŠVILI *(radostno)*: Smrt?

SAKEŠVILI *(ga nahruli in odmakne revolver)*: Nobene usluge ti ne bomo delali!

SAKEŠVILI: Kaj pa? Samomor?

SAKEŠVILI: Za samomor moraš imeti bon.

SAKEŠVILI: Kaj pa? Taborišče?

SAKEŠVILI: Taborišče je v primeru, če se premakneš. *(Pospravi revolver.)*

SAKEŠVILI *(nesrečno)*: Kaj pa?

SAKEŠVILI: Zaplemba vseh posterjev našega velikega doživljenjskega predsednika.

SAKEŠVILI: Oooooo...! (*To spoznanje ga zlomi – v bridkem trpljenju pade na kolena in zajohče.*) Neeee! Samo tega ne!

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo in jokavo*): Hvala mu... (*In takoj spet nesrečno.*) Ne posterjev, ne zdaj, ko ga ni več... (*Bridko hlipa.*)

SAKEŠVILI: Žal. Tako velevajo zakoni.

SAKEŠVILI (*pogleda Sakešvilija*): Zaradi enega samega malega...?

Sakešvili mu prikima.

SAKEŠVILI: Pa saj me ni treba prijaviti.

SAKEŠVILI: Oprosti, to je prevelika reč.

SAKEŠVILI (*vstane in ga roti*): Daj no, Sakešvili – bodi milosten. Vsak po svoje kaže žalost.

SAKEŠVILI: Mater sakešvilsko, ta zvok je nedopusten! (*Si gre z roko živčno skozi lase.*)

SAKEŠVILI: Sakešvili je prodal vse rekvizite, izpustil živali in se podelal v foyerju...!

SAKEŠVILI (*pamfletarsko*): Podelal sem se v čast našemu velikemu doživljenjskemu predsedniku!

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*zaprepadeno*): Sakešvili, tebi se je res zmešalo...

SAKEŠVILI: Tišina že enkrat! Tišina! Mirno! To je cirkus, ne pa tržnica! Alo, mirno! Slišita? Mirnooo!!

Sakešvilija se nejevoljno postavita v držo 'mirno'.

SAKEŠVILI: Zaprita že enkrat svoja umazana gobca! (*Stopi k Sakešviliju in mu v obraz pove.*) Žalost je eksaktna znanost. Kaj nas uči? Da smo tukaj notri vsi Sakešviliji! (*Se potrka po prsih, nato se obrne k Sakešviliju.*) Sakešvili, kakšno oceno si imel v osnovni šoli iz predmeta 'žalovanje v primeru smrti doživljenjskega predsednika'?

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*žalostno*): Slabo.

SAKEŠVILI: Ker si prdel, mrha nehvaležna!

SAKEŠVILI (*se veselo pohvali*): Sem bil pa prvi na državnem tekmovanju iz njegovega življenjepisa. Pa vsi vemo, kako je to težko, ker se ves čas spreminja!

SAKEŠVILI (*nejeverno zmaje z glavo*): Kako so te sploh sprejeli v cirkus?

SAKEŠVILI (*to ga prizadene*): Vse življenje sem že nekaj slabšega kot drugi, ker ne znam dobro žalovati. Pa kaj, če ne morem takoj potočiti solze. Pa kaj, če izpuščam pline med žalovanjem. Kdo pa vidi v mojo notranjost, koliko mi je zares hudo?!

SAKEŠVILI: Raje ne bi gledal v tvojo notranjost.

SAKEŠVILI: A bi pristal na preizkus z detektorjem laži?

SAKEŠVILI: Nočem na natezalnico!

SAKEŠVILI: Sakešvili, kaj si bojo pa ljudje mislili?

SAKEŠVILI: Da smo butasti Stermecki.

SAKEŠVILI: Ja, ti so res eni čudni tiči! Skoraj vsi so že Sakešviliji.

SAKEŠVILI: A torej niso izumrli?

SAKEŠVILI: En je še.

SAKEŠVILI: Samo ta je v tujini.

SAKEŠVILI: Kje pa?

SAKEŠVILI: V tujini.

SAKEŠVILI: Mislim, kje pa – kje je zdaj?

SAKEŠVILI: Baje je v nekem cirkusu za rekviziterja.

Nastane tišina. Sakešvilija se kot v nekem novem spoznanju zagledata v Sakešvilija. Ta začne mencati in drsati z nogo po tleh. Nato se urno požene v beg.

SAKEŠVILIIJA: Izdajalec!

Sakešvilija se poženeta za njim. Vpijejo in se lovijo med občinstvom. Sakešvilija izvlečeta revolverja in pričneta streljati na Sakešvilija. Ta jima ne bodi len vrne. Nastane pravi strelski obračun. Dokler Sakešvili ne pobegne skozi vrata dvorane, onadva pa hajdi takoj za njim. Za kak trenutek se še slišijo strelji in vpitje. Še preden pa direndaj zunaj potihne, na oder veselo privriska Sakešvili. Oblečena v enako dolgočasno obleko kot Sakešviliji poskakuje in strelja v zrak ter radostno vzklika...

SAKEŠVILI: Juhu! Juhu! Juhuhuhuhu!! Živela ženin in nevesta! Živela...!

Se nenadoma začudena ustavi...

SAKEŠVILI: Kaj pa? Kaj...? (*Se zmedeno ozira naokoli, nato vpraša občinstvo.*)
Kaj ni poroka? Zdelo se mi je, da slišim streljanje, pa sem mislila...
(*Njen obraz postane otožen.*) Ko je poroka, dobimo bone za srečo.

Nato pospravi revolver in sede na skalo... vzdihne... in čez hip prične...

SAKEŠVILI: Jaz sem Sakešvili, ki lahko rojeva otroke. Pri nas ni spolov, je le spol doživljenjskega predsednika. (*Skloni glavo.*) Hvala mu. Ljubezen je samo ena. Tista do našega velikega doživljenjskega predsednika. (*Skloni glavo.*) Hvala mu. Če te ujamejo, da ljubiš koga drugega, ti vzamejo ime. Brez imena pa moraš v taborišče. (*Vstane in pamfletarsko pove.*) Naša čustva, razmišljanja in dejanja ne smejo izražati ničesar drugega razen spoštovanja do našega doživljenjskega predsednika Sakešvilija! (*Skloni glavo.*) Hvala mu. (*Sede.*) Preden sem se poročila, sem nekaj časa delala v taborišču. Tam preživiš, če si Sakešvili, drugače pa ne. Morala sem ugotovljati, kateri od Nesakešvilijev je ohranil željo do svojega dostojanstva. Če sem pri komu opazila kaj takšnega, sem ga takoj prijavila.

Tam sem spoznala svojega moža.

Ne boste verjeli, kje vse ljudje skrivajo svoja dostojanstva. V najpreprostejših rečeh: v zemlji, soncu, kamnih, v letnih časih... v drobčenih steninah, bolhah, pajkih... v vsakodnevni predmetih... žlici, glavniku, igli... v spominu – ena sama misel na dom je dovolj, ena sama misel na ljubljeno osebo, verz, filozofski rek...

Ni bilo lahko delo. Najprej sem morala premagati svoje dostojanstvo. (*Vstane in pamfletarsko pove:*) Jaz sem svoje dostojanstvo premagala tako, da sem se dala posiliti že kot rosno mlada deklica! (*Sede nazaj in razloži občinstvu:*) Sakešviliji, ki posiljujejo, dobijo bone za vino. Današnje generacije Sakešvilijev se že rodijo s pravo vrednoto dostojanstva. Posiljujejo le še priseljence.

Nenadoma zasliši šum in se obrne. Z leve strani odra, skrit za zaveso, se pojavi Sakešvili. Nagne se le toliko naprej, da ga vidi le delček. Glasno šepetata...

SAKEŠVILI: Pst! Pst!

SAKEŠVILI (*presenečeno vzklikne*): Sakešvili?!

SAKEŠVILI: Pst!

SAKEŠVILI: A te nista ujela?

SAKEŠVILI: Kaj misliš?

SAKEŠVILI: Zakaj pa se skrivaš?

SAKEŠVILI: Pst! Sem pridi.

SAKEŠVILI: Zakaj?

SAKEŠVILI: Pridi, no. Nekaj važnega ti bom povedal.

SAKEŠVILI: Daj mir, nor si!

SAKEŠVILI: Nisem. Pridi sem, no. *(Ji maha z roko, naj vendar pride.)*

SAKEŠVILI: Zakaj pa ti ne prideš sem?

SAKEŠVILI: Bolj varno je tu. *(Se ozira naokoli v strahu, da ju kdo ne opazuje.)*
Pridi no.

SAKEŠVILI: No, prav.

Sakešvili nerada gre do Sakešvilija. Sicer nehata šepetati, a pogovor še nekaj časa ohrani dobršno mero zaupnosti.

SAKEŠVILI: Kaj je?

SAKEŠVILI: Prišla je direktiva od zgoraj...

SAKEŠVILI: Zgoraj? *(Pogleda v strop.)*

SAKEŠVILI: Ne glej gor, no. Tako se samo reče. Pomembna je direktiva.
Poslušaj. *(Se ves čas v strahu ozira naokoli, da ju kdo ne bi zalotil.)*

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Ne bomo več Sakešviliji.

Sakešvili se prične smejati.

SAKEŠVILI: Pst!

SAKEŠVILI: Če pa take razdiraš!

SAKEŠVILI: Smej se, ja. Samo ko se boš naslednjič komu predstavila, pazi – lahko te stane glave.

Te besede in način, kako jih je Sakešvili povedal, Sakešvili zresnijo in prestrašijo...

SAKEŠVILI: Kako to? Kako to, da ne bomo več Sakešviliji?

SAKEŠVILI: Ja, stari bedak je mrtev.

SAKEŠVILI: Stari bedak?

SAKEŠVILI: Ja, Sakešvili – predsednik, ne.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Pusti zdaj to. Pijavka je crknila.

SAKEŠVILI (*se zgrozi*): Kako pa govoriš o njem?

SAKEŠVILI: Saj je res.

SAKEŠVILI: Res si zmešan.

SAKEŠVILI: Tvoj mož se zdaj piše drugače.

SAKEŠVILI: Kako?

SAKEŠVILI: Ne vem. Lahko je kar koli.

SAKEŠVILI: Stermecki?

SAKEŠVILI: Tvoj mož je gotovo kaj drugega.

SAKEŠVILI: Zakaj to misliš?

SAKEŠVILI: Veliko ve o tujini.

SAKEŠVILI (*prepričano*): On nima pojma o tujini.

SAKEŠVILI: Mogoče kdaj prej, zdaj pa je drugače. Veš, da tukaj ljudje dobivajo delo za svoj denar?

SAKEŠVILI (*nejeverno*): Veš da. Ti je on to rekel?

SAKEŠVILI: Slišal sem, ko sem bil v nezavesti. Rekel je, da je naše kmetijstvo uničilo vodstvo.

SAKEŠVILI: In ti to verjameš?

SAKEŠVILI: Saj ti pravim, da sem bil v nezavesti. Pa ti? A ti res verjameš, da sem nor?

SAKEŠVILI: Podelal si se v foyerju.

SAKEŠVILI: Sila je bila.

SAKEŠVILI: Gledalca si fental.

SAKEŠVILI: Joj, si malenkostna.

SAKEŠVILI: Vse živali si izpustil, rekvizite prodal... Kje sploh imaš denar?

SAKEŠVILI: Zapravil.

SAKEŠVILI: Zakaj?

SAKEŠVILI: Za bone.

SAKEŠVILI (*presenečeno*): A jih tukaj imajo?

SAKEŠVILI: Na črnem trgu se da vse dobiti.

SAKEŠVILI: In za kaj?

SAKEŠVILI (*pomenljivo*): Saj veš, za kaj.

SAKEŠVILI: Res si nor.

SAKEŠVILI: Oprosti.

SAKEŠVILI: Moral bi na odvajanje.

SAKEŠVILI: Saj sem bil.

SAKEŠVILI: Ni ravno uspelo, kaj?

SAKEŠVILI: Če pa tako uživam!

SAKEŠVILI: Mogoče se ti zaradi tega meša.

SAKEŠVILI: V glavnem, prekleto pazi, vsi smo zdaj nekaj drugega.

SAKEŠVILI: Kako pa sploh veš, da je v resnici tako? (*Se odmakne od njega.*)
A me preizkušaš?

SAKEŠVILI: Ne. Stvar je resna. Morava ugotoviti, kaj smo po novem. Se še ne ve. Bijejo se intenzivni notranji boji. Več frakcij je in vsaka vleče na svojo stran. Lahko smo kar koli: Colbert, Sirotka, Jodorowski, Conti, Bratko, Sonnenlietner, Spraga, Zorba, Milivojević, Kuntner, Johannson, Bela, Bono, Strummer, Suko, Parker, Strauss, Alvarez, Stroboskovski, Fujimoto, Blake, Varga, Tibodabo, Weber, Jing, Miklavec... A nisi ti bila včasih Miklavec?

SAKEŠVILI: Ne. To je bil mož. Jaz sem Loebe.

Sakešvili naveličano vzdihne in prične zamišljeno korakati sem in tja čez oder. Sakešvili ji sledi.

SAKEŠVILI: Kolikokrat še?

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Bomo morali zamenjati.

SAKEŠVILI: A ti si zamenjala?

SAKEŠVILI: Seveda. Saj ti pravim, da sem bila Loebe.

SAKEŠVILI: Jaz še nisem.

SAKEŠVILI: A ti si že ves čas Sakešvili?

SAKEŠVILI: Ja.

SAKEŠVILI: Torej so bili že tvoji starši Sakešvili?

SAKEŠVILI: Ne.

SAKEŠVILI: Kaj pa?

SAKEŠVILI: Ne vem.

SAKEŠVILI: Kako ne veš?

SAKEŠVILI: Nisem jih poznal.

SAKEŠVILI: Potem si Nesakešvili.

Sakešvili jo začudeno pogleda, nato se zamisli... čez čas...

SAKEŠVILI: Potem si tudi ti Nesakešvili.

SAKEŠVILI: Jaz sem Loebe.

SAKEŠVILI: Leobe ni Sakešvili.

Tišina... gledata v občinstvo... čez čas...

SAKEŠVILI: Naš veliki doživljenjski predsednik tudi ni bil Sakešvili.

SAKEŠVILI: Kaj pa? Stermecki?

SAKEŠVILI: Ne. Mislim, da je bil Bauman.

Tišina.

SAKEŠVILI (*skloni glavo in tiho reče*): Hvala mu.

Sakešvili zavije z očmi. Tišina...

SAKEŠVILI: Kdo pa je Sakešvili?

SAKEŠVILI: Sakešvili je bil njegov morski prašiček.

SAKEŠVILI: Šment, vedno se mi je zdelo to ime sila čudno!

SAKEŠVILI: Strašno je bil navezan nanj. Zelo rad ga je imel. Oče ga je pretepal...

SAKEŠVILI: Ubogi prašiček.

SAKEŠVILI: Ne prašička, Sakešvilija.

SAKEŠVILI: Aja, Baumana.

SAKEŠVILI: Baumana, ja.

SAKEŠVILI: Njegova zgodba je žalostna.

SAKEŠVILI: Čigava?

SAKEŠVILI: Od Stermeckega.

SAKEŠVILI: Kaj ima pa on zdaj s tem?

SAKEŠVILI: Stermecki je njegov pravi oče.

SAKEŠVILI: Zakaj pa je Sakešvili bil Bauman? A je Stermecki tudi bil morski prašiček? A so obema dali potem ime Bauman?

SAKEŠVILI: Tega pa ne vem. Vem samo, da je Stermecki sestavljenka iz dveh priimkov.

SAKEŠVILI: Katerih?

SAKEŠVILI: Ster in Mecki.

SAKEŠVILI: No, saj tudi Sakešvili bi lahko bila.

SAKEŠVILI: Ne, Sakešvili je ena sama beseda.

SAKEŠVILI: Kaj pa Bauman?

SAKEŠVILI: V redu je, hvala. Zakaj vprašaš?

*Se pričneta režat. Ko se umirita, opazita, da poleg njiju stojita Sakešvilija.
Najprej se nekaj trenutkov merijo z očmi...*

SAKEŠVILI: Zdravo.

SAKEŠVILI: Zdravo kdo?

SAKEŠVILI: Ja, vidva.

SAKEŠVILI: Kdo – midva?

SAKEŠVILI: Vidva...

SAKEŠVILI: Kdo pa sva midva?

SAKEŠVILI: Ja vidva, kdor pač sta.

SAKEŠVILI: A ne veš?

SAKEŠVILI: Seveda vem.

SAKEŠVILI: No, kdo je ona?

SAKEŠVILI: Ja, kdo si ti?

SAKEŠVILI: Kaj te briga! Ti povej?!

SAKEŠVILI: Ti prva.

SAKEŠVILI: Ti prvi.

SAKEŠVILI: Ti.

SAKEŠVILI: Ne črhni niti besede, dokler ne izveva, s kom imava opravka.

SAKEŠVILI: Veš kaj, ne bosta se izmazala. Midva dobro veva, kdo sva.

SAKEŠVILI: No, kdo?

SAKEŠVILI: Na limanice naju pa ne boš! Midva veva, vidva pa ne.

SAKEŠVILI: No, potem pa povejta!

SAKEŠVILI: Aha – da bi bila potem vidva isto? Ni šans.

SAKEŠVILI: Če bi vedela, bi takoj povedala.

SAKEŠVILI: Kaj boš ti govorila, ko pojma nimaš, kdo si.

SAKEŠVILI: No, kar lepo povejta. Nič ne bo hudega.

SAKEŠVILI: O, tako pa to ne gre.

SAKEŠVILI: O, seveda gre.

SAKEŠVILI: Misliš?

SAKEŠVILI: Absolutno.

SAKEŠVILI: Nista ravno prepričana.

SAKEŠVILI: O, pa še kako sva prepričana! Tako prepričana, da natanko veva.

SAKEŠVILI: No, pa povejta.

SAKEŠVILI: Sem rekel – vidva prva...

Tišina.

SAKEŠVILI: Nekdo bo moral.

SAKEŠVILI (*vzdihne*): Ja, nekdo bo moral.

SAKEŠVILI: Kaj pa če...

SAKEŠVILI (*takoj zapopade*): Ja?

SAKEŠVILI: ... sva midva... tisto od prej?

SAKEŠVILI: Kaj pa je tisto od prej?

SAKEŠVILI: Ja, no... tisto od prej.

SAKEŠVILI: Prej prej ali zdaj prej?

SAKEŠVILI: Mislim, da prej prej. A je zdaj prej kaj drugače?

SAKEŠVILI: Mogoče.

SAKEŠVILI: Mislita?

SAKEŠVILI: Kaj vem. Sta vidva zdaj isto kot prej?

SAKEŠVILI: Hm... ne vem. A bi morala biti?

SAKEŠVILI: Nič vama ni treba. Samo bodita, kar sta.

SAKEŠVILI: Saj sva. Z dušo in telesom.

SAKEŠVILI: In kaj je to?

SAKEŠVILI: Telo je to, kar vidita, duša pa je tisto nevidno znotraj nas.

SAKEŠVILI: In kako se vse to skupaj imenuje?

SAKEŠVILI: Pa kaj je to tako važno?! Sem, kar sem!

SAKEŠVILI: Ja, saj tudi midva. Samo...

SAKEŠVILI: Samo kaj?

SAKEŠVILI: Da ni to kaj napačnega?

SAKEŠVILI: Ah, bejži, bejži, deset let smo že skupaj v tem cirkusu. Ni vrag, da se ne bi znali zmeniti.

SAKEŠVILI: Devet let? A ni več?

SAKEŠVILI: Ne, natanko osem.

SAKEŠVILI: Ja, dolgih sedem.

SAKEŠVILI (*Sakešvili*): A se tudi tebi zdi šest?

SAKEŠVILI: Ja, res je, bo že kakih pet.

SAKEŠVILI: Štiri leta hitro minejo.

SAKEŠVILI: Naslednji mesec dopolnimo tri.

SAKEŠVILI: Dve ni tako velika številka.

SAKEŠVILI: Skupaj smo že celo leto.

SAKEŠVILI: Ko bo za nami prvi mesec, bo dosti lažje.

*Za hip umolknejo. Zdi se, da jih nekaj hudo bega...
Prvi se zdrami Sakešvili.*

SAKEŠVILI: No, torej, kako je ime tvoji ženi?

SAKEŠVILI: Naj sama pove. No, draga?

SAKEŠVILI: Tebe je vprašal. A si pozabil?

SAKEŠVILI: Dame imajo prednost.

SAKEŠVILI: Pri nas spolov ni.

SAKEŠVILI: Kje pri vas?

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Kje pri vas? Kako se imenujete?

Nastane tišina. Nenadoma si Sakešvili prične odpenjati hlače.

SAKEŠVILI: Kaj pa počneš?

SAKEŠVILI: Slačim hlače.

SAKEŠVILI: Zakaj?

SAKEŠVILI: Podelal se bom.

SAKEŠVILI: Tukaj?!

SAKEŠVILI: Si nor?! Ni šans!

SAKEŠVILI: Saj to ni foyer!

SAKEŠVILI: Samo režiser se lahko podela na odru.

Sakešvili spusti hlače in počepne.

SAKEŠVILI: Da si ne bi drznil!

SAKEŠVILI: Daj, no, Sakešvili, saj ne moreš tako.

SAKEŠVILI (*se obrne k občinstvu, dvigne roke in oznani*): Dame in gospodje, rekviziterju se je zmešalo!

SAKEŠVILI: Kako – rekviziterju?

SAKEŠVILI: Ja njemu, ne. *(Pokaže na čepečega Sakešvilija.)*

SAKEŠVILI: Jaz sem rekviziter.

SAKEŠVILI: Ja, on.

SAKEŠVILI: Vsak, ki se mu zmeša, je rekviziter.

SAKEŠVILI: Aja?

SAKEŠVILI: Ja.

SAKEŠVILI: Jaz sem pa mislila...?

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Da je to služba.

SAKEŠVILI: Smešno! Zakaj pa?

SAKEŠVILI: Ker uporabljamo rekvizite in rabimo rekviziterja, da skrbi za njih.

SAKEŠVILI: A jih imamo?

SAKEŠVILI: Ne.

SAKEŠVILI: No, vidita.

SAKEŠVILI: Ampak to samo zato, ker se je rekviziterju zmešalo in jih je prodal.

SAKEŠVILI: Na črnem trgu?

SAKEŠVILI: Črnem, ja. Kaj je važna barva.

SAKEŠVILI: Črna sploh ni barva.

SAKEŠVILI: In zakaj, vas vprašam?

SAKEŠVILI: Tako je to na tem svetu.

SAKEŠVILI: Sprašujem, zakaj je prodal rekvizite?

SAKEŠVILI: Ja, ker se mu je zmešalo.

SAKEŠVILI: No, vidite. In tudi ta bi jih prodal, zdaj ko je zmešan.

SAKEŠVILI: Oprosti, meni se pa on res ne zdi nor.

SAKEŠVILI (*užaljeno*): To so zlobna natolcevanja...

SAKEŠVILI: Saj se niti podelal nisi.

SAKEŠVILI (*žalostno*): Zaprt sem. (*Nato se spomni.*) Kaj pa če ubijem kakšnega gledalca?

Nastane tišina. Stoječi Sakešviliji se spogledajo.

SAKEŠVILI: Seveda, naj ubije kakšnega gledalca, pa bomo videli.

SAKEŠVILI: Itak niso del predstave.

SAKEŠVILI: Mogoče ga to odpre.

SAKEŠVILI: Ja, točno to bom naredil! Dva bom fental, boste videli! Tri, štiri, pet! Tako učinkovitega rekviziterja ta cirkus še ni imel!

Ugasne luč. Sakešvili zavpije...

SAKEŠVILI: Jaz ne mislim več čistiti foyerja!

Luč se vrne.

SAKEŠVILI: Škoda. (*Vstane in si obleče hlače.*)

SAKEŠVILI: Ne skrbi, draga, sem v foayer postavil kahlo.

SAKEŠVILI: Ni to malo prepozno?

SAKEŠVILI: Nikoli ni prepozno. Vedno se lahko komu zmeša.

SAKEŠVILI: Ti se pa nekam dosti spoznaš na vse to?

SAKEŠVILI: Seveda se. Saj je bil rekviziter.

SAKEŠVILI (*presenečeno Sakešvilijema*): On? (*Presenečeno Sakešviliju*): Ti?!

SAKEŠVILI: Ja. Tri leta sem preživel v rekviziterski bolnici.

SAKEŠVILI (*prikima v potrditev*): Hud primer.

SAKEŠVILI: Zakaj pa jaz nič ne vem o tem?

SAKEŠVILI: Še nikoli nisi bila rekviziterka?

SAKEŠVILI: Ne. Samo odrski tehnik.

Sakešviliji se takoj odmaknejo od nje in se stisnejo v gručo. Preplašeno jo gledajo.

SAKEŠVILI (*je presenečena, da so tako reagirali in nekoliko v strahu*): Kaj je?
A je to tako narobe?

SAKEŠVILI: Samo to nam, prosim, povej, kam si hodila na veliko potrebo?

SAKEŠVILI: Ja kam. Tja kot vsi normalni.

SAKEŠVILI: Pusti zdaj 'normalni'. Samo povej, kam?

SAKEŠVILI: Ja, povej.

SAKEŠVILI: Povej!

SAKEŠVILI: Tja kot vsi.

SAKEŠVILI: In to je?

SAKEŠVILI: Med občinstvo.

Sakešviliji se še korak odmaknejo od nje. In takoj pričnejo med seboj na veliko šušljati. Sakešvili jih najprej prestrašeno gleda, nato pa jadrno krene med gledalce. Sakešvili ji takoj zavpije...

SAKEŠVILI: Da si ne bi drznila!

A Sakešvili ne uboga. Sakešvili hoče za njo, a ga Sakešvili ustavi.

SAKEŠVILI: Počakaj.

SAKEŠVILI: Kaj je?

SAKEŠVILI: Ko se rekviziterju zmeša, ubija gledalce, kaj pa odrski tehnik?

SAKEŠVILI: Mislim, da nastopajoče.

Zgroženo se spogledajo. Sakešvili se razgleduje med občinstvom.

SAKEŠVILI: Mater sakešvilsko. (*Si gre živčno skozi lase.*) Potem je boljše, da je tam.

Sakešvili prikima.

SAKEŠVILI: Upam, da jo sakešvili piči.

Sakešvili se obrne k njim in jim sila resno in od samega srca pove...

SAKEŠVILI: Jaz nisem Sakešvili in nikoli nisem bila. Vse bi dala zato, da bi mogla biti ponosni Sakešvili brez dostojanstva, ki zaupa z vsem svojim srcem v svojega doživljenjskega predsednika, ampak nisem.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Rada bi končno svobodno zadihala in ne hrepenela več po nemogočem, ker globoko v sebi vem, da nisem Sakešvili. Ne morem si več lagati. Storite z mano, kar vam je volja...

SAKEŠVILI: Bodi vesel, tvoja žena ni nora.

SAKEŠVILI: Saj bi mi to res težko prikrila.

SAKEŠVILI: Tudi ti si meni, da si bil rekviziter.

SAKEŠVILI: Ljubica, to je bil bolj hobi...

SAKEŠVILI: To zdaj ni več važno. Zapuščam te.

SAKEŠVILI: Zapuščáš? Kako?

SAKEŠVILI: Grem na njihovo stran.

SAKEŠVILI: Njihovo? Katero 'njihovo'?

SAKEŠVILI: Najbrž bo ostala z občinstvom.

SAKEŠVILI (*zgroženo*): Oni se ja vsak po svoje imenujejo!

SAKEŠVILI: Prav zato.

SAKEŠVILI: Veš kaj je to za enih imen! In sami so želeli priti na predstavo.

SAKEŠVILI: Čudovito!

SAKEŠVILI: Kaj pa najini otroci doživljenjskega predsednika Sakešvilija?

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*lopne enega in drugega*): Dajta mir s tem!

SAKEŠVILI: Vsi so tvoji. Lagala sem ti.

SAKEŠVILI (*ves iz sebe*): Kako moji...?

SAKEŠVILI: Ja, tvoji. Ti si jih spočel.

SAKEŠVILI: Samo moji? Niti en...?

SAKEŠVILI (*odkima*): Ne.

SAKEŠVILI: U, to bo pa treba kar nekaj čokolade vrniti.

SAKEŠVILI: In ta položaj.

SAKEŠVILI: Kako si mi lahko naredila kaj takega? Kakšna sramota!

SAKEŠVILI: Kaj se zdaj cmeriš, saj si bil ves čas pijan!

SAKEŠVILI: Prekleti boni za vino!

SAKEŠVILI (*dvigne roko*): A lahko samo nekaj vprašam?

SAKEŠVILI: Ja...?

SAKEŠVILI: Je kakor koli možno, da je kakšen moj?

SAKEŠVILI: Kdo?

SAKEŠVILI: Vajin otrok.

Sakešvili se najprej zamisli, nato pa prikima.

SAKEŠVILI: Možno, ja.

SAKEŠVILI: Kaj pa moj?

SAKEŠVILI: Tudi.

SAKEŠVILI (*si gre živčno z roko skozi lase in v silnem strahu vpraša*): Ljubica, kaj ta sedaj, ki ga nosiva... tudi... tudi... tudi ta ni od velikega predsednika?

Oba Sakešvilija se umakneta od Sakešvilija, da ju ne bi mogel doseči, in sklonita glavo.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*se nežno pogladi po trebuhu*): Ne. Najin je! Samo najin! (*Sreča ji zasije na obrazu.*) Naj živijo najini otroci!

SAKEŠVILI: Si nora?! Lahko bi bil zadnji, ki ga je naredil! Se zavedaš, kakšna čast?! Kako naj sedaj pogledam komu v oči? In takšna podobnost – izrezani predsedniki...

SAKEŠVILI: Nobenega predsednika ni.

SAKEŠVILI: Hvala... (*Že hoče skloniti glavo, ko mu pride na misel, kaj je rekla – takoj jo dvigne.*) Kaj?!

SAKEŠVILI: Sem si kar mislil.

Sakešvili se obrne k občinstvu in poetično pove...

SAKEŠVILI: Samo veter je, ki poje okoli vogalov in nosi misli vseh nas od srca do srca; samo sonce je, ki polni prazne tolmane naših duš s toplim nektarjem sprijaznjenja; samo zemlja, ki nas hrani s spokojem, da nam ima težka glava kam omahniti; samo voda brez izvira, ki nas pretaka, a nas ne premika...

SAKEŠVILI: Kaj pa govori?

SAKEŠVILI: Ne vem. Ne razumem tega jezika.

SAKEŠVILI: Vsem se je zmešalo.

SAKEŠVILI: Kaj pa nama?

SAKEŠVILI: Z nama je vse v redu. Midva sva Sakešvilija, mar ne?

Nastane tišina, ki se hitro spremeni v nelagodno.

SAKEŠVILI: Mar ne?

Nihče mu ne odgovori, zato še glasneje vpraša...

SAKEŠVILI: Mar ne?!

SAKEŠVILI: Kaj vem.

SAKEŠVILI: Kako 'kaj vem'? Sva Sakešvilija ali nisva? Vsa ta leta... (*Hlipa in ga cuka med govorjenjem.*) Koliko sva dala skozi... demokratična ljudska... doživljenjski... foyer... slon... opica... škorpijoni... piton... zajci... kahlja! Zmešalo... rekviziter... (*Nato nenadoma pade na kolena in bridko zajoč.*) Jaz nočem izgubiti edinega, kar poznam! Edinega, kar znam! Edinega, kar sem! Če bom spet Miklavec, se mi bo zmešalo! (*Tragično skloni glavo.*)

SAKEŠVILI: Sakešvili?

SAKEŠVILI (*dvigne glavo in jo pogleda – vesel, da se lahko na to ime odzove*):
Ja...? Saj sem, a ne...?

Sakešvili se vrne na oder in pomaga Sakešviliju vstati. Sakešvilija od strani opazujeta.

SAKEŠVILI: Vstani!

SAKEŠVILI: Torej ne boš ostala z njimi? (*Pokaže na občinstvo.*)

SAKEŠVILI: Ne. (*Ga nežno poboža.*)

Sakešvili se odpravi.

SAKEŠVILI: Kam pa ti zdaj?

SAKEŠVILI: Grem po dokumente.

Sakešvili izgine za zaveso.

SAKEŠVILI: Kaj pa govori?

SAKEŠVILI: Gre po dokumente.

SAKEŠVILI (*se nenadoma spomni*): Ej, počakaj! Kaj pa če...?

SAKEŠVILI: Kaj?

SAKEŠVILI: Kaj pa če je spet kaj vdrlo?

SAKEŠVILI (*stopi tesno k njemu*): Misliš zaradi tiste enačbe?

SAKEŠVILI: Mogoče.

SAKEŠVILI: Možno, ja.

SAKEŠVILI: Nehajta nakladati. Vem, kaj smo.

SAKEŠVILIJA: Kaj?

SAKEŠVILI (*poetično*): Samo veter je, ki poje okoli vogalov in nosi misli vseh nas...

SAKEŠVILI: Daj nehaj s tem patetičnim sranjem! Saj nismo v šoli.

Priteče Sakešvili. Ves vzhičen stopi na skalo in s kupom papirjev v roki oznani...

SAKEŠVILI: Dokumente imam!

SAKEŠVILI: Kaj pa je to?

SAKEŠVILI: V dokumentih je uradno zavedeno, kdo si.

SAKEŠVILI (*mu je takoj jasno*): Seveda!

SAKEŠVILI (*Sakešviliju*): A nisi vseh prodal?

SAKEŠVILI: Imela je rezervne! (*Pokaže na Sakešvili.*)

SAKEŠVILI (*ogorčeno*): Po rezervni torbici si mi šel brskat? Kako si drzneš?!

SAKEŠVILI (*nestrpno*): No, pokaži že!

Sakešvili sestopi s skale. Vznemirjeno se zberejo okoli njega in staknejo glave, da preberejo s papirjev, ki jim jih Sakešvili ponudi v branje.

SAKEŠVILI: Tule pogledjte... Vsak naj prebere zase. Poleg slike piše...

Jim pokaže in vsak zase prebere...

SAKEŠVILI: Rekvizit.

SAKEŠVILI: Rekvizit.

SAKEŠVILI: Rekvizit.

SAKEŠVILI: Rekvizit.

Spogledajo se. Sakešvili zabriše liste proč.

Nato se postavijo v vrsto vzdolž roba odra. Med njimi je korak ali dva razmika. Skupaj buljijo v daljavo.

Tišina. Čez čas...

SAKEŠVILI: Kaj pa, če smo zajci?!

SAKEŠVILI (*z neznanskim olajšanjem*): Jaaaaaaa... točno! Sakešviliji smo!

Z dvema prstoma ob glavi si naredijo ušeska, pričnejo skakljati okoli in oponašati zajce.

SAKEŠVILI (*radostno*): Najsrečnejša bitja na tem svetu!

SAKEŠVILI: Živimo v prelepi demokratični republiki Sakešvili!

SAKEŠVILI: In vlada nam naš veliki doživljenjski predsednik Sakešvili!

SAKEŠVILJI (*vzkliknejo v nebo*): Hvala mu!

SAKEŠVILI: Ki se je rodil z velikim pokom!

SAKEŠVILJI (*vzkliknejo v nebo*): Hvala mu!

SAKEŠVILI: In se konstantno širi!

SAKEŠVILJI (*vzklíknejo v nebo*): Hvala mu!

SAKEŠVILJI: Sakešvili, Sakešvili, Sakešvili...

Prenehajo biti zajci in pričnejo ponavljati: Sakešvili. Najprej drug za drugim, kakor da se pogovarjajo med sabo, a znajo le to besedo, in kmalu vsepovprek, drug čez drugega. Obrnejo se k občinstvu in ga nagovarjajo s Sakešvili ter se rokujejo z gledalci. Zraven pričnejo še ploskati ter vzklíkati Sakešvili in pozivati publiko, naj stori enako, se dvigne s sedežev in z njimi glasno skandira to čudovito ime: Sakešvili!

Tedaj se na odru pojavi še nekdo.

Sakešviliji utihnejo in ga pogledajo.

SAKEŠVILI: Kdo si pa ti?

ŠE NEKDO (*blekne*): Jaz sem še nekdo.

SAKEŠVILI: Ali obstaja še kaj drugega?

Prišlek ne odgovori. Gledajo se. Napetost raste. To traja kar nekaj časa, dokler se še nekdo nenadoma ne zavrti na petah in zbeži z odra. Sakešvili si gre z roko živčno skozi lase, nato najavi...

SAKEŠVILI: Dame in gospodje, režiserju se je zmešalo!

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI (*skloni glavo*): Hvala mu.

SAKEŠVILI: Grem po kahlo...

Sakešvili se odpravi z odra, ostali pa za njim...

S A K E Š V I L I

Žanina Mirčevska

Rojstvo tirana iz glave črva

Nominacija za Grumovo nagrado 2016

Osebe:

ERZSÉBET BÁTHORY
DEKLA
ILONA JÓ
DAVID

Prostor dogajanja:

*Klet v trdnjavi plemkinje Erzsébet Báthory,
v kateri je bilo umorjenih več kot 230 deklet,
v krvi katerih se je plemkinja kopala,
da bi ohranila lepoto in mladost, toda vse to
je bil morda zgolj politični konstrukt njenih nasprotnikov.*

Čas dogajanja:

*V času, ko so se ljudstva klala, se pravi lahko tudi danes, verjetno tudi v
prihodnosti.*

ERZSÉBET: Od kod si padla, angel? Z neba? Iz podzemlja?

Te je narava izpljunila iz gobca – jo lepota žgečka?

Zakaj se tako trudi? Za par osebkov, občutljivih na lepoto? Zapravlja čas. Tebi se ne zdi, da narava zapravlja čas? Meni se zdi. Ustvari nekaj takega, kot si ti, ga vrže, pod milim nebom, da bo kmalu končalo v nič. A ni to grozno? Vsa sreča, da je narava slepa za razkroj, drugače bi obupala nad stvarstvom. A ni tako, angel?

DEKLA: Nisem angel, gospa.

ERZSÉBET: Če nisi angel, si morda podoba, ki je zbežala s kakšne freske. Imaš dovolj vseh devic, ki prižigajo svečke pred tvojo fresko in molijo za manj bolečo defloracijo. Veš, kaj je to defloracija?

DEKLA: Nisem podoba s freske, gospa.

ERZSÉBET: Če nisi podoba s freske, bi moral kak slikar naslikati tvoj portret. Škoda je tega obraza, da gre kar v nič, v pozabo. To je srebrnina, ki jo lahko vsaka dežela hrani kot del svoje kulturne dediščine. To je treba shraniti v trezorju zgodovine. Obiskovalci galerije, stoletja in stoletja v prihodnosti, ko se ljudstva ne bodo več klala, se bodo ustavljali pred tvojim portretom in se spraševali, ali je bilo to dekle plemkinja ali zgolj neka vaška punčara, ki je imela dovolj časa za stanje in poziranje slikarju.

Si zmeraj grizljaš ustnice tako krvniško?

Kar nadaljuj. Nimam nič proti.

Si podobna materi ali očetu? Verjetno nobenemu. Grdi starši po navadi rojevajo lepe otroke. Nisi blede. Nisi opečena od sonca kot kmetica s polja. Neka prefinjenost je na tvojem obrazu. Daleč od tega, da bi bila lepota, imaš pa nekaj posebnega. Neka tiha žalost je v tvojem pogledu. Otožna si ali pa se delaš otožno?

DEKLA: Sama sem prišla, gospa. Nihče me ni poslal.

ERZSÉBET: In sama si se tako grdo postrigla?

DEKLA: Sama, gospa.

ERZSÉBET: Da bi skrila svojo lepoto?

DEKLA: Da si ne bi premislila in se vrnila domov.

ERZSÉBET: Koliko let imaš? – Pusti, naj uganem. Šestnajst? Ne. Petnajst.

DEKLA: Štirinajst in devet mesecev.

ERZSÉBET: Štirinajst in devet mesecev. Ne otrok in ne odrasla. Kaj si bolj – si bolj otrok ali si bolj odrasla?

DEKLA: Ne vem, gospa.

ERZSÉBET: Veš, v čem je razlika?

DEKLA: Ne, gospa –

ERZSÉBET: Odrasel naj bi, za razliko od otroka, znal misliti. Ampak tukaj naletimo na paradoks. Ni nujno, da zna vsak odrasel misliti, in če odrasli ne zna misliti, to spet ne pomeni, da je še otrok, v tem primeru je odrasel... Kaj je v tem primeru odrasel?

DEKLA: Človek, gospa.

ERZSÉBET: Na zunaj. Znotraj – živina. Človeška živina je sicer malo drugačna od živalske živine, vendar živina je živina. Sploh veš, kaj je to misliti? Misliš, da je enostavno misliti?

DEKLA: Mislim, da ne vem, kaj je to gospa, ampak prisežem – nihče me ni poslal.

ERZSÉBET: Koliko otrok vas je doma? Osem?

DEKLA: Enajsti je že na poti.

ERZSÉBET: Enajsti je že na poti. Doma pri vas je otrok kot muh. Te je mama tako oblekla? Je to najlepša obleka, ki jo imaš? Je? Kaj ti je mama povedala, ko te je poslala k meni? Ti je rekla, da gospe nikoli ne smeš gledati v oči? Če ti je to rekla – ti je to rekla – veš, s kom ima opravka.

DEKLA: Ni me poslala mati, gospa –

ERZSÉBET: Si naredila kakšno neumnost? Si noseča? So te napodili? Ni-
maš kam iti? Si bolna? Si nora?

Kdo te je poslal?

DEKLA: Gospa –

ERZSÉBET: Dobro premisli, preden se zlažeš. Ne umaži tišine. Prelepa je,
da bi jo mazala z lažmi.

Tako. Tišina.

Slišim, kako ti srček utripa, ljubica. Slišim, kako se ti kri pretaka
po žilah. Plitko dihaš. Slina ti mezi po goltancu. Slišim, kako ti leze
strah po črevesju. Slišim, kako se tvoje misli podijo sem ter tja pod
lobanjo. Slišim rast nohtov, prebujanje kocin na tvojem vratu. Sli-
šim, kako ti jeziček drgeta.

Kdo te je poslal?

Jokaš?

So ti rekli, da ne smeš povedati?

Prideš ob polnoči, potrkaš na vrata in praviš, da te nihče ni poslal in
da nihče ne ve, da si tukaj, in da te nihče ni videl, ko si prišla potrkat
na moja vrata. Zakaj pa si prišla ob polnoči?

DEKLA: Da me nihče ne bi videl.

ERZSÉBET: Nisem od včeraj, ljubica. Hočejo mi nastaviti past. Si vaba?
Čigava?

György Thurzó? Tako?

Te je poslal György Thurzó? Je? Saj vem. Mi smo v žlahti. Kaj takega lahko pričakuješ samo od ljudi, s katerimi si si v sorodu. Koliko je plačal očetu, da te je poslal k meni?

DEKLA: Nihče ni plačal mojemu očetu –

ERZSÉBET: Kdo te je poslal, povej že enkrat, če ne, ti zapičim tole iglo naravnost v srce!!!

Zakaj kričiš, zakaj kričiš –

To, da si otrok, ti ne daje pravice, da se tako dereš. Zakaj otroci kričite, kot da je komu mar za vaše kričanje? Zato, ker še upate, da je možno s krikom odgnati grozo? Groze se ne da odgnati, ljubica. Groza se zažira v kosti že z rojstvom. Groze se rešiš samo, če jo odžagaš s kostmi v red. Je to možno? Ni. Zato ne upaj, da boš s kričanjem kaj spremenila. Tudi ko se smeješ, se verjetno smeješ preglasno. Smeh je najbolj smešno ponesrečena oda upanja, ki jo je kadar koli ustvarila narava. Se smejejo živali? Se smejejo rastline? Predmeti? Tihožitja? Narava je to napako naredila samo pri ljudeh, ki so v celoti napaka. Smej se! No, daj, da te slišim. Smej se!

Ne moreš. Tudi jaz se ne bi smejala, če bi bila na tvojem mestu in bi se zavedala, da sem to, kar si ti.

Kdo je kriv, da si to, kar si, punčka. Nihče ne bo jokal na tvojem pogrebu. Ga pač ne boš imela. Tudi groba ne boš imela. Izginila boš in nihče ne bo vedel, kaj se je zgodilo s teboj in kje so tvoji ostanki.

Zakaj ne kričiš? Daj, zakriči, prosim! Komaj čakam, da še enkrat slišim tvoje upajoče, v nebo vpijoče kričanje.

Lahko kričiš – izvoli – ampak tukaj te nihče ne bo slišal, ljubica. Nihče te ne bo slišal, razen mene in te igle, ki ima kljub temu, da je igla, eno uho, čeprav šivankino.

Vsa njena moč je v vrhu. Zmeraj in zmeraj je pomemben vrh. Če je vrh skrhan, top in ni dovolj oster, igla ni za nobeno rabo.

Od vrha je odvisno, kako hitro se bo prebila skozi snov, hočem reči skozi tvojo nežno kožo in mišico, naravnost do tvojega srčka. Ne skrbi, ta igla je dovolj ostra, ni dvoma, da se bo brez težav prebila do tvojega srca. In ko se bo igla prebijala skozi mišično, hrustančno in kostno tkivo tik pred srce, takrat bo verjetno vdrl moj ljubi, preljubi bratranec Thurzó s svojo vojsko, upniki, priče in plačanci, in te morda rešil v zadnjem hipu, mene pa dobil s krvavimi rokami. Je to načrt bratranca?

Že mesece in mesece iščem pomočnice. Nihče noče več pošiljati svojih hčera k meni. Vse to je njegovo maslo. Ponujam dobro plačilo, pa nič. In kar naenkrat je meso samo prišlo na mizo, tako sveže, da kar sili, da zasadiš zobe vanj.

Zakaj drhtiš? Kolena se ti šibijo. Koncentriraj se na bolečino. Najlažje bo, če se stopiš z bolečino, in ko te bolečina objame in ko jo objameš, kot svojo sestro, ko jo objameš...

DEKLA: Lahko dobim malo vode – prosim –

ERZSÉBET: Vode? Tukaj ne pijemo vode, ljubica – lahko ti dam vino. Na. Pij. Do dna!

DEKLA: Ne morem več –

ERZSÉBET: Vina imamo na pretek, ljubica. Tukaj z vinom ne skoparimo.

DEKLA: Oprostite – nikoli ga nisem pila –

ERZSÉBET: Ti je všeč?

DEKLA: Ne.

ERZSÉBET: Ne?

DEKLA: Peče v trebuhu.

ERZSÉBET: Si danes kaj pojedla?

DEKLA: Kos kruha –

ERZSÉBET: Ni čudno, da te peče v trebuhu, ljubica. Vino je kar izbirčno, ko gre za meni, ki ga ponuja trebuh. Si res pojedla samo kos kruha?

DEKLA: Samo kos kruha.

ERZSÉBET: Kdaj?

DEKLA: Za večerjo.

ERZSÉBET: Si se zahvalila Bogu za ta kos kruha?

DEKLA: Sem se.

ERZSÉBET: Sigurno?

DEKLA: Prisežem.

ERZSÉBET: Kako si se zahvalila Bogu?

DEKLA: Hvaljen Bog, Gospod veselja – hvala ti za vsakdanji kruh, ki si nam ga tudi danes podaril, in odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom, in ne vpelji nas v skušnjava, temveč reši nas hudega.

ERZSÉBET: Kako si držala roke, ko si se zahvaljevala Bogu?

DEKLE: Tako –

ERZSÉBET: Si klečala?

DEKLA: Ne, nisem.

ERZSÉBET: Zakaj nisi klečala?

DEKLA: Zato, ker smo sedeli za mizo.

ERZSÉBET: Zdaj takoj na kolena in ponovi zahvalo.

DEKLA (*na kolenih*): Hvaljen Bog, Gospod veselja – hvala ti za vsakdanji kruh, ki si nam ga tudi danes podaril, in odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom, in ne vpelji nas v skušnjavo, temveč reši nas hudega.

ERZSÉBET: Ko se obračaš k svojemu Bogu, moraš zmeraj na kolena. Tako pokažeš, da si še bolj majhna, kot si. Pokažeš, da si še bolj na tleh, kot res si. Sicer človek tako in tako je na tleh, ampak to je treba pokazati tudi Bogu, da vidi, da se zavedaš, da si na tleh. Pohlevnost je odrešitev. Tudi manjša žival se uleže na hrbet pred večjo. Treba je pokazati Bogu pohlevnost, to je vse. Hočeš vstati, ljubica?

DEKLA: Smem, gospa?

ERZSÉBET: Zakaj hočeš vstati?

DEKLA: V kolena me žuli.

ERZSÉBET: Ne moreš potrpeti malo več žuljenja za svojega Boga?

DEKLA: Seveda lahko potrpim, gospa.

ERZSÉBET: Potem pa potrpi.

DEKLA: Bom, gospa, bom.

ERZSÉBET: No, vidiš. Iz tebe bi se dalo narediti plemkinjo. Enkrat se boš morda dvignila iz blata in povzpela celo do neba. Bog te bo posadil na svojo desno stran. Tako poln bo usmiljena do tebe, tako da mi bo še celo ukazal, naj ti najdem kakšnega plemiča. Ne obljubim, da bo nekdo iz prvih vrst, ampak bom že našla kakšno mentalno načeto pokveko plemiškega rodu in obljubim, da te bom poročila. Seveda, če bo tako od mene zahteval Bog. Ampak svojemu izbrancu boš morala dati vedno, ko bo hotel. Razširiti noge in mu dati. Veš, kaj to pomeni, “razširiti noge in mu dati”? Si še devica?

DEKLA: Sem. Bog mi je priča –

ERZSÉBET: Ne kliči po nepotrebem Boga.

DEKLA: Prisežem.

ERZSÉBET: Ali je Bog v službi pri tebi? Je Bog v službi pri tebi, ljubica?

DEKLA: Jaz sem božja služabnica –

ERZSÉBET: Ne podcenjuj Boga, je kar izbirčen, veš –

DEKLA: Bog je velik –

ERZSÉBET: V tvojem zoženem čelu – tam se je naselil. Plača ti najemnino s tem, da je vedno na tvojem jeziku, da ga lahko izpljuneš, kadar te je volja.

Vstani. Dvigni krilo. Še. Še malo.

Zakaj si mokra?

DEKLA: Ne vem, gospa –

ERZSÉBET: Te ta vonj na kaj spominja?

DEKLA: Ne, gospa.

ERZSÉBET: Vsako mednožje ima svoj vonj. Bog je tako hotel, da svojega ne zaznavamo. Veš, zakaj?

DEKLA: Ne, gospa.

ERZSÉBET: Zato, ker vsaka žival po vonju zasleduje drugo žival. Zakaj bi zaznali svoj vonj, če sebe nikoli ne preganjamo? Se ti zdi to logično?

DEKLA: Tako je, kot vi rečete, gospa.

ERZSÉBET: Žlahten vonj. Spominja me na roquefort. Si kdaj pokusila roquefort?

DEKLA: Ne, gospa.

ERZSÉBET: Te kaj razburja? Debata o Bogu, morda?

DEKLA: Se opravičujem, gospa.

ERZSÉBET: Popij še malo vina.

DEKLA: Ne, gospa.

ERZSÉBET: Zakaj se sramuješ? To je naravno. In vse, kar je naravno, je od Boga. Tisti, ki je tako velik, bo že razumel. Zdaj pa lepo razloži, zakaj si prišla.

DEKLA: Zato, ker –

ERZSÉBET: Ker? –

DEKLA: Nočem več živeti, gospa.

ERZSÉBET: A kar tako –

DEKLA: Ja, gospa.

ERZSÉBET: Imaš dovolj vsega, ne –

DEKLA: Točno tako, gospa –

ERZSÉBET: Pri štirinajstih, ne –

DEKLA: Tudi od prej.

ERZSÉBET: Od kdaj od prej?

DEKLA: Ne bi rada o tem, gospa.

ERZSÉBET: No, daj, povej. Od kdaj prej? Povej.

DEKLA: Od prvega dneva, ko sem vas videla.

ERZSÉBET: Zaradi mene? – Ti je padel mrak na oči?

DEKLA: Opekla me je svetloba –

ERZSÉBET: Opekla?

DEKLA: Čudna svetloba prihaja iz vas.

ERZSÉBET: Da si kar oslepela.

DEKLA: Mislim na vas, gospa.

ERZSÉBET: Kje si me videla?

DEKLA: V gozdu, ko ste šli za Dunaj – ko so se konji ustavili – na poti je stala volkulja – konji niso hoteli naprej, volkulja je stala, ni hotela naprej – šli ste ven iz kočije, naredili nekaj korakov proti volkulji – volkulja je dvignila glavo, gledali sta se iz oči v oči, volkulja je skočila v grmovje.

ERZSÉBET: Čudno. Se ne morem spomniti, da bi se kadar koli gledala iz oči v oči z volkuljo, če ne štejem svojih sorodnic, seveda. Kdaj je bilo to?

DEKLA: Ko sem vas prvič videla.

ERZSÉBET: Kdaj, kdaj si me prvič videla?

DEKLA: Lani, jeseni, ko ste šli za Dunaj. Od takrat vas ves čas vidim pred sabo, tudi ko zaprem oči.

ERZSÉBET: Tudi ko greš v posteljo?

DEKLA: Ni trenutka, da se kakšna misel o vas ne bi podila pod mojo lobanjo.

ERZSÉBET: In pri tem kaj počneš v postelji, mislim pod odejo, ljubica?

DEKLA: Ja.

ERZSÉBET: A res?

DEKLA: Zmedeno je tam spodaj, pod lobanjo, gospa. Ena misel preganja

drugo, vsaka se bori za svoje mesto, ogromno jih je, v lobanji pa je tesno. Ne morem nehati misliti na vas.

ERZSÉBET: Hočeš reči, da misliš name kot punca, ki misli na fanta?

DEKLA: Ne vem, kaj s tem mislite.

ERZSÉBET: Se ti zdi to spodobno?

DEKLA: Ne, ni spodobno –

ERZSÉBET: In od tega te ne odžene misel niti kakšno težaško opravilo?

DEKLA: Si ne morem pomagat, gospa. Najraje bi si odrezala glavo in jo vrgla lačnim psom, da jo požrejo. Bojim se, da bo misel zrasla tudi v njihovih trebuhih in bodo psi postali še bolj lačni in bodo grizli vse povprek. Nihče me ni poslal. Vaba sem, sama sebi.

ERZSÉBET: In kaj te tako obseda? Zmaga nad volkuljo?

DEKLA: Ne.

ERZSÉBET: Kaj te obseda?

DEKLA: Vi.

ERZSÉBET: Kot ženska?

DEKLA: To, kar ste, gospa.

ERZSÉBET: Se ti norčuješ iz mene?

DEKLA: Resnico govorim, Bog mi je priča.

ERZSÉBET: Spet vlačiš Boga za jajca. Ga ni punca. Ves svet je ta klet. Nič drugega ni. Ni narave in ni neba. Ni sonca in ni Boga. Ta klet je vse, kar je. Svet zunaj – ga ni. Ne obstaja. Tukaj se vse začne in konča.

Ti sploh veš, kdo sem jaz?

DEKLA: Ja, gospa –

ERZSÉBET: Kaj veš? Kdo sem?

DEKLA: Ste vrh –

ERZSÉBET: Igle?

DEKLA: Sveta.

ERZSÉBET: Sveta? Hočeš reči kneževine.

DEKLA: Ja, kneževine –

ERZSÉBET: Nadaljuj, slišim –

DEKLA: Kaj naj nadaljujem, gospa?

ERZSÉBET: Kdo sem?

DEKLA: Dobro veste, kdo ste –

ERZSÉBET: Ti mi povej.

DEKLA: Naredite vse, kar hočete. Vse je po vaši volji.

ERZSÉBET: No, če odštejem križanje med svojo in Božjo voljo, lahko rečem, da je tako.

DEKLA: Celo kneževino imate pod sabo.

ERZSÉBET: Tudi to drži. Trdnjava je visoka in res je, ko se povzpnem na stolp, gledam kneževino pod sabo.

DEKLA: Imate moč. Oblast. Vladate.

ERZSÉBET: Kaj pa naj, kot kneginja, hočeš nočeš moram vladati, kar ne pomeni nič drugega, kot misliti tudi za druge.

DEKLA: Ste žena velikega heroja.

ERZSÉBET: Vdova, hvala Bogu, vdova. Veš, kdo je bil moj mož?

DEKLA: Ferenc Nádasdy.

ERZSÉBET: Zakaj pa je heroj?

DEKLA: So ga razglasili za heroja.

ERZSÉBET: To že, ampak zakaj so ga razglasili za heroja.

DEKLA: Padel je v bitko z muslimani.

ERZSÉBET: Kje?

DEKLA: V mestu Mohács. Še nisem bila rojena, ampak vem, da je tam obglavil tristo Turkov –

ERZSÉBET: A Turki so kljub temu zasedli Mohács, našo trdnjavo, pa še ogromno ozemlja.

DEKLA: Ampak on je heroj.

ERZSÉBET: Heroj, kronan s porazom. Veličastno herojstvo.

DEKLA: Obglavil jih je tristo.

ERZSÉBET: Pa kaj to pomeni?

DEKLA: To pomeni, da je Otomanov za tristo manj. In ker je število Otomanov zmanjšal za toliko, je heroj.

ERZSÉBET: Kako srčkano. To pomeni, da če ubiješ sto muh, si heroj, zato ker je sto muh manj na dreku.

DEKLA: To naredijo samo pogumni.

ERZSÉBET: Res pogumno. Varovati meje pred Otomani – pa ne tako uspešno, kot se mu prepisuje – jaz pa držim pokonci celo kneževino. On je obglavljaj ljudi, jaz pa moram imeti glavo za vse ostalo – glava je pa ena –, če so suše, poplave, požari, epidemije, tatvine, zločini – za

vse moram imeti glavo. Talentirane moram šolati, butaste nagnati delat, bolne ozdraviti, lačne nahraniti, podložnike nagraditi, upornike kaznovati. Moram biti strateg in tiran. In ti misliš, da je enostavno vladati?

DEKLA: Ne vem, gospa.

ERZSÉBET: Recimo, da je enako kot obglaviti tristo Turkov, pa nisem heroj. Vladati ali voditi deželo je enako kot držati meč v roki in biti na preži, da ti kak Turek ne zarije nož v hrbtu. Vladarica pa mora biti še okrutnejša od vladarja. Okrutnost je nujnost obstoja. Bojevnik drži meč na bojnem polju, vladar pa drži svoj meč dan in noč – vladarica tudi v postelji, ko spi.

DEKLA: In vi res držite meč tudi, ko spite?

ERZSÉBET: Si zdaj predstavljaš, kako grozno je biti v moji koži?

DEKLA: Mislila sem, da je to lepo.

ERZSÉBET: Kaj je lepo?

DEKLA: Vse to, kar imate.

ERZSÉBET: Obleke? Nakit?

DEKLA: Tudi.

ERZSÉBET: Največji dragoceni kamen je ljudstvo, ki ga nosim za vratom. Ljudem je treba pokazati, kje je gor in kje dol, kje je glava in kje rit. Kaj še veš o meni?

DEKLA: Ste plemkinja.

ERZSÉBET: To verjetno pomeni, da sem pripadnica nekega plemena. Tako?

DEKLA: Imate modro kri. Imate moč. Bogastvo. In vaša volja je takoj za Božjo voljo.

ERZSÉBET: Se ti zdi, da stoji moja volja v vrsti takoj za voljo Boga?

DEKLA: Vaša volja je volja Boga.

ERZSÉBET: To pa je malo preveč.

DEKLA: Ne, ne gospa, ni preveč. Ljudje molijo k Bogu, vsak dan molijo, ampak zmeraj izpade tako, kot vi hočete.

ERZSÉBET: A tako –

DEKLA: Me ni poslala mati. Nasprotno. Rekla mi je, naj se vaši trdnjavi niti ne približam. In prosi Boga, da me nikoli ne bi zagledali.

ERZSÉBET: Kaj ti je mati rekla o meni?

DEKLA: To, kar govorijo vsi. In to, kar govorijo vsi, vam je verjetno znano.

ERZSÉBET: Kaj govorijo o meni –

DEKLA: Pač, govorijo –

ERZSÉBET: Kaj?!

DEKLA: Vsi se sprašujejo, kako je možno, da ste pri teh letih tako lepi in mladi.

ERZSÉBET: To se sprašujejo?

DEKLA: Sprašujejo se, kje so dekleta? Elin, Anita, Zuzana, Anejka, Fricla, Nadja...

ERZSÉBET: Sama lepa imena. So bila tudi dekleta lepa tako kot njihova imena?

DEKLA: Vse so delale pri vas. In so izginile.

ERZSÉBET: Kako žalostno. Kam pa?

DEKLA: V nič. V pozabo.

ERZSÉBET: Povej mi, prosim, malo več o tem, kaj se govori o meni.

DEKLA: No, to, da so dekleta delala pri vas nekaj mesecev, potem pa ste poslali spletično Ilono Jo, da je prinesla žalostno novico, da je dekle zbolelo in da je umrlo. Ko so svojci zahtevali truplo, da bi priredili dostojen pokop, jim je Ilona rekla, da ste truplo sežgali, da se ne bi širila bolezen.

ERZSÉBET: Kako pa ti to veš?

DEKLA: Bila sem zraven, ko je Ilona prišla k našemu sosеду in prinesla žalostno novico, da je Zuzana pokojna, da je umrla zaradi hude bolezni. Sosеду Jožefu je gospa Ilona rekla, da se je njegova Elin spečala z nekim moškim in da sta oba odšla z vašega posestva. Za Nadjo je vaša spletična, gospa Jo, prinesla novico njeni krušni materi, tisti Radezki, da je ukradla srebrni pladenj in da je v strogem zaporu in da je nihče ne sme obiskati.

ERZSÉBET: In je bilo še kakšnih podobnih primerov?

DEKLA: Govori se, da je izginilo okrog dvesto trideset deklet.

ERZSÉBET: Koliko?

DEKLA: Dvesto trideset ali več. Jaz sem slišala samo za te tri, za katere sem vam povedala.

ERZSÉBET: In kaj – se ne verjame, da je res, kar jim je rekla Ilona?

DEKLA: Vsi vejo, da to ni res.

ERZSÉBET: In zakaj nihče ne pride in mi ne pove tega v obraz?

DEKLA: Bojijo se, gospa. Vedo, da ne morejo ničesar spremeniti. Tudi k Bogu so molili, ampak očitno je njegova volja vaša ali ste z njim v sorodu.

ERZSÉBET: Z Bogom v sorodu –

DEKLA: Tako pravijo.

ERZSÉBET: Ljubica, imaš ti prijatelje? Verjetno jih nimaš, drugače bi se kdo potegnil zate, ko je padla odločitev, da prideš k meni. Kar se tega tiče, sva si podobni. Tudi jaz nimam prijateljev. Bi bila moja prijateljica? Rada bi bila tvoja prijateljica in kot prijateljica te prosim, da svoji prijateljici poveš, ali so te tvoji starši in vaščani poslali in ti naročili, da mi vse to poveš?

DEKLA: Nihče me ni poslal. Nihče ne ve, da sem tukaj. Ponoči je bila nevihta. Moji bodo pomislili, da sem vstala zgodaj zjutraj, ker sem morala po kamne – za hišo – bodo mislili, da sem šla po kamne in sem padla v naraslo reko in da me je tok odnesel.

ERZSÉBET: Te ni bilo strah tavati po temi?

DEKLA: Strah me je tudi podnevi.

ERZSÉBET: Ampak kljub vsemu je razlika.

DEKLA: Kljub temu da vem, kaj se mi lahko zgodi, sem hotela priti. Sama sem se odločila tako.

ERZSÉBET: Kaj misliš, kaj se ti lahko zgodi?

DEKLA: To, kar se je zgodilo ostalim dekletom.

ERZSÉBET: Kaj se je zgodilo ostalim dekletom?

DEKLA: Gospa, vsem je jasno, zakaj ste tako mladi in lepi, kljub svojim letom.

ERZSÉBET: Pa sploh veš, koliko let imam?

DEKLA: Eni pravijo, da več, kot je normalno, da ženska še živi – vsi, ki so bili rojeni z vami, so že zdavnaj umrli. Vi pa, ob tem, da ste še živi,

ste svojim letom navkljub še mladi in lepi. Slišala sem, da je to zaradi železa v krvi deklet, ki jo pijete in v kateri se kopate –

ERZSÉBET: Torej to se govori –

DEKLA: Govori se še marsikaj, gospa.

ERZSÉBET: Kaj, kaj se še govori?

DEKLA: Sram me je povedati.

ERZSÉBET: Povej, no – sva prijateljici ali nisva –

DEKLA: Pravijo, da dajete mlada dekleta v krop – zatem jih bičate do smrti, tako da so stene premočene s krvjo, da jih morajo služkinje posipati s pepelom, da se kri vpije – to na steni je pepel, ne?

ERZSÉBET: Ja, verjetno – včasih se kakšna služkinja rada obmetava s pepelom.

DEKLA: In najbolj strašno je – tako se govori – da ste nekaterim dekletom zaukazali, naj si odrežejo kos mesa iz ritnice, zatem ste jim zaukazali, naj ga skuhamo in naj ga pojejo. Lastno ritnico naj pojejo.

ERZSÉBET: To sem zaukazala – naj pojejo lastno ritnico –, pa je to tehnično sploh izvedljivo?

DEKLA: Kako mislite tehnično?

ERZSÉBET: Se ti zdi izvedljivo to, da si nekdo odreže kos mesa iz lastne ritnice?

DEKLA: Ja – če se zviije – mislim, če mora.

ERZSÉBET: Zakaj pa nisem zaukazala, da si odreže kaj bolj dosegljivega, joško, na primer?

DEKLA: Ja, pa res – to bi bilo lažje izvedljivo – mislim tehnično.

ERZSÉBET: In kar je najhujše, nihče jih ne išče. Mislim, deklet. To je poceni roba, ki je nihče ne pogreša. Poleg tega je Ilona skupaj z novico vsakemu prinesla odškodnino, ne?

DEKLA: Dekleta pogrešajo, ampak jih nihče ne išče, ker vsi vejo, kje so.

ERZSÉBET: Kje so?

DEKLA: Na dvorišču. Zakopana med kamni. Eni pravijo, da je med kamni ogromno mesojede golazni, ki vleče ostanke, vsaka na svojo stran. En kmet je pravil – jaz nisem bila zraven, ko je to govoril, o tem sem samo slišala –, rekel je, da je videl voluharja, ki je prišel pod zemljo tik ob zidu vaše trdnjave, in je videl, da je imel voluhar v gobcu kos ženske obleke.

ERZSÉBET: In tebe ni strah?

DEKLA: Groza se zažira do kosti z rojstvom – tako ste rekli –, strah je v vsaki kosti, strah je na mizi, v postelji, v sanjah, podnevi in ponoči. Lahko dobim še malo vina?

ERZSÉBET: Izvoli.

DEKLA: Ali je to čisto vino ali je pomešano s krvjo?

ERZSÉBET: Prosim?

DEKLA: Čigavo kri pijem?

ERZSÉBET: Pijeva.

DEKLA: Čigavo?

ERZSÉBET: Je to pomembno? – Moraš priznati, da ni slabo, ne?

DEKLA: Ne, ni.

ERZSÉBET: Poglej me v oči –

DEKLA: Ne smem vas gledati v oči, gospa.

ERZSÉBET: Poglej me v oči, prosim.

DEKLA: Gospa –

ERZSÉBET: Glej me v oči.

DEKLA: Strah me je –

ERZSÉBET: Česa?

DEKLA: Volkulja v vaših očeh je na preži.

ERZSÉBET: Kaj vidiš?

DEKLA: Bojim se vaše lepote.

ERZSÉBET: Koliko let misliš, da imam?

DEKLA: Vaša lepota je brezčasna.

ERZSÉBET: Moja koža je suha. Edini ljubimec, ki si ga sploh upam imeti, je moj retardirani nečak. Ta je edini, ki ne opazi spremembe na mojem telesu, ne samo zato, ker je retardiran, ampak tudi zato, ker ga to moje usahlo telo še zmeraj zadovolji in v tem vidi lepoto mojega telesa. Bog je neusmiljen, punca. In ni res, da sem z njim v sorodu. Če pa bi bil Bog moj sorodnik, bi bilo še slabše. Thurzó ima neki načrt in ti si del tega načrta.

DEKLA: Sama sem prišla, gospa! Kolikokrat naj vam to ponovim? Prišla sem, ker vem, kaj se je zgodilo s puncami, ki so prišle k vam delat kot služkinje, čistilke, pomočnice, kuharice, perice; in ni dvoma, da se bo to zgodilo tudi meni. Vsa njihova lepota je sedaj v vašem pogledu. Vso lepoto deklet vidim v vaših očeh.

ERZSÉBET: Kdo te je naučil tako govoriti? Zakaj mi vse to govoriš?

DEKLA: Hočem biti del te lepote. Te, v vaših očeh.

Hočem izstopiti iz špalirja gologlavih ljudi, ki vam maha in vas pozdravlja. Hočem biti blizu zvoka podkovanih konj, ki vas peljejo po marmornih pločnikih velikih mest Evrope. Hočem začutiti veter, ki ga ustvarja zastava, ki plapola v vaši neposredni bližini ob obiskih veljakov. Raje bi bila prosojna pajčevina v palačah, tam, kjer so vaša moč, vaša volja, vaša strogost, vaše misli, vaša povelja, vaša odločanja, vaše telo, vaša lepota. Hočem biti blizu te lepote, čeprav kot iskrica v vašem pogledu.

ERZSÉBET: Se sploh zavedaš, kaj govoriš?

DEKLA: Pa še kako, gospa. Dovolj imam tega, da sem muha na očetovi mizi, dovolj imam te obleke, ki je cunjca, a najlepša, kar jih imam, dovolj imam sonca, ki me zmeraj opeče, ker sem kmetica s polja, dovolj imam mahanja v špalirju – raje sem tukaj v tej kleti – svet zunaj je zame kletka. Skozi luknjico, ki jo bo naredila igla skozi tkiva na poti do mojega srca, bo izkapljalo vse to, česar imam dovolj. Ni ma smisla bivati, če je to bivanje ujetost. Ni ma smisla živeti nočno moro in hrepeneti sanje. Počnite z mano, kar hočete. Ne zaslužim si, da bi bilo drugače. Zakaj bi se grebla za obstoj svoje bede. Bog me je zapustil, in če računa, da bom prestala njegovo preizkušnjo, naj ne računa name. Nimam več ne časa in ne potrpljenja. In tudi nimam česa izgubiti.

ERZSÉBET: Kako ti je ime?

DEKLA: Dekla.

ERZSÉBET: Dekla si. Kako ti je ime? Osebno ime?

DEKLA: Nihče ga ni izgovoril že dolgo. Pozabila sem ga. Ni pomembno.

ERZSÉBET: Torej si dekla, ki se kliče Dekla.

DEKLA: Zdaj lahko vzamete iglo, gospa! Ne bo več kričanja.

ERZSÉBET: Ilona, Ilona!

ILONA (*od zunaj*): Takoj, jaaaaaa –

ERZSÉBET: Kar naprej, vstopi. Pridi, prosim.

Ilona vstopi.

ILONA: Krop je že pripravljen.

ERZSÉBET: Pusti zdaj krop. Pridi bližje.

ILONA: Kaj je?

ERZSÉBET: Tvoje predpostavke, Ilona, da je nocoj na moja vrata potrkalo neprištevno dekle, se niso pokazale kot natančne.

ILONA: Kaj pa se je pokazalo?

ERZSÉBET: Nekaj drugega.

ILONA: Je kaj zasrala?

ERZSÉBET: Še ne.

ILONA: Jo kdo hoče podtakniti?

ERZSÉBET: To sem tudi jaz pomislila. Pravi, da György Thurzó nima nič s tem.

ILONA: A tako – če tako pravi, potem je pa tako.

ERZSÉBET: Punca se je sama odločila, da bo prišla.

ILONA: Kaj tako zijaš – kot krava pred zakolom.

ERZSÉBET: Zaveda se, da še ni povsem odrasla, in priznava, da še ne zna misliti, ampak veš, kaj je najbolj zanimivo?

ILONA: Vsaj grda ni –

ERZSÉBET: Ženska je slišala, da se tukaj dogajajo grozne stvari –

ILONA: Tudi ta je slišala –

ERZSÉBET: Pa je kljub temu hotela priti.

ILONA: Ti – kaj bi rada?

ERZSÉBET: Obsedena je.

ILONA: Pol pa naj gre k župniku, da jo odreši hudiča.

ERZSÉBET: Potrkala je na prava vrata, Ilona. Hudič, s katerim je obsedena, sem jaz.

ILONA: Saj sem rekla, da ni pri pravi.

ERZSÉBET: Čisto zbrano govori, vsaj za enkrat.

ILONA: Meni ne zgleda nič zbrano.

ERZSÉBET: Ilona, ti res misliš, da nihče več ne more biti obseden z mano?

ILONA: S tabo je obsedena cela dežela. Kaj – ti to ni dovolj?

ERZSÉBET: Ilona, dekle je obsedeno z mano, osebno, globoko in intimno.

ILONA: Pa še kaj?

ERZSÉBET: Malo me poslušaj, pa boš razumela.

ILONA: Veš kaj, če bi bila na tvojem mestu, jaz ne bi se preveč –

ERZSÉBET: Stara moja – a si ti ljubosumna?

ILONA: Zelenim od zavisti –

ERZSÉBET: Ljubica, Ilona je moja najbolj pristna oseba. Ona je moja –

ILONA: Sva kot rit in gate. Zakaj ji tako ne poveš?

ERZSÉBET: Lepo te prosim, izbiraj besede. Gospodična je kandidatka za tvoj položaj.

ILONA: Bo že, bo že počakala –

ERZSÉBET: Ali pa sploh ne bo čakala – zakaj? Lahko te takoj upokojim in na tvoje mesto vzamem njo.

ILONA: Komaj čakam.

ERZSÉBET: Če ne drugega, bom imela lepšo družbo.

ILONA: Saj sem tudi jaz lepa. Sem ali nisem? Ti, a sem lepa ali nisem? Kaj praviš? Povej, no!

ERZSÉBET: Seveda si. Ljubica, daj, povej Iloni, da je lepa, tudi če ne misliš tako, povej ji, da je lepa. No, daj.

DEKLA: Lepi ste.

ILONA: A bi bila ti rada na mojem mestu?

ERZSÉBET: Pa ne tako grobo –

ILONA: Bi rada prišla v službo k nam?

DEKLA: Ne vem, gospa.

ILONA: Ampak boš vse delala, tako da veš.

DEKLA: Vse, kar boste rekli, gospa.

ILONA: A to je to – službo hoče. A ti veš, kaj vse boš morala delati?

DEKLA: Ne, gospa.

ILONA: Če boš hotela na moje mesto, boš delala vse, kar delam, to pa ne vem, a boš zmogla. Boš zmogla?

DEKLA: Verjetno ne, gospa.

ILONA: Boš že preživela.

ERZSÉBET: Seveda bo zmogla. Ilona hoče biti malo zlobna.

ILONA: Ilona je zlobna – pa ne malo –, in če hočeš biti na njenem mestu, boš morala biti tudi ti zlobna.

ERZSÉBET: Ljubica, ko pogledaš to krasno – sicer škrbasto, splahnelo in ovenelo starko –, kaj najprej pomisliš?

DEKLA: Ne vem, gospa.

ILONA: A znaš ti reči še kaj drugega kot “ne vem, gospa”. A ti sploh kaj veš?

ERZSÉBET: Te je strah, ne?

DEKLA: Ja, gospa.

ILONA: No, vsaj “ja, gospa” je rekla.

ERZSÉBET: Čas je ljubosumen na vsa lepa dekleta, pridno dela in iz njih naredi to, kar je zdaj ta ženica, ki jo gledaš pred sabo. Ta obraz nekoč ni imel teh bradavic. Zdaj je okrašen z nešteto bradavicami in iz vsake silijo po najmanj tri ostre kocine, kot iglice, ki se hočejo upreti času, si umišljajo, da so našpičena kopja.

ILONA: Tudi na bradi imam kocine, sem kot jež. Če se me kdo dotakne, bo videl vraga.

ERZSÉBET: Ta ženica trohni. Škrbasta je. Zgubana. Živčna. Roke se ji tresejo, kot da ji telo trza in se poskuša upreti času. Čim bolj je starka grda, tem bolj je bila v mladosti lepa. Naša Ilona zgleda tako, kot pač zgleda, tudi jezik ima grd, drugače je pa dušica.

ILONA: Ti si ga pa tudi spila. Pokliči me, ko se boš odločila –

ERZSÉBET: Počakaj malo, kaj se ti tako mudi.

ILONA: Moram pospraviti.

ERZSÉBET: Boš že, boš že.

ILONA: Bom že, bom že – še ne vem, kam naj stlačim vso prekleto nočno moro – bom že.

ERZSÉBET: Ljubica, pri meni vsi podložniki delajo tudi ponoči.

ILONA: Tukaj se največ dela ponoči.

ERZSÉBET: Bi ti delala ponoči?

DEKLA: Če tako ukažete –

ERZSÉBET: Boš zmogla?

ILONA: Tukaj ni spanja, punca, ni poležavanja –

DEKLA: Če tako želite –

ERZSÉBET: Bi res bila moja spletična?

DEKLA: Mislite, da sem tega vredna?

ERZSÉBET: Recimo, da mislim, da si vredna. Bi bila moja spletična?

DEKLA: Ne vem, ali bom zmogla –

ILONA: Kaj se hinavčiš, punca, kaj se hliniš in sliniš, reci že enkrat to, kar gospa pričakuje.

DEKLA: Kaj naj rečem?

ILONA: Vrabec bi že z danko povedal!

DEKLA: Povejte mi, kaj naj rečem, in bom rekla.

ILONA: Reci že enkrat, za vraga – da si počaščena – ponovi – počaščena –

DEKLA: Počaščena –

ILONA: Da boš delala kot njena spletična.

DEKLA: Ja, ja – sem počaščena, v čast mi je, ampak, ne vem, ali bom zmogla.

ILONA: Ta pa je en hlod – od kod se je vzela?

ERZSÉBET: Ljubica, Ilona je že stara. Utrujena je in nima več dovolj energije za vsa opravila, ki jih mora pri meni opraviti. Njeno delo je težko. Telo ji vsak dan usiha in mislim, da si zasluži malo počitka pred vstopom v večnost. Bila je zvesta in pridna, predana in lojalna, trdo je delala, res trdo, kot konj. Imela sem jo za svojo teto. Ne, imela sem jo za mamo.

ILONA: Daj, daj, ne pretiravaj.

ERZSÉBET: No, dobro, imam jo za zvesto psico, ki me je povsod spremljala in bila vedno ob meni. Resno mislim. Nisem imela bolj zvestega psa.

ILONA: In ko pes odsluži, veš, kaj ga čaka? Ga peljejo na vrh stolpa – do vrha imaš dva tisoč štiristo osemintrideset stopnic – in ga fuknejo z vrha. Tudi tebe to čaka.

ERZSÉBET: Plemiči pustimo svojim plemiškim psom, da crknejo naravne smrti. Ilona, ne drži, da odslužene plemiške pse vržemo z vrha stolpa. Oprosti, ampak to je laž. To je vulgarno natolcevanje, opravljanje in zavajanje. To mi ni všeč. Mi pustimo plemiške pse, da se klatijo na posesti in jim kdaj pa kdaj vržemo kakšno kost...

ILONA: Hudič je pa v tem, da odsluženi plemiški psi nimajo več zob, ker so stari, in si lahko kost vtaknejo v goltanec ali nekam drugam.

ERZSÉBET: To ni pomembno. Pomembno je, da plemiški psi crknejo naravne smrti. Pogosto jih plemiči tudi pokopljejo na vrtu. Seveda grob izkopljejo sluge, in ne plemič. Ampak plemič je tisti, ki da povelje, da se izkoplje grob plemiškemu psu na vrtu plemiča.

ILONA: Boš ti izkopala grob za plemiškega psa, ko bo crknil?

ERZSÉBET: Ljubica, boš izkopala grob Iloni, ko bo crknila kot plemiški pes?

DEKLA: Če mi tako ukažete.

ILONA: Seveda ti bo ukazala. Saj ne bo pustila, da ji trupla smrdijo pod nosom.

ERZSÉBET: Na grobek bomo postavili kamen, križa ne bomo dali, ker psi niso kristjani, in na kamnu bo pisalo... Kaj naj piše na tvojem grobu, Ilona?

ILONA: Kar hočeš. Napiši, kar te je volja.

ERZSÉBET: Kaj bi ti napisala, ljubica, na Iloninem grobu.

DEKLA: Kar mi boste rekli, gospa.

ERZSÉBET: Recimo, ti bom rekla, "napiši, kar hočeš", samo napiši nekaj. Kaj boš napisala?

DEKLA: Napisala bi... napisala bi: "Tukaj počiva Ilona Jo..."

ERZSÉBET: Ja, in?

DEKLA: To.

ERZSÉBET: Kaj, a samo to boš napisala?

DEKLA: Ne vem, kaj bi še napisala –

ERZSÉBET: Lahko bi se malo bolj potrudila. Naša Ilona si je zaslužila par besedic več. Prislužila si je vsaj skromen epitaf, kakih deset do petnajst besed. Pa saj to ni preveč. Na primer, jaz bi napisala: "Tukaj počiva Ilona Jo, to je večni dom najbolj zveste psice velike gospodarice."

ILONA: To pa ja, to mi je všeč – to je vsaj nekaj, ta se še rima.

ERZSÉBET: Bi napisala kaj takega, ljubica?

DEKLA: Bi, če mi tako rečete, gospa.

ERZSÉBET: No, zdaj smo se dogovorile glede vsega. Ilona je že odslužena psica in jo bomo kar pustili na posesti, dokler ne crkne, ti pa boš na njenem mestu.

ILONA: Če je Ilona že odpisana, greš že jutri na pot v vas. Boš morala iti k oglarju.

DEKLA: Ja, gospa.

ILONA: Kaj ja, gospa – veš, h kateremu?

DEKLA: Vem, gospa.

ILONA: Boš šla in mu boš rekla –

DEKLA: Vem, gospa.

ILONA: Kaj veš, če ti nisem še nič rekla?

DEKLA: Se bom oglasila pri oglarju in mu povedala, da je njegova hči hudo zbolela in da je umrla.

ILONA: Lej ga, lej ga, vraga – kako pa ti to veš?

ERZSÉBET: Saj sem ti rekla, da je prava zamenjava.

ILONA: Pa veš, pri katerem oglarju?

DEKLA: Hčerka se kliče – se je klicala – Betina.

ILONA: Ta je pa dobra.

ERZSÉBET: Sej sem rekla. Rojena za tvoje mesto.

ILONA: Če pa vprašajo, kdaj naj pridejo ponjo –

DEKLA: Bom rekla, da ste truplo zažgali, da se bolezen ne širi naprej.

ILONA: Truplo smo zažgali – tako boš rekla. No, ponovi, kako boš rekla.

DEKLA: Truplo smo zažgali, da se bolezen ne širi naprej.

ERZSÉBET: A ni krasna?

ILONA: Za požret.

ERZSÉBET: Ilona, ženski bom dala tudi tvoje ime.

ILONA: Še ime mi boš vzela?

ERZSÉBET: Ne vzela. Samo še njej ga bom dala.

ILONA: Kako ji je ime?

ERZSÉBET: Nima imena.

ILONA: Kako nima imena? Ti, kako ti je ime?

DEKLA: Dekla.

ERZSÉBET: Svojega se ne spomni več. Nihče ji ga ni izgovoril.

ILONA: Pol pa naj bo Ilona. Briga me. Še v isti grob z mano jo lahko stlačiš, seveda, ko bo odslužila svoje, saj bo en napis veljaven za obe.

ERZSÉBET: Tako se govori, moja Ilona, vseč mi je, ko sprejmeš in dopolniš vsak moj predlog ali zamisel. S tem, da bo Dekla na tvojem mestu, mi boš dalj časa ostala v spominu. Na njo bom gledala, kot da je ti pred petdesetimi leti. Imela bom občutek, kot da te je časovni stroj vrnil v mlada leta. Oblačila se bo kot ti, v tvoji postelji bo spala, naučila jo bom, da bo uporabljala tvoj besedni zaklad, vsako skrivnost bom delila z njo, za vse mi bo desna roka, vse bo isto, kot da si ti, le da bom imela mlado Ilono, polno energije.

ILONA: A naj ti pokažem posteljo Ilončica?

DEKLA: Če želite, gospa.

ILONA: Ne želim, ampak ti jo moram pokazati, če je gospa tako ukazala.

ERZSÉBET: Ljubica, seveda boš videla svojo posteljo.

ILONA: Pa ne se ustrašit, ko boš videla prvo stenico. Polna je stenic. Vsaj ne boš sama spala.

DEKLA: Doma jih imamo tudi.

ILONA: No, vidiš, se boš počutila kot doma, kot v svoji domači postelji.

Ti bom še svoj krožnik in žlico odstopila. Noža in vilic ne boš dobila, to imajo samo gospoda, sluge, če dobimo kaj za z nožem in vilicami, uporabljamo prste.

ERZSÉBET: Ljubica, če boš želela, boš dobila tudi nož in vilice. Ilona jih ni dobila, ker jih ni hotela. Ona je vedno raje jedla z rokami. Kot svinja.

DEKLA: Hvala, gospa, res ste milostljiva gospa.

ILONA: Dvakrat na dan boš dobila za jest. Milostljiva gospa ti ne bo dala več. Zjutraj boš dobila kos kruha, namočen v vodo s pol žlice rjavega sladkorja. Za prste obliznit. Zvečer pa dobiš še en kos kruha, na debelo namazan z drekom.

ERZSÉBET: Prav nesramna si, veš.

ILONA: Ampak ne se sekirat, vsak dan boš lahko polizala krožnik gospe. Samo pazi, da tega ne opazi. Ji ni všeč, če kdo liže njen krožnik, čeprav v krožnik pljuje in kozla.

DEKLA: Bom delala tako, kot mi bo gospa ukazala.

ILONA: Boš morala delat tudi stvari, ki ti jih gospa ne bo ukazala.

ERZSÉBET: Za vse bo dobila ukaz. Natančen, do pike.

ILONA: Nikoli nisi ukazala, da se ti zamenja posteljina.

ERZSÉBET: To je samoumevno. Zakaj bi morala za tako opravilo dati ukaz?

ILONA: V spalnici pri gospe je treba vsak dan zamenjati posteljnino. Najmanj dvakrat na dan. Gospa se vsako jutro pošči je in poserje v posteljo, ker se ji ne da vstati in opraviti nuje na sekretu. Če to opaziš, ne čakaj na ukaz – zamenjaj posteljnino. Gospa se zmeraj hoče poscati in posrati v čisto posteljo. Drugi nasvet – kadar ima gospa menstruacijo, se ne umiva, temveč pusti, da ji kri mezi po nogah. Ne čakaj na ukaz, vzemi napol mokro krpo in jo obriši. Krpa mora biti zmeraj mlačna. Pa še to – gospa ima navado, da se pogosto dotika riti in si potem voha prste, pa še ostalim jih tišči pod nos. Včasih se spozabi in to počne tudi ob obiskih visokih veljakov. Ne čakaj na ukaz, opozori jo, naj tega ne počne v času visokih obiskov. Če je ne boš spomnila, bo to zagotovo naredila, potem boš pa ti kriva, ker je nisi spomnila. In še zadnje – gospa fuka z nečakom, ki je retardiran. Debilen je. Ime mu je David. Njega je vedno treba okopati, preden vstopi v spalnico gospe. Pa še to – Davida moraš pripraviti, da mu stopi, preden ga spustiš v njeno spalnico. Kako to narediš, ti bom pokazala, ko pride David. Nocoj bo prišel. To je vse, kar ti lahko svetujem. Če boš imela še kakšna vprašanja, prosim, vprašaj. Z veseljem te bom poučila.

ERZSÉBET: Si končala?

ILONA: Sem.

ERZSÉBET: Hvala.

ILONA: Ne, nisem še – ljudje zbirajo pomoč za revne in lačne otroke, ona jim pobere tri četrtine od zbrane pomoči in naredi fešto. Na fešto povabi mene, Davida in vse mrtve. Nikoli ne vprašaj, kje so ostali.

ERZSÉBET: Je še kaj za povedat?

ILONA: Gospa je največja prasica, kar jih svet pozna. Grozljivo laže in se zna pretvarjati. Zdaj sem pa res končala.

ERZSÉBET: Hvala za iskrenost in odprtost, Ilona.

ILONA: Ni za kaj.

DEKLA: Gospa, za vsako izgovorjeno besedo bi ji znova in znova odtrgala glavo – samo povejte, kaj naj naredim –

ERZSÉBET: Zakaj? Ne bom je kaznovala za iskrenost. Tega se ne počne.

ILONA: Punčara je pa kar spregovorila.

DEKLA: Tako grdih stvari nisem nikoli slišala, pa da se upa vse to pred vami – samo dajte mi ukaz, goltanec ji odgriznem –

ILONA: Pogumno, pogumno, lepoticica –

ERZSÉBET: Ampak ljubica, vse, kar je rekla, je res. Do pike točno. In za takšno iskrenost sem ji lahko samo hvaležna. Ampak za vse, kar je rekla in je res, za vse obstaja tudi razlog, zakaj je tako. Prvič – če se ne poščijem in ne poserjem v posteljo, služkinje nimajo pravega dela in se dolgočasijo in kregajo. Drži, Ilona?

ILONA: K pribito.

ERZSÉBET: Zaposleni pri meni morajo imeti zmeraj opravke. Nenehno morajo imeti polne roke dela, v nasprotnem primeru roke uporabljajo za pretep ali za druge neumnosti. Drugič – pustim, da mi kri mezi med nogami, da vsi vidijo, da sem še mlada in da nisem v meni – to delam najprej zase in ne z namenom, da bi mrcvarila druge. Kot gospodarici mi je vsaj to dovoljeno, da pokažem, kaj sem in kdo sem. In to, kar hočem pokazati, ni nič drugega, kot to, da sem še ženska. Tako in tako se o meni valjajo neresnice, da sem stara, da sem vampir, živeča mumija. Tretjič – kar se tiče ovohavanja prstov, priznam, grda navada, ampak kdo pa je brezhiben. Četrtrič – očitke glede Davida – ja, on je moj nečak, pogosto ga sprejemem v spalnico in seveda v posteljo, in to delam zavestno, ker nobena ne bi dala retardiranemu fantu. To delam bolj zanj kot zase. A ni lepo, da ga s tem vsaj malo osrečim? Petič – tudi to drži, da pobiram od zbrane pomoči, ampak kako naj kneževini zagotovim obstoj brez davka. Od pobranega davka skrbim, da ostane za kneževino čim več. In to je razlog, da na fešto povabim samo Ilono in Davida, mrtvi itak ne stanejo nič. To počnem zato, da od pobranega ostane čim več za kneževino. Prav iz pobranega zdravim bolne, hranim lačne, šolam talentirane. Res je tudi, da lažem in včasih se pretvarjam, da imam migreno ali da sem bolna, ampak v to sem primorana. Ni lahko biti v moji koži, Ilona. Ti to dobro veš. Same prijateljke imam okrog

sebe – kamor koli se obrnem, sami prijatelji – in sorodniki med njimi so najboljši, z bratrancem Thurzó na čelu, ki komaj čaka, da mi skoči v hrbet, da zajaha mojo kneževino in prevzame vajeti, pa kaj bi ti razlagala, saj ti to vse veš, tako kot bo to vedela moja nova, mala spletična.

ILONA: Ilončica, ti je zdaj jasno, s kom boš imela opravka?

DEKLA: Ja, jasno.

ILONA: Kurac ti je jasno.

ERZSÉBET: Ilona, punca je še mlada, potrebuje malo časa, ima pa talent –

ILONA: Ponovi: Kurac mi je jasno.

DEKLA: Ne, tega pa ne bom.

ILONA: Ponovi: Kurac mi je jasno.

ERZSÉBET: Ilona, punca bo sčasoma pridobila izkušnje. Pusti jo zdaj.

ILONA: Ponovi!

DEKLA: Ne, ne bom.

ILONA: Kaj ne boš, kaj ne boš – ponovi, če ti rečem!

DEKLA: Ne, ne bom.

ILONA: Če hočeš biti na mojem mestu, boš ponovila! Ponovi. Zdaj!

DEKLA: To so grde besede. Si ne bom mazala ust –

ILONA: Če hočeš biti na mojem mestu, boš uporabljala tudi grde besede, tvoja usta bodo polna grdih besed, na daleč ti bo smrdelo iz ust zaradi grdih besed, črvi ti bodo lezli iz ust zaradi grdih besed, usta ti bodo trohnela in ti bodo razpadala, zaradi grdih besed.

DEKLA: Nikoli.

ILONA: Z nohti ti bom spraskala besede z jezika.

DEKLA: Kar daj – tukaj imaš jezik.

ERZSÉBET: Ljubica, zakaj si tako trmasta. To pa ni lepo. Če ti gospa Ilona reče nekaj, zakaj tako trmariš? Saj hočeš biti na njenem mestu. Hočeš? Ja ali ne?

DEKLA: Ja.

ERZSÉBET: Potem pa naredi tako, kot ti reče.

DEKLA: Ampak to so grde besede.

ERZSÉBET: Vse je relativno, draga moja.

DEKLA: Ne bi rada pred vami izgovarjala –

ERZSÉBET: Ilona jih izgovarja pred mano. In če hočeš njen položaj, boš tudi ti to počela. Hočeš njen položaj?

DEKLA: Ja. Hočem.

ERZSÉBET: No, da slišiva. Ponovi.

DEKLA: Kurac mi je jasno.

ILONA: Hvala kurcu.

ERZSÉBET: A je bilo to tako težko? A je bilo, ljubica?

DEKLA: Ne, ni bilo težko.

ERZSÉBET: No vidiš.

ILONA: Nisem prepričana, da bo ona dobra zamenjava.

ERZSÉBET: Seveda bo. Saj se hitro uči.

ILONA: Naj dokaže.

ERZSÉBET: Za zdaj ji gre dobro. Rekla bi še preveč dobro.

ILONA: To ni nič.

ERZSÉBET: Saj bo, saj bo. Ne sili je preveč.

ILONA: Jaz je ne bom kar tako pustila zraven.

ERZSÉBET: Kaj pa ji manjka?

ILONA: Naj dokaže.

ERZSÉBET: Ilona, a ne vidiš, da je še otrok –

ILONA: Njo je treba dobro preizkusiti.

ERZSÉBET: Nimam nič proti. Nasprotno. Lahko naredimo nekaj kot iniciacijo, če hočeš. Se strinjam. Se strinjaš, ljubica?

DEKLA: Kaj –

ERZSÉBET: Ilona predlaga, da bi opravila preizkus.

DEKLA: Kakšen preizkus, gospa?

ERZSÉBET: Takšen, da dokažeš, da si vredna položaja, ki se ti ponuja. To se imenuje iniciacija.

DEKLA: Kako?

ERZSÉBET: Iniciacija.

DEKLA: Kaj to pomeni?

ERZSÉBET: To pomeni, da te uvedemo na njen položaj z obrednim

preizkusom. Ta preizkus bo dokaz tvoje pripravljenosti in sposobnosti, da prevzameš njeno mesto. Pač, da dokažeš –

DEKLA: Ampak kaj naj dokažem?

ILONA: Da si vredna položaja. A si gluha –

DEKLA: Ja, ja, razumem, ampak kaj naj naredim?

ILONA: Pridi.

DEKLA: Zakaj?

ILONA: Pridi sem! – Božaj gospo.

DEKLA: Prosim?

ILONA: Pobožaj gospo.

DEKLA: Smem?

ERZSÉBET: Delaj vse, kar ti bo Ilona rekla.

ILONA: Pa ne po glavi, trapa glupa. Gospa ne mara, da se kdo dotika njenih las. Pobožaj jo po hrbtu. Po hrbtu ima najraje.

DEKLA: Dovolite, gospa?

ERZSÉBET: Seveda.

ILONA: In kaj je zdaj to? Kaj sploh počneš?

DEKLA: Božam gospo.

ILONA: Božaš obleko, ne gospo, trapa neumna. Odpni ji obleko. Počasi. Zakaj se ti roke tresejo? Umiri roke. Kaj cvikaš. Obleko moraš najprej odpeti. Tako. Počasi. Pa tudi ne preveč počasi. Kaj cincaš, kaj cincaš. Pazi! Jo boš strgala. Veš, kako draga je ta obleka, trapa! A imaš dve levi roki, al kaj? Končno. Niti vezalke ne znaš odvezat. Tako. To je

hrbet. Vidiš. To je njen hrbet. Vidiš znamenja. Ena so prav ogabna. Rakasta. Ampak njena zloba bo požrla tudi raka, če bo treba, brez skrbi. Njen hrbet boš videla pogosteje kot svoj obraz. Zdaj pa božaj.

Dekla se dotakne njenega hrbta.

ERZSÉBET: Aaa –

DEKLA: Oprostite gospa! Kaj sem naredila?

ILONA: Kaj je?

ERZSÉBET: Čisto mrzle roke ima, Ilona. Zakaj nisi preverila? Kot da bi me z roko božal mrtvak. Lepo razloži puncici, kaj mora narediti.

ILONA: Daj sem roke. – Mlada punca, pa tako mrzlih rok. A ti sploh imaš kaj krvi v sebi. Poslušaj – glej me – kam gledaš – glej me, ko ti govorim. Nikoli, ampak nikoli naj ti ne pade na pamet, da bi se dotaknila gospe z mrzlimi rokami. Jasno?

DEKLA: Zmeraj imam mrzle roke, gospa.

ILONA: Pol pa jih pogrej.

DEKLA: Kako naj jih pogrejem, če so zmeraj mrzle –

ILONA: Daj jih v krop.

DEKLA: Kako v krop??

ILONA: Pridi! Hitro, hitro, kaj se mi vlečeš kot megla. Daj roke not. – Kaj gledaš, krava neumna, kaj gledaš, daj roke v vodo.

DEKLA: Prevročja je, gospa –

ILONA: A te bom čakala še sto let al kaj – *(Ji potisne roke v vročo vodo, Dekla zakriči.)* Kaj se dereš, kaj se dereš –

ERZSÉBET: Ilona, ne bodi tako groba, prosim. Nežno, samo nežno.

ILONA: Jo bom poučila, tako kot znam.

ERZSÉBET: Počasi, gre tudi nežno in počasi.

ILONA: Nič počasi, če ima mrzle roke, nima kaj čakati. Naj jih da v krop, pa bodo v trenutku tople, a naj sediš z golim hrbtom in čakaš, da se njene roke pogrejejo. Naj se nauči, da tukaj čakanja ni. Kaj stojiš zdaj. Obriši roke in pridi. Hitro, hitro! Ne vidiš, da gospa čaka z golim hrbtom. Jo boš kar tako pustila al kaj? Božaj.

ERZSÉBET: O, to pa je lepo. O, kako lepo. Kot da me svila boža po hrbtu. Punca ima rokice kot dojenček. Zlate rokice imaš.

ILONA: Po celem hrbtu, po celem hrbtu božaj. Tako, na široko, pa kar odločno. Nežno, nežno. Gor in dol – dol in gor. Počasi, nežno in odločno.

ERZSÉBET: Takšna je bila tudi tvoja rokica, Ilona, ko si prišla.

ILONA: Tudi njena bo takšna, kot je zdaj moja, ko bo odšla.

ERZSÉBET: Še, še me božaj, še – tako mi to ugaja – še po vratu, prosim.

ILONA: Vrat je drugo poglavje. Vrat boš božala z eno roko. Takole. Če daš dve roki na vrat, je, kot da jo daviš, kar sem tudi sama večkrat pomislila. Ne večkrat, vsakič – vsakič, ko sem stala za njenim hrbtom, sem pomislila, da bi ji zavila vrat, ji ga zlomila s hipnim premikom ali jo mahnila s kolom po betici, da bi se ji lobanja razbila na črepinje. Ampak samo pes ugrizne roko, ki ga hrani.

ERZSÉBET: Saj si psica, lahko bi to naredila.

ILONA: Preveč dobro sem zdresirana, da bi to naredila. Daj, da te vidim Ilončica, kako to počneš. Tako. Tako. Dobro. Vrat ima lep, prasica. Če je ne gledaš v ksilht, po vratu se ne vidi, kaj stoji na njem.

ERZSÉBET: Si utrujena, Ilončica?

DEKLA: Ne, gospa.

ILONA: Zakaj bi bila utrujena, šele začela je.

ERZSÉBET: Je težko to počet, Ilončica?

DEKLA: Ne, gospa. Sploh ni težko.

ERZSÉBET: Kaj bi rekla o mojem hrbtu?

DEKLA: Lep hrbet imate gospa –

ERZSÉBET: Roke stran! Stran, stran, stran. Ni mi treba lagati, punca. Laži ne prenesem, razen tistih, ki jih sama izgovorim. Poglej – to je hrbet starke, ki se ne da primerjati s hrbtom device, pa naj ga milijonkrat okopam v deviški krvi. Rada bi imela tvoje telo. In če bi bilo možno, bi si ga izposodila, prešla bi nase tvoja stegna, prsi, roke, trebuh, noge, obraz, obraz angela, ki ga imaš ti, to bi rada imela. Če bi bilo to možno, bi z veseljem zamenjala svoj položaj kneginje s tem, kar si ti. Pobožaj me. Po obrazu, prosim.

ILONA: Zdaj še poljubi gospo. – Na usta, trapa, na usta. – Kaj je zdaj to? Se ti sploh znaš poljubljati? Te je kak fant učil, kako se kušuje?

DEKLA: Nihče me ni učil, gospa.

ILONA: Si še devica?

DEKLA: Sem gospa.

ILONA: A naj ti pokažem, kako se to dela, lepotičica.

ERZSÉBET: Jaz ti bom pokazala, ljubica. – Pridi. Te smem poljubiti?

DEKLA: Gospa –

ERZSÉBET: Dovoli mi, prosim.

ILONA: No, vidiš, tako se poljublja. Z jezikom. Globoko, do žrela. Zdaj spoznavaš njen jezik. Čutiš, da je na vrhu razcepljen, kot pri kači? No, to je jezik gospodarice. Okusiš plesen, sluz in trohnobo njenega

gobca? Okusa njenega gobca ne boš nikoli oprala iz svojih ust, pa če prežvečiš deset šopkov mete naenkrat. Ampak sčasoma se boš navadila – njena usta bodo tvoja, tako kot bodo tvoja njena, le požiralnik in želodec bosta imeli vsaka svojega.

ERZSÉBET: Rada bi lizala tvoj vrat, ljubica. Smem –

DEKLA: Gospa –

ERZSÉBET: Ti ni všeč?

DEKLA: Mravljinca čutim.

ERZSÉBET: Zakaj si hotela, naj neham?

DEKLA: Preveč me –

ERZSÉBET: Preveč te razburjam.

DEKLA: Žgečka me.

ERZSÉBET: Kaj si želiš?

DEKLA: Ne vem, gospa –

ERZSÉBET: Povej, kaj bi rada.

DEKLA: Me lahko, prosim, pobožate po hrbtu?

ERZSÉBET: Jaz? Tebe? Ilona, primaži ji tri klofute za to, kar je rekla.

ILONA: Ena – dva – tri.

ERZSÉBET: In še eno, ker ni rekla hvala za klofute.

ILONA: Izvoli. – Si se nalimala na past, koza neumna. Tudi če te gospa vpraša, kaj bi rada ali kaj si želiš, nikoli ne pomisli nase. To, kar moraš reči, je: “Želim si to, kar je po volji moji gospe” – to moraš reči, ne pa “me lahko, prosim, pobožate po hrbtu”, kdo pa si ti, da

bi te gospa božala po hrbtu, kako si upaš na kaj takega pomisliti, kaj šele kaj takega izgovoriti. Saj sem rekla, da ne bo pristala preizkusa.

ERZSÉBET: Počakaj, no – zakaj bi tako hitro obupali. Ljubica, zdaj si šla čez, midve nisva nikoli in ne bova nikoli skupaj pasli krav. Sezuj mi čevelj, prosim.

ILONA: Počasi, nežno. Daj nogavico dol. Zmasiraj ji stopalo. Kaj čakaš?

DEKLA: Ne vem, ali so moje roke dovolj tople.

ILONA: To boš morala vedeti sama. Če nisi prepričana, veš, kaj moraš storiti. (*Dekla pomoči roke v krop, jih obriše.*) Tako je to punca. Lepo s prstki zmasiraš podplat. Tako, počasi. Pred spanjem ji boš morala vedno zmasirati stopala. Ne pozabi – roke nikoli ne smejo biti mrzle. Če so njena stopala mrzla, jih boš najprej pogrela med svojimi joški, zatem še zmasirala.

ERZSÉBET: Masira, kot da je to od rojstva počela. Ko sem ti rekla, da mi sezuješ čevelj, kaj si pomislila, da bom zahtevala od tebe?

DEKLA: Pomislila sem, da boste hoteli naj vam polížem stopala.

ERZSÉBET: In kaj bi ti naredila z mojimi stopali?

DEKLA: To, kar želite vi, gospa, to bi naredila.

ERZSÉBET: Bravo, bravo – no, vidiš, Ilona, punca se hitro uči, ima talent za tvoj položaj. To moraš priznati.

ILONA: Gospa ima žgečkljiva stopala. Tudi če ti reče, da ji políži stopala – in to včasih rada reče, ker se ji ne da prati stopal –, jo dvakrat vprašaj, ali misli resno in ali je to ne bo žgečkal. Jasno?

DEKLA: Jasno.

ILONA: Ponovi.

DEKLA: Gospa ima žgečkljiva stopala. Tudi če mi reče, naj ji polížem

stopala – in to včasih reče, ker se ji ne da prati stopal –, jo moram dvakrat vprašati, ali misli resno in ali je ne bo lizanje žgečkal.

ILONA: In če gospa dvakrat potrди, da si želi, da ji ližeš stopala, šele zatem to narediš. Ponovi.

DEKLA: In če gospa dvakrat potrди, da si želi, da ji ližem stopala, šele zatem to naredim.

ERZSÉBET: Odlično. Hvala. Zdaj me obuj, Ilonček, prosim. Malo me zebe.

ILONA: Si pa prestala prvi del preizkušnje, lepotičica. Si še prepričana, da hočeš na moje mesto?

DEKLA: Ja, hočem. Mislim, če gospa tako želi. Če me še hoče za spletično, bi rada bila na vašem mestu, ja, ampak samo, če gospa to želi.

ILONA: No, krasno.

ERZSÉBET: Krasna je, ti rečem.

ILONA: Ampak to, kar si zdaj opravila, to je začetek preizkusa, punca.

DEKLA: Kaj, nisem dokazala –

ILONA: Opozarjam, da si želiš zahteven položaj in primerno temu bo tudi zahteven nadaljnji preizkus. Želiš moj položaj?

DEKLA: Ne želim nič, bo tako, kot želi gospa.

ERZSÉBET: Kaj je bilo to? Nekaj je zaropotalo.

ILONA: Verjetno podgana.

DEKLA: Podgana –

ERZSÉBET: Se bojiš podgan?

DEKLA: Ne maram podgan.

ERZSÉBET: Jaz tudi ne.

ILONA: Za razliko od vaju dveh sem jih imela za hišne ljubljence. Tukaj jih je ogromno. In kaj bomo zdaj, če je v sobi podgana?

ERZSÉBET: Upam, da ni –

ILONA: Prepričana sem, da je. Kaj bomo zdaj naredili?

DEKLA: Bo tako, kot bo gospa rekla.

ILONA: In kaj bo gospa rekla?

ERZSÉBET: Bo tako, kot bo Ilona rekla. Meni se gnusi, že če samo pomislim na njih, kaj šele, če izgovorim ime – podgana. Takoj dobim kurjo polt, že samo če slišim to besedo. Vse glede njih prepuščam Iloni. Kakor bo Ilona rekla glede podgan, tako bo.

ILONA: Ilona ne bo nič rekla. Ilona ve, kaj je treba narediti s podgano, in to bova midve zdaj tudi naredili, jaz in moja naslednica, Ilončica mala.

DEKLA: Kaj?

ILONA: V trdnjavi mrgoli podgan, punca. Sistematsko jih boš morala iztrebljati. Povsod v trdnjavi nastavljam paste. Paste postavimo pred temo, ko gre gospa spat. Zjutraj, preden gospa vstane, preverimo paste. V vsaki pasti je po ena podgana. Niti ena past ne ostane prazna. Če bi postavili več paste, bi verjetno ujeli več podgan. Veš, kako velike so tukaj podgane? Na – takšne.

DEKLA: Ogabno.

ILONA: Brez skrbi – ogabno. Ampak, kaj čmo, povsod so in treba jih je vedno imet na očeh. Lahko se razpasejo, hrane bo manj in v tem primeru podgane postanejo agresivne. Tudi čez dan tečejo po sobanah kot blazne, in če ne dobijo hrane, lahko tudi ugriznejo, kar je normalno, saj tudi lačen človek grize, kaj šele podgana.

ERZSÉBET: Ilončica, bo treba premagati strah pred podgano in se ji pogumno zoperstaviti.

ILONA: Ta ni sposobna niti pasti nastaviti, kaj šele spraviti se na podgane. Si kdaj postavljala pasti?

DEKLA: Seveda sem. Tudi doma imamo ogromno podgan.

ERZSÉBET: No, tudi glede podgan – zmeraj me strese, ko izgovorim to besedo –, ampak tudi glede podgan se boš tukaj počutila, kot da si doma.

ILONA: Naše podgane so dvorne in se razlikujejo od vaških. Razlika je v tem, da so dvorne večje, ker so bolj rejene. Bolj hitre so in težje jih poteptaš. Tudi če si kdaj ujela ali ubila vaško podgano, boš morala pridobiti nove izkušnje z našimi, dvornimi podganami. Ti jo prineseš?

DEKLA: Ne, prosim –

ERZSÉBET: Rekla je prosim.

ILONA: Zapomni si punca – gospa ne mara podgan, in če se zgodi, da vidiš kakšno v sobi, ne smeš zakričati pred gospo. Se boš delala, kot da podgane ni v sobi in boš poskusila odvrniti pozornost gospe, vse boš naredila, da je gospa ne bi zagledala in hkrati se boš morala potruditi, da najdeš učinkovit način, da čim prej odstraniš podgano, da jo ubiješ, ker nič ne pomeni, če jo preženeš – s preganjanjem nič nisi naredila, saj se bo podgana vrnila – za zmeraj jo moraš odstraniti, ali z drugimi besedami, prerezat ji moraš vrat. V očeh gospe, ki tako sovraži podgane, je podgana več kot podgana. Podgana je njen sovražnik. Na podgano lahko gledamo kot na simbol vseh njenih sovražnikov.

ERZSÉBET: Kako lepo govoriš Ilona, prav uživam v tvojem govoru. Nadaljuj, prosim.

ILONA: Ne me prekinjat, prosim, če lepo govorim. Podgana je simbol vseh njenih nasprotnikov, sorodnikov, upornikov, lažnih prijateljev, zvitih ljubimcev, prebrisanih veljakov in oblastnikov, janičarjev ter Turkov. Podgana je obraz vseh, ki sem jih omenila, plus vseh tistih, ki jih gospa ne mara, teh pa ni malo – to je skoraj vse, kar se premika. Po pravici povedano, so tudi stvari, ki se ne premikajo, pa jih gospa

enako ne mara kot tiste, ki se premikajo. Na primer pasti za podgano je taka stvar, ki je gospa ne sme videti. Zato pasti postavljamo čez noč, zgodaj zjutraj, ko gospa še spi, jih umaknemo, da jih gospa ne vidi, čeprav tudi podnevi švigajo podgane sem ter tja in bi se prav gotovo kakšna ujela v past tudi čez dan. Ljubica – kot ti gospa rada reče – podgane bodo tvoj vsakdan. Bodo tvoje igrače. Se boš morala kar hitro navadit nanje. Boš morala postat zelo veščica v boju zoper njih, hkrati pa gospa ne sme opaziti, da se sploh ukvarjaš z njimi. Se pravi – ponovi – česa gospa ne sme videt?

DEKLA: Pasti za podgane.

ILONA: Bravo, bravo. Temu se reče inteligenca. Tako je to – pasti za podgane ne sme videt in še bolj, česa ne sme videti gospa?

DEKLA: Podgane.

ILONA: Tako, pravilno. Vendar podgane so –

DEKLA: Povsod.

ILONA: Tako, povsod so in gospa ne sme videti ne podgan in ne pasti in tudi načina, kako se spravimo na podgano, ki smukne v sobo ali v to klet, gospa ne sme videti. Zdaj pa si ti na potezi.

DEKLA: Ja, kaj na potezi?

ILONA: Predpostavimo, da je podgana tukaj, v tej kleti. Prej smo slišali, da je nekaj zaropotalo, gotovo je bila podgana. No, kako se boš spravila na podgano tukaj in zdaj, na primer?

DEKLA: Tako da – če jo opazim, se bom delala, kot da je ni in gospe bom – ji bom prinesla čaj ali še bolje, povabila jo bom v drugo sobo, kjer je pripravljena kopel, na primer – in ko bo šla gospa v drugo sobo – bom pregnala podgano – ne, ne, ne smem je pregnati, ker pregnana podgana se vrne, zato moram podgano – jo moram pokončati. Za zmeraj.

ERZSÉBET: Bravo, punca, bravo. Vsega tega si še jaz ne bi mogla bolje zapomniti. Odlično ti gre, samo tako naprej.

ILONA: In kaj boš storila? Kako jo boš za zmeraj pokončala? Podgana sama ne bo prišla do tebe in rekla: "Izvolite lepoticica, pokončajte me prosim, ker me tvoja gospodarica ne sme videti," podgana zagotovo ne bo storila tega.

DEKLA: Ja – najprej jo moram dobiti, to je jasno – ji moram nastaviti past.

ILONA: Ampak, ne pozabi, punca, gospa ne sme videti ne pasti in ne podgane – in kaj, če se gospa vrne po kopanju, preden ujameš podgano v past?

DEKLA: Bom pohitela.

ILONA: Kako boš pohitela, če se podgani nič ne mudi.

DEKLA: Bom poskusila dobit podgano v past –

ILONA: Kako, kako jo boš dobila v past –

DEKLA: Bom v past dala malo več sira – seveda, če mi bo gospa to dovolila.

ERZSÉBET: Seveda ti bom, seveda –

DEKLA: In podgana se bo hitro ujela, dokler se bo gospa še kopala.

ILONA: Torej, staviš na sir. Recimo, da ti je ne bo uspelo dobit v past tako hitro, ne glede na aromatičnost sira. Podgane niso tako neumne, tudi ko gre za sir. Se pravi: podgane nimaš, gospa se vrne – kaj boš naredila v tem primeru?

DEKLA: Ne vem, ne vem, kaj moram naredit, pomagajte mi, prosim.

ILONA: Past boš dala nekam, kjer ne bo vidna. Recimo pod mizo, za omaro, pod posteljo. Če smem odkriti skrivnost – tudi zdaj v tem prostoru imamo past. Lahko uganeš, kje je?

DEKLA: Pod mizo?

ILONA: Natančno ob tvojih nogah. Past je ves čas tukaj in gospa je ni opazila.

ERZSÉBET: Mojstrsko. Ljubica, vso to znanje moraš pridobiti od Ilone. Šele zdaj vidim, kaj pomeni imeti izkušnje in kako so te pomembne za njen položaj.

ILONA: Ne prekinjaj me, prosim.

ERZSÉBET: Pardon, pardon, se opravičujem.

ILONA: Gospa pride nazaj s kopanja, opravlja svoja opravila, podgana je v prostoru istočasno z gospo, ampak prej kot slej se bo ujela v na skrivaj nastavljeno past in tam bo ostala, ne bo se več sprehajala po sobi. To je pomembno. Tudi naše pasti so take, da se ne sliši niti takrat, ko se vratca pasti zaprejo. To pomeni, da gospa ne bo ničesar opazila, še slišala ne bo, ko se bo podgana ujela. Jasno?

DEKLA: Ja, zdaj mi je jasno.

ILONA: In potem, kaj naredimo z ujetjo podgano?

DEKLA: Počakam, da gre gospa ven iz sobe.

ERZSÉBET: Tako, tako.

ILONA: Pravilno.

ERZSÉBET: Bravo.

ILONA: In potem? Kaj narediš s podgano, ko gospe ni v sobi.

ERZSÉBET: Jo da mački, da jo požre.

DEKLA: Ja, jo dam mački, da jo požre.

ILONA: Prosim, ne se mi vmešavat v inštrukcije.

ERZSÉBET: Pardon, pardon, se opravičujem.

ILONA: Trapa neumna, mačka sama lovi podgane, mačka ne bo nikoli jedla podgane iz pasti, razen če mačko naučiš, kako se past odpre.

A misliš, da je to možno, naučit mačko, da sama odpira pasti? Je to možno?

DEKLA: Ne, ni.

ILONA: Zakaj potem kokodakaš kot kura brez glave. Kaj naredimo, ko ujamemo podgano v past. V trdnjavi mrgoli podgan in vsaka past je krvavo potrebna. Torej, kaj?

DEKLA: Past je treba sprazniti.

ILONA: Točno. Kako? Boš odprla vratca in boš podgani rekla: "Prosim, gospa podgana, izvolite ven iz pasti, izpraznite past, ker moram z njo uloviti še par podgan, preden jih gospa vidi in postane histerična ter prebiča vse po vrsti." Ljubica – kaj bo treba narediti s podgano?

DEKLA: Jo ubit, jasno.

ILONA: Končno. In kako se to naredi?

DEKLA: Jo – jo ... ne vem, kako.

ERZSÉBET: Jo zmečkaš z ного.

DEKLA: Ja, z ного –

ILONA: Je ne moreš, dragica, je ne moreš! Da jo lahko z ного zmečkaš, boš morala najprej odpret vratca pasti in to predstavlja veliko tveganje, da ti bo podgana pobegnila. Vsaka podgana je bolj hitra od človeške noge. A misliš, da je podgana neumna in da bo stala z glavo na vratcih pasti, kot pri giljotini, in čakala na tvojo peto, da ji zdrobiš glavo? Bo čakala?

DEKLA: Ne, ne bo.

ILONA: Kako pa potem ubijemo podgano? Misli, misli, krava neumna. Velikokrat se boš morala sama spomniti, kaj je treba naredit, če boš na mojem mestu.

DEKLA: Ne vem. Povejte mi, kako vi to naredite. Rada bi se naučila.

ILONA: Hočeš na moje mesto, a nimaš možganov, ni kot navadna podgana. Jo utopiš. Ujeto podgano utopiš. Kako to naredimo? Jo vržeš v vedro z vodo, skupaj s pastjo v red in jo pustiš pet do deset minut. Se mi ni zgodilo, da bi kakšna pregrizla rešetke, splavala in zbežala iz vedra. Če se ti mudi, pa jo vržeš v krop. Lahko jo potunkaš in jo zvlečeš ven v eni minuti ali v par sekundah, tudi če je še živa, ta se ne bo nikoli več vrnila. Tudi podganina misel, da bi se vrnila v sobo, je opečena za vekomaj.

ERZSÉBET: Mojstrsko. Ljubica, to je najbolj mojstrski tečaj, ki ti je na voljo. Ko poslušam Ilono, kako mojstrsko je to opravljala, da nisem opazila ene same podgane, že leta in leta, lahko rečem, da me je zdaj malo manj strah podgan. Zdaj vidim, da sem v sigurnih rokah, no, da sem bila v sigurnih rokah, in zdaj pričakujem, da boš tudi ti obvladala vse to, preden prideš na njeno mesto.

DEKLA: Se bom potrudila, gospa. Vse bom naredila, da se naučim, vse, kar je treba.

ILONA: Preveri past.

DEKLA: Kje je? –

ILONA: Ob tvojih nogah.

DEKLA: A zdaj, pred gospo?

ILONA: Seveda pred gospo, saj mora gospa spremljati tvojo preizkušnjo od začetka do konca, kako bi drugače vedela, s kom ima opravka.

DEKLA: A naj pogledam?

ILONA: Stavim, da je notri.

DEKLA: A boste vi pogledali?

ILONA: Boš ti. – Kaj staviš?

DEKLA: Ne vem – upam, da je ni.

ILONA: Preveri.

Dekla pogleda pod mizo in zakriči, kneginja tudi zakriči.

ILONA: Kaj kričiš, kaj kričiš, trapa neumna. Gospa nikoli noče slišati kričanja. Če misliš, da lahko s krikom odženeš grozo, se motiš, punčka moja mala. Groza se zažira do kosti že z rojstvom. Zato nikoli ne pomisli, da bi kričala, tudi ko se krik sam odtrga iz mesa zaradi prevelike bolečine. Krik boš požrla tako kot svoj lastni drek, ki ga boš žrla ob najmanjši napaki. Vzemi past, kaj gledaš! Vzemi jo v roke. – Tako. Kaj je v njej?

DEKLA: Podgana.

ERZSÉBET: Stran, stran s to zadevo od mene. Stran!

ILONA: Pa kaj, če je podgana. Kaj si pričakovala, da bo noter, tvoj zaročenec morda? Princ, pa še na belem konju. Trapa neumna. Glej podgano. No, kaj vidiš?

DEKLA: Podgana.

ERZSÉBET: Ne no, ne ponavljaj stokrat te besede – gnusi se mi, na bruhanje mi gre. Nehaj!

ILONA: Podgana, pač. To je podgana. To, kar se je ujelo v past, je debela, tolsta, lačna podgana. Kosmata, siva, samo rep in ušesa ima brez kocin. Stavim, da je polkilska. Išče izhod, izhoda pa ni. Ampak kdo je kriv, da je prišla noter. Ni bila preveč prebrisana in je padla v past. In zdaj bo morala plačati manko svoje pameti. Ti, a bi še rada bila na mojem mestu?

DEKLA: Ne vem, gospa.

ERZSÉBET: Kaj si rekla?

DEKLA: Oprostite – na bruhanje mi gre.

ERZSÉBET: Kako naj razumem zdaj to – hočeš zasesti Ilonino mesto ali ne?

DEKLA: Bruhala bom, gospa.

ERZSÉBET: Marš ven! Še bruhala mi boš tukaj. Rekla sem, marš.

ILONA: Saj sem rekla, da ni ta prava.

ERZSÉBET: Ven! Obe, ven!

DEKLA: Bom, bom gospa. Nočem nazaj, vse bom naredila, vse, kar boste rekli, bom, bom...

ILONA: Daj jo v krop.

DEKLA: A mora v krop – uboga žival –

ERZSÉBET: Kaj je rekla? “Uboga žival”?

ILONA: Saj sem rekla, da ni normalna.

DEKLA: Bom, bom – kje naj jo dam?

ILONA: V krop!!! Saj veš, kje je. – A je to težko? A je bilo to tako težko naredit? Potegni jo zdaj ven. Ne boš je kuhala celo uro. Je že mrtva. Kaj se cmeriš, kaj se zdaj cmeriš.

DEKLA: Še je živa!

ILONA: Ma kakšna živa. Včasih trzne kakšna mišica, ampak pod temi kocinami ni več življenja. Zdaj odpri past. Kje so vratca? Kje so vratca? Počasi, mi boš še uničila past. Vzemi podgano ven.

DEKLA: Ne, ne, prosim –

ILONA: Izvleči podgano ven iz kletke, uš nemarna.

ERZSÉBET: Kaj se bojiš, ljubica – saj je mrtva, in če je mrtva, je mrtva. Vzemi jo. Tako, počasi. Ko jo gledam v tvojih rokah, vidim, da ni tako grozna. Poglej, kot da spančka. Podganica spančka. Zakaj se ti roke tresejo. To je, kot da držiš prst med dlanmi. To je že mrtvo. Vsaka mrtva stvar je prst. In če je prst, se nimaš kaj bati.

DEKLA: Še je topla.

ILONA: Skuhana je, ne topla.

DEKLA: Kam naj jo vržem?

ILONA: Še jo boš držala.

DEKLA: Naj jo držim, gospa?

ERZSÉBET: Če Ilona tako pravi, jo boš pač držala.

ILONA: Ilona pravi, da glej podgano. Ne glej stran, podgano glej. Kaj smo rekli o podgani. Podgana ni samo podgana. Podgana je simbol vseh – kaj?

DEKLA: Vseh sovražnikov moje gospodarice.

ILONA: Kaj je še podgana?

DEKLA: Simbol vseh njenih nasprotnikov, sorodnikov, upornikov, lažnih prijateljev, zvutih ljubimcev, prebrisanih veljakov in oblastnikov, janičarjev ter Turkov. Podgana je obraz vseh, ki sem jih omenila, plus vseh tistih, ki jih gospa ne mara, teh pa ni malo – to je skoraj vse, kar se premika. Po pravici povedano, so tudi stvari, ki se ne premikajo, pa jih gospa nemara.

ILONA: Dovolj. Vse njene sovražnike – kaj jim je treba narediti, če jih gospa tako ne mara, kot da so podgane?

DEKLA: Treba jih je za zmeraj odstraniti. V krop z njimi –

ILONA: Ali?

DEKLA: Ali, kaj –

ILONA: Ali jim odrezati vrat.

DEKLA: Jim odrezati –

ILONA: Odreži podgani vrat.

DEKLA: Zakaj? – Saj je mrtva.

ILONA: Vem, da je mrtva. Ne potrebujem te, da mi to poveš. S tem, da ji boš odrezala vrat, boš pokazala, kako in koliko si pripravljena opraviti s podgano oziroma z vsemi sovražniki svoje gospodarice. Si pripravljena opraviti z njenimi sovražniki ali nisi? Si pripravljena to storiti za svojo gospodarico in pokazati zvestobo do nje ali ne? Si pripravljena pokazati lojalnost, predanost in pogum, se postaviti v bran gospodarice ali ne? Si sposobna to narediti zanjo ali ne?

DEKLA: Sem.

ILONA: Potem pa dokaži.

DEKLA: Dajte nož.

ILONA: Nož? Zakaj nož? Pregrizi ji vrat.

DEKLA: Ne, ne morem.

ILONA: Če si sposobna za moje mesto, boš lahko.

DEKLA: Ne!

ILONA: Pol se pa poberi od tukaj in da te ne vidim več.

DEKLA: Gospa, a je tega res treba, prosim recite kaj.

ERZSÉBET: Ilona, imela si prav. To dekle ni sposobno, ni to, kar sem pričakovala.

DEKLA: Gospa, pa saj ni res –

ERZSÉBET: Niti besedice nočem več slišati. Marš od tukaj, da te nikoli več ne vidim. In tistim, ki so te poslali, povej, da nisem tako neumna, dobro vem, da se smukajo naokoli, kopljejo mi grob, da bi prevzeli mojo oblast nad kneževino in moje bogastvo. Marš!

DEKLA: Nihče me ni poslal.

ERZSÉBET: Lažeš!

DEKLA: Ne, ne gospa. Nočem nazaj, razkosajte me, ne grem nazaj.

ERZSÉBET: Dekla, ne morem biti tvoja mama. Če se sliniš zaradi mojega bogastva, vzemi to ogrlico za spomin in zgini. Na, tukaj imaš.

DEKLA: Prosim, ne pošiljajte me stran.

ERZSÉBET: To so pravi biseri, ljubica. Na. Požri jih. Vredni so več kot tvoje življenje in življenje tvojih. Vzemi in zgini.

DEKLA: Nočem, nočem, nočem nazaj.

ERZSÉBET: Nimam kaj početi s tabo, ljubica. Ne potrebujem te. Nisi za nobeno rabo. Pokazala si, da mi nisi pripravljena stati ob strani in se odločno zoperstaviti vsem mojim nasprotnikom. Kaj bom s tabo? Kaj še hočeš?

DEKLA: Ampak gospa, to je tako ogabno –

ERZSÉBET: Kaj me briga – tudi moji nasprotniki so ogabni.

DEKLA: V redu, bom! Bom! Kje je podgana?

ILONA: Tam kamor si jo vrgla. Išči pa boš našla.

DEKLA: Prav – bom!

ILONA: No, pa daj! Naredi!

Dekla najde mrtvo podgano in ji odgrize glavo. Pljune glavo. Joka.

ERZSÉBET: Pridi. Pridi. Daj, da te objamem. Ne jokati, ne jokati, no, prosim. Saj ti je uspelo. Zdaj me ni več strah podgan in vem, da sem s teboj močnejša od vseh mojih sovražnikov skupaj.

ILONA: Ilončica. Ti lahko še jaz čestitam, z enim strastnim poljubom?

DEKLA: Lahko, gospa.

ILONA: Pa ti ne bom, ti bom prizanesla – ob poljubu bi te moje kocine po obrazu zbodle, pa še zadah trohneče mačke mi prihaja iz gobca. Dobro si to opravila, punca, dobro.

ERZSÉBET: Za vse to, kar si naredila, bomo nazdravili. Ilona, natoči ji vina, prosim. – Pij, ljubica, še pij. Še pij. Z vsakim požirkom boš zapečatila svojo lojalnost in pripadnost gospodarici. Pij.

DEKLA: Ne morem več.

ERZSÉBET: Na moje zdravje, ljubica. Pij.

ILONA: Na njeno zdravje boš pa ja pila.

ERZSÉBET: Zdaj na mojo slavo in pogum. Pij.

DEKLA: Ne morem –

ILONA: Pij. Do dna.

ERZSÉBET: In zdaj na mojo lepoto.

ILONA: Na to boš spila tri kozarce.

ERZSÉBET: Prvi. – Drugi. – Tretji.

ILONA: Ta je k žolna.

ERZSÉBET: Bravo. To mi je všeč, ljubica.

ILONA: Zdaj boš spila še enega zame.

ERZSÉBET: Enega za Ilono pa boš spila. Tako, ljubica. In zdaj še enega zase. Do dna, ljubica, do dna.

ILONA: Lahko gremo zdaj naprej?

DEKLA: Mi boste pokazali posteljo? Rada bi se ulegla, vrti se mi –

ILONA: Ne še, nismo še tam, Ilončica.

ERZSÉBET: Samo še malo je do konca, ljubica, samo še korak do konca. Opravila si preizkušnjo za sposobnost, kar pomeni, da imaš nežne rokice, čeprav malo mrzle, tako nežnih rok nisem začutila na svojem hrbtu že dolgo. V preizkušnji za sposobnost si pokazala tudi, da si poslušna in da se boš zmeraj ravnala po moji želji in volji. Druga opravljena preizkušnja je res bila ogabna, priznam – jaz česa takega ne bi opravila – res je bilo ogabno –

DEKLA: K podgana ogabno, k obraz od Ilone ogabno, k tale starka grda ogabno – k, k, k podgana – ogabno – haaa, haaa – ta staruha je pa grda k podgana, grda –

ILONA: Pijana je že k mavra.

ERZSÉBET: Točno – to s podgano je bilo ogabno, ampak s tem si opravila preizkus lojalnosti, dušica. To, kar si naredila s podgano, je dokaz, da si zmožna odgrizniti vrat vsakemu mojemu sovražniku. Ta predanost je nekaj, kar si vsak gospodar želi od svojih podložnikov. Zdaj vem, da bo ob meni oseba, ki bo dokončno odstranila –

DEKLA: Tole Ilono bom najprej odstranila –

ERZSÉBET: – vsakega, ki ga mrzim. Ilono imava radi, ljubica, ona je naša in naših ne bomo odstranjevali, tako?

DEKLA: Tako.

ILONA: Zdaj bo treba narediti preizkus, ali si pripravljena žrtvovati tudi sebe, ne samo drugih, ki jih ne mara gospa.

DEKLA: Gospa me ima rada.

ERZSÉBET: Če se izkaže, da si pripravljena žrtvovati tudi sebe, ja, te bo imela rada.

DEKLA: Pa kaj je zdaj to – a to s podgano ni bilo dovolj?

ILONA: Bi še rada bila na mojem mestu?

DEKLA: Povej že enkrat, grdoba stara, kaj bi rada od mene. Kakšna traparija je zdaj to – ali sem pripravljena žrtvovati sebe – seveda sem, ti kar povej, kaj je treba narediti, in to bom naredila, pa če je treba skočiti z vrha stolpa ali kaj? Če boš to zahtevala, ni problema, skočim, ampak tudi tebe potegnem zraven za lase, čarovnica stara, nemarna, kurba pokvarjena, zahrbtna, zlobna pizda stara, da mi takoj izgineš izpred oči –

ERZSÉBET: No, Ilona – že uporablja tvoj besedni zaklad. Ta punca je fenomen, sama po sebi je fenomen, ti rečem.

ILONA: No, fenomen – čeprav si pijana kot klada – te čaka še zadnja preizkušnja. Izvoli. Tukaj imaš škarje. Odreži si kos mesa.

DEKLA: Tebi bom odrezala glavo –

ILONA: Žal, moja glava ni tvoj kos mesa, čeprav boš kmalu mislila, kot da misliš z mojo glavo.

DEKLA: Kaj je zdaj to – kaj hoče ta od mene?

ERZSÉBET: To je preizkus, ali si pripravljena žrtvovati sebe za svojo gospodarico in preizkus zahteva, da si odrežeš košček – majhen košček mesa – in s tem simbolnim dejanjem potrdiš, da si tudi to sposobna – žrtvovati sebe v korist svoje gospodarice. In to je potrdilo s pečatom, s štipilko, da si sposobna biti moja spletična.

ILONA: Pogledaj, trapa. Kaj vidiš? A je to brazgotina na moji riti? Vidiš?

DEKLA: Kaj mi ta kaže rit?

ILONA: Tudi jaz sem si iz ritnice odščipnila košček in s tem pokazala in dokazala pripravljenost za ta položaj. Nisi prva, ki mora prestat preizkus sposobnosti samožrtvovanja v imenu gospodarice.

DEKLA: Pa saj to ni možno.

ILONA: O, pa še kako je možno.

DEKLA: Tehnično to sploh ni možno.

ILONA: Če hočeš dobiti moj položaj, mora biti možno?

DEKLA: Pa da ne misliš, koza stara, da si samo ti sposobna naredit kaj takega.

ILONA: Pa brez kričanja, prosim. Gospa ima občutljiva ušesa. Tudi če se bolečina odtrga iz mesa, boš pogoltnila bolečino vase, kot da je ni. Jasno?

DEKLA: Kaj je to za ena neumnost? Kaj vidve počneta z mano.

ERZSÉBET: Mislim, da se že dani. A bo kaj, ljubica?

DEKLA: In če to naredim, bom dobila njeno mesto?

ERZSÉBET: Seveda boš.

DEKLA: In to je zadnje.

ERZSÉBET: To je zadnje.

ILONA: Če ti uspe, da si odrežeš kos mesa, ga boš morala tudi požreti. Lahko ga tudi skuhamo, če ti ne tekne surovo. In če tudi to opraviš, si zmagala. Boš?

DEKLA: Bom. Ampak, to tehnično ni možno.

ILONA: Ja, je – če je treba, je možno, tudi tehnično možno.

DEKLA: Ne morem.

ILONA: Ne moreš, lepotičica?

ERZSÉBET: Če tehnično ne gre, si lahko odrežeš kos mesa z nekega drugega dela telesa, meni je vseeno, ni nujno, da je kos iz ritnice.

DEKLA: Si lahko izrežem od tukaj?

ERZSÉBET: Si boš odrezala bradavico?

ILONA: Izvrstno, joška brez bradavice je ja dokaz samopožrtvovalnosti v imenu gospodarice. To bo več kot kos ritnice.

ERZSÉBET: No, daj, ljubica. Ilona pravi, da je to v redu.

ILONA: Samo brez kričanja.

DEKLA: Lahko dobim še požirek vina?

ERZSÉBET: Seveda. Z veseljem.

ILONA: Nič ne boš čutila, ljubica. Daj –

DEKLA: Ne morem.

ILONA: Naj ti pomagam?

DEKLA: Prosim –

ILONA: Lahko ti pomagam, samo v tem primeru bom odrezala kos, ki ga bom jaz izberala.

DEKLA: Kaj boš ti odrezala? Nič ne boš odrezala.

ILONA: Če hočeš, da ti pomagam, ti bom odrezala sramne ustnice s klistorisom vred.

DEKLA: Ti si bolna.

ERZSÉBET: Zakaj ne, ljubica. Ponekod po svetu je to nekaj čisto normalnega. Ženske obrezujejo vsak dan za dobro jutro. Obrezane ženske ne čutijo slasti seksa, ampak zato niso pohotne in bolečina pri porodu pri obrezanih žensk je manjša, saj so največji prag bolečine doživele pri obrezovanju. Popadki so mala malica za žensko, ki je prestala obrezovanje.

DEKLA: To ni normalno.

ERZSÉBET: Obrezovanje žensk je v tradiciji različnih narodov po svetu. Kdo ima pravico prepovedati starodavne običaje in tradicijo, ki je

kulturno bogastvo nekega ljudstva. Kdo ima pravico označiti to pravico za primitivno in barbarsko, za nenormalno, kot ti praviš. Sklicevati se na pravico otrok, je neumnost. Prav tisti otroci bodo podedovali to tradicijo, kot tudi vse ostalo, kar se da podedovati, in nekega dne bodo ponosni dediči ne samo materialnih dobrin, temveč tudi svoje kulture.

DEKLA: Ampak to boli. Nočem da boli, nočem –

ERZSÉBET: Kdo pa hoče, da boli, ljubica. Saj je to jasno. Vse, kar počnemo, počnemo samo zato, da ne boli. Lakota, žeja, mraz, vročina – vse to so oblike bolečine. To je jasno. Vse, kar počnemo, je, da preprečimo te raznorodne oblike bolečine. Ampak, mar se ni bolj praktično sprijazniti z bolečino in jo objeti kot edino resnico, ki bo itak enkrat poklopila ves svet in nas. Komu bo mar, ko se bo vse raztreščilo in ne bo več nikogar, da bi se spraševal o etičnosti bolečine. Lahko mi rečeš, da sem svečenica, ki prinaša žrtve velikemu Bogu, bogu vseh bogov, bogu bolečine. Ta je najbolj prisoten v družbi elitnih bogov. Pa še najbolj glasen je povrh vsega.

Obreži jo prosim.

DEKLA: Ne! Ne, prosim ne! Sama bom. Si bom odrezala košček –

Si odreže bradavico leve dojke. Niti pisne ne. Ga da v usta in ga žveči.

ILONA: Ta pa ni cela –

ERZSÉBET: Si pač želi tvoje mesto. Bravo, ljubica, bravo. Ganila si me do solz.

ILONA: Krvavi k vol.

ERZSÉBET: To je davek v krvi za položaj, ki si ga je priborila.

ILONA: Lahko da na položaju izkrvavi.

ERZSÉBET: Pač, zahteven položaj.

DEKLA: Vina, dajte mi vina.

ERZSÉBET: Seveda, ljubica.

ILONA: Na, poplakni.

ERZSÉBET: Na zdravje, Ilončica.

DEKLA: Kaj naj zdaj naredim? Kaj je še treba –

ERZSÉBET: Nič več ni treba, ljubica. Opravila si preizkus več kot odlično.

DEKLA: Kaj naj še naredim, povejta! Vse bom naredila, vse. Nobeden me ne bo več ustavil, nobeden.

ILONA: Zdaj ostane še, da ti pokažem posteljo.

DEKLA: Ti jo kar obdrži, pa crkni v njej –

ILONA: Tudi moje obleke ti bom dala.

DEKLA: Nočem tvojih smrdljivih cunj.

ERZSÉBET: A bi rada morda mojo obleko, ljubica?

DEKLA: Rada bi to, kar moja gospa želi.

ERZSÉBET: Tvoja gospa bi rada, da oblečeš njeno obleko.

DEKLA: Bo tako, kot moja gospa želi.

ERZSÉBET: Sleci se.

ILONA: Lepotica brez ene joške.

DEKLA: Zapri gobec! Tvojih besed me ni več strah, staruha grda. Tebi je že odzvonilo.

ERZSÉBET: Zdaj je ona na tvojem mestu, prosim, ne izzivaj je, Ilona.

DEKLA: Kaj si želijo milostljiva gospa?

ERZSÉBET: Daj povelje Iloni, naj me sleče. Zadnjikrat.

DEKLA: Kaj zijaš? Imaš dovolj tople roke ali nimaš – roke v krop. Roke v krop, sem rekla!

ILONA: Tam je podgana.

DEKLA: Kje?

ILONA: Tam v kotu.

DEKLA: Kje je past. Kje je past. Gospa je ne sme videti. Kje je past? Takoj ji bom odgriznila glavo. Takoj jo bom ujela.

ERZSÉBET: Kar daj, ljubica, kar daj.

DELKA: Kje je, kje je podgana?

ILONA: Na – tukaj imaš obleko.

ERZSÉBET: Obleci jo, ljubica.

DEKLA: Tudi bom.

ERZSÉBET: Poglej jo.

ILONA: Erzsébet Báthory.

ERZSÉBET: Kontesa.

ILONA: Krvava kontesa.

ERZSÉBET: Erzsébet Báthory.

DEKLA: Jaz sem Erzsébet Báthory.

ERZSÉBET: Da si, ljubica?

DEKLA: Seveda sem. Erzsébet Báthory Erzsébet Báthory Erzsébet Báthory –

Jaz sem Erzsébet Báthory, jaz sem Erzsébet Báthory, jaz sem –

ERZSÉBET: In če bi zares bila, ljubica, če bi zares bila jaz in bi morala vladati s kneževino, kaj bi naredila?

DEKLA: Iloni odrežem glavo.

ERZSÉBET: To je že jasno. Kaj boš še naredila?

DEKLA: Nekaj bi naredila, ampak ne vem, kaj bi naredila, gospa. Nekaj pa gotovo bom naredila.

ERZSÉBET: Si boš nakopala veliko odgovornosti, ljubica.

DEKLA: Si bom nakopala, pa kaj –

ILONA: Vse bo spravila v red, brez skrbi.

DEKLA: Zapri gobec, staruha grda. Najprej te bom spravila v grob.

ILONA: Zdaj ko si Erzsébet Báthory, ni dvoma, da boš to storila.

DEKLA: Zapri gobec!

ERZSÉBET: Ampak ljubica, ko si boš nakopala obveznosti, jih boš morala reševati.

DEKLA: Seveda bom.

ILONA: Seveda bo, seveda.

ERZSÉBET: Pridi, ljubica, da ti nekaj pokažem. – Veš, kaj je to? Zemljevid. Kot velika vladarica boš vedno imela zemljevid pred sabo. To je Evropa, tukaj smo mi in tukaj so Turki. Vse to, kar vidiš, je otomansko cesarstvo. Meji z mojo kneževino. Vsak trenutek Turki lahko predrejo mejo. Moj mož je herojsko padel tukaj. Ujeli so ga Turki v trdnjavi moje tete, ki je sedaj njihova utrdba. Vidiš, kako blizu sta naša oziroma tvoja trdnjava in njihova utrdba, ljubica. Mojega moža so nasadili na kol, prav tukaj. Poročali so mi, da je umiral

oseminštirideset ur, na soncu so ga grizle muhe in komarji, ponoči pa napol divji psi. Na koncu so mu razrezali trebuh in stlačili vanj močerada. Umiral je počasi in mučno. Ampak zato je danes heroj. Herojstvo si moraš prislužiti, ljubica, tudi če si modre krvi. Teta je tudi končala herojsko. Njo je naprej posilil cel garnizon Turkov, potem so ji še odrezali glavo. – Kaj pa ti je? Vsaka vojna terja posilstva, obglavljanja in nabijanja na kole, to je ja normalno, ljubica. In brez vojn ni herojev. In brez herojev ni zgodovine in brez zgodovine ni spomina in brez spomina nisi nič. In če boš morala postati heroj in enkrat boš zagotovo morala – pač vsak plemič in vsak oblastnik si mora zaslužiti naziv plemenitosti s kakšnim herojskim podvigom – to pomeni, da boš morala prenesti tudi velike muke, če boš hotela na mojem mestu.

DEKLA: In ti si jih prestala?

ERZSÉBET: Vsak dan, ljubica, vsak dan.

DEKLA: A te bolečine, ki jih zdaj prestajam, štejejo za herojstvo?

ILONA: Te bolečine so dokaz zvestobe. Za herojstvo so potrebne druge bolečine, bolj žlahtne. Tisti posamezniki, ki grejo skozi največje bolečine, tisti so kandidati za mučenike ali svetnike, kar je še več kot plemstvo.

DEKLA: Če so bolečine, ki jih prizanese lastna roka, tako hude, kakšne so šele tiste, ki ti jih prizanesejo Turki. Nočem, da me še boli.

ILONA: Če hočeš biti plemkinja, se izkušnji herojstva ne boš mogla izogniti in izkušnje herojstva so najpogostejše boleče.

ERZSÉBET: Predstavljalj si, da je vsa ta površina tvoja kneževina. Kaj bi ti naredila s tem ozemljem?

DEKLA: Podarila bi ga vam.

ILONA: Trapa. To je njena zemlja. Ne moreš ji podarjati tega, kar je njeno.

DEKLA: Obzidala bi jo z visokim zidom, da Turki ne bi mogli čez.

ILONA: Zakaj? Se bojiš, da te bo posilil garnizon Turkov? To ni nujno slabo, ljubica.

ERZSÉBET: No, za mojo teto je bilo verjetno grozno. Ona je imela rada punčke.

ILONA: Ni čudno, da je bila tvoja teta.

ERZSÉBET: Ta prstan sem dobila od nje. Ti je všeč ljubica? Daj ga na roko. Kako roka v hipu postane plemiška, takoj ko dobi prstan. Ti je všeč?

DEKLA: In zdaj sem plemkinja.

ILONA: Skoraj.

DEKLA: Hvala.

ERZSÉBET: Kaj si rekla?

DEKLA: Hvala.

ERZSÉBET: Vladarji se ne zahvaljujemo, ljubica. Vladarju vse pripada. Brez zahvaljevanja.

DEKLA: In kako se reče, ko se dobi prstan?

ERZSÉBET: Se ne reče nič. Preprosto se vzame, brez besed. Oblastnik ima pravico nad posedovanjem, vladar mora dobiti, mora jemati, mora imeti.

DEKLA: Zato je vladar. Vladar nikoli ne reče hvala.

ERZSÉBET: Nikoli, ljubica.

Dekla gleda zemljevid.

ERZSÉBET: Izven moje kneževine so prostrana ozemlja in drugi svetovi. To je Afrika. Tam so ljudje črni ljudožerci in menda se povsod sprehajajo levi. To je Sibirija in tam sta večni sneg in led. To je nov kontinent. Pravijo, da tam ljudje hodijo nagi. In to je Indija. Najboljše

začimbe in dišave so v Indiji. In najmehkejša svila. Obleka, ki jo imaš zdaj na sebi, je iz Indije. Predstavlja si, da si vladarica sveta. Kako boš uredila svoje cesarstvo?

DEKLA (*gleda zemljevid*): Turke bom poslala v Afriko, da jih požrejo levi in ljudožerci. Tiste nage od tukaj bi preselila v Sibirijo, ko jim bo mrzlo, se bodo takoj obleki. V Indijo bi se preselila in tukaj bom zgradila novo trdnjavo, večjo in višjo od tvoje. Iz zlata jo bom zgradila. Vse začimbe bom pošiljala iz Indije po celem svetu.

ILONA: Ta je pa dobra.

ERZSÉBET: Komu boš pošiljala začimbe po celem svetu?

DEKLA: Vsem ljudem na svetu.

ERZSÉBET: Misliš, da je dovolj začimb za vse ljudi po svetu? V čem bo potem razlika med kmeti in vladarji, če bodo imeli vsi enako začimb?

DEKLA: Jih bom dajala samo, če jih bo dovolj.

ERZSÉBET: Seveda jih bo dovolj, ampak če hočeš vladati, moraš reči, da jih ni dovolj. Vsak, ki bo hotel dobiti blago, ga bo moral plačati. Cene je treba naviti navzgor, da masa dela zate. Če se pride do blaga po lažji poti, tega nihče ne bo cenil, če pa je pot težka in mučna, bo vsak naredil vse, da bo prišel do grama blaga, in čim težje pride do blaga, bolj ga držiš v rokah.

ILONA: Ponovi zdaj to, plemkinja.

DEKLA: Ne morem, vrti se mi –

ILONA: Če hočeš biti plemkinja, boš ponovila.

DEKLA: Ne morem biti plemkinja.

ERZSÉBET: Zakaj ne?

DEKLA: Nimam modre krvi. Kaj se vidve norčujeta iz mene. Saj ne morem biti plemkinja. Nisem modre krvi, nisem, in to je zapečaten.

ERZSÉBET: Lahko te poročimo s plemičem in boš v hipu postala plemkinja.

ILONA: Ko se boš parila s plemičem, boš v hipu dobila plemiško kri. Kajti to je nalezljivo.

ERZSÉBET: Točno tako. S kom jo bomo pa poročili?

ILONA: David bo več kot zadovoljen.

ERZSÉBET: Bi se poročila s plemičem, ljubica?

DEKLA: Če bo plemič tako hotel –

ERZSÉBET: Seveda bo hotel, zakaj ne bi, ljubica. Pusti Iloni njen položaj. Ti zaslužiš več, ti si za plemkinjo. Hočeš bit plemkinja?

DEKLA: Če smem, gospa.

ERZSÉBET: Samo še eno vprašanje. Ali mora biti ženin lep?

DEKLA: Lep? A me bo tepel?

ILONA: Najlepšega bomo zbrali. In te ne bo tepel.

ERZSÉBET: Ilona, pokliči Davida, prosim.

DEKLA: A se bom kar takoj poročila?

ILONA: Takoj, gospa.

ERZSÉBET: Reciva, da si že plemkinja. Izrazi lastno voljo. Kaj hočeš ljubica?

DEKLA: Hočem biti plemkinja.

ERZSÉBET: Ja, o tem smo se zmenili. Kaj si še želiš?

DEKLA: Hočem biti bogata.

ERZSÉBET: Boš, če boš plemkinja, boš tudi bogata. In?

DEKLA: Hočem imeti moč.

ERZSÉBET: Tudi moč boš imela.

DEKLA: Hočem biti pomembna.

Hočem imeti oblast.

Hočem vladati ljudem, ravnati po svoji volji.

Hočem odločati.

Hočem biti aristokratka.

Hočem, da so vsi odvisni od moje odločitve in volje.

Hočem držati škarje in platno v svojih rokah.

Hočem presojudati in soditi.

Hočem poveljevati, ukazovati, zapovedovati, kaznovati.

Hočem, da je moja beseda zadnja.

Hočem dajati povelja in komande.

Hočem biti na vrhu.

Hočem biti izbrana med izbranimi.

Hočem biti poznana.

Hočem razkošno živeti.

Hočem luksuz.

Hočem užitek.

Hočem lepe stvari –

ERZSÉBET: Kaj pa, če te ljudje ne bodo marali?

DEKLA: Ljudje ne marajo takih, kot si ti zato, ker ne morejo biti ti.

ERZSÉBET: Ljudje me ne marajo, ker zaradi mene trpijo.

DEKLA: Ljudje te ne marajo, ker si ne znajo priznati, da so brez tebe nič. Vse, kar imajo, je njihovo trpljenje, ki jim ga nesebično daješ ti, in če jim še to vzameš, ne bodo imeli nič več.

ERZSÉBET: Torej, ti res hočeš biti to, kar sem jaz.

DEKLA: Hočem biti ti.

ERZSÉBET: In kako si to predstavljaš?

DEKLA: Bom neizprosna, neranljiva, neomajna, okorna, močna, hladna, hrabra, bom nedotakljiva, vsemogočna, samovoljna, prebrisana, brezkompromisna, trda, neemotivna, okrutna, brez sočutja, brez usmiljenja, brez odgovornosti, stroga, nepopustljiva, načelna, naduta, vase zaljubljena, pomembna, bom prasica, bom bahava, bom vplivna, bom postavljaška, prostaška, bom mrk za vse okrog mene, bom potratna, razsipna, čezmerna, ljudje se me bodo bali, bom strah in trepet, bom imela prestol, bom upravljala, gospodovala, ljudje bodo zmeraj povešali pogled, ko me bodo zagledali, ljudje bodo jecljali, ko me bodo nagovarjali, me bodo spoštovali, se mi bodo klanjali, me bodo onikali, drhteli bodo pred mano, bodo čakali na moja povelja, bodo odvisni od moje odločitve in moje volje, krojila bom njihovo usodo in vsi se bodo ustavljali, ko bom šla mino, in to bom zahtevala, da se vsi ustavijo, ko bom šla mimo, in vsi bodo delali tako, kot hočem, in vsi bodo izpolnjevali vsa moja povelja in pričakovanja, in zmeraj bo tako, kot hočem, imela bom posebne pravice, meč bom in vislice, bič in roka, njihova nočna mora bom, njihova strahopetnost, njihova neozdravljiva bolezen bom, njihov edini bog in religija, sonce in mesečina bom, poskrbela bom, da bodo milijoni in milijoni ljudi lačni zaradi mojih odločitev, in moje odločitve bodo rojevale vojne, v katerih bodo milijoni in milijoni navadnežev izgubili življenja, tisoči in tisoči bodo ostali invalidi in se bodo klečeplazili v dreku in še milijoni se bodo razselili, milijoni bodo tavalili

po svetu kot nomadi in prosili za kos kruha in varno zatočišče, ponižani bodo, zato ker hočem, da so odvisni od mene, in hočem, da umirajo zaradi mene, hočem, da številni umrejo zaradi pomanjkanja vode, hrane, zaradi suše, poplav, potresov, ozeblin, kužnih bolezni, plazov, in trpljenje otrok bo po moji volji, in dala bom povelje, da raztrančirajo na milijone otrok in jih razkosajo in jim odvzamejo organe za lastno zabavo, in dovolila bom, da moji vazali posiljujejo otroke tujih vazalov, in to bo po moji komandi, in otroci bodo delali na poljih, kot sužnji bodo delali in bodo delali zame, in vsako leto bodo monsunske poplave potopile nemočne, in lakota bo vse večja in večja in ljudje bodo v večjem strahu, in rudniki za premog se bodo rušili in bodo pokopali pod sabo črne rudarje, in tudi rudniki za diamante se bodo zrušili in rudarji bodo umirali počasi in v mukah, dušili se bodo pod zemljo med diamanti, ki jih bom kasneje nosila okoli vratu, in si bom naročila obleko, prešito z diamanti, za katere so v mukah umirali rudarji, in bom izdala ukaz, naj se živali žrtvujejo za moj užitek, da bom njihova krzna postlala kot pokrivala na mojih posteljah in po tleh v mojih sobanah, naredila bom marsikaj, da bodo številni trpeli, da mi bodo zavidali, in mi ne bo mar za nikogar, in vsi bodo govorili o mojih odločitvah kot o reformah, ki bodo spremenile življenje, moje odločitve bodo spremenile svet in ta bo postajal vse večji pekel za vse ostale in bolj zabavno nor zame, za zabavo bom uzakonila še gladiatorske igre – človek proti človeku, ali človek proti živali, ali žival proti živali – dekadentna bom, in vsi bodo delali zame, in vsi bodo vedeli, kdo sem in nora bom, razposojena, umazana, pokvarjena, zlobna, pohotna, brez meja, perverzna, brez ovir, ni ga sodišča, ki bi mi presoјalo, ni oblasti, ki je nad mano, ni cesarja, vladarja, veljaka ali Boga ali bogov, ki bi mi očitali kar koli, ni pomembnejšega ali močnejšega od mene – kako je osamljeno na vrhu – ni ene same osebe, ki bi imela pogum, da kar koli reče zoper mene, ni kazni, ni očitkov ali pripomb, moja volja je edina in bo tako, kot jaz hočem in mislim da je prav, bom imela neomejeno moč in bom naredila vse, česar Bog ne more ali noče.

Pade v nezavest.

ERZSÉBET: Amen. Nasilje je pogoj za preživetje, ljubica.

Vstopi Ilona. Zanj pricepeta DAVID – gnom z downovim sindromom.

Zgleda zelo odbojno. Ilona ga pripelje do Dekle. David se vrže nanjo kot lačna zver. Trga z nje obleko.

ILONA: Okrog in naokrog trdnjave je vojska.

ERZSÉBET: Thurzó.

ILONA: Vsi ostali so ob njem.

ERZSÉBET: Berem ga kot odprto knjigo.

ILONA: Čaka vas kočija.

ERZSÉBET: Kako – če so pred vhodom –

ILONA: Boste šli skozi podzemni tunel.

ERZSÉBET: Jih ni na drugi strani?

ILONA: Še ne.

ERZSÉBET: Kaj boste z njo?

ILONA: Jo dobi Thurzó. Naj se hvali, da vas je ujel.

ERZSÉBET: Po obrazu bo spoznal, da to nisem jaz.

ILONA: Po obrazu je ne bo poznal. Poskrbela bom za to.

ERZSÉBET: Čakala vas bom v zeleni palači na Dunaju. Pridite čim prej.
Čakajo naju nova opravila.

ILONA: Vas pospremim do izhoda.

Erzsébet Báthory in Ilona odideta.

Dekla je v nezavesti ali že mrtva. David jo pošiljuje najbolj okrutno kot zmoro, da bi kri vaščanke postala plemiška.

Vinko Möderndorfer

Psi lajajo

Zgodovinska igra v verzih in prozi
Nominacija za Grumovo nagrado 2016

*Ko se bo zbudil kralj Matjaž, bosta v deželi
zavladala mir in blagostanje. Uresničile se
bodo tisočletne sanje.*

(ljudska pravljica)

PRIZORIŠČE DOGAJANJA: od nekod se nam zdi zelo znano

*ČAS DOGAJANJA: dogaja se v preteklosti in tudi v sedanjosti, zdi pa se nam,
da žal tudi v prihodnosti*

Osebe:

VOJVODA – nor, vendar ne tako zelo, da ne bi mogel biti veliki vojvoda
PRVI MINISTER – pameten, vendar ne tako zelo, da ne bi hotel biti prvi
minister

GRDA HČI – zelo grda, in to tako zelo, da ni grše v deželi,
vendar ima žalostno dušo

LEPA HČI – zelo lepa, in to tako zelo, da ni lepše v deželi,
vendar ima neumno dušo

PESNIK – edini pesnik v deželi, za pesniško zbirko bi prodal prepričanje

MINISTER ZA JEZIK – ime pove vse
MINISTER ZA POLICAJE – ime pove vse
MINISTER ZA DENARJE – ime pove vse
MINISTER ZA VOJAKE, ki je kasneje MINISTRICA ZA VOJAKE – sicer
pa ime pove vse
PRISLUŠKOVALEC – oče šestih, vedno lačnih otrok, ki krvavo potrebuje
svojo službo
PRISLUŠKOVALČEV SIN – zelo ambiciozen, tako zelo, da je postal
prisluškovalec

VOJSKA, KI SE BORI ZA PRAVO STVAR
VOJSKA, KI SE TUDI BORI ZA PRAVO STVAR

LAJEŽ PSOV – nikoli ne nastopi, čeprav je vedno tu

Kletvica je vedno ena beseda, čeprav se zdi, da se v njej skriva več kletvic. Kletvice so jako nedolžne, kot se za te kraje spodobi.

Prvi prizor

Dvorana v vojvodski palači.

Od zunaj in od nekje zelo daleč se sliši lajanje in tuljenje potepuških psov.

Vojvoda osamljen sedi na vojvodskem kamnu.

Prvi minister vstopi.

PRVI MINISTER: Hudo je, veliki vojvoda.

VOJVODA: Vedno je. Prekletsvehudičev! Zakaj bi tokrat bilo drugače?

PRVI MINISTER: Znamenja so slaba.

VOJVODA: Vedno so. Naredi tako, da bodo dobra,
potem pa so lahko takoj spet slaba.

PRVI MINISTER: Tokrat je še nekaj več.

VOJVODA: Spet so proti. Eni in isti, si mislim.

PRVI MINISTER: Teh smo vajeni. Tako ali tako so naši.

Brez tistih, ki so proti, niti videti ne bi bilo,
da je v deželi red. Malo kaosa daje vtis,
da je država v čvrstih rokah svobode.

VOJVODA: Ne modruj! Buteczagamani! Moj prvi minister si, ne modrec.
Kaj te teži; povej, česa se bojiš, razen za svojo službo.

PRVI MINISTER: Znamenja so strašna. Žita ni. Zgnilo je.

Vode ni. Presušila se je. Psi so se strgali z verig
in pobegnili v gozdove. Epidemija davi med dojenčki.
Srednja generacija nam je scagala. Mlajša pobegnila.
Ljudje posedajo po vogalih. Nihče ne hodi več v opero.
Šolarji se mečejo skozi okna. Učiteljice ne verjamejo
več v smisel svojega poklica in se v prostem času
kurbajo za drobiž. Hude reči se dogajajo na vseh nivojih,
vojvoda! In ne vemo, zakaj. Ne vemo, kako. Brez cilja
tava tajna policija. Vojska pije. Bankirji lažejo. Vse oči
so uprte v vas, moj vojvoda. Rešite mesto, rešite podeželje.
Strašna pošast permanentne krize se bliža...

VOJVODA: Metertravnatozafurano! Predolgi stavki, predolgi stavki!!
Skrajšaj, govedo, skrajšaj, skrajšaj!

Prvi minister nemudoma skrajša.

PRVI MINISTER: V riti smo, veliki vojvoda.

Vojvoda prikima in si modro pogladi srebrne lase.

VOJVODA: Prav je to, kar si povedal. Pronicljivo analiziral.
Verjetno si najel zelo drage svetovalce?

PRVI MINISTER: Kot je v navadi.

VOJVODA: In vsi so tvoji sorodniki? Po ženini strani. Predvidevam.

PRVI MINISTER: Kot je v navadi.

VOJVODA: Ampak, povedal si prav. Skoraj prav. Rekel si:
Ne vemo, zakaj. Ne vemo, kako. In prav si rekel.
Bistvenega pa vseeno nisi povedal. Zato pa si samo prvi minister.

PRVI MINISTER: Tisoč let sem z vami. Od same zmagovite vojne.

VOJVODA: Premalo, da bi se naučil, da se v takšnih kriznih časih,
ko polja gnijejo in ljudje posedajo po vogalih s steklenimi,
apatičnimi očmi, da se v takšnih časih, ko je vse v riti, vedno
postavi vprašanje: *Kdo? Kdo?? Kdo* stoji za vsem tem?
Kdo je krivec? Ker vedno je *kdo*. Nikoli ni *nihče*. Nikoli
samo splet naključij, nikoli *kar tako*, vedno samo: *Kdo?* Razumeš?

PRVI MINISTER: Razumem.

VOJVODA: Razumeš ti mojo gnilo leseno nogo! Nič ne razumeš!!
Poišči mi ga! Tega, ki je *kdo*. Tega, ki stoji *zadaj*. Ko ga najdemo,
ko ga razkrinkamo, bo dežela rešena. Voda bo, čeprav je ne bo,
polje bo, čeprav bomo žito uvozili, naslikali, kupili namesto žita travo,
saj je vseeno, če ni kruha, bo pa manj debelih, ha! Samo,
da se ve, *kdo* je kriv.

PRVI MINISTER: Se bom potrudil, vojvoda.

VOJVODA: Da te ne vidim, dokler ne urediš! Spotoma pokliči mojo leno in grdo hčer. Ne bi je rad videl, ampak moram.

Spet lajanje in tuljenje psov.

VOJVODA: In utišaj pse! Pribij jih na plotove, pasjajimmatergarjava! Naj si enkrat za vedno zapomnijo, da se v moji deželi ne laja!

Prvi minister ubogljivo prikima in odide.

Drugi prizor

*Dvorana v vojvodski palači.
Grda hči vstopi.*

GRDA HČI: Oče.

VOJVODA: Res si spaka.

GRDA HČI: Hvala.

VOJVODA: Imaš koga?

GRDA HČI: Ne.

VOJVODA: Kako to? Lahko bi te kdo vzel, že zaradi prijaznosti do velikega vojvode. Da bi zlezal meni v rit.

GRDA HČI: Nočem tega.

VOJVODA: Boljše je kot nič.

GRDA HČI: Sprijaznila sem se.

VOJVODA: Da si grda.

GRDA HČI: Da bom ostala sama.

VOJVODA: Tudi prav. Kaj pa tvoja sestra? Moja lepa hči?

GRDA HČI: Kurbá se. Razplojuje.

VOJVODA: Bravo!

GRDA HČI: Pa ji ne bo ratalo. Jalovki.

VOJVODA: No, no! Tvoja sestra je.

GRDA HČI: Sovražim jo.

VOJVODA: Sovrašтво je lepa stvar. Stimulira nas.

Brez sovrašstva ne prideš na oblast. Ampak sorodstvo je pa le sorodstvo. Kri ni voda. Zato, draga moja spaka, ne govori grdo o lepotici. Naj se kurbá. Mogoče se bo pa kaj prijelo in bo deželna dobila potomca. Ker jaz sem večen, ampak večnost ima kljub vsemu svoj kratki konec.

GRDA HČI: Vse fante mi je prevzela.

VOJVODA: Bodi resna! Grda si. Normalno, da so šli z njo.

Če imaš na izbiri lepoticu in grdobo, izbereš lepoticu.

GRDA HČI: Ti si izbral mamó, ata.

VOJVODA: Časi so bili hudi. In bil sem klošar. Ona pa

vojvodova hči. Nisem imel izbire. Sicer bi umrl od lakote. Delala je v razdeljevalnici hrane.

Bila je grda, ampak dobra. Dobrota ni vedno lepa.

No, glavno, da bom imel vnuka, moškega za nadaljevanje.

Ko bom dobil vnuka, bom šel v zasluženó penzijo.

Čez noč bom postal dober človek. Dedek. Na tale knežji

kamen, ki smo ga z muko preko gora privlekli, bom samo od daleč še kdaj poškilil. Takrat, ko se bodo delile dividende.

Upam, da se bo ena od vaju uspešno razplodila. Sicer pa:

za potomce moraš opravljati določene dejavnosti,

moja grda hči, veš to? In moja lepa hči izpolnjuje državljansko dolžnost. In službo. Ni zaman državna sekretarka za družino.

GRDA HČI: Jaz ne bom imela otrok.

VOJVODA: Ti imaš možgane. Eni imajo telo, drugi možgane.
Po navadi to dvojce ni združeno. Jih pač ne boš imela.
Zato ti bo pa ostalo več časa za kulturo. Opera.
Drama. Koncerti. Galerije. Knjige. Lunaparki.

GRDA HČI: Ukinil si jih.

VOJVODA: Nisem. Lunaparke sem pustil. Kar se je izkazalo za zelo vizionarsko. Edina kultura, ki nekaj šteje, je kultura za zabavo! Lunaparki so za to idealni. Ljudje pijejo pivo, jejo sladkorno peno, grejo na ringlšpil in potem bruhajo na svet. In so zadovoljni. Ni jim treba o spremembah razmišljat.

GRDA HČI: Ringlšpile si pustil. Knjige si ukinil.

VOJVODA: Res? A veš, da se sploh ne spomnim!

GRDA HČI: Ljudem ni bilo všeč. Protestirali so. Organizirali so protestne shode.

VOJVODA: Ja, tega se pa spomnim! Policija je bila v pripravljenosti. Pa ni bilo treba. Pred vojvodsko palačo jih je prišlo protestirat... Čakaj, da pomislim, osem ali devet. Komično. Bila je zima. Nekakšen praznik nekakšnega pesnika. Policija jim je delila čaj in odeje, sicer bi med protestom lahko še zmrznili.

GRDA HČI: Ampak javno mnenje je bilo vseeno proti.

VOJVODA: Javno mnenje! Porkafikspisan! Javno mnenje!!
Protestirajo ne, sicer so pa proti. *Kje* so proti? te vprašam. Doma? V sobi? Na skrivaj? *Proti* moraš biti na ulici, ne pa za pečjo! Čudni ljudje. Čudna dežela.

Idealna za vladanje. Vsak obdeluje svoj vrt,
vladar pa vlada neopazno. Res čudni ljudje.

GRDA HČI: Jaz jih pogrešam.

VOJVODA: Ne pogrešaj ljudi. Slej ko prej te izdajo.
Zato je boljše, da jih izdaš prvi. Ljudje so izdajalci
in vladaš jim lahko samo z neprestano izdajo.

GRDA HČI: Knjige pogrešam.

VOJVODA: Pojdi v arhiv tajne policije, tam jih imajo,
v kolikor jih že niso zakurili. Zime so dolge
in ostre. Globalno segrevanje. In dežela varčuje
z gorivom, zato se ne bi čudil, če bi jih metali na ogenj.

GRDA HČI: Nove knjige pogrešam. Pesmi. Zgodbe.

VOJVODA: Ukinili smo jih. Knjige in zgodbe. Posebej še tiste uspešne.

GRDA HČI: Ljudje so bili proti.

VOJVODA: Si že rekla. Nisem gluha. Osem ljudi.

GRDA HČI: Jaz sem bila deveta.

VOJVODA: Veš kaj... Grda si kot smrtni greh, ampak moja si.
Zato bom spet uvedel knjige. Zate. Samo zaradi tebe.
Vsako knjigo v dveh izvodih. Enega zate, enega
za tajno policijo. Pa naj razvozlava pesniške enigme!

GRDA HČI: Hvala, oče.

VOJVODA: Novo leto bo, mogoče je dobro, da pred tem
naredim kaj dobrega. Saj lahko kasneje itak stanje
spet na slabše popravim. Ni noben problem.

GRDA HČI: Hvala, oče.

VOJVODA: *Hvala, oče, hvala, oče!* Ne zahvaljуй se mi.
In ne lezi mi v rit! Ni samo očetovska ljubezen
botrovala dobremu delu. Nekaj hočem v povračilo.

GRDA HČI: Oče?

VOJVODA: Kaj si že?

GRDA HČI: Tvoja grda hči.

VOJVODA: In debela.

GRDA HČI: Močnejše postave, ja.

VOJVODA: Nisi po meni. Jaz sem še vedno, kljub tisočletju,
ki ga imam na grbi, suh in visok in vitalen, še vedno stepski.
Odlično plešem step pa stepah pravadnega spomina... Tvoja mama,
naj ji bodo žale lahke, je bila pa majhna, grda in debela. Bila je
bolj alpski tip. Greš kdaj jokati na njen grob, hčerka moja grda?

GRDA HČI: Vsak teden, oče.

VOJVODA: Tako je prav. No, kaj si že...? Mislim, po funkciji?

GRDA HČI: Državna sekretarka za preteklost, direktorica direktorata za
praznike, dekanka univerze za univerzalno resnico...

VOJVODA: Samo to?

GRDA HČI: Samo.

VOJVODA: No, potem imaš pa dovolj časa! Pobrskej, poišči, izbrskaj,
kdo je tisti, ki je kriv, da ni žita, da ni vode...

GRDA HČI: Ne vem. Nisem jaz za to.

VOJVODA: Ne ugovarjaj. Spet bom uvedel knjige, ti pa najdi krivca!
Nekje med tistimi je, ki skriti v svojih kabinetih

kar naprej nekaj bevskaajo in nergajo sami sebi v brado.
Zanimivo, ko sem bil mlad, smo šli na ulice,
razbili kakšen gobec, zažgali kakšno kanto za smeti...
Zdaj pa se zapirajo v sobe, lezejo v računalnike,
na skrivaj pišejo komentarje in foušarijo drug za drugim.
Nobene revolucionarne akcije več, nič razbitih gobcev,
nič divjih orgij intakodalje intakodalje intakodalje.

GRDA HČI: Mogoče bi tajna policija lažje, prvi minister...

VOJVODA: Je nesposoben. Policija pa brez tehničnih sredstev.
Prvega ministra bom dal streljat. Eksemplarično. Ne vem še, kdaj.
Tako po novem letu. Takrat je čas za to. Ljudje so zmačkani
in jim je vseeno, tistim, ki jim ni vseeno, tisti mu pa itak
streljanje od srca privoščijo. Zato boš ti, moja draga grda hči, to uredila.
Poleg tega dober vladar vedno po različnih poteh išče rešitev.
Hitro, mudi se. Vedno bolj se lahko samo še na svojo kri zanesem.
A ni to tragično? Nikomur več ne moreš zaupat v teh časih.

GRDA HČI: Če najdem tistega, ki je kriv, oče...

VOJVODA: Bom spet natisnil kakšno knjigo. Kaj bi še rada?

GRDA HČI: Rada bi šla ven.

VOJVODA: V park? Na sprehod? Saj lahko greš. Živimo v svobodni deželi.

GRDA HČI: V Pariz, London, Moskvo, Prago, Berlin, New York, Bratislavo ...

VOJVODA: Zakaj pa v Bratislavo? Tam ja ni morja!

GRDA HČI: V Peking, Adis Abebo, New Delhi, Altamiro, Krapino...

VOJVODA: Zato da se ne boš več vrnila, kaj? Nikamor!
Ljubo doma, kdor ga ima. Saj vem, greste, pa se ne vrnete,
če pa se vrnete, prinesete s sabo goro kovčkov neuporabnih cunjic,
predmetov, idej, prevratov, sprememb... Nikamor! Ne za živo
ne za mrtvo glavo ti ne dovolim! Pika. Zgini, da te ne vidim, pogoltnica!

Grda hči odide.

VOJVODA: Materkozjopofarbano! Kako je grda! Saj to že ni več normalno.

Psi od nekje daleč zalajajo. Kratko in silovito.

Tretji prizor

Spalnica pri lepi hčeri.

Lepa hči in pesnik v postelji. Verjetno takoj po ljubezenskem dejanju.

PESNIK: Lepo kožo imaš. Lepe vdolbine.

Pod pazduhama, med nogami, za vratom,
za koleni. Ližem tvoje vdolbine,
kot bela kača belo kamenje.

LEPA HČI: Čisto nič te ne razumem, dragi pesnik,
ampak se vseeno blazno dobro sliši.

Pesnik zanosno nadaljuje.

PESNIK: Ustnice se prebujajo kot vedno,
rahlo priprte, toliko da pobegne vzdih,
roke se prebujajo kot vedno,
objem zatipa preko rjuh na slepo,
kolena se prebujajo kot vedno,
razmaknejo ožino, da zadiši morje,
trebuh se prebuja z mlekom,
odpre ravnino med dojkama,
beseda se prebuja kot vedno,
ena sama, komaj slišna zasika,
ne kot kača, kot tenko, kot jutranje,
kot steklo, ki steče preko ustnic,
preko rok, med koleni, preko trebuha,
steklena misel kot objem široka
in gladka, moja ljuba, edina in draga.

LEPA HČI: Bravo! Ti bi moral nastopati na televiziji.
Bom rekla očetu, on je velik ljubitelj...

PESNIK: Ukinil je knjige.

LEPA HČI: Pustiva to.

PESNIK: Kakšen ljubitelj je potem?

LEPA HČI: Ljubitelj... Ljubitelj vsega. Tako kot ti.

PESNIK: Res je, ljubitelj sem: ljubim te,
lepa hči, tvojega očeta pa sovražim!

LEPA HČI: Tako je prav. Moj očka vedno reče:

*Ljudje me morajo sovražiti, ker samo
tako jim lahko nemoteno vladam.*

PESNIK: Tvoj oče je neumen primitivec.

LEPA HČI: Tudi to je rekel: *Vladar mora biti primitiven.
Primitiven vladar je uspešen vladar.*

PESNIK: Tvoj oče govori neumnosti.

LEPA HČI: Pa ne tako zelo. Če ljudje sovražijo oblast,
potem so slepi. Ker sovraštvo zaslepi. In slepca
lahko vedno pelješ žejnega čez vodo.
Če pa je vladar še primitiven povrhu,
potem se pa sploh idealno ujame z ljudstvom,
kajti vsako ljudstvo je primitivno. Če ne bi bilo
primitivno, ne bi bilo ljudstvo, se mogoče motim?

PESNIK: Molči! Lepa si samo takrat, ko molčiš.

LEPA HČI: Misliš, da nimam prav? Ko je očka ukinil
simfonični orkester, ni nihče niti opazil.
Ko pa je ukinil gasilske veselice,
so šli vsi na ulice. Komaj jih je prepričal,
da je bila ukinitev prvoaprilska šala.
Čeprav smo bili sredi vročega poletja.

PESNIK: Tvoj oče je strup za to deželo.

LEPA HČI: Tudi jaz tako mislim.

PESNIK: Potem si na moji strani?

LEPA HČI: Dokler me ljubiš, sem na tvoji strani.

PESNIK: Predolgo že zastрупlja deželo,
zato ga bova zastрупila.

Lepa hči razmišlja. Vendar ne dolgo.

LEPA HČI: Prav.

PESNIK: Prav?

LEPA HČI: Ja, prav. Že dolgo ni bilo na vrhu
kakšne vojvodinje, kakšne ženske.
Skrajni čas bi bil, da ženske prevzamemo
svet v svoje roke. Poleg tega že vrabci
čivkajo, da je naš spol zapostavljen. Čas je,
da zmagamo v svetovnem merilu!
Že dolgo sanjam, da bi bila *vojvoda*.

PESNIK: Zato bi ubila očeta?

LEPA HČI: Če je treba izbirati med ljubeznijo do očeta
in ljubeznijo do domovine in lastnega spola,
se žrtvujem in izberem domovino in spol.
Poleg tega mi je dolgčas. Zelo dolgčas, moj ljubi pesnik.

PESNIK: Pri meni dolgčas?

LEPA HČI: Ne, ti si kratkočasen. Ampak kratkočasje
se lahko kaj hitro spremeni v dolgočasje.
Trebja je reagirati preventivno. Torej, mislim,
da bi rada postala *vojvoda*. In ti boš moj vojvoda.

PESNIK: Jaz sem pesnik.

LEPA HČI: Saj si lahko vojvoda in pesnik.
Eno je služba, drugo poslanstvo.
Poleg tega bom jaz vladala, ti boš za zraven.

PESNIK: Nočem biti *za zraven*.

LEPA HČI: Imel boš plačo. Pesnik s plačo boš.
In s palačo. Vojvodsko.

PESNIK: Jaz sem najrajši vojvoda tvojega telesa, lepa hči.

LEPA HČI: To si že.

PESNIK: In pa vojvoda svoje svobodne pesmi.

LEPA HČI: Urejeno. Ko odstraniva očeta in prevzamem
deželo, boš moj osebni svobodni pesnik.

PESNIK: Ne morem. Ne smem. Pesem ni svobodna,
če je v službi oblasti. Pesnik je zato na svetu,
da je vedno malo slabe volje, da vedno laja na kralja,
na vladarja, na vojvodo. Pa tudi v luno.

LEPA HČI: Saj boš lahko. Tudi v luno.

PESNIK: Ne bom mogel.

LEPA HČI: Delala se bova, da se ne poznavata.
Še naprej bova ljubimca. Ti se boš samo pretvarjal,
da lajaš name, jaz pa se bom delala,
da sem jezna, ker lajaš name.
In karavana bo šla mirno naprej.

PESNIK: Kaj pa, če te bom zares razjezil?
Ker pesem je dobra samo takrat,
kadar vladarja zares razjezi.

LEPA HČI: Potem te bom zaprla.

PESNIK: Vidiš!

LEPA HČI: K meni v spalnico. In boš delal pokoro.

PESNIK: O, to pa rad.

Se vroče objameta in zavalita na posteljo.

Četrti prizor

*Še vedno spalnica pri lepi hčeri.
Lajanje in tuljenje psov se sliši od nekje zelo daleč.
V ozadju se nenadoma pojavi grda hči.*

GRDA HČI: Motim?

LEPA HČI: Vedno motiš.

GRDA HČI: Prišla sem...

LEPA HČI: Ravno, ko sva se s pesnikom hotela malo povaljat.
Nikoli ne vem, koliko časa stojiš v mraku in naju gledaš.
Ti kar povem, grdoba, ne dam ti pesnika! On je moj. Samo moj!

GRDA HČI: Najin oče me je poslal.

LEPA HČI: Naravnost k meni v spalnico?

GRDA HČI: To ne.

LEPA HČI: Potem pa spokaj!

GRDA HČI: Obljubil je, da bo spet uvedel knjige.

Pesnik navdušeno plane s postelje.

PESNIK: Knjige?

GRDA HČI: Ja. Knjige. Romane.

Pesnik navdušeno plane.

PESNIK: V verzih?

GRDA HČI: Tudi v verzih.

PESNIK: Kaj pa ode? Sonetne vence? Haiku pesmi?

GRDA HČI: Obljubil je.

PESNIK: Potem pa le ni tako slab. Mogoče bom lahko zdaj končno tiskal svoje Poezije.

LEPA HČI: Kakšna narcisoidna živina si, pesnik!
Za pesniško zbirko bi izdal svoje prepričanje.

PESNIK: Pesniška zbirka je več od prepričanja.

LEPA HČI: Še malo prej si me nagovarjal, naj ga zastrupim.

PESNIK: Samo metaforično. Samo v prispodobi.

GRDA HČI: Vojvoda išče krivca.

PESNIK: Jaz nisem kriv! Jaz sem pesnik.

GRDA HČI: Krivca za vse, kar je v deželi narobe.

PESNIK: Ga bo že našel. Vedno ga je.

LEPA HČI: Ženska na oblast! Pa bo vse prav.

GRDA HČI: Imaš katero posebej v mislih?

LEPA HČI: Kaj *katero*?

GRDA HČI: Žensko.

LEPA HČI: Tako na splošno sem rekla. Morala pa bi biti lepa.
Samo to vem. Da bi lahko ljudstvo vsaj ob državnih
proslavah kaj lepega videlo.

GRDA HČI: Lepih žensk ni več.

LEPA HČI: Aja? Se ti zdi?

GRDA HČI: Odšle so v tujino čistit po hišah.

LEPA HČI: Kaj pa jaz? Jaz sem pa zrak ali kaj?

GRDA HČI: Naju očka ne bo nikoli pustil stran.

LEPA HČI: Jaz tudi nočem stran. Imam vse ugodnosti.
Kočije, avtomobile, žičnice, smučišča, odprt račun,
vsake toliko sem na naslovnica revij... Svojega
lastnega pesnika imam. Kaj mi manjka?

GRDA HČI: Življenje. V tej deželi ni življenja.

LEPA HČI: Daj, sestra, skidaj se. Dosti mi je kislega modrovanja.
Rada bi se še enkrat s pesnikom pomečkala. Motiš, gravža!

PESNIK: In kdaj bo začel...?

LEPA HČI: Pesnik, hlače dol!

GRDA HČI: Kaj?

PESNIK: Spet tiskati knjige.

LEPA HČI: Najboljši pesnik je nag pesnik!

GRDA HČI: Takoj ko najdem tistega, ki je kriv.

LEPA HČI: Pojdi ga iskat drugam, tečna sestra! Poglej v kuhinjo,
pojdi v hlev, išči med služabniki. Kriv je vedno *batler*.

To bi pa že lahko vedela. A ne bereš več kriminalnih romanov?
Lezi, pesnik, bom sedla nate!

PESNIK: Kriv je on! Vojvoda.

GRDA HČI: Vem.

PESNIK: Tisti, ki je kriv, išče krivca.

GRDA HČI: To je v tej deželi že tradicija.

LEPA HČI: Mimogrede: A v tej *deželi* res ni več zasebnosti?!
Ven, grda spaka! Skidaj se že enkrat! Rada bi imela intimno razmerje.

PESNIK: Kako naj najdemo krivca, ko pa vemo, kdo je?
Vemo in molčimo. Tudi jaz. Nihče ne povzdigne glasu.
Stiskamo se v posteljah. Jemo jogurt za zajtrk
in govejo juho z rezanci za kosilo. Za večerjo gledamo
vedno iste novice, vedno iste okrogle mize,
kjer se nastopajoči trudijo, da bi bilo videti,
kot da se sploh ne strinjajo med sabo.
Ni več upora v nas! Glasu ni več, ki bi kriknil:

*Pesnik skoči na posteljo. Dvigne pest kot junak barikad. Zanosno mu
steče beseda, ki se vse bolj spreminja v krik.*

PESNIK: Čez reko, čez reko, na drugo stran!!
Čez kamenje, čez kamenje, čez nebo!!
Vrzimo čez ramo nazaj jezo kot grivo!
Zahrzajmo čez svet! Čez svet stopímo naprej!
Brez strahu, brez groze, s pogumom v roki, v koraku!
Čez reko, čez reko! Čez reko!!
Sklatimo oblake, razsujmo mesečino,
vse, kar je sivo, spremenimo v rdečino!
Čez svet, čez svet! Naravnost med oči!
Brez zadrg, brez zadreg spustimo z vajeti svoj glas!
Čez čas! Čez čas, ki tuli kot pes pretepen,
in ožgan z lažmi in zlomljen z utežmi
in prevaran od ran.

Zakopan kot deseti brat v lastni deželi.
Čez reko, čez reko! Naravnost v oko!

LEPA HČI: Hlače dol!

Potegne pesniku hlače do gležnjev.

Peti prizor

Dvorana v vojvodski palači.

Psi lajajo.

Vojvoda sedi na vojvodskem kamnu.

Okoli vojvode so zbrani njegovi ministri, minister za denarje, minister za policaje, minister za vojake, minister za jezik.

Vojvoda norí in si puli sive lase.

VOJVODA: Izdaja! Podla izdaja!! In od koga, vprašam?!

No, gnide uradniške, od koga sem tako podlo izdan?

Poteptan, ogoljufan, vržen v stran, zaklan – ne v dobesednem smislu, pomečkan, zbrčan v kot, zahrbtno okoli prinesen, za nos povlečen, izigran in še mnogo tega, česar se ta hip ne spomnim. No, in kdo mi je vse to naredil, vas vprašam, moj vrli ministrski kabinet, *kdo, kdo, kdo* je tako nehvaležen?

Ministri se spogledajo. Skomigajo z rameni.

VOJVODA: Prvi minister, ti povej. Zato pa tudi si prvi! Od koga sem izdan?

Jaz, vaš dobrotnik, ki vam plače daje, ki vam velikodušno odstopa protokolarne palače za vaše požrtije, ki tolerira podkupnine, zakupnine, provizije, utaje davkov, tudi kakšen majhen družinski umor sem vam že spregledal... In zdaj imam v zahvalo kaj? No, prvi minister! *Kaj, kaj, kaj, kaj??*

PRVI MINISTER: Pojma nimam, vojvoda.

VOJVODA: Bom pa jaz povedal. Čeprav imam samo nepopolno osnovno šolo in desetdnevni tečaj mesarjenja.

Vam bom kar naravnost povedal, kaj imam v zahvalo!

V zahvalo imam *izdajo*. Od svoje lastne vlade sem podlo izdan!

PRVI MINISTER: Se strinjam, veliki vojvoda.

VOJVODA: *Se strinjam, se strinjam, se strinjam...* Kaj se strinjaš?! Baba hudičeva!

PRVI MINISTER: Popravek, veliki vojvoda, nisem baba.

VOJVODA: Saj je vseeno, baba, dec, je čisto vseeno!
Prekletabahudičevabrezgat! Preizkušate mojo jezo.
Moj srd. Moj pravičniški srd, ki bo eksplodiral kot vulkanizer!

MINISTER ZA JEZIK: Vulkan.

VOJVODA: Ne popravljam me, minister za jezik! Vse jezike lahko popraviš, mojegat ne. Si me razumel, vol zarukan! Kataster!!

MINISTER ZA JEZIK: Z vsem spoštovanjem, najbrž ste mislili *kastrat*.

VOJVODA: Mislil sem kataster! Ker *vol je kataster*! Jasno?
Od zdaj naprej je *vol kataster*.

MINISTER ZA JEZIK: S stališča ministrstva za jezik...

VOJVODA: Nisi več minister.

PRVI MINISTER: Vojvoda, točno to sem vam pravkar hotel tudi jaz predlagati.

VOJVODA: Ukinili bomo ministrstvo za jezik. Ne rabimo ga. In to zato, ker bomo ukinili tudi jezik.

PRVI MINISTER: Bravo, vojvoda.

MINISTER ZA DENARJE: Kaj pa davki?

VOJVODA: Davkov ne bomo ukinili. Saj nismo na glavo padli!

MINISTER ZA DENARJE: Če ukinemo jezik, potem tudi ne bo več davka na jezik.

VOJVODA: A smo imeli davek na jezik?

MINISTER ZA DENARJE: Do dva tisoč besed na mesec brez davka, za vse ostalo se plača po posebni davčni stopnji. Branjevke malo manj, saj že po difoltu več govorijo, pisatelji pa več, saj so vedno bolj tiho. Določena davčna pravičnost mora obstajati.

MINISTER ZA POLICAJE: Ampak ljudje so zviti in so jezikali doma, na skrivaj, v shrambah, pod stopnišči, v dvigalih.

MINISTER ZA DENARJE: Še posebej so davke radi utajevali v straniščih.

MINISTER ZA POLICAJE: Na policiji smo se zelo trudili. Akcija *V vsako stranišče še enega državnega uradnika* ni uspela. In to zaradi tebe, financar zagamani. Nisi nam dal sredstev.

MINISTER ZA DENARJE: Za policijo sem dal največ. Osemindvetdeset procentov. Več nimam.

MINISTER ZA POLICAJE: Pokaži!

Minister za denarje obrne žepe.

MINISTER ZA DENARJE: Nimam, res nimam!

MINISTER ZA VOJAKE: Tudi vojski si obljubil osemindvetdeset procentov.

MINISTER ZA DENARJE: Saj sem dal. Vsakemu po osemindvetdeset procentov.

MINISTER ZA VOJAKE: Financar, da te ne bom na gobec!

MINISTER ZA JEZIK: Kaj se pritožujete, jaz že stoletja vodim ministrstvo za jezik brez sredstev.

PRVI MINISTER: Tako je prav.

MINISTER ZA VOJAKE: Nikar ne laži! Ministrstvo za jezik je dobivalo tajna sredstva.

MINISTER ZA JEZIK: To ni res!

MINISTER ZA VOJAKE: Ker spiš z ženo ministra za denarje, ti je dal tudi mojih osemindvetdeset procentov.

MINISTER ZA DENARJE: Zelo me je razbremenil. Kar se moje žene tiče.

MINISTER ZA POLICAJE: To je korupcija.

MINISTER ZA DENARJE: Ne, pač pa pomoč prijatelju.

MINISTER ZA JEZIK: Minister za vojake, pred pričami izjavljam, da te bom tožil zaradi klevetanja. Gre za čast.

MINISTER ZA DENARJE: Tudi jaz bom terjal pravico! Tudi jaz bom tožil. Gre tudi za mojo ženo.

MINISTER ZA VOJAKE: Le dajta! Če moreta! Ministrstvo za pravico smo že davno ukinili, ha! V sodiščih smo odprli fitnes centre. Imam mesečno karto. Že petindvajset let!

VOJVODA: Porkamadonazafurana! Zdaj pa dovolj! Dežela je v globoki krizi, vi se pa kregate med sabo!

PRVI MINISTER: Predlagam, vojvoda, da ukinete vlado. Bom sestavil novo.

VOJVODA: Dobra ideja!

PRVI MINISTER: Moja ideja.

VOJVODA: Streljanje.

Ministri vdano odhajajo na streljanje.

MINISTER ZA POLICAJE: Pa ravno sem začel reformo policije.

MINISTER ZA VOJAKE: Moj lastni resor me bo eksaltiral.

MINISTER ZA JEZIK: Eksekutiral se reče.

MINISTER ZA VOJAKE: Zdaj je itak vseeno.

MINISTER ZA DENARJE: Vojvoda, opozarjam, da bodo stroški.

VOJVODA: Ceneje bo, kot pa če vas zaprem.

MINISTER ZA DENARJE: S tem se pa strinjam, ja.

*Ministrska ekipa odide.
Vrata palače se zaprejo za njimi.*

PRVI MINISTER: Prav ste naredili, moj vojvoda, da ste ukinili vlado.

VOJVODA: Hočem novo. Nobenega brezvladja. Takoj!

PRVI MINISTER: Že zjutraj sem spisal seznam.

VOJVODA: Odlično.

PRVI MINISTER: Sami dobri kadri. Mladi. Perspektivni. Ne skorumpirani, še nikoli kaznovani, brez pretiranih ambicij, njihova edina ambicija je delo, delo in še enkrat delo za blagor dežele.

VOJVODA: Bravo! Vsake toliko je treba pomladiti vlado. Novi obrazi, nove ideje.

PRVI MINISTER: Se globoko strinjam.

VOJVODA: Pa bodo zmogli?

PRVI MINISTER: Roko dam v ogenj.

VOJVODA: To si bom pa zapomnil.

Šesti prizor

*Še vedno dvorana v vojvodski palači.
Psi silovito zalajajo nekje zelo daleč.
Grda hči vstopi pri stranskih vratih.*

GRDA HČI: Oče, prišla sem.

VOJVODA: Moja grda hči, zakaj imam vedno občutek, da zalajaš, namesto da bi potrkala.

PRVI MINISTER: Vedno znova me preseneti, kako je ta otrok grd.
Po vaši pokojni soprogi se je vrgla, vojvoda.

VOJVODA: Kaj bi rada, grdoba?

GRDA HČI: Iskala sem tistega, ki je kriv.

Od zunaj se zasliši vojaško povelje.

GRDA HČI: Bila sem pri sestri.

*Salva strelskega voda.
Grda hči se skoraj razveseli.*

GRDA HČI: Se je že začelo?

PRVI MINISTER: Ne, samo vlado smo zamenjali.

VOJVODA: No, in? Si ga našla? Krivca?

GRDA HČI: Vsi krivci so pobegnili. V deželi ni več nobenega, ki bi bil kriv.

VOJVODA: Kaj pa me potem nadleguješ, gravža trapasta! Delo imam.
Sestavljam nov kabinet ministrov...

GRDA HČI: Moja sestra je v slabi družbi.

VOJVODA: A se drogirajo?

GRDA HČI: S pesnikom se družim.

VOJVODA: Ah! Sem si oddahnil. Ker droga je res hudič.

PRVI MINISTER: Lahko ste brez skrbi vojvoda, naši imajo strogo prepoved prodajanja trdih drog družinskim članom vlade.

VOJVODA: Naj se družī s pesnikom! Pesniki niso nevarni. Mogoče bom pa le dobil vnučka. In se bova skupaj igrala kupčke podirat.

GRDA HČI: Mislila sem, oče, da te zanima, s kom se sestra družī.

VOJVODA: Ljubosumna si, moja grda hči. To ni lepo. Če želiš, ti pošljem regiment topničarjev, da ti podoknico zapojejo.

GRDA HČI: Źalostna sem.

VOJVODA: No, Źalost ni novica. Je že kaj prišlo na tvoje grdo uho. Ker, brez zamere, ljubica, ušesa imaš pa zares grdo velika.

PRVI MINISTER: Neverjetno! Človek kar ne more umakniti oči od njih.

VOJVODA: No, kaj si še slišala? Poročaj!

GRDA HČI: Vsi te imajo radi, očka. Vsi ti še vedno pripisujejo zasluge za zmago v vojni. Devetindevetdeset cela sedem procentov deŹele je na tvoji strani.

VOJVODA: Kaj pa umor?

GRDA HČI: Prosim lepo?

VOJVODA: Zastrupitev.

Grda hči se zmede. Vendar samo za kratek hip.

GRDA HČI: Jaz sem bila proti.

VOJVODA: Res?

GRDA HČI: Bi bila tu, če ne bi bila proti?

VOJVODA: Nismo slišali.

GRDA HČI: Kaj, očka moj?

PRVI MINISTER: Da si bila proti, gospodična.

Prvi minister tleskne s prsti. Izza knežjega kamna vstane prisluškovalec. Prisluškovalec monotono in brez pretiranih čustev obnovi del pogovora v spalnici Lepe hčerke.

PRISLUŠKOVALEC: *Lepa hči: Še malo prej si me nagovarjal, naj ga zastrupim. Pesnik: Samo metaforično. Samo v prispodobi. Grda hči: Vojvoda išče krivca. Pesnik: Jaz nisem kriv! Jaz sem pesnik. Grda hči: Za vse, kar gre narobe.*

Prvi minister spet tleskne s prsti. Prisluškovalec utihne.

VOJVODA: *Ha! Nisi bila!!! Nisi bila proti, moja grda hči. Nisi znorela, nisi dobila božjastnega napada, kot bi ga morala vsaka zvesta grda hči. Nisi začela tuliti (tuli) O, to pa ne!! Mojega očita pa že ne boste zastrupili! Policija!!Policija!!!*

PRVI MINISTER: *Še sreča, da imamo prisluškovalce.*

VOJVODA: *Ja, kljub tehnologiji se živa, človeška sila še vedno najbolje obnese.*

PRVI MINISTER: *Prisluškovalec, pohvaljen!*

PRISLUŠKOVALEC: *Hvala.*

VOJVODA: *Prvi minister, poskrbi, da bo dobil ustrezno nagrado.*

PRISLUŠKOVALEC: *O! Veliki Vojvoda... Ko ste že ravno omenili nagrado... Že pred petindvajsetimi leti sem zaprosil za dodatek. Za malico in za prevoz na delo...*

VOJVODA: *Maršpodganasivazahojena! Vedno nekaj hočete! Človek je za hip dober z vami, pa takoj hop, me ugriznete v komolec. Jaz prst, odtrgate mi pa celo roko. Nezaslišana človeška pogoltnost!*

PRISLUŠKOVALEC: *Veliki vojvoda... Delovne razmere so res težke. Da sem dobil ustrezno informacijo, sem tri dni ležal pod posteljo. Brez hrane in pijače. In brez odmora. Namočen v lastne telesne sokove.*

PRVI MINISTER: Hvaležen bodi, da imaš službo. Že davno bi te lahko zamenjali z napredno tehnologijo. Samo politiki velikega vojvode se lahko zahvalite, da še imate delovna mesta.

VOJVODA: In to zato, ker imam res izjemno razvit socialni čut. Ni mi vseeno za delovne ljudi naše dežele. Kot lev se borim za delovna mesta svojih deželanov, do krvi, do kosti se borim! Hvaležnosti pa nobene!!

PRVI MINISTER: Delovna mesta so v naši deželi svéta!

VOJVODA: Zadovoljen bodi s pisno nagrado. Z eno takšno lepo plaketno.

PRISLUŠKOVALEC: Doma imam stene namesto s tapetami polepljene s plaketami.

VOJVODA: No, vidiš! Zdaj pa za vojvodski kamen počepni in opravljaj svoj posel in poslanstvo, kajti biti prisluškovalec je narodno poslanstvo! Že tradicionalno!

PRVI MINISTER: Amen.

PRISLUŠKOVALEC: Na veke vekov.

Prisluškovalec počepne za vojvodski kamen.

VOJVODA: No, kje smo ostali... Aha, moja grda hči... Nisi se zame postavila, nisi se uprla, zato te bom kaznoval. Streljanje!

PRVI MINISTER: Veliki vojvoda, če vas smem spomniti, kri ni voda...

VOJVODA: Saj res! Potem pa v omaro! Za kakšni dve uri. In potem k terapevtu. Na šok terapijo.

GRDA HČI: Očka! Samo v omaro nikar! Nisem bila proti samo zato, da bi zarotnika mislila, da sem na njuni strani, hkrati pa sem takoj prišla k tebi... moj dragi očka... Slej ko prej bi ti povedala, a si me prehitel. Nisi me pustil do besede. Še nekaj je... Kar je najhujše...

VOJVODA: Metertravnatozafurano! Predolgi stavki! Predolgi stavki!! Znorel bom. Krajše, krajše!!

Grda hči nemudoma skrajša poročilo.

GRDA HČI: Ona hoče postati vojvoda.

VOJVODA: Kaj?! Tega pa nisem slišal.

Prvi minister tleskne s prsti. Izza knežjega kamna vstane prisluškovalec.

PRISLUŠKOVALEC: *Lepa hči: Ženske na oblast! Pa bo vse prav.*

Grda hči: Imaš katero posebej v mislih? Lepa hči: Morala bi biti lepa. Samo to vem.

Prvi minister tleskne s prsti. Prisluškovalec takoj spet počepne za knežji kamen.

GRDA HČI: Mislila je nase.

VOJVODA: Ne ga srat! Ona hoče biti vojvoda! Kako, da mi je to ušlo.

PRVI MINISTER: Meni tudi.

Vojvoda v togoti in razočaranju vije roke in si puli sive lase.

VOJVODA: Podlo, podlo, podlo, podlooooo!

GRDA HČI: Jaz sem ji izvabila priznanje. Jaz sem jo vprašala, če ima katero posebej v mislih.

VOJVODA: Bravo, moja grda hči! Daj, da te očka objame!

Jo objame in jo objema, kot se za vojvodo spodobi. Tudi razjoka se. Kot se za vojvodo spodobi.

VOJVODA: Tako sem ganjen. Samo tebe imam. Zdaj to vem.

Če bi te dal streljat, bi bilo tako, kot da bi ukazal:
Streljajte v moje srce! Živina sem. Nevzgojena in brutalna

živina. Ampak ne morem pomagat. Takšna je moja nrav. Narodna genetika. Po krvi poslana, v kri in jetra dana že pred tisoč leti. Mi oprostiš, moja grda hči? Mi sploh lahko oprostiš? Starcu nespametnemu, obloženemu s težo let in starosti. Kordelija moja, kako je to čudno, pes ima dih, celo podgana, le ona, Kordelija...

Grda hči se nekako le izvije iz očkovega objema.

GRDA HČI: Očka, pusti zdaj to! Vlado bo treba sestaviti, deželo spraviti spet v red in blagostanje...

VOJVODA: Ja, seveda, seveda... zaneslo me je. Oprostite. Čustven človek sem. Nadarjen za umetnost.

Psi lajajo. Tokrat se zdi, da že bliže vojvodski palači.

Sedmi prizor

Še vedno dvorana v vojvodski palači.

Vrata se odprejo. Vstopi nov ministrski kabinet. Ministri: minister za denarje, minister za policaje, minister za vojake, minister za jezik. Novi ministri so seveda istih obrazov kot njihovi predhodniki.

PRVI MINISTER: Vojvoda, nova vlada!

VOJVODA: A jih nisem streljal?

PRVI MINISTER: To je popolnoma nova garnitura.

Novi ministri se poklonijo vojvodi.

Minister za denarje pristopi.

MINISTER ZA DENARJE: Hvala za zaupanje, vojvoda.

VOJVODA: Zelo ste podobni...

MINISTER ZA DENARJE: Očetu, vem. In sram me je.

*Minister za denarje odstopi.
Pristopi minister za policaje.*

MINISTER ZA POLICAJE: Obljubljam, da bom najboljši minister za policaje.
Boljši kot je bil moj oče.

*Minister za policaje odstopi.
Pristopi minister za jezik.*

MINISTER ZA JEZIK: Hvala, vojvoda, da ste mi ubili očeta. Sin mora vedno ubiti očeta. Prihranili ste mi zoprno opravilo. Neskončno sem vam hvaležen.

*Minister za jezik odstopi.
Pristopi minister za vojake.*

VOJVODA: Vi pa ste... Pravzaprav niste... Podobni očetu.

MINISTER ZA VOJAKE: Jaz sem njegova hči. In sramujem se tega.
Vojska mora imeti ministra za vojake, ne pa ministrice.
Joški grejo stran, moj vojvoda, takoj ko dobim prvo plačo.

Minister za vojake odstopi.

VOJVODA: Tako je prav. Joški so za dobrega vojaka velika ovira.

Ministri levico položijo na srce, desnico pa dvignejo v svečani zaobljubi.

VSI: Obljubljam, da bomo služili velikemu vojvodi.
Nekaj malega pa tudi rodni deželi. Prisegamo!

Se poklonijo.

VOJVODA: Zdaj pa na delo! Razmere so izredne, zato bomo imeli izredno sejo. Več izrednih sej. Izredno sejo vseh izrednih sej! Mater vseh izrednih sej!

GRDA HČI: Kaj pa jaz?

VOJVODA: Si še tu, grduha! A nisi v omari?

PRVI MINISTER: Potem ste si premislili, moj vojvoda.

VOJVODA: Saj res! Aha! Pojdi k moji lepi hčeri in še malo povohljaj. Pesnik me zanima. Mogoče bi bil pa lahko on krivec za vse? Pesniki so strup naroda. Saj smo slišali, da me je hotel zastrupiti? Pohiti, pohiti, da si ne premislim in te ne stlačim v omaro!

*Grda hči nemudoma odhiti.
Vojvoda prišepne prvemu ministru.*

VOJVODA: Pošlji prisluškovalca za njo.

PRVI MINISTER: Je že zdavnaj na svojem delovnem mestu.

Vojvoda objame prvega ministra.

VOJVODA: A si moreš misliti, moj prvi minister, v kako pokvarjenem svetu živimo! Niti svoji lastni hčerki ne zaupam več, svoji lastni krvi!

Vojvoda se obrne k svojim ministrom.

VOJVODA: In kdo je kriv, da je temu tako, vas vprašam? Kdo? No, odgovorite mi!

Nezaupanje vlada svetu. Banke ne zaupajo varčevalcem, policaji ne zaupajo lopovom, vojaki ne zaupajo generalom, celo potrošniki ne zaupajo več tistim drobnim črkam na zadnji strani artiklov. Vlada ne zaupa ljudstvu in sodniki ne zaupajo rdečemu križu... Sranje! Sranje!!! In kdo je temu kriv? Kdooooo? Veste? Ne veste. Streljanje! Takoj na streljanje! Hočem novo vlado!

PRVI MINISTER: Veliki vojvoda, mogoče bi vseeno še prej poskusili s prvo sejo.

Vojvoda se zamisli. Pa ne preveč.

VOJVODA: Imaš prav. Najprej seja, potem pa streljanje.

Osmi prizor

Spalnica pri lepi hčeri.

Psi lajajo in tulijo. Pesnik stoji na postelji in zanosno recitira.

Lepa hči leži na trebuhu in ga zaljubljeno gleda.

PESNIK: Moral bi kričati o bolečini sveta, ne pa šepetati o ljubezni!

Moral bi na sever, na jug, na vzhod in zahod

odpreti svoj glas! Bi moral. Namesto da ležim

na tvojih prsih, lepa hči, bi moral na dolgo pot.

Ljubezen je poslanstvo pesnika. Resnica pa je smisel

in najvišja lepota. Krik naj bo in ne jalova šepetanja!

LEPA HČI: Jalova? Jaz?

PESNIK: Pesem ni v oblinah, ne v koži, ne v žametnih očeh,

ki jih nima lepotica... Pesem je v resnici.

LEPA HČI: Nehaj! Dolgočasiš me s to tvojo *resnico*. Zmešalo se mi bo.

Resnica že že. Ampak meni je dolgčas. Kaj ko bi raje kaj zapel.

Kot trubadurji ali vsaj kot soliden popevkar. Ušesa me bolijo

od besed. Rada bi kaj lepega. Kaj melodičnega. Kaj komercialnega.

PESNIK: Besede so najlepše.

LEPA HČI: Če moram izbirati... Imam pa že rajši tvoje roke,

ki veselo zašarijo po meni, kot pa besede, besede, besede...

Pesnik se zamisli.

PESNIK: Čutim, lepa hči, da je najino razmerje v krizi.

LEPA HČI: Če me boš zapustil, te bom zatožila očku in ne boš

nikjer dobil službe. Umrli boš od lakote. Žrl boš stare knjige.

In dnevne časopise. Grel se boš z njimi. Pokrival se boš z njimi.

PESNIK: Saj ne misliš resno.

LEPA HČI: Mogoče mislim, mogoče ne mislim.

Lepa hči objame pesnika.

LEPA HČI: Pomagaj mi, da postanem *vojvoda*!
Zadnje čase si želim samo še tega. Tega si
želim celo bolj kot zmage na lepotnem tekmovanju.
In ti si tega kriv. Ti si prvi rekel: *Dajva, zastrupiva ga!*
Mene si zastrupil. Ponoči se zbujam in se vidim na
vojvodskem kamnu. V tisti kratki turkizni oblekici.
Turkizna barva in barva sivega knežjega kamna
se tako strastno ujemata! Letos je to blazno *in*.

PESNIK: Ampak *novi vojvoda* pomeni, da je *stari vojvoda* odveč.

LEPA HČI: Ja, saj, to me muči. Do kam lahko seže nehvaležnost hčerke?
Očka nam je uresničil tisočletne sanje, lastnoročno je izrisal
grb in zastavo, česar ne zna vsak voditelj, na ledenike je posadil palme,
Brdavsvo je odsekal najprej levo roko, potem še desno
in na koncu tudi glavo, preplaval je Tiberu sredi zime,
vsi so mu ploskali, pisavo si je izmislil samo zato, da
nam je lahko napisal prvo knjigo, na koncu pa je zmagal še
v najpomembnejši vojni. Zdaj pa ga naj tako nehvaležno odstranim.

PESNIK: Edino moralno dejanje je umor tistega, ki je nesmrten. To so rekli
že stari Azteki. In poglej, kaj vse so dosegli! Piramide in nebo!

LEPA HČI: Če je tako, pa kar stran z njim! Dajva ga zastrupiti!

PESNIK: Pesniki smo bolj za metaforične zastrupitve.

LEPA HČI: Sva že zmenjena, pesnik. Zdaj pa zlezi name! Že dolgo
te nisem videla iz te perspektive. In da ne boš zaspal...

PESNIK: Nikoli ne zaspim.

LEPA HČI: In smrčal.

PESNIK: Nikoli ne smrčim.

LEPA HČI: Noben smrčalec še ni priznal, da smrči. Tudi ko smo jih
grdo mučili.

PESNIK: Pesniki ne smrčimo že po tradiciji. Pesnimo. Smrčimo ne.

Smrčanje. Kratko, vendar jedrnato se zasliši od nekod.

LEPA HČI: No! Še ko bediš, smrčiš!

PESNIK: Nisem bil jaz.

Deveti prizor

*Še vedno spalnica pri lepi hčeri.
Vrata se odprejo. Vstopi grda hči.
Lepa hči plane pokonci.*

LEPA HČI: Evo, smrčalke! Jasno! Od kdaj pa, moja ljuba grda sestra, posmrčimo, namesto da bi potrkali?

GRDA HČI: Prišla sem...

LEPA HČI: Vidim, ja. Grda si, smrčiš in še brez manir si. Vdiraš v tujo intimo.

GRDA HČI: Tokrat me ni poslal očka. Sama sem prišla.

LEPA HČI: Nikoli nisi znala lagat.

GRDA HČI: Res je. Očka me je poslal. Ampak jaz sem vama prišla nekaj predlagat.

LEPA HČI: Vsa strast me je minila. Povej, kaj hočeš?!

GRDA HČI: Vojvoda, najin očka... Če ga mislita zastrupiti... Nisem proti.

PESNIK: Bila je samo misel. Metafora. Prispodoba.

LEPA HČI: Pravkar sva nekaj malega govorila o tem.

GRDA HČI: Z vama sem!

LEPA HČI: Kar tako?

GRDA HČI: Kar tako!

Lepa hči se zamisli. In ji je jasno precej hitro.

LEPA HČI: Se mi že sanja! Hočeš biti vojvoda.

GRDA HČI: Čeprav sem starejša, ti prepuščam to mesto, moja lepa sestra.
Vojvoda si lahko ti.

Lepa hči postane previdna.

LEPA HČI: In kaj hočeš v zameno?

GRDA HČI: Nič.

LEPA HČI: Nič?

GRDA HČI: Nič.

LEPA HČI: In jaz sem figovo drevo, ki leseno gleda in verjame,
da nočeš nič v zameno.

PESNIK: *Figovo drevo, ki leseno gleda.* Lepo povedano.

LEPA HČI: Hitro se učim, ljubi pesnik.

GRDA HČI: Samo odšla bi rada.

LEPA HČI: Kam? Na počitnice?

GRDA HČI: Stran.

LEPA HČI: Samo to?

GRDA HČI: Samo to bi rada v zameno... Da bi se izbrisala iz dežele.
Kot da nisem nikoli bila tu. Kot da nisem tu rojena. Rada bi stran.

LEPA HČI: O, to pa ne bo problema. Ko bom *vojvoda* te lahko celo izženem, če hočeš. In izbrišem. Brezplačno. Naši uradniki so v tem zelo spretni.

GRDA HČI: Rada bi pozabila, da sem bila rojena tu.
Rada bi, da bi se mi spomin zabrisal. Vse podobe iz otroštva.
Spomin na ceste, na ulice, na dvorišča in igrišča,
na vrtce in šole, spomin na ljudi, na obraze.
Rada bi bila tujka. Nekaj drugega. Iz krvi bi rada,
da mi izpraskate sled te dežele, genski zapis domovine,
očeta, matere, rada bi, da me ne bi bilo,
ampak da bi vseeno bila, da bi bila *nekaj drugega*, in drugje.
Brez grba, brez zastave, državljanica ničesar.

PESNIK: Hudo sovraštvo.

GRDA HČI: Rada bi pozabila, da imam sestro,
da sem imela mamo in očeta, da sem bila kdar koli tu,
med temi jalovimi hribi, med temi malimi jezerci,
ličnimi hišicami in plotovi. Med temi zavistnimi
in privoščljivimi obrazi. Rada bi pozabila vse to.
Mi lahko to ponudiš, ljuba lepa sestra?

LEPA HČI: Lobotomija?

PESNIK: Grozno.

LEPA HČI: Če mi pomagaš, da postanem *vojvoda*, bomo uredili ta poseg.
Bo drag, bo. Morali bomo povabiti tuje kirurge, Japonci so v tem
bojda dobri. Okej, na državne stroške.

GRDA HČI: Potem sem z vama.

PESNIK: Zastrupimo vojvodo! Osvobodimo deželo!! Če bo vojvoda odšel,
se bodo mogoče tudi ljudje spremenili. On jim je zgled.

GRDA HČI: Slab zgled.

Smrčanje. Kratko, vendar jedrnato.

LEPA HČI: Spet smrčiš, pesnik. V najbolj svečanem trenutku zarote smrčiš kot star vol.

PESNIK: Nisem jaz.

LEPA HČI: Potem pa ti, moja grda sestra! *Posmrčiš* se na dogovor. Saj sem vedela, z grdobami ni za sklepati zarot.

Spet smrčanje. Spet kratko in jedrnato.

Deseti prizor

Še vedno spalnica pri lepi hčeri.

LEPA HČI: Nekdo smrči.

PESNIK: Jaz nikoli.

GRDA HČI: Prisegam! Smrčanje mi je tuje.

*Prisluškujejo. Smrčanje se nadaljuje.
Pesnik se skloni. Tudi lepa hči se skloni. In grda hči tudi.
Pogledajo pod posteljo.
Zagrabijo in potegnejo na plan prisluškovalca.*

LEPA HČI: Smrčalec!

Prisluškovalec se prebudi. Takoj začne opravljati svoj poklic. Drdra in ponavlja, kar je slišal. Zelo profesionalno.

PRISLUŠKOVALEC: *Grda hči: Potem sem z vama. Pesnik: Zastrupimo vojvodo! Osvobodimo deželo! Če bo vojvoda odšel, se bodo mogoče tudi ljudje spremenili. On jim je zgled. Grda hči: Slab zgled.*

LEPA HČI: Kaaj?

PESNIK: Kar sem rekel, je bilo mišljeno metaforično. Pesnik sem.

PRISLUŠKOVALEC: Nisem spal. Oprostite. Nikoli ne spim na službenem mestu.

LEPA HČI: Smrčal si.

PRISLUŠKOVALEC: Mogoče. Ampak slišal sem vse. In zabeležil. Tudi kadar spim, opravljam službeno dolžnost. Oprostite. Delovni pogoji so slabi. Niti malice mi ne plačujejo, niti nadur, niti prevoza na delo. Imam šest otrok. Težko shajam. In zato včasih zadremam. Oprostite, oprostite.

LEPA HČI: Kdo je ta smrčalec?

PRISLUŠKOVALEC: Prisluškovalec je moje ime in moj poklic.

PESNIK: Pod posteljo?

PRISLUŠKOVALEC: Tam je moje delovno mesto. Vse sem vestno zabeležil.

LEPA HČI: Vohun najinega očeta. Tožibaba! Ovaduh! Špeckahla!!

GRDA HČI: Jaz ga poznam.

PRISLUŠKOVALEC: Mogoče me poznate, mogoče me ne poznate. Jaz samo prisluškujem za svojega delodajalca. Če boste, lepa gospodična, nekoč res postali vojvoda, kot sem uspel slišati in razumeti vaše ambicije, bom z veseljem v vaši službi. V tem primeru, oprostite, ker že zdaj načnem problem, ki me pesti že stoletja, namreč, želel bi si dodatek za nočno delo. V vseh državah ga imajo. Upam, da se bova lahko nekoč dogovorila.

Lepa hči je zelo prestrašena.

LEPA HČI: Nič nisem rekla. Vse ste narobe slišali. Nikoli si nisem želela biti vojvoda.

PRISLUŠKOVALEC: Seveda. Jasno. Oprostite. Nisem jaz zadolžen za interpretacije, za to so druge službe. Jaz samo prisluškujem.

PESNIK: In kaj ste še slišali?

PRISLUŠKOVALEC: Vse.

PESNIK: Vse?

PRISLUŠKOVALEC: Kar nisem jaz, je moj sin. Ga uvajam. Sinko!

Izpod postelje prileze prisluškovalčev sin.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Dober dan.

PRISLUŠKOVALEC: To je eden izmed mojih šestih otrok.

Pet sinov imam in hčerko. Mimogrede, gospod pesnik, moja hčerka obožuje vašo poezijo. Posebej ljubezensko. Ko sem ji povedal za vaše izdatne posteljne aktivnosti, se je še bolj navdušila. Zadnjič je rekla, citiram, profesionalna deformacija pač: *Prisluškovalčeva hčerka: Škoda, ker mu bodo odrezali jezik. Pa tako dober pesnik. Jezikovno zelo bogat!* Konec citata. Nekaj podobnega je nekoč davno rekel kralj Darej tretji za pesnika Hafisa, spet citiram: *Zelo dober pesnik, velika škoda se bo naredila, ko ga bom na kol nataknil.* Malce drugače, ampak smisel je isti.

PESNIK: Jaz sem nedolžen. Moje izrazno sredstvo so metafore.

Metafore pa niso resna zadeva. Kdo pa še danes jemlje resno poezijo, lepo vas prosim!

LEPA HČI: Kakšna reva si, pesnik! V šoli so nas učili, da pesniki pokončno stojijo za svojimi besedami.

PESNIK: Jaz sem modernist. Modernisti smo bolj fleksibilni. Poleg tega, saj stojim! Pokončno! Tega mi pa res ne moreš očitati. Za poezijo stojim pa sploh najbolj pokončno, kar se le da. Politika pač ni zame.

PRISLUŠKOVALEC: Kaj je politika in kaj poezija, bodo odločili drugi. Moja specialnost je poročanje.

GRDA HČI: Vrzimo ga skozi okno.

PESNIK: Zakaj pa mene?

GRDA HČI: Njega! Ovaduha! Tožibabo! Špeckahlo!

PESNIK: Ampak... Zakaj?

GRDA HČI: Če pove vojvodi, gre naš načrt po gobe.

PRISLUŠKOVALEC: Res je. V delovnih obveznostih mi piše: *Vestno poročanje.*

GRDA HČI: Ata naju bo zaprl v omaro, sestra, in potem poslal na šok terapijo.

LEPA HČI: Jaz sem bila itak zavedena.

GRDA HČI: Tebe, pesnik, pa bo streljal skupaj z novo vlado.

PESNIK: Kaj ve pesnik, kaj dela!

GRDA HČI: Vojvoda nam ne bo verjel. Verjame samo prisluškovalcem.
Če prisluškovalca ne vrežemo skozi okno... Adijo, lepa moja sestra, tvoje vojvodstvo.

Lepa hči se takoj določi. Besno se obrne k prisluškovalcu in njegovemu sinu.

LEPA HČI: Skozi okno! Oba!

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Zakaj pa mene? A ni ata dovolj?

PRISLUŠKOVALEC: Sine, greva! To je riziko najinega poklica.
Tega ti še nisem uspel povedati, praksa me bo očitno prehitela.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Ampak jaz sem še mlad.

PRISLUŠKOVALEC: Kogar bogovi ljubijo, ga mladega skozi okno vržejo.

PESNIK: Jaz sem proti nasilju že tradicionalno. Mižal bom. Nič nočem videt. In česar ne vidim, tega ni.

Pesnik zamiži. In še pokrije si oči z rokami.

LEPA HČI, GRDA HČI: Skozi okno!!

*Prisluškovalec zagradi sina za roko. Oba stopita na okensko polico.
Odpreta okno.*

PRISLUŠKOVALEC, PRISLUŠKOVALČEV SIN: Za vojvodo! Za domovino!
Za penzijo!

*Skočita.
Okno ostane odprto.*

LEPA HČI: Mislila sem, da si samo grda, tudi kruta si.

GRDA HČI: Nisem kruta, samo tako zelo žalostna!

LEPA HČI: No, prav. Zdaj lahko v miru nadaljujemo.

GRDA HČI: Zmenimo se za strategijo.

LEPA HČI: Strategija je umor.

GRDA HČI: Ne, *umor* je cilj, strategija je načrt.

LEPA HČI: Prav. Vidva s pesnikom ubijeta, jaz prevzamem vojvodstvo.
Zmenjeno?

Pesnik še vedno miži.

PESNIK: A je že konec?

GRDA HČI: Reva si, pesnik!

Pesnik odpre oči.

PESNIK: Verjemi mojim pesmim, ne dejanjem.

GRDA HČI: Potem zastropitev?

LEPA HČI: Bi bila primerna, ja.

PESNIK: Jaz ga zastupim z besedami, z resnico! *Laž je, vojvoda, mu zapojem, kar oblikujejo tvoja usta. Sneg ni bel, čeprav praviš tako. In kri ni rdeča, čeprav teče iz naših žil. Črn obup je belo, je rdeče. Laž je kamen, ki ni zlato. Lakota kruli do nebes in praznina zeva do pekla...* Beseda je, kar nas odreši.

LEPA HČI: Bolj efekten bi bil ciankalij.

GRDA HČI: Na ciankalij se je že adaptiral. Sploh ga ne čuti. Njegov kuhar mu ga posiplje na pecivo namesto pecilnega praška.

LEPA HČI: Kaj pa trobelika?

GRDA HČI: Sokrat je spil zadnjo čašo.

LEPA HČI: Kaj pa fizika?

GRDA HČI: Kako...?

LEPA HČI: Namesto kemije fizika. Lotimo se ga fizično. Pahnemo ga po stopnicah. Težnost in gravitacija potem opravita svoje. Tako so me učili v šoli.

GRDA HČI: Vozi se izključno z dvigali.

LEPA HČI: Kaj pa davljenje? To je tudi fizično.

GRDA HČI: Imam šibke roke.

PESNIK: Beseda! Resnica! To ubija v živo. Povedati mu, kar mu gre. Potem bo sam umrl. Ne bo zdržal teže besed. Združile ga bojo, kot da bi padel pod večtonsko stiskalnico.

LEPA HČI: Ne blebetaj, kreten! Besede še nikoli niso spremenile sveta, zato tudi naše dežele ne bojo. Nikoli besede, vedno kakšna podla spletko ali pa granitna kocka v glavo...

GRDA HČI: Če ne strup, če ne fizika... Kaj potem?

LEPA HČI: Ne vem. In tudi ne morem zdajle več razmišljat. Zame je to preveč.
Preveč za en dan. Rabim počitnice.

Vsi trije razočarano molčijo nekaj kratkih hipov.

GRDA HČI: Torej nam ostane samo še biologija.

LEPA HČI: Biološki strup?

GRDA HČI: Počakajmo, da se mu biologija izteče.

LEPA HČI: Naravna smrt?

GRDA HČI: Ja.

PESNIK: To bo pa trajalo. Že vidim, nikoli ne bom izdal pesniške zbirke.

Vsi trije razočarano molčijo, spet nekaj kratkih hipov.

GRDA HČI: Nikoli ne bo umrl, če ga ne ubijemo.

LEPA HČI: Res je. Vedno se zmaže. V vseh sodbah zmaga. Še poslednjo
so razveljavili njemu v prid.

GRDA HČI: In vedno pade na noge. Tudi kadar pade na rit.

LEPA HČI: Ubiti tirana je največje moralno dejanje.

PESNIK: Še posebej, če ga ubije nekdo drug.

LEPA HČI: Moramo najti rešitev! Tako si želim postati vojvoda!

GRDA HČI: In jaz... tako močno si želim drugam, tako si želim stran
iz te dežele, stran od teh ljudi... da mi gre na jok.

PESNIK: Jaz pa si že dolgo želim napisati pogrebni panegirik v enajstercu.

Nekaj časa vsi trije zasanjano strmijo v prazno.

LEPA HČI: Preveč smo razmišljali. Zato ga očitno ne bomo zastrupili. Vsaj danes ne. Vzemimo si čas... Kadar preveč razmišljam, me vedno zaščemi pod trebuhom. Alo, pesnik! V posteljo. Vsa sem v stresu. Edino posteljne zadeve me lahko odrešijo.

GRDA HČI: Mene pa velik sendvič s špehom.

PESNIK: Prvi verz se mi že svita: *Vladar pravični, ki v grob prezgodnji smo te kljub vsemu legli... V tej besedni zvezi: smo te kljub vsemu legli...* se bo dalo slutiti, seveda na pesniško intuitivnem nivoju dojemanja, da smo ga hoteli ubiti, pa vendar ga nismo, in smo ga samo *legli...* kar je bolj humana podoba metaforične smrti... Pred obličjem zgodovinske odgovornosti se pesniki vedno na takšen način zmažemo.

LEPA HČI: Hlače dol!

Enajsti prizor

*Dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda sedi na vojvodskem kamnu. Pred njim prisluškovallec in prisluškovalcev sin. Prisluškovallec ima pol glave v povelju in pol leve roke tudi. Poročata.*

PRISLUŠKOVALČEV SIN: *Grda hči: Torej... Potem zastrupitev? Lepa hči: Bi bila primerna. Pesnik: Zastrupim ga z besedami, z resnico!*

VOJVODA: Bravo, mladenič!

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Hvala, veliki vojvoda, se še učim.

Prisluškovallec je zelo ponosen na svojega sina.

PRISLUŠKOVALEC: Moja šola! Moj sin! Ko so naju skozi okno vrgli, niso okna nazaj zaprli, pa sva izkoristila in še malo prisluškovala.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: To je bila genialna ideja! Ata, ti si car!

VOJVODA: Prekleti svet hudičev! Moja lastna kri, pa takšna svinjarija! Svinjakruljavapodivjana! Res je nekaj gnilega v tej deželi, če me moja lastna otroka takole v smrt rineta. Slabo sem ju vzgojil, prekleti smrkliji. Vse sem jima kupil: tisoč Barbik sta imeli, črne, blond, rdeče, plešaste... Lepa hči pa še tri tisoč Kenov, in računalniške igrice... Vam povem, računalniške igrice vse pokvarijo. Kravavsmrtjimamamina! Tam uboge otroke naučijo svinjarij. Prepričan sem, da obstaja kakšna igrica z naslovom *Kako ubiti vojvodo* ali kaj podobnega. Nobene morale ni več v deželi, nobenega rešpekta pred starimi ljudmi, nobenega spoštovanja! Tisoč let imam, pa nihče ne spoštuje moje modrosti. Tako mi je težko pri mojem starem, brazgotinastem srcu, da bom vsak hip zajokal.

PRISLUŠKOVALEC: Jaz pa sem s svojimi otroki kar zadovoljen. Moj sin bo odličen prisluškovalec, aneda?

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Veš da, atek.

PRISLUŠKOVALEC: Čeprav je najin poklic nevaren, saj si videl danes, sinko ... sem vseeno vesel, da boš prisluškovalec. Prisluškovalci smo najbolj moralni ljudje te dežele. Nobene politike, bog ne daj kulture! Samo preprosto in vestno prisluškovanje. In večni smo. V vseh sistemih, v vseh vesoljih, v vseh...

VOJVODA: Da se ne boš usral! Moj uslužbenec si in pika. Lahko ti odrežem nos in ušesa, če mi paše in kadar koli mi paše. Zato te tudi plačujem.

PRISLUŠKOVALEC: Oprostite, oprostite. Zaneslo me je. Bi pa vseeno rad nekaj povedal. Ko so naju s sinom vrgli skozi okno...

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Sama sva skočila, ata.

PRISLUŠKOVALEC: Ja, skočila, saj je bilo samo visoko pritličje... No, in sem padel v vrtnice, ki so me grdo popraskale po levi strani obraza.

VOJVODA: In zlomile roko.

PRISLUŠKOVALEC: Ne, roko sem si pa doma nalomil. Preden sva prišla

v palačo poročat, sva s sinkom še stekla domov, da se malce očediva, preden stopiva pred velikega vojvoda, no, in mi je spodrsnilo na ploščicah, ko sme stopil izpod tuša...

VOJVODA: Kar nehaj! Vem, kam pes taco moli, vem! Zdaj boš hotel še dodatek za nevarno delo.

PRISLUŠKOVALEC: No, ko ste že ravno omenili.

VOJVODA: Ni šans! Dežela strada, ljudje šparajo pri glavi in pri riti, tudi jaz, veliki vojvoda, si nič ne privoščim. Vse svoje lipicance sem poklonil ljudski menzi, vso zalogo svojih osebnih plenit sem daroval domovom za ostarele, ti bi pa še dodatek! Vesel bodi, da ima tvoj sin službo! Edini, ki jih še v deželi zaposlujemo, so prisluškovalci.

PRISLUŠKOVALEC: To si pa le zapomni, sine, če boš imel kdaj otroke in jaz vnuke: pek in prisluškovalec bosta v vseh časih vedno pri kruhu. Čeprav ne bo dodatka za malico niti za prevoz na delo, še manj za višinsko delo...

Od zunaj se zasliši vojaško povelje.

PRISLUŠKOVALCEV SIN: Se je že začelo?

Salva strelskega voda.

VOJVODA: Rutina. Menjava vlade.

PRISLUŠKOVALEC: Pametno.

VOJVODA: Ne ti men *pametno*, da te ne bom tudi jaz skozi okno vrgel. In ne pozabi, da sem v devetdesetem nadstropju.

PRISLUŠKOVALEC: Šestem.

VOJVODA: Ne ti mene popravljat! Šestem ali devetdesetem! Ni nobene razlike, če padeš na glavo. Marš! Zdaj pa prisluškovat! Prekletfrdamansekret!

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Komu prisluškovat, veliki Vojvoda?

VOJVODA: Vsem, ki so še ostali, butecprizadetibutasti!

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Ni jih prav dosti.

VOJVODA: Potem pa očetu prisluškovalcu prisluškuj, zadnje čase ima veliko preveč za povedat. Jasno?

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Očetu. Jasno.

PRISLUŠKOVALEC: Bravo, sinko. To je velika čast in velika nadgradnja našega poklica! Prisluškovalec, ki prisluškuje prisluškovalcu. In še več: prisluškovalec, ki zatoži prisluškovalca, ki je celo njegov lastni oče. Prava poslastica našega stoletnega poklica.

VOJVODA: Zdaj pa marš, marš, marš, sem rekel!

PRISLUŠKOVALEC: Na veke vekov.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Amen.

*Prisluškovalec in prisluškovalčev sin zelo hitro izgineta.
Psi od nekje zalajajo in zatulijo.*

Dvanajsti prizor

*Še vedno dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda sam samcat na svojem vojvodskem kamnu.*

VOJVODA: Mogoče je zdaj čas... Čas za monolog. Ali pa za kratek odmor. Kaj vem... Se še nisem odločil. Čeprav... odmor je ena svinjarija. Jako nevaren. Lahko, da se po odmoru nihče več ne bo vrnil. Država ne sme imeti nikoli odmora. Med odmorom ljudje počnejo neumnosti. Začnejo šimfati. Kimajo drug drugemu, pritrjujejo si. Nič jim ni všeč. Hudobni so. Vidijo samo napake. Delajo se pametne. Tudi butasti se delajo pametne. Najbolj pametne se delajo najbolj butasti in najmanj

nadarjeni. Vsak zna vladati, pisati, gledati, igrati violino, dirigirati, poveljevati, vsak bi igral glavno vlogo, najbolj jecljavci, vsak se spozna na ekonomijo, filatelijo, kurbarijo... Fej in fuj! Zato ne sme biti odmora! Sem se že določil. Nobenega predaha. Državo je treba držati v močnih vajetih neprestanih dogodkov, novic, škandalov, tračev, vicev, malih in velikih hudobij, obrekovanja, razkazovanja, tudi po javnih parkih intakodalje intakodalje intakodalje. Potem imajo ljudje občutek, da se nekaj dogaja, da nekdo vlada, da je red. Ja, krščeničičekbrezzob, dogajanje je red! Red!! Gremo naprej! Kot že dva tisoč let! Naprej, samo naprej! Naprej!!

Trkanje.

Trinajsti prizor

Še vedno dvorana v vojvodski palači.

Trkanje. Trkanje.

VOJVODA: Pa kaj me v tej deželi res nihče več ne poslušaj?

Rekel sem: Naprej! Naprej, samo naprej!

Vrata se odprejo.

Vstopi prvi minister.

V gosjem redu mu sledi nov ministrski kabinet. Ministri: minister za denarje, minister za policaje, minister za vojake, minister za jezik. Novi ministri so seveda istih obrazov kot njihovi predhodniki.

PRVI MINISTER: Vojvoda, popolnoma nova garnitura. Sami mladi in ambiciozni ministri.

VOJVODA: No, niso videt preveč mladi.

PRVI MINISTER: Mladi so kot ministri, človeško so pa zreli. Točno tisto, kar ta hip potrebuje naša dežela.

Novi ministri se poklonijo vojvodi.

Minister za denarje pristopi.

MINISTER ZA DENARJE: Hvala za zaupanje, vojvoda.

VOJVODA: Zelo ste podobni...

MINISTER ZA DENARJE: Očetu, vem. In sram me je.

VOJVODA: Pa dedku tudi.

MINISTER ZA DENARJE: Me je še bolj sram.

*Minister za denarje odstopi.
Pristopi minister za policaje.*

MINISTER ZA POLICAJE: Obljubljam, da bom najboljši minister za policaje.
Boljši, kot sta bila moj oče in moj ded.

VOJVODA: Tudi vaš prapraprapraded je bil za en drek.

MINISTER ZA POLICAJE: Se strinjam. Upam, da vas jaz ne bom razočaral.
Vzgajal sem se na Vestpointu.

VOJVODA: A! Na Poljskem!

MINISTER ZA POLICAJE: Ne, v Argentini.

*Minister za policaje odstopi.
Pristopi minister za jezik.*

MINISTER ZA JEZIK: Hvala, vojvoda, da ste mi ubili očeta in dedka.
Bila sta nesposobna. Zagovarjala sta angleščino, nemščino,
francoščino... Na staro cerkveno slovanščino sta se pa podelala.
Kar se da, če se sploh še kaj da, bom popravil.

*Minister za jezik odstopi.
Pristopi minister za vojake.*

VOJVODA: Še vedno ste ženska.

MINISTER ZA VOJAKE: V naši rodbini so same ženske. Tudi jaz
in moja partnerica imava hčerko. Umetno oplojeno, dobro vzgojeno.

Odličan minister za vojake bo, vam garantiram že zdaj. Naj vam ne bo žal, če me boste streljali.

VOJVODA: To je vdanost! Le tako naprej!

Minister za vojake odstopi.

Ministri levico položijo na srce, desnico pa dvignejo v svečani zaobljubi.

VSI: Obljubljamo, da bomo služili velikemu vojvodi.
Nekaj malega pa tudi rodni deželi. Prisegamo!

Se poklonijo.

VOJVODA: Zdaj pa na delo. Prvi minister, prevzemi!

Prvi minister se odkašlja.

PRVI MINISTER: Dežela je še vedno v hudem zosu.

VOJVODA: V dreku.

PRVI MINISTER: Dobesedno.

VOJVODA: Po ulicah leze.

PRVI MINISTER: Grezničarji so odšli na dopust in se niso vrnili.

VOJVODA: Izdajalci!

PRVI MINISTER: Raje v tujini delajo v gostinstvu.

VOJVODA: Pa ni v tem problem. Z drekom bomo že kako. Vsak ga pod svoj prag pokida, pa bo. Ampak... Vse ugaša! To je problem. Električarstvo je fuč. Nizke, visoke in srednje gradnje so fuč. Da o parkih in vrtcih, ki so opozicijsko mamilarska gnezda, niti ne govorim. Trgovina na veliko in na drobno je tudi fuč. Turizem je fuč fučasti. Vse je fuč, fuč, fuč!

PRVI MINISTER: Razen časopisov.

VOJVODA: Hvala bogu. Če ne bi bilo časopisov, ne bi bilo več domovine.

PRVI MINISTER: In televizije.

VOJVODA: Ki je še edina zvesta intuicija.

MINISTER ZA JEZIK: *Institucija* ste mislili, veliki vojvoda.

VOJVODA: Ne ti meni *moj jezik* popravljat! Če rečem intu..., into..., intotu... intakodalje, tudi tako mislim.

MINISTER ZA JEZIK: Samo svoje delo opravljam.

VOJVODA: Opravljaj ga na drugih jezikih! Matkurjafrdamana! Vedno *mene* najdete! Dežela je na najnižjem blatnem nivoju, vi pa moj jezik popravljate! Znorel bom!

PRVI MINISTER: Lahko nadaljujem, veliki vojvoda?

VOJVODA: Ne!! Nisem zadovoljen z novo vlado. Streljanje! Takoj streljanje!!

Ministri se ubogljivo napotijo proti izhodu.

MINISTER ZA JEZIK: Če sem vas kakor koli užalil...?

VOJVODA: Streljanje! Streljanje, streljanje, streljanje!!!

MINISTER ZA VOJAKE: Ne pozabite, vojvoda, moja hči, res da ima šele tri leta... Bila bi odličan minister za vojake.

MINISTER ZA DENARJE: Pa tako sem se veselil te funkcije!

MINISTER ZA POLICAJE: Lahko bi si finančno opomogel, tako pa nič!

Prvi minister previdno pristopi k vojvodi.

PRVI MINISTER: Veliki vojvoda... A lahko samo besedico?

VOJVODA: Ne bom si premislil. Vem, da si pravi mehkužec, prvi minister, ampak časi niso za mehkuženje, kar sem rekel, sem rekel. Streljanje!!

PRVI MINISTER: Nimamo drugih.

VOJVODA: Streljanjeeee!

PRVI MINISTER: Nobenega ni več.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Kaj? Nihče noče biti minister v moji vladi?

PRVI MINISTER: Ne.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Tisti, ki odbije funkcijo: Streljanje!!!

PRVI MINISTER: To je v resnici zadnja garnitura.

VOJVODA: Kako zadnja?

PRVI MINISTER: Zadnja.

VOJVODA: Zadnja zadnja?

PRVI MINISTER: Morala se bova sprijazniti s tem, kar imava.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Prav. Bova pa sama vlada.

PRVI MINISTER: To v očeh mednarodne javnosti ne bi bilo dobro.

VOJVODA: Bi bilo pa najboljše.

PRVI MINISTER: Najboljše ni vedno dobro za mednarodno javnost.

VOJVODA: A je nisem ukinił?

PRVI MINISTER: Ste poskušali, a se je izkazalo, da ni v naši pristojnosti.

VOJVODA: Ja, ja, zdaj se spomnim. Porkamadonazgrižena! Kaj potem predlagaš?

PRVI MINISTER: Vzemiva, kar imava. Politika je kompromis.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Čakaj, čakaj, čakaj... Imam idejo! Kaj pa, če deželo ponudimo, no... no... kako se že reče... Tistemu, no! Kako se že reče... Paprikašu.

MINISTER ZA JEZIK: Papežu.

VOJVODA: Ne me, no, popravljat, govedo jezikoslovno! Streljat te bom dal. Dvakrat! Ne, trikrat! Preklethudičgajstni! Niti streljan še ni, pa se že oglašaja!

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: No... To... kar sem hotel, pa so me prekinili, goveda... kaj, če bi... No, če bi našo deželo ponudili papežu. No, ali pa njegovemu namestniku. Saj je vseeno. Jaz in ti bi pa vladala v senci. Mogoče bi šla celo na kakšne otoke, na počitnice. Kaj misliš? Bi šlo?

PRVI MINISTER: Smo že poskusili.

Vojvoda se nenadoma nekaj spomni, se navduši tako zelo, da kot otrok poskakuje po vojvodski dvorani.

VOJVODA: Joj! Imam še boljšo idejo! Še bolj izvirno!! Kaj če bi deželo prodala?

PRVI MINISTER: Sva jo že.

VOJVODA: Res? Tega se pa ne spomnim.

PRVI MINISTER: Že davno je tega.

VOJVODA: Spomin je kratek.

PRVI MINISTER: Tudi denar je bil kratek.

VOJVODA: No... pa nič. Potem pa, kot sem predlagal: papežu jo prepustimo, naj počne z njo, kar hoče. Šenkajmo mu jo. Papež bo že znal. Midva pa na peščeno plažo. Saj jih še delajo?

PRVI MINISTER: Noče.

VOJVODA: Noče tako lepe dežele? Noče jezer, otočkov, šumečih voda, prijaznih nasmehov?

PRVI MINISTER: Ko smo mu jo nedavno tega že ponudili, se je tako smejal, da je s stola padel.

VOJVODA: Res?

PRVI MINISTER: Še danes govorijo o tem.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Potem res ni nobenih drugih šans, kot da sami vladamo?

PRVI MINISTER: V sili hudič še muhe žre.

Vojvoda se prestraši. Panično se ozira okoli.

VOJVODA: Katere muhe, kateri hudič?!

PRVI MINISTER: To se tako reče.

VOJVODA: Nič reče, nič tako! Tudi tebe bom dal enkrat streljat, če me boš še kdaj tako plašil. Razumeš?

PRVI MINISTER: Razumem, veliki vojvoda. Vendar vseeno mislim...

VOJVODA: Nič mislim, nič vseeno...

PRVI MINISTER: Predlagam...

VOJVODA: No, to se že boljše sliši. Daj, predlagaj!

PRVI MINISTER: Predlagam, da jih pokličeva nazaj.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: A jih res ne moreva streljat in jih zamenjat z drugimi?

PRVI MINISTER: Ni več drugih.

Vojvoda se zamisli. Vendar samo za hip.

VOJVODA: Ah!! Drek! Če ni, ni. Prav. S težkim srcem, ampak:
Preklicujem streljanje. Nazaj! Na svoja mesta, vlada nesposobna!
Tako nazaj, sicer vas streljam.

Ministrski kabinet se ubogljivo vrne.

VOJVODA: No, pa dajmo! Rešimo že enkrat to nesrečno deželo!
Če je zdaj ne bomo, jo hudičsekretasti ne bomo nikoli!

Štirinajsti prizor

Spalnica pri lepi hčeri.

Lepa hči se preteguje v postelji.

*Pesnik v spodnjem perilu stoji sredi postelje in, kot se za pesnika spodobi,
zanosno recitira.*

PESNIK: Kar zares ljubiš, ostane. Ženska na primer.
In domovina. Ker ona je edina...

LEPA HČI: Čakaj, čakaj... Kdo?

PESNIK: Domovina. Domovina je edina.

LEPA HČI: Kaj pa ženska?

PESNIK: Pusti, da končam.

LEPA HČI: Omenil si neko žensko, pa me zanima...

PESNIK: Ženska je domovina. Kot domovina.

LEPA HČI: Če sem prav razumela, ti pomeni domovina več kot ženska. Ker če bi mislil, da je ženska več kot domovina, bi rekel, da je ženska edina, ne pa, da je edina domovina. Se pravi, da je tebi domovina več kot jaz? Predvidevam, da si mislil, ko si rekel *ženska*, name? Ker če nisi, boš ostal na cesti in lačen tulil v moja okna.

PESNIK: Mislil sem nate. Ker ti si edina...

LEPA HČI: Maloprej si rekel, da je domovina edina. Zdaj se pa odloči. No!

PESNIK: Ne dovoliš, da bi končal...

LEPA HČI: Jaz bi rada samo, da so stvari logične. Je preveč, če hočem vedet, kdo je na prvem mestu? Jaz ali domovina? In kdo je edina? Jaz ali domovina? Nobena ženska ne bi prenesla, da bi bila domovina pred njo. Tudi moja grda sestra ne, pa prenese tako rekoč vse.

PESNIK: Rekel sem, da si ti edina.

LEPA HČI: Nisi.

PESNIK: Pa sem.

LEPA HČI: Kako je rekel?!

Prisluškovalec pokuka izpod postelje.

PRISLUŠKOVALEC: *Pesnik: Kar ljubiš, edino ostane. Ženska na primer. In domovina. Ker ona je edina...*

LEPA HČI: No!

Prisluškovalec izgine pod posteljo.

PESNIK: Bila je prispodoba. Ženska, ki je največ, je kot domovina...

LEPA HČI: ... ki pa je edina, se pravi več kot jaz. Ker če si edini, ne moreš biti drugi. Se pravi, da sem jaz še le druga, ker nisem edina. Prasec!

Petnajsti prizor

*Še vedno spalnica pri lepi hčeri.
Vrata se odprejo. Vstopi grda hči. Zelo je navdušena.*

GRDA HČI: Imam idejo!

LEPA HČI: Spet nisi potrkala, gravža! Kaj, če bi bila s pesnikom zaposlena z intimnostmi?

GRDA HČI: Vedno sta.

PESNIK: Ukvarjala sva se s poezijo.

GRDA HČI: Nujno morata postati noseča.

LEPA HČI: Z njim? Nikoli! S prascem, ki me vara, ne bom nikoli noseča.

GRDA HČI: Če bo vojvoda dobil vnuka, se bo mogoče umaknil.

LEPA HČI: Zdaj imam hujše probleme. Zanima me, s kom me vara tale pesniška svinja!

PESNIK: Ne varam te. Samo pesnim.

LEPA HČI: Kar je isto.

GRDA HČI: Očku gre na slabše. Zdaj niti svojih ministrov ne strelja več.

LEPA HČI: Nisem v stanju, da bi razmišljala o politiki. Čisto sem razčustvovana.

GRDA HČI: Če bi dobil vnuka, bi postal sentimentalen. Z njim bi odšel na počitnice h kengurujem ali pingvinom. Ne bi se več ukvarjal z vladanjem. Mogoče se celo ne bi več vrnil. In dežela bi bila končno rešena!

PESNIK: Prav, poiskal bom drugo rimo. *Domovina* ne bo *edina*, ampak *veličina*.

LEPA HČI: Še slabše! Ona je *veličina*, kaj sem pa potem *jaz*?
Razbitina mogoče?

PESNIK: Kako se moreš primerjati z *domovino*. Domovinska čustva so nekaj drugega.

LEPA HČI: Jokala bom! Moški so takšni prasci! Iz dreka ga potegneš, iz greznice, mu daš *bed end brekfest* in še kaj drugega, on pa potem opeva neko domovino edino. Bljaaaaak! Bruhala bom.

Lepa hči v obupu zatava po spalnici. V tem je podobna očetu vojvodi.

GRDA HČI: Jaz bi se žrtvovala. Za domovino bi tudi zanosila.

LEPA HČI: Kar vzemi ga, pesnika! Šenkam ti ga! Pa se žrtvujs! Ampak ne v mojih sobah, ne v moji postelji, ne na mojih rjuhah. Aaaaaaa! Kako zlorabljeno se počutim!!

GRDA HČI: Kaj misliš, pesnik?

PESNIK: O čem?

GRDA HČI: Da bi se jaz žrtvovala in zanosila s tabo.

PESNIK: Ne bo šlo. Pesniki smo zvesti. Tako kot Prešeren svoji Juliji...

GRDA HČI: Z drugo je imel šest otrok.

PESNIK: Potem pa kot... kot... kot... Petrarca, Gete, Koseski, Njegoš...
kot... kaj vem... kot že še kdo!

GRDA HČI: Vsi so imeli otroke z drugimi. Sploh pa modernisti. No?

PESNIK: Ne. Ne nocoj. Ne zdaj. Glava me boli.

GRDA HČI: Potem pa ti ni pomoči. Sem se že odločila.

Pesnik zasluti nevarnost.

PESNIK: Brez moje volje vendar ne moreš...

GRDA HČI: Ti si kriv.

PESNIK: Kaj? Kako? Zakaj?

GRDA HČI: Sporočila bom očku, da sem našla krivca za vse,
kar je v deželi narobe.

PESNIK: Ampak jaz sem nedolžen!

GRDA HČI: Našla sem krivca, ker žita ni. Ker je zgnilo. Ker ni vode.
Ker se je presušila. Ker so se psi strgali z verig
in pobegnili v gozdove. Ker epidemija davi med dojenčki.
Ker nam je srednja generacija scagala. Mlajša pobegnila.
Ker ljudje posedajo po vogalih in nihče ne hodi več v opero.
Ker se šolarji mečejo skozi okna, učiteljice pa ne verjamejo
več v smisel svojega poklica in se v prostem času kurbajo za drobiž.
Za vse to si kriv ti, pesnik! Očka mi bo z veseljem verjel.

PESNIK: Samo ubog pesnik sem, ki si močno želi izdati zbirko
ljubezenske poezije.

GRDA HČI: Očka nama bo oprostil. Mogoče me bo celo spustil v Pariz,
v Varšavo, Berlin, Bratislavo, Altamiro, Krapino... In ti, moja lepa sestra,
ga boš lahko prepričala in ti bo dovolil, da boš čez vikende posedela
na vojvodskem kamnu. Kaj misliš? Dajva mu pesnika! Pesniki so tako
vedno vsega krivi. Poleg tega jih ni škoda. Rastejo kot gobe po dežju.

LEPA HČI: Joj! Mogoče bi pa lahko sedela na knežjem kamnu že v petek zvečer?

GRDA HČI: Sem prepričana.

Lepa hči se zelo hitro odloči.

LEPA HČI: Dajva mu ga. Saj me itak vara.

GRDA HČI: Pa naj ga strelja skupaj z vlado, da ne bo imela dežela posebnih stroškov.

Pesnik se prestrašeno umika proti izhodu.

PESNIK: Čakajta, čakajta... Upam, da se hecata.

GRDA HČI: Straža! Straža!!

PESNIK: Povem vama, da nisem za takšne hece. Pesniki smo znani po tem, da nimamo smisla za humor...

LEPA HČI: Ne se upirat, pesnik, nima smisla. Straža! Straža!!

PESNIK: Jaz... Grem. Grem!!

Pesnik pobegne. Lepa hči je zmedena. Nenadoma ji postane žal.

LEPA HČI: Hej! Pesnik! Počakaj me! Žal mi je! Nisem mislila resno...

Lepa hči odvihra za pesnikom.

GRDA HČI: Straža!! Naj že kdo pokliče policijo, vojsko, davkarijo... Prekletpesjanzadrthudičev! Ušel bo. Na pomoč! Držite pesnika! Lovite ga! Pesnik je kriv za vse!!

Grda hči odvihra za pesnikom.

Spalnica prazna.

Nekdo smrči.

Prisluškovalec najbrž.

Šestnajsti prizor

Dvorana v vojvodski palači.

Vsi so že utrujeni od dolgega sestanka. Ležijo vsevprek po tleh izčrpani.

Vojvoda neutrudno stopa med njimi.

VOJVODA: Nesposobne muhe! Buče gnile! Hudičfrdamanplesniv!
Kje je rešitev? Hočem rešitev, hočem rešitev, hočem rešitev!!
Sem dovolj jasen?

PRVI MINISTER: Rešitve ni.

VOJVODA: Državna blagajna je prazna! Nimam več niti za dietno kokakolo.
Reke so presahnile.

PRVI MINISTER: Niso. Samo drugam tečejo.

VOJVODA: Kdo jim je dovolil?

PRVI MINISTER: Prodali smo jih. Pa so jih lastniki k sebi usmerili.

VOJVODA: Kdaj to, da se ne spomnim?

PRVI MINISTER: Ah, že davno! Tisoč let nazaj.

VOJVODA: Prav. Potem pa lov, ribolov, smrekovi gozdovi,
žebljarska industrija, steklopihaštvo, čipkarice, perice,
aleksandrinke... Dajmo, dajmo se obnašat tržno!!
Alo, gremo na tržnico! Alo, vsi!

PRVI MINISTER: Nimamo več kaj prodati.

VOJVODA: A res?

PRVI MINISTER: Res.

VOJVODA: Preklete vlade nesposobne. Zdaj pa naj jaz vse
sam rešim, matkurbahudičeva!

Minister za vojake plaho dvigne roko.

MINISTER ZA VOJAKE: Jaz bi rada... če smem...

VOJVODA: Da mi ne boš spet srala, kako vojaki nujno rabijo kruh in pašteto!

Minister za vojake vstane.

MINISTER ZA VOJAKE: Predlagam...

VOJVODA: Sem že povedal, da je tvoja triletna hči premlada za državno sekretarko.

MINISTER ZA VOJAKE: Vojna.

Vsi dvignejo glave.

VOJVODA: Kaaaaaaaj?

MINISTER ZA VOJAKE: Manjša.

VOJVODA: Ti bi mi deželo v vojno pošiljala! Prekletapsicazafurana!

PRVI MINISTER: Ideja ni slaba.

Tudi vojvoda se takoj nato navduši.

VOJVODA: Sploh ni slaba! Dajte organizirat, da nas bo takoj in pod nujno napadla kakšna država. Mi se bomo pa branili. In se potem narodnoosvobodili. Jaz bom vrhovni poveljnik!

MINISTER ZA VOJAKE: Nihče nas ne bo napadel.

VOJVODA: Zakaj pa ne? A smo tako dobri, da nas nima smisla napast? Takoj raztrobite, da smo grozni, grozljivi, slabi, teroristi pokvarjeni, ki ogrožajo svetovni mir, in da nas je treba nemudoma napast in popraviti, da bomo boljši.

MINISTER ZA VOJAKE: Nihče ne ve za nas.

VOJVODA: Mene vsi poznajo.

PRVI MINISTER: Zamenjujejo vas.

VOJVODA: S kom?

PRVI MINISTER: S tistim, ki ga ni več.

VOJVODA: A! Z onim Božičkom?

PRVI MINISTER: Tudi.

VOJVODA: Lepo, lepo. Vsaj nekaj. Se pravi: vojna odpade.

Spet vsi zapadejo v pogubno letargijo.

PRVI MINISTER: Čeprav...

VOJVODA: Ja?

PRVI MINISTER: Če pomislimo... Vojna je dobra. Lahko porušimo
in potem spet gradimo. Vojna bi oživila zidarje in zidarke.
Po vojni se zida. Vojna je biznis.

Vojvoda se zasanja.

VOJVODA: Ah! Lahko bi spet kovali meče in sulice!

MINISTER ZA DENARJE: In jih prodajali.

VOJVODA: Komu?

PRVI MINISTER: Komur koli. Tudi sovražnikom.

MINISTER ZA DENARJE: S provizijo.

VOJVODA: Mogoče sploh ne bi kovali mečev in sulic. Poceni bi jih kupili.
Kakšne stare zaloge, odpisane, in bi jih prodajali kot nove na vse strani.

In naši sovražniki in prijatelji bi kupovali in kupovali. Saj jim tudi nič drugega ne bi preostalo.

PRVI MINISTER: Ker v sili hudič še muhe žre.

Vojvoda se panično ozira naokoli.

VOJVODA: Kje hudič? Kje v sili? Čigave muhe?

PRVI MINISTER: Tako se samo reče, vojvoda.

Vojvodi odleže.

VOJVODA: Ne me, lepo te prosim, več tako strašit. Sicer ti bom prisiljen glavo odtrgat.

Minister za vojake se zasanja. Ostali mu sledijo.

MINISTER ZA VOJAKE: Zlati časi, vojni časi!

MINISTER ZA POLICAJE: Kako se veselim vojaškega golaža!

MINISTER ZA VOJAKE: In požiganja vasi in mest.

MINISTER ZA DENARJE: In kreditov! Kako sem šele jaz navdušen!

MINISTER ZA JEZIK: Bobene pesmi! Posebne izdaje časopisov.

Televizijski pogovori o nujnosti vojne. Pa pesmarice!

Pokoljimo sovrage! Kdor ni z nami, naj crkne! O! Junaški jezik!

VOJVODA: Pa tudi posušen jezik. Mnjam, mnjam! Goveji!

V vojaški torbi ga nosiš zavitega v časopis in ga potem

med eno in drugo ofenzivo režeš z bajonetom

ter ga slastno prežvekuješ, ko naskakuješ sovražne okope. Božansko!

MINISTER ZA POLICAJE: In streljali bi lahko. Ne samo na streliščih.

MINISTER ZA DENARJE: Sprejemali bi podkupnine.

PRVI MINISTER: Kot da jih zdaj ne.

MINISTER ZA DENARJE: Tiskali bi denar. Kolikor bi hoteli.

MINISTER ZA POLICAJE: Ooooo! Imeli bi policijsko uro!

MINISTER ZA DENARJE: Sposodili bi si in potem nič vrnili.

PRVI MINISTER: Ja! Vojna bi nas rešila.

MINISTER ZA DENARJE: Med vojno bi služili, si sposojali denar, po vojni pa bi nam odpisali dolgove. Lahko bi si kupil jahto.

MINISTER ZA POLICAJE: Vojna bi bila zdravilo.

MINISTER ZA DENARJE: Oblíž na rano.

PRVI MINISTER: Samo...

Vsi utihnejo in se zelo sovražno zazrejo v prvega ministra.

VOJVODA: Pihnemtitetkoupapriko! A mora res bit vedno kakšen zarukan *samo*? Nam ne moreš pustit vsaj malo sanj? Malo sanjarjenja? Ker jutri bo itak nov dan zajeban. Moraš res vse sproti pokvarit?!

PRVI MINISTER: S kom bomo imeli vojno? To je zdaj vprašanje.

*Vsi utihnejo in se temeljito in resno zamislijo.
Tokrat temeljito razmišljajo kar precej dolgo.*

VOJVODA: Kaj pa...

VSI: Ja?

VOJVODA: Če bi imeli vojno med sabo?

*Vsi zaploskajo.
Psi začnejo divje lajat.*

Sedemnajsti prizor

*Spalnica pri lepi hčeri.
Lepa hči in oče vojvoda.
Vojvoda že kar nekaj časa milo joče.*

VOJVODA: Hčerka moja edina lepa mila ljuba zlata! Tako sem razočaran, da ne morem nehat jokati. Jaz, starec, pobeljen po glavi s srebrom očetovskim in z zgubano starčevsko rokó utrujeno, ki se steguje po pomoč... O, Kordelija...

LEPA HČI: Nisem Kordelija.

VOJVODA: Oprosti. Zaneslo me je. Kaj pa ubogi starec ve, kdo je Kordelija in kdo Ofelija. Razočaranje me je tako močno zbiló, stoloklo v kamnita tla obupa...

LEPA HČI: Ne cmeri se, ata, kot kakšna stara baba. Vojvoda si. Dežela ti prisluškuje.

VOJVODA: Nisem pričakoval, da bom na stara leta doživel nekaj tako strašnega. Aaaaaaaaaaaaa! Bolečina me črviči, kot da bi nekaj slabega pojedel. Aaaaaaa!

LEPA HČI: Atek, no! Tudi jaz bi lahko bridko jokala. Pesnik me je zapustil.

VOJVODA: Hvala bogu. Bil je za en drek pesnik. Ne bomo ga pogrešali. Uvozili bomo kakšnega boljšega. Ampak to ni nič v primerjavi z mojo bolečino.

LEPA HČI: Kaj, atek, kaj?!

VOJVODA: Tvoja sestra. Moja grda hči...

LEPA HČI: Ja?

VOJVODA: Prišla je k meni in zelo grdo govorila o tebi.

LEPA HČI: Se ne čudim.

VOJVODA: Rekla je, da me sovražiš, da bi rada postala vojvoda.

LEPA HČI: Metaforično, atek, zgolj metaforično.

VOJVODA: Da zbiraš vojsko zoper mene, da se povezuješ s tistimi, ki me sovražijo, s teroristi, avantgardisti, hokejisti...

LEPA HČI: Laž. Laž!!

VOJVODA: Da me boš zaprla v dom za ostarele, da boš vsem mojim spomenikom razbila nosove, da se boš, kar je najhuje... rekla je... rekla je... rekla je... rekla je... rekla je...

LEPA HČI: *Kaj, kaj* je še rekla?

VOJVODA: Tako silovito jokam, da ne morem priti niti do sape, kaj šele do besede...

LEPA HČI: Kaj je še rekla?! Zberi se, vojvoda!!

Vojvoda se zbere.

VOJVODA: Da se boš javno podelala na mojo sliko.

Lepa hči ne pride do sape.

VOJVODA: Če bi bilo privatno, doma, v kakšni sobi, bi še nekako razumel, ampak *javno*...

Vojvoda milo joka.

Lepa hči nori.

LEPA HČI: Prasica grda debela nagravná! Takole spletkarit za mojim hrptom. V obraz se mi dobrika, kuzla, za hrptom pa...

VOJVODA: Zbira vojsko.

LEPA HČI: Ha! Jo bo končno nekdo na vodoravna tla položil. Ledenico frigidno!

VOJVODA: Z vojsko hoče tebe spraviti stran. Edinka bi rada bila.
In potem, ko bi še mene pospravila v dom za starce, in to ne
v rodni deželi, ampak daleč stran, kjer so kenguruji in pingvini...,
potem bi ona postala vojvoda.

V lepi hčeri se nabira vulkan jeze. Ki eksplodira.

LEPA HČI: Aaaaaaaa!!! To je bila vendar moja ideja!
O, ne bo, packa debela nemarna! O, ne bo!!

Vojvoda iz žepa potegne šop ključev.

VOJVODA: Izvoli, hčerka moja edina mila ljuba zlata!

LEPA HČI: Kaj?

VOJVODA: Ključi od skladišč orožja. Če boš slučajno potrebovala...

Lepa hči pograbi ključe in odvihra.

Osemnajsti prizor

*Kuhinja pri grdi hčeri.
Grda hči se baše z res velikim sendvičem.
Oče vojvoda milo joka.*

VOJVODA: Hčerka moja edina mila ljuba zlata! Tako sem razočaran,
da ne morem nehat jokati. Nisem pričakoval, da bom na stara leta
doživel nekaj tako strašnega. Aaaaaaaa!

GRDA HČI: Ne tako trpet, atek, no! A boš sendvič? Kadar sem hudo
žalostna, mi zajeten sendvič vedno dobro stori.

VOJVODA: Tvoja sestra. Moja lepa hči...

GRDA HČI: Ja?

VOJVODA: Prišla je k meni in grdo govorila o tebi.

GRDA HČI: Se ne čudim.

VOJVODA: Rekla je, da zbiraš vojsko zoper mene, da se povezuješ s tistimi, ki me sovražijo, z emigranti, inflagranti, kooperanti...

LEPA HČI: Laž. Laž!!

VOJVODA: Da me boš zaprla v dom za ostarele, da boš vsem mojim spomenikom razbila nosove, da se boš, kar je najhuje... da se boš *javno* podelala na mojo sliko.

*Grda hči ne pride do sape.
Sendvič ji pade v prah.*

VOJVODA: Če bi bilo privatno, doma, v kakšni sobi, bi še nekako razumel, ampak *javno*...

*Vojvoda milo joka.
Grda hči nori.*

GRDA HČI: Prasica anoreksična! V obraz se mi dobrika, kuzla, za hrptom pa...

VOJVODA: Zbira vojsko.

GRDA HČI: Ha! A ji ni bil zadosti pesnik! Hidra nimfomanska!

VOJVODA: Tebe hoče stran spraviti. Edinka bi rada bila. In potem, ko bi še mene pospravila v dom za starce, in to ne v rodni deželi, ampak daleč stran, kjer so kenguruji in pingvini..., potem bi ona postala vojvoda.

V grdi hčeri se nabira vulkan jeze. Ki eksplodira.

GRDA HČI: O, ne bo, manekenka shirana! O, ne bo!!

Vojvoda iz žepa potegne šop ključev.

VOJVODA: Izvoli, hčerka moja edina mila ljuba zlata!

GRDA HČI: Kaj?

VOJVODA: Ključi od skladišč orožja.

Grda hči pograbi ključe in odvihra.

Devetnajsti prizor

*Lepa hči v oklepu pred zidovi rodnega mesta.
Za njenim hrbtom vojska, ki se bo borila za pravo stvar.
Minister za vojake in minister za jezik stojita pred njo.*

LEPA HČI: Če sta z mano, vama ne bo žal. Do smrti bosta lahko moja ministra.

MINISTER ZA VOJAKE: Sem za. Pod pogojem, da po vojni spremenimo zakon o družinah. Samo poroka med ženskami nekaj velja. Ostalo je itak nenaravno.

MINISTER ZA JEZIK: Tudi jaz sem za. Pod pogojem, da po vojni uvedemo staro cerkveno slovanščino kot edini uradni jezik.

LEPA HČI: Roka!

MINISTER ZA JEZIK: Roka!

MINISTER ZA VOJAKE: Roka!

Udarijo si v roke in potrdijo zaveznitvo.

LEPA HČI: Zdaj pa v neizprosen boj krvavi! Kri po deželi Koratani prelita, napolni naj jezéro!

VOJSKA, KI SE BO BORILA ZA PRAVO STVAR: Napolni naj jezéro!

Vojaki šklopotajo z rožjem. In z zobmi.

LEPA HČI: Mimogrede... A je kdo videl pesnika?

MINISTER ZA VOJAKE: Pravijo, da se je zatekel v gozdove.
S potepuški psi se družijo.

MINISTER ZA JEZIK: In v luno laja.

LEPA HČI: Naj crkne!

VOJSKA, KI SE BO BORILA ZA PRAVO STVAR: Naj crkne!

*Orožje rožlja.
Slišijo se vzneseni bojni kriki.*

Dvajseti prizor

*Dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda in prvi minister gledata skozi okno. Oba imata daljnogleda pred
očmi. Vojvoda je oblečen v športno opravo, kot da gleda svečan in zelo
pomemben športni dogodek. Zelo navijaško je razpoložen.*

VOJVODA: Dobro nam gre, dobro!

PRVI MINISTER: Vse stare zaloge orožja smo jima prodali.

VOJVODA: Bravo!

PRVI MINISTER: Zdaj ga uvažamo. Vaša grda hči je nenasitna.

VOJVODA: Kaj pa moja lepa hči?

PRVI MINISTER: Ona je bolj izbirčna. Hoče samo najsodobnejše.
Sem ji dostavil najnovejše kataloge. Naši dobavitelji se samo čudijo.

VOJVODA: Ponosen sem na svoja otroka. Zelo, zelo.

PRVI MINISTER: Končno si bom po vojni lahko kupil tisto parcelo ob morju.

VOJVODA: In jaz bom napisal spomine. V nadaljevanjih. Dvanajst knjig, računam.

PRVI MINISTER: Vaši hčerki, veliki vojvoda... Vse komplimente. Energični ženski.

VOJVODA: Kri se ne odcedi daleč od očeta.

Gledata skozi daljnogled na bojno polje.

VOJVODA: Bravo, bravo! Kako se znata lepo razporediti po terenu. Z njuno pomočjo imamo spet en kreativen oborožen konflikt v deželi. Pa sploh ne vesta tega. Naivni sta po mami. Bojeviti pa po očetu.

PRVI MINISTER: Ni lepšega kot ena manjša državljanska vojna.

VOJVODA: Deluje očiščujoče. Ves plevel izruje. Kar ostane, je čisto zdravje. Kdaj se začne?

PRVI MINISTER: Točno čez dvanajst minut in nekaj malega več. Po evropskem času.

VOJVODA: Komaj čakam!

Enaindvajseti prizor

*Grda hči v oklepu pred židovi mesta.
Za njenim hrbtom vojska, ki se bo tudi borila za pravo stvar.
Minister za policaje in minister za denarje stojita pred njo.*

GRDA HČI: Do smrti bosta lahko moja ministra.

MINISTER ZA POLICAJE: Pod pogojem, da po vojni postanemo spet milica.

GRDA HČI: Zaradi mene lahko tudi Jožica.

MINISTER ZA POLICAJE: Potem pa roka!

GRDA HČI: Roka.

MINISTER ZA DENARJE: Tudi jaz sem za. Pod pogojem, da po vojni uvedemo visoko denarno kazen za zelo revne. To reveže tako prestraši, da nobeden noče biti več reven in so vsi raje bogati. Tudi pri Mekdonaldu imajo tako urejeno.

GRDA HČI: Roka!

MINISTER ZA DENARJE: Roka.

Udarijo si v roke in potrdijo zavezništvo.

GRDA HČI: Kri po deželi Koratani prelita, napolni naj jezero!

VOJSKA, KI SE BO TUDI BORILA ZA PRAVO STVAR: Napolni naj jezero!

*Vojaki šklepetajo z rožjem. In z zobmi
Slišijo se vzneseni bojni kriki.*

Dvaindvajseti prizor

*Dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda in prvi minister gledata skozi okno. Še vedno imata vojaška daljnogleda pred očmi. Zdaj sta si k oknu prinesla tudi udobne ležalnike in malico, drobne sendviče za enkrat v usta dat in koktajle pisanih barv. Zelo navijaško sta razpoložena, ko opazujeta skozi okno.*

VOJVODA: Komaj čakam!! Koliko še, koliko še?!

PRVI MINISTER: Tri minute in enaindvajset, dvajset, devetnajst, osemnajst, sedemnajst, šestnajst...

VOJVODA: Kje je moj ministrski kabinet? Zakaj ne gledajo z nama?

PRVI MINISTER: Z vašima hčerkama so.

VOJVODA: Izdajalci podli!

PRVI MINISTER: Vsaka stran ima na svoji strani pol ministrov,
pol vojske, pol policije, pol tlačanov, pol vitezov, pol raket
zemlja-zemlja, pol podmornic, pol branjev, pol dimnikarjev...

VOJVODA: Dežela je končno razklana na dvoje!

PRVI MINISTER: V takšnem je veliko lažje vladati.

VOJVODA: Naj se kar lepo skregajo, naj se malo razbijejo,
malo razrušijo, potem pa pridem jaz, veliki vojvoda,
in vse pomirim, podam roke, najamem kredite, provizije,
revizije, kozlarije in s svojo neskončno modrostjo
in milino spet združim deželo v obnovi. Jaz, veliki pomiritelj!

PRVI MINISTER: Na ruševinah se nov svet gradi!

VOJVODA: Hčerki bom pa po riti. Vzgojno. Za kazen, ker sta oborožen
konflikt zakuhali. Zelo se bom razhudil. Zaprl ju bom v kakšen
grajski stolp, v kakšno zaprašeno omaro. Samo za kakšno urico.
Ne več. Da ne bosta revici imeli psiholoških posledic.
Da bo dežela videla, kako znam biti strog, pravičen in nepopustljiv;
in to brez izjem, celo s svojima lastnima otrokoma! Dežela bo tako
vesela, da je konec morije, da na kakšno novo oblast ne bojo
pomislili niti v sanjah! Ha! Paradajzgnilifamozni!!

PRVI MINISTER: Veliki vojvoda, srečo imam, da sem v vaši službi.

Vojvodov obraz se nenadoma razjasni v novi ideji.

VOJVODA: Joj! Pišukamamina! Še ena ideja, še ena ideja!
Kako sem pameten, kako sem pameten! Poslušaj to,
prvi minister, samo to poslušaj!! *Kri po deželi Koratani prelito,*
ki bo napolnila jezero, bomo pa svetu razkazovali kot turistično
znamenitost! Krvavo jezero! Rdeče jezero! Bladi lejk! Veri bladi lejk!
Fino bi bilo, če bi iz jezera štrlel tudi kakšen otoček. Kakšen zelo
rdeč otoček.

PRVI MINISTER: Tudi otoček imamo. Žal je črn.

VOJVODA: Ni problema. Črn, rdeč... Glavno, da ga imamo!!

Vse imamo, kar potrebujemo za uspešen antikonfliktni turizem!
Pobirali bomo tudi vstopnino. In parkirnino. Avtobusi bojo prihajali z vsega sveta, pa avioni tudi, poceni prevozniki, samo da vidijo to čudo: *Jezero, polno krvi, kot opomin naslednjim rodovom, kaj se zgodi, če se rodni sestri skregata in izdata ljubečega očeta.*
Dobra ideja, kaj?

PRVI MINISTER: Še vedno sem vajenec v primerjavi z vami, veliki vojvoda.

VOJVODA: Super, tale manjši oboroženi konflikt, kaj? Moja ideja!!

PRVI MINISTER: Pa še sitne vlade se bova znebila.

Velikega vojvodo nenadoma zaskrbi. Pa ne preveč.

VOJVODA: Kaj pa, če vlada kljub vsemu preživi?

PRVI MINISTER: Še vedno jih lahko streljava. Zaradi izdajstva.

VOJVODA: Res je. Po ustaljeni praksi. Nekaj me pa le skrbi.
Tisti... pesnik.

PRVI MINISTER: Pobegnil je. S potepuški psi laja.

VOJVODA: Intelektualci zafurani znajo bit tečni.

PRVI MINISTER: Naj kar lajajo! Že tisočletja jih nihče ne posluša.

Triindvajseti prizor

Lepa hči v oklepu pred zidovi mesta. Ob njej minister za vojake in minister za jezik. Za njenim hrbtom vojska, ki se bori za pravo stvar.

Grda hči v oklepu pred zidovi mesta. Ob njej minister za policaje in minister za denarje. Za njenim hrbtom vojska, ki se tudi bori za pravo stvar.

*Obe vojski si stojita sovražno nasproti.
Vojaki šklepetajo z rožjem in z zobmi.
Slišijo se celo bojni kriki.*

LEPA HČI: Poslušajte me, bratje v lepoti! Jaz sem edina prava stvar, za katero je vredno umreti! Ni je bolj žlahtne smrti, kot je smrt za lepoto. Lepota, to pa sem jaz! Prihodnost bo lepa! Prihodnost bo bogata! Zgradili bomo trgovine, trgovinske centre, imeli bomo najboljše pedikerje, vse bo v marmorju in steklu. Tudi vaši grobovi. Ko boste v vampu začutili sovražnikov meč, naj vam ne bo žal. Umirate za bogate, lepe in plemenite! Kajti bogastvo in lepota sta vedno plemenita. Umirate zame!

GRDA HČI: Vojaki, tovariši, debeluhi! Dovolj je bilo zatiranja! Dovolj lažnivih shujševalnih kur! Dovolj točk zvestobe! Dovolj znižanj ob torkih in četrtek. Ko boste umirali, ne pozabiti s svojim poslednjim dahom zakričati mojega imena! Ko vam bo pehotna mina odtrgala levo nogo, ko vam bo napalm skuril obraz, bodite veseli! Nasmeh naj vam raztegne scvrte ustnice. Vsi debeli, vsi grdi, vsi brez plačanega zavarovanja, brez prevoza na delo... bomo prevzeli oblast. Vsi pred mano, vsi v takojšnjo smrt!

LEPA HČI (*kriči*): Poklali jih bomo!

VOJSKA, KI SE BORI ZA PRAVO STVAR: Za pravo stvar!

GRDA HČI (*kriči*): Oči jim bomo iztaknili!

VOJSKA, KI SE TUDI BORI ZA PRAVO STVAR: Za pravo stvar!

LEPA HČI (*kriči*): Čreva jim bomo na tla spustili!

VOJSKA, KI SE BORI ZA PRAVO STVAR: Za pravo stvar!

GRDA HČI (*kriči*): Rokce in nogce jim bomo odščipnili!

VOJSKA, KI SE TUDI BORI ZA PRAVO STVAR: Za pravo stvar!

LEPA HČI, GRDA HČI (*kriči*): Kri po deželi Koratani prelita, napolni naj jezéro!

OBE VOJSKI, KI SE BORITA ZA PRAVO STVAR: Napolni naj jezero!

*Začne se bitka.
Ne bitka, zverinsko klanje.*

Štiriindvajseti prizor

*Dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda v športni opravi.*

VOJVODA: Zdaj bi bil spet pravi čas za monolog. Mislim, za glasen razmislek. Mogoče celo za poročilo. Ker, bitka je bila strašna. Materpasjozmatrano! Res strašna. Tako strašna, da se je ni dalo brez gnusa gledat. Posneli smo film. Dokumentarec. In ni mogel, dagavzrakudvakratlopeš, prikazat vseh tistih grozot, ki jih skregani ljudje drug drugemu počnejo. Še jaz, pa imam več kot dva tisoč let in sem od vsega začetka zraven, nisem mogel mirno gledat vse tiste krvi, ki je iz minute v minuto polnila jezero. Še posebej v drugem, zelo napetem polčasu. Najbolj živo zna takšne reči povedat kakšen tip, ki je bil zraven. Ampak tisti, ki so zares zraven, nikoli ne preživijo, če preživijo, pa lažejo, tako da... Povem vam na kratko, kaj te oči so videle starčevske:

... Bilo je iztaknjeno oko, izpuljena roka, o, ja! pomnožena s tisoči, z milijoni, z milijardami... Bili so vrženi ob tla, o, ja!, ponos, zanos, maščevanje, celo zločin, umor, izdaja in naivnost. Vse steptano v tla, razmočena od krvi in služi telesnih sokov, do kolen in čez je segala nesnaga rdečkasto sluzasta, nekaterim celo do vratu, in do oči. O, ja! Bili so junaki na obeh straneh in vsi so se borili za pravo stvar. Povem vam, o, ja!, jaz starec, dinozaver vseh vojn, držav in krvoprelitja vzor, o, ja!, povem vam, ni hujšega, kot če brat z izpuljeno nogo brata udriha tretjega brata po obrazu in mu ga v kašo zdruzasto z vsakim silovitim udarcem

sproti spreminja. O, ja! Bilo je vse to. In še več.
Do zadnje cele koščice je divjala bitka.
Bile so golenice, o, ja!, stegenice, pogačice,
Ahilove pete, koščice prstov in kosti lobanje...
vse raztreseno po poljih dežele. O, ja!
Do zadnjega, do poslednjega je bilo vse zdrobljeno,
razstavljeno, razkosano. Kar je bilo potem, je bila tišina.
Mrtva tišina. O, ja! Mogoče v njej samo nežno
klokotanje krvi, ki vztrajno polnila je jezéro.
Ob tem zvoku starec sem zaspal. Milo in nedolžno.

Veliki vojvoda zaspí.

*Roka z daljnogledom, skozi katerega je opazoval bitko, mu omahne na prsi.
Psi strašno lajajo, renčijo in bevskajo.*

Petindvajseti prizor

Dvorana v vojvodski palači.

*Prvi minister prebuja velikega vojvodo. Z vso silo ga trese, da vojvodi
glava opleta sem in tja.*

PRVI MINISTER: Veliki vojvoda! Veliki vojvoda!! Pa ne da ste umrli...
Vojvoda!

Mu je nenadoma jasno.

Obraz se mu razjasni kot še nikoli doslej.

PRVI MINISTER: Crknil je. Podgana stara ogabna! Dokončno in končno
crknil!

Vojvoda se prebudi kot iz težkega sna.

VOJVODA: Kaj, kaj...?

PRVI MINISTER: O, samo da ste živi, veliki vojvoda!

VOJVODA: Nekaj sem slišal. Sem sanjal? Ali oboje? Slišal in sanjal?

PRVI MINISTER: V knežji palači so se zaredile *stare podgane ogabne*, sem rekel. Poklicati bom moral deratizacijo, da jih *pocrkajo*, sem rekel, in *končno in dokončno* sem tudi rekel.

VOJVODA: A! To. Potem pa prav, ker zdelo se mi je... Malo sem zadremal.

PRVI MINISTER: Vojna je končana, vojvoda

VOJVODA: O, matimojakurja! Človek malo zadrema, pa je že konec vojne! Zamudil sem finale. In kakšen je rezultat?

PRVI MINISTER: Neodločeno.

VOJVODA: Kako neodločeno? Potem hočem podaljške!

PRVI MINISTER: Vsi so že odšli. Mislim... Vsi so mrtvi.

VOJVODA: Vsi?

PRVI MINISTER: Tako je v takšnih konflikth v navadi. Tudi na mednarodnem področju. Nihče ne zmaga. Drug drugemu sulico zabijejo v čreva, drug drugemu požgejo najlepše arboretume... In po navadi vsi pocrkajo... popadajo v herojskem boju... mislim.

VOJVODA: Kaj pa moja kri...?

PRVI MINSITER: Napolnila je jezero. Tako da brez skrbi, turizem *bo*.

VOJVODA: Mislim na mojo *rodno* kri? Hčerki moji edini mili ljubi zlati!

PRVI MINISTER: Pred obzidjem rojstnega mesta ležita v prahu. Naj ju jastrebi razkljujejo! Naj jima hijene drob raznesejo v puščavo. Izdajalki!

VOJVODA: Kaj pa govoriš, gnidaskurjenafrdamana! *Moji* hčerki sta mrtvi!

Vojvoda zatuli v strašni očetovski bolečini.

VOJVODA: Aaaaaaaaaaaaaa! *Moji!!*

PRVI MINISTER: Če gledava človeško, mislim na osebnem nivoju, veliki vojvoda, potem je to velika tragedija, mislim osebno, za vas kot očeta...

VOJVODA: Največja! Moj DNK je šel po gobe! Nisem si tako zasmilil oboroženega konflikta! Aaaaaaaaaaaaa! Kako to boli!

PRVI MINSISTER: Če pa gledava politično, potem je to sreča...

VOJVODA: Da te ne bom na gobec, usranprekletiztahnjenec!

PRVI MINISTER: Samo da razložim, veliki vojvoda...

VOJVODA: Kaj boš ti meni razlagal! Jaz sem si vse to izmislil! Tale vojvodski kamen pod mojo ritjo. To deželo pred tisoč leti. Uresničil sem sanje...

PRVI MINISTER: Samo na hitro naj povem, veliki vojvoda...
Takole gre: Na koncu mora biti vedno nekdo kriv. Nekdo je izdajalec in nekdo je zmagovalec. In potem se vedno začnejo problemi. Ljudje se morajo odločat, kdo je kdo. Kdo zmagovalec in kdo izdajalec. In potem se skregajo in so skregani še pa še časa. Dolgoročno je to lahko hudo sranje. Mislim za ekonomijo, za turizem. Enkrat se nam je to že zgodilo. Tako, da bi bilo najboljšje, da bi kar obe ostali krivi in izdajalki. Naj obe strohnita pred obzidjem rodnega mesta!

VOJVODA: Ampak, obe sta *moji hčerki!* Ljubljeni. Moja kri. Ista dežela! Isti genski zapis! Modre oči, lasje plavi, pege na licih, čista kri, plodna kri, delovna kri, poslušna kri, spletkarska kri, nevoščljiva, zavistna kri... ampak kurc!, vseeno *moja* kri!!

PRVI MINSTER: *Vi* ste pravi zmagovalec! *Vi* ste rešitelj!
Ne smete pozabiti tega.
Vi niste bili vpleteni. Pustimo ju, da ostaneta pred obzidjem mesta, vsem ostalim v poduk in svarilo.

Vojvoda razmišlja. Trpi.

VOJVODA: Kaj pa, če pokopljem vsaj eno, kaj? Eno. Prosim!
Drugo pa naj jastrebi razkljujejo in na vse strani sveta raznesejo!

PRVI MINSTER: Katero?

Vojvoda razmišlja. Se odloči.

VOJVODA: Lepo hči.

Si premisli.

VOJVODA: Ne. Grdo hči.

Si spet premisli.

VOJVODA: Ne! Lepo hči. Ne, ne, ne! Grdo, lepo, grdo, lepo, grdo, lepo, grdo, lepo, grdo... Aaaaaaaaaaaa!

PRVI MINISTER: Če se vi ne morete odločit, kako se bo dežela. Predlagam, da obe pustite, da zgnijeta pred vrati mesta, ki sta ga tako grdo oskrunili. Zanetili sta ogenj v strehi rodne hiše, pički! Oprostite, ker se tako izražam, ampak trenutek je temu primeren. Zgodovina naju gleda. No, skratka: pustite mrhovino, da zgnije, vi pa ostanete sami s svojo čistostjo in bolečino, ki jo bodo vsi spoštovali. Kasneje jima pa lahko postavite kakšen majhen, ne preveč drag obelisk. Obema.

Vojvoda se pomiri in sprjazni.

VOJVODA: Prav imaš. V resnici imaš prav. Zato pa si moj prvi minister. Lepo mi svetuješ. Kar pa ne pomeni, da te ne bom nekoč streljal.

PRVI MINISTER: Tudi na to sem pripravljen, veliki vojvoda.

Veliki vojvoda je zelo ganjen.

VOJVODA: Tako se govori! To je vdanost!

Vojvoda dolgo in zelo iskreno gleda svojega prvega ministra v oči.

VOJVODA: Te lahko objamem, moj prvi minister?

PRVI MINISTER: Pa dajte, veliki vojvoda.

Vojvoda objame svojega prvega ministra.

VOJVODA: Te lahko tudi poljubim?

PRVI MINISTER: Pa dajte, veliki vojvoda.

Vojvoda poljubi prvega ministra na obe lici in potem še na usta. Poljub na usta traja. Prepoznamo ga iz zgodovinskih čitank.

Šestindvajseti prizor

Dvorana v vojvodski palači.

Brez trkanja v vojvodsko palačo privihra pesnik. Skuštran v glavo, zanemarjen v obleko in brez manir. Kot se za pesnika spodobi.

PESNIK: Izdaja! Izdaja! Oče je izdal in prodal svoji hčerki!

Vojvoda in prvi minister se nehata poljubljati.

VOJVODA: Kaj bi spet rad! A ne lajaš več s psi?

PESNIK: Nezaslišana izdaja!! In, kot vidim, še sodomija za povrh!

Prvi minister je kar malo v zadregi. Obriše si usta.

PRVI MINISTER: Ni to, kar je videt. Res ne. Ženo imam in otroke. In dve ljubici.

VOJVODA: Kaj bi rad, zgaga kulturniška?!

PESNIK: Rad bi...

VOJVODA: Subvencijo, ane? Saj sem vedel. Pesniki vedno hočete

subvencijo. Ne dam! Država mora šparat. Zdaj moramo vse zgradit znova. Kurc gleda pesniške knjige, zdaj so na vrsti opeke!

PESNIK: Rad bi *resnico*! Hočem resnico o veliki spletki, o veliki izdaji lastne krvi!

VOJVODA: Resnica se rima s *psica*! Pesnik, predolgo si se družil s psi.

PRVI MINISTER: Psi pa samo lajajo.

PESNIK: In grizejo! Ugriznil vas bom, vojvoda!

VOJVODA: Ne moreš, pesnik brezzobi!

PESNIK: Napisal bom ep, tragedijo, roman, gledališko igro, zbirko esejev... In razkrinkal vaju bom. Ljudje bodo brali, kako lažete, kako manipulirate, fingirate, radirate, eksekvirate... in potem bojo šli na ceste. Pograbili bojo granitne kocke in vam zbili zobe. Jezni bodo, ko bodo spoznali, da je skozi vsa leta, skozi vsa desetletja, vse bila ena sama laž, ena sama velika spletki! Ljudje se bodo razjezili in svet spet uravnali v pravi tir. In jaz bom njihova luč!

VOJVODA: Ki jo bo treba ugasnit.

PRVI MINISTER: Kateri ljudje? Če smem vprašat...

PESNIK: Ljudje na ulicah!

PRVI MINISTER: Ni jih več. Vsi so mrtvi. Ali pa so odšli že prej. Ostali so samo še zvesti uradniki. Ni ljudi, pesnik, v tej deželi že dolgi ni več ljudi! Kar mirno se sprijazni.

Pesnik vržen iz tira. A ne za dolgo.

PESNIK: Vrnili se bodo, ko bodo prebrali mojo resnico!

Prvi minister se začne smejati. Res se od srca smeji. Tudi vojvoda se pridruži sproščenemu smehu.

Čez nekaj časa ju smeh le mine. Prvi minister se zresni, kot se za prvega uradnika spodobi.

PRVI MINISTER: Bodi resen, pisunčič. Kam naj se vrnejo?

Tu vendar ni ničesar več. No, ne rečem, če bi imel to idejo pred, kaj vem, petindvajsetimi leti, bi bilo mogoče še kaj efekta, ampak danes...

Valjar smo spustili čez nas. Prostovoljno. In svet nas ne najde več in mi ne najdemo več sveta. Kar je super! Vsaj zame. Končno bom lahko v miru in brez butastih preiskovalnih komisij kupil tisto parcelo ob morju. In jahto. Žena si jo tako želi. Tudi že petindvajset let.

Pesnik spet vržen iz tira. Pa ne za dolgo.

PESNIK: Ne bom obupal! Bil sem zraven, ko se je vse to dogajalo.

VOJVODA: In bil si tiho. Ko pa se je začelo, si pobegnil kot klateški cucek.

PESNIK: Takrat nisem imel moči, zdaj pa jo imam! Življenje bom žrtvoval, da vas razkrinkam!

PRVI MINSITER: Prepozno.

PESNIK: Če bo trajalo tisoč let, bo pa trajalo tisoč let! Ne bom odnehal. Če ni ljudi, bom pa pel psom. In oni bodo lajali in lajali in lajali in lajali skozi to gluho noč! Nekdo jih bo slišal... In potem...

VOJVODA: Upičkumater! Čisto predolgi stavki! Skrajšaj, budalo, skrajšaj!

Pesnik se ne da motiti. Postane še bolj zanosen.

PESNIK: Zdaj vem, zakaj je pesnik na svetu! Moj jezik bo služil resnici! Samo resnici!

VOJVODA: Odrezat.

PRVI MINISTER: To sem tudi jaz hotel predlagat.

PESNIK: Kaj?

VOJVODA: Odrezali ti bomo jezik, potem pa lajaj s psi. Minister, a lahko laja, če mu odrežemo jezik? Se ne spoznam na zoologijo.

PRVI MINSITER: Mislim, da lahko. Bolj grleno.

VOJVODA (*pesniku*): Boš pa bolj grleno tulil. Tulil s psi.

PRVI MINISTER: A ga ne bi raje streljali? Da se ne muči.

VOJVODA: Nima smisla. Pesniki niso nevarni. Samo sitni. Odrezat jezik, pa bo mir.

Pesnik pride k sebi.

PESNIK: Ne boste me prestrašili! Nihče v deželi ne bo pesniku rezal jezika! Ljudje v teh krajih že tradicionalno bolj ljubijo pesnike kot voditelje. Ha! Ne, ne! Kdo mi bo odrezal jezik, kdo, vaju vprašam?!

Prvi minister in vojvoda se zamislita. Toda ne za dolgo.

PRVI MINISTER: Jaz se na to, veliki vojvoda, res ne spoznam. Sem bolj teoretičen tip.

VOJVODA: Nekoč sem bil mesarski vajenec, deset dni, ampak s pesnikovo krvjo si ne bi rad umazal dobrega imena.

Izza knežjega kamna se oglasi prisluškovalec.

PRISLUŠKOVALEC: Vojvoda... Vojvoda! Samo trenutek!!

PESNIK (*navdušen*): Se je že začelo!! Ljudje iz ljudstva. Vojvoda, konec je!

VOJVODA: A ste še zmeraj tu? Vas ni vojna pobrala?

Prisluškovalec prileze izza knežjega kamna.

PRISLUŠKOVALEC: Naša branža je trdoživa.

VOJVODA: Upam, da ne boste spet težili z dodatkom za višinsko delo in s plačano malico.

PRISLUŠKOVALEC: S sinom sva vam hotela nekaj predlagati. Sinko!

Izza knežjega kamna prileze tudi prisluškovalčev sin.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Glede na to, da primanjkuje strokovnjakov, bi midva lahko opravljala še kakšno delo.

PRISLUŠKOVALEC: V teh časih je dobro, da ima človek več poklicev. Sploh, če ima tako veliko družino kot jaz.

VOJVODA: Prvega ministra že imam. Ne mislim ga še streljat.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Mislila sva na rezanje jezikov.

Pesnik je globoko razočaran. Ne more verjeti temu, kar je slišal.

PESNIK: Ampak... Vidva sta vendar... Vidva sta vendar izkoriščano ljudstvo! Ljudstvo pa se mora upreti!!

PRISLUŠKOVALEC: Uradnika z mizerno plačo sva.

PESNIK: Vidva sta upor! Prihodnost je v vajinih rokah!!

PRVI MINISTER: Na prihodnost, ki jo imajo prisluškovalci v rokah, se ne bi preveč zanašal.

VOJVODA: Pa znata? Mislim, rezat jezike?

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Mogoče prvič ne bo tako čistó, ampak vaja dela mojstra.

VOJVODA: Potem pa kar!

Prisluškovalca se mirno in profesionalno napotita proti pesniku, ki se jima prestrašeno umika.

PESNIK: Počakajte, počakajte! Saj v resnici nisem tako dober pesnik. Res ne.

Pesnik zbeži. Prisluškovalca stečeta za njim.

*Zaloputneta vrata za sabo.
Psi lajajo divje, kot da so že pred vrati vojvodske palače.*

Sedemindvajseti prizor

*Še vedno dvorana v vojvodski palači.
Vojvoda se utrujen sesede na vojvodski kamen.*

VOJVODA: Šlo je. Vse je šlo.

Vojvoda skoraj zajoka.

PRVI MINISTER: Vojvoda, upam, da niste otožni?

VOJVODA: Osamljen.

PRVI MINISTER: Vsak zares velik človek je na koncu osamljen. Karel veliki, Peter veliki, Hemingvej veliki, Napoleon... no, on je bil bolj manjše rasti, in Martin Krpan veliki, celo za kralja Matjaža velikega se govori, da je bil na koncu osamljen in otožen človek. Veličina je vedno osamljena.

VOJVODA: Ah! Vrgel se bom na delo! Delati, delati, delati in samo delati!! Na novo bom zgradil ringlšpile, stanovanjske soseske, letališča, igrišča, smučišča... Kaj ko bi v palačo končno napeljali elektriko, a ni malo butasto, da še vedno svetimo z baklami?

PRVI MINISTER: Bomo vzeli kredit in jo uvozili. Nekaj kvadratnih metrov.

VOJVODA: In dve hčerki hočem! Najprej naj bosta dojenčici, potem pa tako naprej.

PRVI MINISTER: Ni problema. Po morju plava še pa še zelo rodnih oseb ženskega spola. Jih bomo povabili ene par za čez noč. In boste uredili zadevo, veliki vojvoda.

Od zunaj se sliši tuljenje in zavijanje psov.

VOJVODA: In te cucke... Pasjomaterjimpopopramvživo! Treba jih je deratizirati, sterilizirati, stilizirati, jih spraviti nazaj v slikanice... Že tisoč let mi najedajo jetra! Turiste nam bodo prestrašili.

PRVI MINISTER: Kar naprej se gonijo in razmnožujejo.

Vstopita prisluškovalec in prisluškovalčev sin. Zadihana. Zelo sta tekla. Od zunaj se sliši lajanje in tuljenje psov.

PRISLUŠKOVALEC: Ušel nama je.

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Zagrabil sem ga za kravato in mu jo odrezal. Do jezika pa se nisem mogel stegnit, ker me je prej ugriznil v nos in zbežal med tiste svoje pse.

VOJVODA: Žabinapihnjeninesposobni! Samo za prisluškovanje sta dobra! In ti prekleti psi! Kar lajajo, kar lajajo!

Vojvoda si zatisne ušesa.

PRVI MINISTER: Med gradbenike vaju bom poslal. Tega kadra nam zdaj blazno manjka.

Prisluškovalec zdrdra, kar je prisluškoval.

PRISLUŠKOVALEC: *Prvi minister: Veliki Vojvoda! Veliki Vojvoda!! Pa ne da ste umrli... Vojvoda! Crknil je. Podgana ogabna stara! Končno je crknil!*

PRVI MINISTER (*ga prekine*): Lahko se vrnete na svoje staro delovno mesto. Kaj še čakata!

PRISLUŠKOVALČEV SIN: Kaj pa dodatek za malico?

PRVI MINISTER: Bom uredil.

PRISLUŠKOVALEC: In nadure.

PRVI MINISTER: Tudi.

*Prisluškovalec in prisluškovalčev sin izgineta za vojvodskim kamnom.
Od zunaj se sliši lajanje in tuljenje psov.
Zdi se, da vedno bliže.*

VOJVODA: Uuuuuuuuuu! Glavo mi bo razneslo. Prekleti psi!

PRVI MINISTER (*pomirjujoče*): Saj samo lajajo.

VOJVODA: Psi lajajo...

Psi lajajo in tulijo.

PRVI MINISTER: Če dovolite, veliki vojvoda, bi zdaj šel tisto parcelo vplačat.

*Prvi minister se prikloni in odide.
Vojvoda sam.
Na knežjem kamnu.*

VOJVODA: Naj lajajo, kar naj lajajo! Upizdomaternolajajo!

KONEC

**Sodobna
slovenska
dramatika**

Matjaž Zupančič

Prehod

Nominacija za Grumovo nagrado 2016

Osebe:

MLADA ŽENSKA
FANT Z BARETKO
MLAJŠI MOŠKI
NASILNI MOŠKI
NJEGOVA ŽENA
GOSPA V PETKAH
STAREJŠA GOSPA
NJENA PRIJATELJICA
MOŽ Z OČALI
STAREC
TIP V ČRNI OBLEKI
ŽENSKA V STARINSKEM KOSTUMU

Zid.

MLAJŠI MOŠKI: Kje smo?

STAREJŠA GOSPA: Nič več ne vidim! A kdo kaj vidi?

PRIJATELJICA: Drži me za roko!

ŽENA: A je to svež zrak... a smo zunaj?

MOŽ Z OČALI: In kaj potem? Več kisika, več ognja!

GOSPA V PETKAH: Jaz nočem zgoret! Kje je moj pelc montl? A je ostal not?

MOŽ Z OČALI: Če greste nazaj not, vas bo scvrlo kot staro plastiko!

GOSPA V PETKAH: Kaj govorite? Lahko bi šli vi pogledat...

NASILNI MOŠKI: Ustavite se! Pa kam se rinete?!

MLADA ŽENSKA: Kaj se je zgodilo? A kdo ve, kaj se je zgodilo?

FANT Z BARETKO: Eksplozija. Vse je šlo v zrak.

STAREC: Vedel sem, da se bo nekaj zgodilo, pa me noben noče poslušat...

NASILNI MOŠKI: A smo na dvorišču? Voham pasje dreke...

MLAJŠI MOŠKI: Nimamo dosti časa. Ogenj se bo razširil. Zdaj je treba čim prej ven od tod!

GOSPA V PETKAH: Kam ven? V tej temi?

FANT Z BARETKO: Počakajte... Počakajte! Tukaj se ne da naprej...

MOŽ Z OČALI: Kako se ne da naprej?

FANT Z BARETKO: Zgleda kot nekakšen zid...

NASILNI MOŠKI: Kakšen zid, za boga?! Tu nekje bi morala bit glavna ulica!

FANT Z BARETKO: Pa je ni več.

NASILNI MOŠKI: Kako je ni več? Ne more kar izginit!

MOŽ Z OČALI: Najbrž je na drugi strani. Vmes je pa nekdo postavil zid.

ŽENA: Poiščite vrata!

NASILNI MOŠKI: Pa kakšen zid, nikoli ga ni bilo tukaj...

FANT Z BARETKO: Iz betona je. Pa ceglov. Pa nobenih vrat. Ali pa so zazidana.

NASILNI MOŠKI: Pa to ni res. To ne more bit res.

MLADA ŽENSKA: Tukaj se ne da naprej.

MLAJŠI MOŠKI: Nazaj tudi ne!

STAREJŠA GOSPA: Za nami ogenj, pred nami zid. Kaj bomo pa zdaj?

NASILNI MOŠKI: A vidiš? A vidiš?! A res morava na vsak debilen sprejem, za katerega dobiva vabilo?

ŽENA: Nisem vedela, da bo tako izpadlo...

NASILNI MOŠKI: Pa kdo ja ta model, ki organizira veselico v zapuščeni kurčevi tovarni?

MOŽ Z OČALI: Sredi industrijske cone...

MLAJŠI MOŠKI: Takšni prostori so danes *in*, a ne veste? Mislim, za družabne bankete špica kategorije...

NASILNI MOŠKI: Kakšna špica? Okrog pa sami kemični odpadki!

MOŽ Z OČALI: Šlamastika totalna.

STAREJŠA GOSPA: Kam zdaj? Zakaj me vabijo na bankete, če potem ne morem ven? Evo, moja obleka je adižo!

PRIJATELJICA: Dajte no pogledat, mora biti kje kak izhod na cesto!

NASILNI MOŠKI: Jaz ga ne vidim. Jebenti da ga ne vidim!

STAREC: Mogoče je kje kakšna luknja...

NASILNI MOŠKI: Pa to ne more bit res!

ŽENA: Kje je moja torbica?

NASILNI MOŠKI: Pa katerega kurca zdaj briga, kje je tvoja torbica?

ŽENA: Ne pogovarjaj se tako z mano! Imam notri ključe pa dokumente...

STAREJŠA GOSPA: Mina, kje si? Pridi k meni!

PRIJATELJICA: Tukaj sem. Kam pa naj grem?

STAREC: Bela luč... žari v nebo. Na drugi strani.

MLADA ŽENSKA: Tam je mesto.

STAREJŠA GOSPA: Jaz bi se kar malo nekam usedla...

GOSPA V PETKAH: Zmešalo se mi bo! Zakaj nam noben ne pride pomagat?

MLADA ŽENSKA: Gori pol mesta. Najbrž nismo edini.

GOSPA V PETKAH: O čem govorite?! Družbena smetana se cvre na tem dvorišču!

STAREJŠA GOSPA: Kako znate vi človeka lepo potolažit! A so vsi reveži že zgoreli?

MOŽ Z OČALI: Ne, imajo pa težavo. Če padajo dol eksplozivne tortice, se jih ne sme lovit z usti. Lakota gor ali dol.

STAREJŠA GOSPA: Ja, to je stvar izobrazbe...

FANT Z BARETKO: Mogoče je pa ena zgrešila cilj? Padla nazaj sem in smo zdaj vsi v istem kurcu?

NASILNI MOŠKI: Nič nismo na istem! O čem vi to?! Bombica pade tja, kamor jo vržeš. Ne bo kar prifrčala nazaj. To mora biti eno drugo sranje...

STAREC: A je kdo našel kakšno špranjo?

MLAJŠI MOŠKI: Sami cegli. Nobenega prehoda. Ne da se naprej.

MLADA ŽENSKA: To nima smisla. A gremo pogledat, če se da nazaj?

MLAJŠI MOŠKI: O čem govoriš? Se ti je totalno zmešalo? Zažgalo te bo! Ne pustim te!

PRIJATELJICA: Ampak mogoče so pa res že pogasili...

STAREJŠA GOSPA: Ti ostani pri meni! Si razumela? Naj gre kdo drug pogledat.

PRIJATELJICA: Saj ne grem nikamor. Samo razmišljam.

STAREJŠA GOSPA: Itak nimaš nobenega drugega razen mene!

PRIJATELJICA: Saj ga tudi nimam časa imet!

MOŽ Z OČALI: Nazaj noter ne gre. Vse se cvre.

MLAJŠI MOŠKI: Potem pa splezajmo čez zid!

GOSPA V PETKAH: Ne iz mene delat begunca! Pa visoke štikle imam!

FANT Z BARETKO: Sezujte jih. Boste enkrat videli, kako to izgleda...

NASILNI MOŠKI (*Fantu z baretko*): Kaj se pa vi zajebavate? A vam mogoče paše, da ste tukaj?

FANT Z BARETKO: Nič bolj kot vam.

STAREJŠA GOSPA: Mina...

PRIJATELJICA: Ja, ja. Saj ne bom plezala brez tebe, v redu?

NASILNI MOŠKI: Zid bo težko preplezat... Izgleda precej gladek...

STAREC: A vam nekaj povem? Ne boste verjeli... Ampak nekdo je namenoma zasul izhod.

MOŽ Z OČALI: Zakaj bi to naredil?

STAREC: Tukaj se je dalo prit ven na cesto. Je bil prehod.

MOŽ Z OČALI: Kako pa to veste?

NASILNI MOŠKI: Ja, kako? A ste šli vi mogoče pri kakšnih stranskih vratih not?

ŽENA: A sploh imate vabilo na sprejem?

STAREC: Ga ne rabim, sem garderober. A se me ne spomnite?

GOSPA V PETKAH: Pa kaj nam hoče povedat to osebje? Da nas namenoma ne spustijo ven? A sploh vejo, kdo smo mi?

STAREC: Samo to pravim, da je bil tukaj še pred kratkim izhod na cesto. Samo to. Nič drugega.

MLAJŠI MOŠKI: Vedno bolj vroče je! Nekaj je treba naredit!

STAREC: Plašči tam notri gorijo kot stara slama...

MLADA ŽENSKA: Ampak če je to res... Zakaj nas ne spustijo ven?

GOSPA V PETKAH: Zato, ker so vsi znoreli! Evo, zakaj.

NASILNI MOŠKI: Dajte mir. Prišli bodo po nas! Ne se sekirat. Saj smo

tukaj vsi sami naši. A mogoče kdo ni? Zato raje pogledjte, če imate dokumente!

PRIJATELJICA: Kakšne dokumente?! Ta je pa dobra. A moram pokazat pasož, da ne bom zgorela tukaj?!

ŽENA: Upam, da nisem osebne pustila v torbici...

NASILNI MOŠKI: Tvojo imam jaz, nehaj že težiti s to torbico...

MLAJŠI MOŠKI: Maja, kje si? Nič se ne vidi...

FANT Z BARETKO: A si mu povedala?

MLADA ŽENSKA: Pa kaj ti je? Na kaj misliš v tem trenutku? A ne vidiš, kaj se nam dogaja?

FANT Z BARETKO: Mogoče je boljše, da izve, preden vsi skupaj crknemo!

MLADA ŽENSKA: Mislim, da že itak ve...

MLAJŠI MOŠKI: Maja, kje si? Ostani blizu mene, da se ne izgubiva!

STAREC: Žive so nas zazidali!

MOŽ Z OČALI: Vi ste rasli skupaj s faraoni. Nehajte noret. Zdaj razumem. Ta zid je zaradi varnosti.

NASILNI MOŠKI: Kakšne varnosti?! Čigave? Bolj v kurcu, kot smo, ne moremo bit!

MOŽ Z OČALI: Ne naše. Njihove. Da se zadeva ne širi naprej.

GOSPA V PETKAH: Pa o čem vi to?! Kakšna zadeva? A sem jaz »zadeva«? Jaz nisem nobena »zadeva«!

MOŽ Z OČALI: Nobenega ne zagovarjam. Samo konstatiram, da je v tem početju neka logika.

NASILNI MOŠKI: Čakajte, čakajte. O čem govorite?

MOŽ Z OČALI: Kontaminacija. Govorim o kontaminaciji. Lahko smo kontaminirani. Lahko, da smo. Samo to hočem povedat. Ni jasno, kaj je razneslo.

MLAJŠI MOŠKI: Potem naj nas dajo v karanteno!

NASILNI MOŠKI: Ne pa v en zajeban krematorij! Vsaj ne vseh!

FANT Z BARETKO: Kako to mislite, ne vseh?

NASILNI MOŠKI: Tako, kot sem rekel.

FANT Z BARETKO: Po kakšnem ključu bi pa izbirali?

ŽENA: Evo, našla sem ključe...

STAREC: Imam predlog. A se vsi skupaj zaletimo v zid?

MOŽ Z OČALI: O, moj bog. To ni več prva svetovna vojna!

MLAJŠI MOŠKI: Moj šal... kje je moj šal?

STAREC: Ne spomnim se, da bi ga vzeli iz garderobe...

NASILNI MOŠKI: Dost vas imam! Nehajte hodit kot ene kure gor in dol in raje pripravite dokumente! Da bo šlo potem hitreje, ko pridejo po nas.

MLADA ŽENSKA: A vi to resno? A ste normalni?

STAREJŠA GOSPA: Meni je potekla osebna. A bo to problem?

MLADA ŽENSKA: Ta človek ni normalen.

MOŽ Z OČALI: Ne, prav ima. Lahko da je eden tukaj kriv za to sranje.

MLAJŠI MOŠKI: A da je eden od nas podtaknil ogenj?

MOŽ Z OČALI: To bi bilo možno. Celo verjetno.

GOSPA V PETKAH: A dajte no mir. A da nas zato tukaj zadržujejo? Ne spustijo naprej?

PRIJATELJICA: To bi bila pa res totalna bedarija!

STAREJŠA GOSPA: Zakaj me nisi raje opozorila, da mi je potekla osebna?

STAREC: A vohate to? Vsak čas bo vse razneslo!

GOSPA V PETKAH: Jaz nočem umret!

STAREJŠA GOSPA: A se komu sanjam? Tako se počutim. Pridem lepo na družabni banket in se odpeljem v nebesa...

PRIJATELJICA: Lepo, da je človek v kaj prepričan...

MLADA ŽENSKA: Bela luč...

STAREJŠA GOSPA: Kje?

MLADA ŽENSKA: Tam zadaj...

MOŽ Z OČALI: To so lučke na drugi strani... Hiške, avti, trgovine...

GOSPA V PETKAH: Tega ne morem poslušat! Tam zunaj me čaka novoletna jelka, jaz pa tukaj obvisim do vratu v dreku! Ne znam se drugače izraziti, ampak to je ponižujoče!

MLADA ŽENSKA: Še dobro, da imate tako visoke petke.

MOŽ Z OČALI: Lahko pa gre tudi za obliko kolektivne halucinacije. To možnost dopuščam. To lahko pride od kemikalij... predpostavljam.

MLADA ŽENSKA: Bela luč...

FANT Z BARETKO: Poglejte! Eden stoji na zidu in nas gleda...

NASILNI MOŠKI: To je pa lahko samo en popoln kreten!

MLAJŠI MOŠKI: Stoji in gleda, kako se mi tu spodaj cvremo!

MLADA ŽENSKA: Kot da so mu odprli prsni koš...

ŽENA: Mogoče nas pa zato ne vidi?

PRIJATELJICA: To je za infarkt! Ne da se naprej, ne da se nazaj...

FANT Z BARETKO: Hej! Tukaj spodaj smo! Kaj se greste? Spustite nas ven! Idioti!

STAREJŠA GOSPA: Nehajte jih žalit, ker potem nas bodo res pustili tukaj!

PRIJATELJICA: Meni se zdi, da ni nobenega nikjer!

MOŽ Z OČALI: Halucinogena snov, ta bela luč...

PRIJATELJICA: Za infarkt...

MLADA ŽENSKA: Blešči ti v oči... plastične cevke... polne krvi...

NASILNI MOŠKI: Plastika se cvre in to smrdi...

MOŠKI Z OČALI: Ti cegli so kot strdek v žili. Koronarna intervencija...

PRIJATELJICA: Slišim sirene...

ŽENA: Rešilec je na poti...

GOSPA V PETKAH: Infarkt na konica...

STAREC: Infarkt na končnica...

MLAJŠI MOŠKI: Prepozno bo! Dajmo se organizirat, če tukaj ni nobenih vrat!

MOŽ Z OČALI: So, ampak na drugi strani!

GOSPA V PETKAH: A oni imajo vrata, mi pa zid?

PRIJATELJICA: Tega ne morem več poslušat. Raje takoj zgorim!

GOSPA V PETKAH: Ampak saj imajo bagre, pa buldožerje... Saj to obstaja, a ne?

STAREJŠA GOSPA: Obupno se počutim. A ima kdo alkaselcer?

MOŠKI Z OČALI: Zmeraj bolj smrdi. Ogabno.

NASILNI MOŠKI: Še žival spustiš s ketne, če zagori hlev...

STAREJŠA GOSPA: Ne iz mene delat živali! Plačujem davke...

MOŽ Z OČALI: Jaz tudi! In to visoke!

STAREC: Nekaj se trese!

MOŽ Z OČALI: To pride od Parkinsona...

MLADA ŽENSKA: Ne, prav ima! Res se trese!

NASILNI MOŠKI: Vse bo razjebalo!

PRIJATELJICA: A ima kdo kakšno cigareto?

MLAJŠI MOŠKI: Gospa, nehajte kadit, ni zdravo...

STAREJŠA GOSPA: Mina! Kot prijateljici si mi obljubila, da boš nehala!

PRIJATELJICA: Sem, ampak zdaj bi eno...

NASILNI MOŠKI: Jaz imam cigarete. Samo ognja nimam...

MLAJŠI MOŠKI: Vse naokrog gori, on pa nima ognja.

NASILNI MOŠKI: Ne se vi iz mene delat norca!

MLAJŠI MOŠKI: Se opravičujem...

MOŽ Z OČALI: Čakajte, čakajte... poslušajte...

PRIJATELJICA: Kaj?

MOŽ Z OČALI: Ta tišina... kar naenkrat. Nekaj je narobe...

GOSPA V PETKAH: Mogoče so pa pogasili ogenj?

MOŽ Z OČALI: Ne to. Zmeraj bolj je vroče... To je nekaj drugega...

STAREC: Evo. Spet se trese!

NASILNI MOŠKI: A se bo res vse razpočilo?

STAREJŠA GOSPA: Pa kaj se to dogaja?! Naj mi kdo pove, kaj se dogaja!

MLADA ŽENSKA: Nehajte vpit. Ne bo nič pomagalo.

FANT Z BARETKO: Ne, prav ima. Treba je vpit. Hej, vi kurci na drugi strani! Pomagajte nam ven!

MLADA ŽENSKA: Zakaj bi vpil, če te nobeden noče slišat?

PRIJATELJICA: Ker bomo čez par minut zgoreli! Zato!

GOSPA V PETKAH: Hej, vi tam zgoraj! Poglejte me! Gotovo me poznate! Hojla, a me vidite? Tukaj maham...

ŽENA: A boš kaj naredil?!

NASILNI MOŠKI: Čakaj. Res se nekaj trese!

STAREC: Saj sem vam rekel! To jaz začutim v kosteh!

PRIJATELJICA: Nekdo nas res opazuje! Vidim ga!

MLAJŠI MOŠKI: Če ni samo senca?

MLADA ŽENSKA: Bela luč...

FANT Z BARETKO: Čisto tiho so in čakajo, da crknemo!

GOSPA V PETKAH: Hej! Hej! Poglejte me! Spustite me skoz! Jaz imam pasož!

FANT Z BARETKO: Ne jebejo...

MLADA ŽENSKA: Prsni koš... otrok v trebuhu...

STAREJŠA GOSPA: Ne da se več dihat!

STAREC: Podrite zid! Odprite vrata!

PRIJATELJICA: Pa od kje naenkrat zdaj ta neznosen smrad?

TIP V ČRNI OBLEKI, V NADALJEVANJU REŽISER: Nehajte!

GOSPA V PETKAH: Nočem zgoret!

MOŽ Z OČALI: To se vedno bolj cvre nekaj ogabnega...

NASILNI MOŠKI: Kaj hočete od nas?!

REŽISER: Konec! Nehajte! Dovolj!

FANT Z BARETKO: Kaj hočeš od nas?

REŽISER: Vse to je smešno! Vi ste smešni! Kakšna slika je to? Kje je njen okvir? Kaj delate? Kaj gledate skozi mene?

MLADA ŽENSKA: Besede. Besede. Besede...

REŽISER: A ne razumete, da vse visi v zraku? Kdo sploh ste v resnici? Ste se to kdaj vprašali? Kaj je videz, kaj resnica? Kaj boste igrali, če tega ne veste?

MOŽ Z OČALI: Besede. Preden je padla zavesa...

STAREJŠA GOSPA: Pred koncem.

REŽISER: Dobili ste vabilo na banket. Zabava, toalete, vljudnostni nasmeški... Potem pa bum! Razčefuk. Vse zleti v zrak. Ogenj. Kaos. Panika!

MLAJŠI MOŠKI: Potem...

FANT Z BARETKO: Ostra bolečina.

PRIJATELJICA: Bela luč...

GOSPA V PETKAH: Potem...

NASILNI MOŠKI: Ni več prehoda ...

REŽISER: In zakaj ga ni? Zdaj smo pri bistvu! Bili ste smetana, zdaj ste v hipu drek. Če vas človek gleda od zunaj. Ker zdaj bežite za svoje življenje. Nič drugega nimate več. Nič drugega vam ne preostane...

STAREC: Strdek v žili.

ŽENA: Infarktna končnica. Potem.

MLADA ŽENSKA: Ko je sedel na tla.

MOŽ Z OČALI: Padel na tla.

FANT Z BARETKO: Pred zidom...

MLADA ŽENSKA: Pred mano.

PRIJATELJICA: Pred odrom...

REŽISER: Bežite za svoje življenje. Nenadoma se ne da naprej. Tukaj je zid. Beton. Iščete prehod. Prehoda ni. Za vami ogenj, pred vami zid. Nad vami nočno nebo. Kaj zdaj? Kaj potem?

GOSPA V PETKAH: Potem...

NASILNI MOŠKI: Ko žila še utripa.

STAREC: Ko ležiš na nosilih...

ŽENA: Ko pade zavesa...

MLADA ŽENSKA: Pred koncem.

MOŽ Z OČALI: Vaje... ko zunaj dežuje.

STAREJŠA GOSPA: Na poti v rešilca...

MLAJŠI MOŠKI: Potem... Sanje.

STAREC: Potem ..

REŽISER: Kaj potem? Noben vam ne pomaga. Vas ne spusti naprej. Kaj se dogaja? Ste ostali sami? Od kod nenadoma ta zid? To mora biti v vaših možganih! Vsako minuto do konca! Kakršen koli že bo! Gremo še enkrat, zdaj brez besed, to je kot sanje...

ŽENA: Besede.

GOSPA V PETKAH: Besede. Besede.

PRIJATELJICA: Potem bela luč.

NASILNI MOŠKI: Prekat.

STAREJŠA GOSPA: Brazgotina se širi. Srce odмира.

MLAJŠI MOŠKI: Potem. Počasi...

FANT Z BARETKO: Kot sanje?

REŽISER: Da! Vse je spačeno! Kot da se dogaja v možganih! Čisto počasi, gremo naprej... Še enkrat, naprej, naprej, naprej...

ŽENSKA V STARINSKEM KOSTUMU, V NADALJEVANJU MATHILDE:
Ti ne gre?

REŽISER: Pusti me na miru! A ne vidiš, da delam?

MATHILDE: To je patetično.

REŽISER: Vem. Zato sem jih ustavil.

MATHILDE: Ne oni. To, kar delaš ti. To je patetično.

REŽISER: S tabo se ne mislim pogovarjat o tem.

MATHILDE: Še tisto, kar je bilo dobro, boš pokvaril.

REŽISER: Kaj pa je bilo na tem dobrega?

MATHILDE: To, da so bili vsi malo smešni. To je bilo odlično.

REŽISER: Hočem, da so grozni! Razjebani! Razfukani! Ne pa tole!

MATHILDE: Če boš samo posnemal življenje, boš patetičen. To zna vsak.

REŽISER: Ne bi s tabo o tem. Kaj sploh delaš tukaj? Si se prišla malo tržit?

MATHILDE: A ti povem, kaj je tvoj problem? Ne najdeš konca.

REŽISER: Vem, zakaj to delaš. Poznam te.

MATHILDE: Kaj delam?

REŽISER: Nakurjena si, ker nisi dobila vloge. A ti povem, zakaj je nisi?

MATHILDE: Zakaj?

REŽISER: A sem lahko zelo direkten?

MATHILDE: Oh, kaj me zdaj čaka!

REŽISER: Ker zgledaš kot ena utrujena kurbica. Daj, poglej se, prosim.
Naredi nekaj iz sebe ali pa se nehaj ukvarjat s tem poslom!

MATHILDE: Kaj ti veš, s čem se moram vse ukvarjat...

REŽISER: Vlačiš se po teh teatrih, odkar obstajajo! Nič drugega ne znaš.

MATHILDE: Dobro, tudi ti nisi ravno od včeraj...

REŽISER: Koketiraš levo in desno in misliš, da boš takoj zasedena!

MATHILDE: Mene vsak opazi. Slej ko prej. Ampak tvoj ego tega ne prenese.

REŽISER: Če veliko delaš, še ne pomeni, da si to zaslužiš!

MATHILDE: Pa kdo misliš, da si ti? Gospod Bog? Oba sva na trgu.

REŽISER: Samo jaz bolj kot ti. Na tvojo srečo.

MATHILDE: Vidim, da ti je žal. Ker mi nisi dal vloge.

REŽISER: A se ti meša? Ti si smrt za projekt.

MATHILDE: Ha.

REŽISER: Kaj pa, če v tej igri vsi preživijo?

MATHILDE: Razen tebe?

REŽISER: Ha. Ha.

MATHILDE: Kako preživijo? To mi lahko zaupaš. Res me zanima.

REŽISER: Najdejo prehod. V zadnjem trenutku.

MATHILDE: Priznaj, da ga nimaš. Konca. Improviziraš. Tako kot zmeraj.
Ampak ga boš moral najti.

REŽISER: Moja stvar, kako delam!

MATHILDE: Površen postajaš, dragi moj.

REŽISER: Ne ti meni »dragi moj«! Nimam nič s tabo. Kar je bilo, je bilo.
Konec je.

MATHILDE: Saj ni bilo nič.

REŽISER: O, hvala!

MATHILDE: En flirt, dotik...

REŽISER: Zdaj te pa prosim, da greš ven, res moram delat...

MATHILDE: Zunaj je prometni infarkt. Ceste so kot žile...

REŽISER: Nekaj imam v glavi, razmišljam!

MATHILDE: Ni prehoda. Poglej me.

REŽISER: Našel ga bom!

MATHILDE: Poglej me.

REŽISER: Pa kaj hočeš? Pravim ti, da ni časa!

MATHILDE: Trenutek tišine... Ko se vse ustavi...

REŽISER: Pa s kom se jaz pogovarjam?!

MATHILDE: A ti je všeč ta kostum? Mogoče rabiš kaj takega v predstavi?

REŽISER: Če si to oblekla zaradi mene, potem nisi zgrešila samo projekta, ampak stoletje!

MATHILDE: To je bilo pa grdo rečeno.

REŽISER: Dobro, dobro. Nisem tako mislil. Ta ženska nečimrnost je za popizdit. Lahko ji rečeš kurbica, pa ne trzne. Če ji skritiziraš obleko, pa znori. A se lahko normalno pogovarjava?

MATHILDE: A prideš po vaji k meni?

REŽISER: Ljubica, vse zastonj. V tem projektu te ni.

MATHILDE: A se bova dala dol? Bova šla tokrat do konca?

REŽISER: Kaj naj ti rečem? Tole bo brutalno, ampak jaz ljubim drugo!

MATHILDE: Ti ljubiš sebe. Ti si tak egocentrik!

REŽISER: Zdaj je pa dovolj. Ne izkoriščaj najinega poznanstva! Nobene pravice nimaš, da se vtakneš vame, kadar ti paše. Daj mi mir in me nehaj secirat na tak poceni način! Nekaj psihologiziraš v tri krasne! Koga to briga? To, kar zdaj tukaj delamo, je ekstremno! Razumeš? Ne gre ne zame, ne zate, ne za kogar koli. Gre za velike stvari. Za total. Za družbo. Za sliko te zajebane družbe. Hočem razsut to konformistično sranje. Do konca. Te slepce postaviti v neko ekstremno situacijo. Ekscesno situacijo. Da bodo spregledali. Videli, kaj pomeni, če te je strah. Če si nenadoma v kurcu in ti noben ne pomaga. Ker tak je danes ves svet. Kaj lahko narediš, če je pred tabo zid, ti si pa na tem, da živ zgoriš? Ker je en objesten froc metal pasje bombice iz svojega varnega balkončka na tvojo slamnato streho, dokler ni vse zagorelo? To je okvir za mojo sliko in zato rabim žive igralce. Tebe s tvojo zaprašeno kostumsko dikcijo vred pa tukaj ne morem uporabiti niti za metaforo! Pa že itak mi grejo metafore na živce!

MATHILDE: To boli, a ne? Šla je. Sprijazni se s tem. Ampak jaz te čakam.

REŽISER: Kaj spet začenaš? Če je šla, bo prišla nazaj. Vem, da bo!

MATHILDE: Ne mara te več.

REŽISER: Prodajaj to sranje v trač bifeju, mene pa pusti, da delam!

MATHILDE: Z drugim je.

REŽISER: Uničil ga bom.

MATHILDE: No, vidiš.

REŽISER: Kaj vidim?! Delam! Probam delat! A lahko spokaš?

MATHILDE: Delaš stvari iz maščevanja. Iz jeze. Delaj jih iz ljubezni.

REŽISER: Kdo je zdaj patetičen, ljubica?

MATHILDE: Alkaselcer ne pomaga...

REŽISER: Kaj?

MATHILDE: Alkaselcer je bil premalo. Da bi ti spucal žile. Slika postaja motna...

REŽISER: Zaradi njega postaja motna! Če pa ne razume. Že od vsega začetka ne razume! Noče razumet... (*Fantu z baretko.*) Kaj počneš?

FANT Z BARETKO: To, kar počnejo vsi. Rekel si počasi. Brez besed.

REŽISER: A je to vse, kar sem rekel? A ti sploh razumeš, kaj hočem? A sploh veš, zakaj si tukaj?

FANT Z BARETKO: Probam se držat dogovora. V čem je problem?

REŽISER: Problem je v tem, da se s tabo človek težko pogovarja!

PRIJATELJICA: V želodcu ga je imel. Že ves čas.

STAREJŠA GOSPA: A se čudiš?

PRIJATELJICA: Besede, besede, besede...

FANT Z BARETKO: A hočeš, da še enkrat ponovimo? S tekstom?

REŽISER: Ne. Ni časa. Ta tekst je treba itak spremenit. Do zdaj je bil tak, da bi se človek smejal, ne pa jokal...

MLADA ŽENSKA: Kaj je narobe s tem? Je kritika bolj jasna...

REŽISER: Jaz nočem kritike! Jaz hočem kri!

FANT Z BARETKO: Čigavo?

REŽISER: Gremo naprej...

NASILNI MOŠKI: Minute do konca...

REŽISER: Pojdimo še enkrat skoz. Prehod je zaprt. Ogenj se bliža. Še malo, pa se boste scvrli. Nekdo vam je zaprl vrata. Ampak ta zid ni kar tako. Ni padel z neba. Gre za to, da vas ne spustijo ven. Zakaj ne? Ker je med vami lahko nekdo, ki je vse skupaj vrgel v zrak. In zdaj se je skrnil med vas. Hoče se rešit skupaj z vami.

GOSPA V PETKAH: V tem ne vidim smisla. Da bi nas vse pustili tukaj zgoret samo zato, ker je mogoče eden kriv za... Ni logično...To pripombo sem imela...

STAREC: Minuto pred koncem...

NASILNI MOŠKI: Potem...

ŽENA: Sem poklicala rešilca...

REŽISER: Kaj pa je še na tem svetu logično? To je moja stvar! Tako jaz vidim stvari. Tako jaz vidim, kako oni vidijo stvari. Vam bom povedal, kako jih vidijo. Bolje, da se scvre par nedolžnih, kot da se en potuhnjen, nevaren, kontaminiran virus izmuzne na svobodo! Ker šele potem bodo na drugi strani cepali kot muhe!

NASILNI MOŠKI: Za nasilje gre. Zmeraj.

MOŽ Z OČALI: Na koncu je neizogibno. V tem sva se midva strinjala.

GOSPA V PETKAH: Ideja je prej neumna kot radikalna.

MLAJŠI MOŠKI: Predvsem je nemoralna.

GOSPA V PETKAH: Ni verjetna. To sem mu rekla...

PRIJATELJICA: Minuto pred koncem...

REŽISER: Poglejte širše! O čem vam govorim? Da je ta epidemija lahko šele začetek. Če bo virus enkrat zunaj, se jih ne bo scvrlo deset, ampak tisoč! Kako to preprečiti?

MLAJŠI MOŠKI: Vseeno. Motiv je preforsiran. V redu, kritika... ampak v mejah verjetnega.

STAREJŠA GOSPA: To ni pametna rešitev.

REŽISER: Ubiti devet nedolžnih, da jih s tem rešiš tisoč? Mogoče ni moralno, je pa pametno.

MLADA ŽENSKA: Vprašanje, kaj je morala.

STAREC: Odvisno, na kateri strani se znajdeš.

MOŽ Z OČALI: Znajti se moraš na pravi strani.

PRIJATELJICA: Kako pa veš, katera je prava?

REŽISER: Za to gre! Morala se neha, ko se začne preživetje! Njihovo preživetje. Tako oni vidijo stvari. Zdaj ni več nedolžnih. Kdo je kriv, da ste se znašli v katastrofi? Imeli ste vse, zdaj ste pičkin dim.

STAREJŠA GOSPA: Pa kdo so to, oni?

MLAJŠI MOŠKI: Veliko vprašanj...

FANT Z BARETKO: Malo odgovorov...

MLADA ŽENSKA: Minut do konca...

REŽISER: Oni ste vi sami! Poiskati morate tistega, ki je kriv. To je zdaj vaša naloga. Ga izločiti. Predati. Zaradi mene ubiti. Ni druge izbire. Če se hočete rešit. Nimate druge izbire...

MATHILDE: Oh, to nasilje. To ni rešitev. Lepota izbire... Hieronymus Bosch... vedno obstaja. Sanje naj bodo estetske... Sploh, če se bližajo koncu... (*Režiserju.*) Ti pa zapiraš prehod, delaš hudo napako...

NASILNI MOŠKI: Hej, ti. Hej!

FANT Z BARETKO: Vi se pogovarjate z mano?

NASILNI MOŠKI: S kom pa? S tem zidom? Pridi sem.

FANT Z BARETKO: Zakaj?

NASILNI MOŠKI: Pokaži vabilo.

FANT Z BARETKO: Kakšno vabilo? O čem vi to?

MOŽ Z OČALI: Mož vam hoče povedat, da je bil vstop na banket mogoč samo z vabilom.

FANT Z BARETKO: In? Če sem tukaj, sem ga imel, a ne?

MOŽ Z OČALI: Hoče, da mu ga pokažete. A je tako?

NASILNI MOŠKI: Pokažite.

FANT Z BARETKO: Pa kdo je on? Vratar?

NASILNI MOŠKI: Ne me zajebavat. Pokaži vabilo!

FANT Z BARETKO: Jaz sem fotograf. Ampak s kakšno pravico vi...

MLADA ŽENSKA: Daj, pokaži mu, da bo dal mir. Vidiš, da ni normalen.

FANT Z BARETKO: Ne vem... nimam ga pri sebi.

MOŽ Z OČALI: On ga nima pri sebi.

NASILNI MOŠKI: A da ga nima. Zanimivo. Potem pa pokaži dokumente.

FANT Z BARETKO: Kaj hočete? Kaj rinete vame? A vam je sploh jasno, kaj se tukaj dogaja?

NASILNI MOŠKI: Zdajle imam namen zvedet. Dokument!

FANT Z BARETKO: Pa kakšen dokument, pizda?

NASILNI MOŠKI: Kakršen koli. Osebno, pasož. A ga imaš, a ga nimaš?

FANT Z BARETKO: Pokažite ga raje vi meni!

NASILNI MOŠKI: Ne se zajebavat z mano.

FANT Z BARETKO: Z vami nimam nič.

NASILNI MOŠKI: A da nimaš? Nisem vedel.

GOSPA V PETKAH: A mislite, da je on...

NASILNI MOŠKI: Ja, to mislim!

STAREJŠA GOSPA: Zakaj pa to mislite?

NASILNI MOŠKI: Vam bom takoj povedal.

MLADA ŽENSKA: Pustite ga na miru!

MOŽ Z OČALI: Ne, čakajte. To ni nepomembno. Dajmo zdaj razčistit, če smo že začeli. Vi se pa ne mešajte! A hočete, da pridemo ven od tukaj?

MLAJŠI MOŠKI: Ja, Maja. Ne mešaj se v to.

MLADA ŽENSKA: Vi ste najstarejši, a boste kaj rekli?

STAREC: Sem najstarejši, ampak tudi najbolj švoh. Pa to ni izgovor.

MLADA ŽENSKA: A v zid bi se pa zaletavali?

STAREC: Ne sam. Skupaj z drugimi.

MLADA ŽENSKA: A je to recept za dolgo življenje?

STAREC: Ne za dolgo. Za mirno.

NASILNI MOŠKI: Če imaš kakšen dokument, ga pokaži. Da vidimo, od kod si. Pa bo mir.

MOŽ Z OČALI: Lahko tudi vozniško, če jo imate.

FANT Z BARETKO: Nimam.

NASILNI MOŠKI: Kako nimaš?

FANT Z BARETKO: Ja, pizda, saj se je vse razsulo!

NASILNI MOŠKI: Ne ti meni pizda!

FANT Z BARETKO: Vse sem izgubil. A vi niste?

NASILNI MOŠKI: A ga slišite? »A vi niste«? Ne, nismo. Mi imamo dokumente. Vsi jih imamo. A jih kdo nima? In zakaj jih imamo? Ker dokumenta ne moreš kar tako izgubit. Ker ga imaš pri sebi.

MOŽ Z OČALI: Mimogrede, kje pa imate tisto črno torbo?

FANT Z BARETKO: Kakšno črno torbo?

NASILNI MOŠKI: Dobro vprašanje. Ravno to sem hotel vprašat.

MOŽ Z OČALI: Precej velika je bila. A je mogoče niste imeli s sabo, ko ste prišli? A se kdo spomni?

STAREJŠA GOSPA: Jaz se spomnim. Imel je tako črno torbo. Saj je bila črna, a ne?

PRIJATELJICA: Jaz se pa ničesar ne spomnim. A si prepričana?

STAREJŠA GOSPA: Seveda sem prepričana! A mogoče ne bi smela biti?

PRIJATELJICA: Tega nisem rekla...

STAREJŠA GOSPA: To si hotela reči! Zakaj si takšna z mano? Že vse življenje? Zmeraj mi hočeš nekaj očitati!

NASILNI MOŠKI: Jasno, da jo je imel. Kje imaš zdaj to torbo?

FANT Z BARETKO: To je bila potovalka.

STAREJŠA GOSPA: No, vidiš! Mene poslušaj.

PRIJATELJICA: Ti imaš zmeraj prav.

NASILNI MOŠKI: A potovalka... zdaj me pa nekaj zanima. A se s potovalkami hodi na družabne prireditve?

FANT Z BARETKO: Proti jutru sem imel avion.

NASILNI MOŠKI: Avion si imel? Kam si pa mislil odfrčat? V Bangladeš?

MLADA ŽENSKA: Ni se ti treba pogovarjat z njim!

NASILNI MOŠKI: Kje si jo pa odložil? Potovalko?

FANT Z BARETKO: Ja, pizda, tekel sem kot vi, nekje sem jo izgubil, koga zdaj to briga?

ŽENA: To je možno. Tudi jaz sem izgubila torbico...

NASILNI MOŠKI: Ne pogovarjam se s tabo. Pogovarjam se z njim... Kje si jo zgubila?!

MOŽ Z OČALI: Kar nadaljujte, vem, na kaj napeljujete.

MLADA ŽENSKA: Vi ste zgledal civiliziran človek. Pa kaj se greste!

MOŽ Z OČALI: Nič osebnega. Samo pogovor.

NASILNI MOŠKI: Ti bom jaz povedal, zakaj nimaš kuferčka. Ker ga nisi izgubil, ampak odložil. Namenoma.

GOSPA V PETKAH: Tega se pa tudi jaz spomnim! Tam zadaj je ležala ena potovalka brez lastnika...

NASILNI MOŠKI: Evo! Evo!

FANT Z BARETKO: Šel sem na stranišče.

MOŽ Z OČALI: In pustil potovalko kar tako? Brez varstva?

FANT Z BARETKO: Notri je bilo samo par oblek... Družbena smetana pa ja ne krade!

MLADA ŽENSKA: Bravo!

MOŽ Z OČALI: Ne špilat advokata, gospodična. Nobeden mu nič noče...
Od kod spet ta smrad? A je kdo stopil na pasji drek?

PRIJATELJICA: Boljše da tukaj zunaj smrdimo, kot da tam notri zgorimo...

NASILNI MOŠKI: Par oblek. Seveda. Vsak ima kakšne gate v potovalki, a ne? Ampak je bilo zraven še nekaj, a ne? Povej, kaj je bilo še v torbi.

FANT Z BARETKO: Pa o čem govorite? A se vam je total utrgalo?!

MLADA ŽENSKA: Res je! Ne morete se kar tako spraviti nad človeka!
Nimate nobenih pooblastil!

STAREC: Na žalost tole ni pisarna, gospodična. To je vojna.

GOSPA V PETKAH: Od kje zdaj kar naenkrat vojna? Jaz sem šla popoldne
v šoping in zvečer na banket...

MATHILDE: Danes si, jutri te ni...

MLADA ŽENSKA: Ali pa maltretirajte koga, ki je močnejši od vas! Če si upate!

NASILNI MOŠKI: Takšnega boste težko našli...

PRIJATELJICA: Tudi jaz mislim tako kot ona. Naj mu dajo že enkrat mir.

STAREJŠA GOSPA: A mi dovoliš, da danes jaz mislim zate? Če hočeš priti
živa od tukaj? Ti daj mir!

PRIJATELJICA: Veš kaj, jaz imam tega tvojega terorizma dovolj!

STAREJŠA GOSPA: Kako prosim? Jaz sem tukaj terorist?

NASILNI MOŠKI: Kaj je bilo noter v torbi? Bum bum?

MLADA ŽENSKA: Dovolj je tega! Kje pa piše, da ste ravno vi nedolžni?

NASILNI MOŠKI: Kar delam, delam tudi v vaše dobro. Probajte to cenit.
Če ne znate, pa vsaj držite gobec.

MLAJŠI MOŠKI: Poslušaj, nima smisla, da se mešava v to.

MLADA ŽENSKA: Pusti me!

NASILNI ČLOVEK: Dajmo pogledat, kaj skriva po žepih!

MLADA ŽENSKA: A bova dovolila, da ga ti norci linčajo?

MOŽ Z OČALI: Ne gre za linč. Za dekontaminacijo gre. Pa obrišite si čevlje.

MLAJŠA ŽENSKA: Vi ste en tak prikrit naci!

MOŽ Z OČALI: Mogoče bi se bilo treba tudi z njo pogovorit?

NASILNI MOŠKI: Ampak najprej z njim.

MLAJŠI MOŠKI: A vidiš? A zdaj vidiš, če se mešaš?

MLADA ŽENSKA: Ne moreš samo gledat, kot da te nič ne briga. Ker naslednji boš ti na vrsti! Kaj boš pa potem?

MLAJŠI MOŠKI: Za tvojo varnost mi gre!

MLADA ŽENSKA: Ne gre zame. A ti sploh kaj čutiš? Do kogar koli, razen do sebe?

MLAJŠI MOŠKI: Jaz ves čas mislim nate, ti se pa kar naprej ukvarjaš s tem mulcem. A te lahko vprašam, zakaj? A ti je mogoče všeč njegova kapa?

MLADA ŽENSKA: Krivico mu delajo!

MLAJŠI MOŠKI: Že prej sta se pogovarjala. Na zabavi. Videl sem te.

MLADA ŽENSKA: Zdaj pa še ti. Nehaj! A ne vidiš, kaj počneš? Tako so nas zmanipulirali, da bomo požrli drug drugega! Namesto da bi skupaj sesuli prasce, ki nas ne pustijo ven!

MLAJŠI MOŠKI: A se poznata od prej?

MLADA ŽENSKA: Prvič ga vidim!

STAREJŠA GOSPA: Tale mu laže v obraz.

PRIJATELJICA: Ne se mešat v to.

STAREJŠA GOSPA: A v to se pa ti ne bi mešala? V vse drugo ja, v to pa ne.
Kje je pa tukaj tvoja morala?

MLAJŠI MOŠKI: Imam predlog. Dajmo raje poskušat še enkrat preplezat ta zid...

NASILNI MOŠKI: Vi plezajte in dajte mir! Pa tale vaša tudi!

GOSPA V PETKAH: A boste res probali še enkrat?

NASILNI MOŠKI: Ti pa raje takoj priznaj, bo boljše za vse!

FANT Z BARETKO: Kaj naj priznam? Ja, pizda, pa kaj naj priznam?

MOŽ Z OČALI: Neprimerno se izražate.

NASILNI MOŠKI: Zakaj si odložil torbo in šel stran? A lahko to razložiš?

FANT Z BARETKO: Kam stran? Če bi šel stran, zdaj ne bi bil tukaj!

MOŽ Z OČALI: To ima sicer prav...

PRIJATELJICA: Seveda ima prav!

NASILNI MOŠKI: Ne bit tako naivni. Namenoma je ostal z nami.

MOŽ Z OČALI: To je možno.

GOSPA V PETKAH: Poglejte, kako zna ta gospod plezat...

NASILNI MOŠKI: Ima on svojo računico!

FANT Z BARETKO: Nisem je pustil. Izgubil sem jo!

MOŽ Z OČALI: Vas lahko vprašam, za koga delate?

STAREJŠA GOSPA: A imate kakšno državljanstvo?

MLAJŠI MOŠKI: Do sem se da splezat, naprej ne gre...

GOSPA V PETKAH: Dajte še malo poskušat, dobro vam gre!

MLAJŠI MOŠKI: Bom probal...

GOSPA V PETKAH: Pa ne pozabit na nas, če vam rata...

PRIJATELJICA: Kaj se pa vi plazite po kolenih?

STAREC: Gor se mi ne bo izšlo. Mogoče je pa spodaj kje kakšna luknja...
luknjica... Lahko jo razširimo... Enkrat sem že doživel nekaj takega.
Treba je ugotoviti, če od kje piha zrak...

GOSPA V PETKAH: A lahko jaz tega mulca nekaj vprašam. Zakaj imate
skoz to kapo na glavi?

MOŽ Z OČALI: Zanimivo vprašanje.

NASILNI MOŠKI: Ja, mulc. Odgovori!

FANT Z BARETKO: Zakaj imate pa vi take visoke stikle?

GOSPA V PETKAH: To ni isto!

MOŽ Z OČALI: A je vojaška? Ta baretka, mislim?

FANT Z BARETKO: Vas en kurc briga, kakšna je!

NASILNI MOŠKI: A hočeš z njo kaj povedat?

FANT Z BARETKO: Te en kurc briga!

NASILNI MOŠKI: Ti to meni?! Jaz ga bom na gobec. Jebenti, da ga bom na gobec. Vse zobe mu bom zbil iz ust.

STAREJŠA GOSPA: Mina, obrni se stran. To je primitivno. To ni zate. Bom jaz gledala in ti bom povedala, ko bo konec. A me poslušáš?

NASILNI MOŠKI: Preklet kurc hudičev!

MLADA ŽENSKA: Zdaj je pa dovolj! A ste zveri? Nič vam ni naredil! A boste linčali človeka samo zato, ker vas je strah? Iz gole nemoči?

MLAJŠI MOŠKI: Maja, poglej, do kam sem priplezal...

NASILNI MOŠKI: Zdaj me je pa res spravil ob živce. Pa vi tudi! Vsi! (*Možu z očali.*) Ti tudi. Kaj me gledáš?

MOŽ Z OČALI: Dobro, ne zdaj pretiravat...

NASILNI MOŠKI: Ko meni udari do plafona, vas bom vse razsul! Pa tale zid bom zgrizel z zobmi!

MLADA ŽENSKA: Evo, zdaj pa imate! Na koncu nas bo vse pobil!

REŽISER: Dovolj. Dovolj! Pa kakšno sranje je to?

MATHILDE: Saj sem rekla, pa me ne poslušáš...

REŽISER: To ni vse skupaj nič! (*Fantu z baretko.*) A imaš jajca ali jih nimaš? Pa zbriši si to kri z ust, saj vsi vemo, da ni prava! Zakaj nič ne narediš?

FANT Z BARETKO: Kaj pa lahko naredim? Močnejši je od mene... a ni to v zgodbi?

REŽISER: Pa kaj potem? Če je zgodba zanič, jo je treba spremenit!

FANT Z BARETKO: To nasilje je absurdno... a ni v tem ideja?

REŽISER: Kakšen kurc absurdno? O čem ti to? Za preživetje ti gre! Pa ne

samo za tvoje! A ne vidiš, da te ženska tukaj brani? Edina?! Zakaj te brani? Ker si ji všeč! Svojega moškega je pustila zaradi tebe!

FANT Z BARETKO: Sem mislil, da nam gre za sliko družbe, ne pa za najino...

REŽISER: Prepusti ti meni sliko družbe!

FANT Z BARETKO: Pa kaj hočeš od mene?

REŽISER: Kaj hočem? Hočem... Pokaži, da si je vreden, to hočem!

FANT Z BARETKO: Ampak...

REŽISER: Nič ampak! Že tam zunaj si rinil vanjo, čeprav je bila s svojim tipom, s tem, ki tam nekaj pleza, pa kdo ti je rekel, da plezaj tja v tri krasne? Nimaš kam! Nimate kam!

MLAJŠI MOŠKI: Žal mi je, ampak tak je bil dogovor...

PRIJATELJICA: Minute pred koncem...

REŽISER: Nobenega dogovora ni bilo! Tega se ne da gledat!

FANT Z BARETKO: Lahko poskusimo drugače. Ni panike.

REŽISER: Tukaj se pa motiš. Je panika! Ker časa zmanjkuje! Sploh pa imaš ti lahko ves čas na tem svetu, pa ne bo nikoli nič iz tebe. Ti lahko poskusiš vse, pa bo vse zmeraj isto! Ker nimaš pojma o ničemer! O svetu... o življenju... o vsem! O ljubezni! Ti boš šel ven iz te zgodbe!

FANT Z BARETKO: V redu. Če je tako, lahko grem. A takoj?

REŽISER: Ti bom jaz rekel, kdaj.

MLADA ŽENSKA: Zakaj to počneš? To je bolno. Super je delal!

REŽISER: Vse je pokvaril! Nesposoben je!

MLADA ŽENSKA: Če gre on, grem tudi jaz.

REŽISER: Aja? Od kdaj pa to?

MLADA ŽENSKA: Od zdaj.

REŽISER: O teh stvareh ne odločaš ti!

FANT Z BARETKO: Daj, pusti ga. Vidiš, da ne razume.

REŽISER: Ti se pa ne mešaj! Česa ne razumem? A se lahko pogovarjam s svojo prijateljico?

MLADA ŽENSKA: To ni prijateljsko.

REŽISER: Ljubico?

MLADA ŽENSKA: To je mimo. In to oba veva.

REŽISER: A da je mimo? Ne spomnim se, da bi mi povedala!

STAREJŠA GOSPA: Skregala sta se.

GOSPA V PETKAH: Pred vsemi.

MLAJŠI MOŠKI: Minuto pred koncem.

PRIJATELJICA: Vseeno je šla z njim.

ŽENA: Ko je prišel rešilec.

MOŽ Z OČALI: Skozi infarktno konico...

STAREC: In kje smo zdaj?

FANT Z BARETKO: Nekje vmes...

NASILNI MOŠKI: A naredimo eno pavzo?

REŽISER: Ne! Ni časa! Zdaj prihaja zadnja slika... Ne vem še, kam spada... kako do nje... Mogoče... vsi ležite na tleh. Kot da vas je razmetalo okrog...

GOSPA V PETKAH: A smo mrtvi?

REŽISER: Ne vem... ne vem še... nobeden ne ve... Samo ležite, nepremično... drug čez drugega... eden mimo drugega... Naredimo sliko... mir, tišino... za nekaj minut...

MOŠKI Z OČALI: Ampak zakaj?

STAREJŠA GOSPA: A se vrtimo v krogu?

REŽISER: Ne, samo ustavimo se za par sekund...

MLAJŠI MOŠKI: Kaj pa potem? Kaj bomo potem?

REŽISER: Pa kdo kurc ve, kaj bo potem! Mogoče boste vstali. Mogoče boste obležali. Mogoče ste mrtvi. Mogoče bo vstal samo eden...

MATHILDE: Stvari razpadajo, a ne?

REŽISER: Razmišljam. A ne vidiš? Rabim samo eno minuto...

MATHILDE: Minuto tišine?

REŽISER: Miru. Da rešim problem. Nekaj ni v redu...

MATHILDE: Prehod?

REŽISER: Ves problem je v njihovih glavah. Zid je v njihovih glavah! To me zanima... Ampak ne morem do tja, ker se mi vse obrača v karikaturu...

MATHILDE: Meni se zdi, da je zid v tvoji glavi. Poglej, kako ležijo brez smisla.

REŽISER: Ti si zadnja, ki mi bo predavala o smislu!

MATHILDE: Zakaj? Nekaj dobrih vlog imam za sabo. Nisem nek amater, mimo najine zveze.

REŽISER: Nobene zveze ni med nama. Vsaj ne resne. In ne potrebujem asistentke. Ne potrebujem nobenih komentarjev.

MATHILDE: Ne moreš naprej, ne moreš nazaj. Levitiraš brez ideje, čakaš na prehod....

REŽISER: Vem, kaj delam.

MATHILDE: In potem sanjaš zadnjo sliko...

REŽISER: Če je kdo na tabletah, si to ti!

MATHILDE: Kot na operacijski mizi...

REŽISER: Trudim se bit konkreten!

MATHILDE: Ko ti bela luč sveti v oči...

REŽISER: Ta slika se mi zdi popolna, samo kaj po tem...

MATHILDE: Nehaj se znašat nad njim.

REŽISER: Vse mi kvari!

MATHILDE: Daj, no. Zakaj ga mečeš iz predstave? Zakaj ga ponižuješ pred vsemi?

REŽISER: Ker nima pojma! Ker je vse, kar počne, en sam blef! Pa nobene odgovornosti!

MATHILDE: Oh. Oh. In ti boš delal totale! Spreminjal družbo? Učil ves svet, kaj je moralno? Zraven pa naredil vse, da uničiš enega človeka? In to zaradi navadnega, bednega ljubosumja.

REŽISER: Ne gre mi v sliko. Ne gre mi v zgodbo. Za en kurc je!

MATHILDE: Maščuješ se. Ti bedni moralist. A zelo boli?

REŽISER: Nič več. To je bilo prej...

MATHILDE: Tik preden?

REŽISER: Bolečina. Ostra. Zdaj je ni več.

MATHILDE: Tik preden je prišla bela luč?

REŽISER: Ni bilo zraka.

MATHILDE: Strdek v žili?

REŽISER: Ni prehoda. O tem razmišljam...

MATHILDE: Alkaselcer...

MLADA ŽENSKA: Vsak dan je popil dva...

MATHILDE: Premalo.

REŽISER: Kurc pa tablete.

MATHILDE: Kdo je poklical rešilca?

ŽENA: Jaz.

MATHILDE: Minute do konca...

PRIJATELJICA: Se je prižgala delovna luč.

REŽISER: Tesnoba...

STAREC: Najprej se je opotekal.

STAREJŠA GOSPA: Hropel.

MLAJŠI MOŠKI: Padel dol. Z obrazom naprej.

PRIJATELJICA: Sredi besede.

STAREC: Besede. Besede. Besede.

MLADA ŽENSKA: Potem tišina.

MOŽ Z OČALI: Ko so ga odpeljali z rešilcem, je še dihal.

NASILNI MOŠKI: Je bil živ.

MLADA ŽENSKA: Šla sem z njim.

REŽISER: Ne bi ti bilo treba!

MLADA ŽENSKA: Šla sem.

STAREC: Dolgo ni bilo. Rešilca.

MLAJŠI MOŠKI: Infarktna konica.

ŽENSKA V PETKAH: Infarktna končnica.

ŽENA: Gost promet.

STAREC: Ni prehoda.

NASILNI MOŠKI: Infarkt med končnico.

MATHILDE: Potem bela luč? Na operacijski mizi?

REŽISER: Ja, bela luč! V zaprte oči! Ki razsvetli! Zdaj vem, kako do konca!
V čem je rešitev! Zadnji prizor se začanja, to bo veliki finale!

MATHILDE: Mi boš končno dal vlogo?

REŽISER: Ne izsiljuj me zdaj, ljubica! In si nič ne domišljaj.

MATHILDE: No, povej. V čem je rešitev?

REŽISER: Rešitev je v upor.

PRIJATELJICA: Zadaj ogenj, spredaj zid. Kakšen upor?

MLADA ŽENSKA: Lahko se upremo samo tebi.

NASILNI MOŠKI: Pa kdo sploh si ti?

MOŽ Z OČALI: Družba? Svet? Morala? Bog?

STAREC: Teater?

MLADA ŽENSKA: Kako naj se uprem nekemu, ki me sanja?

MLAJŠI MOŠKI: Ne da se upirat kar na splošno!

REŽISER: Prav za to gre... Za konkretno žrtev. Upor zahteva konkretno žrtev. Vedno.

MATHILDE: To je kliše...

REŽISER: Večjega klišeja, kot si ti, na tem svetu ni!

STAREJŠA GOSPA: Koncept mu je totalno razpadel.

ŽENA: Saj ga nikoli ni imel.

STAREC: Zamešal je življenje in teater.

GOSPA V PETKAH: Ni smisla v tem.

MLADA ŽENSKA: To se mu je vedno dogajalo. Tudi privatno.

FANT Z BARETKO: Ena slika mu skače v drugo.

MLADA ŽENSKA: Gledal je skozi mene. Kot da nisem živo bitje. Nobenega stika.

NASILNI MOŠKI: Ogenj se bliža!

ŽENA: Vročje je. Scvrli se bomo!

MOŽ Z OČALI: Bliža se konec.

NASILNI ČLOVEK: Konca pa še ni!

REŽISER: Dobro. Ga bomo našli. Dajmo se organizirat, čas se izteka. Ne bodo nas spustili naprej. To je zdaj jasno. Če ne gre naprej, če ne gre nazaj, če se ne da gor – potem je treba dol!

STAREC: Saj sem rekel...

MLADA ŽENSKA: Kako to misliš?

MOŠKI Z OČALI: Kam dol?

REŽISER: Pod zidom!

NASILNI MOŠKI: Pod zidom ni nič!

REŽISER: Pod zidom je prehod! Je tunel. Je bela luč...

MATHILDE: To je banalna rešitev, ljubček.

REŽISER: Ni! Žrtev nikoli ni banalna. Ker bo nekdo moral ostati tukaj. Nekdo se mora žrtvovati. Ker ni prehoda za vse. V tem je keč!

MATHILDE: Kako to misliš, da ni prehoda za vse? Zakaj pa ne?

REŽISER: Zato, ker je eden preveč.

MATHILDE: Ampak v tem ni logike! Zakaj ravno eden?

REŽISER: Sem ti rekel, da mi govori o čemer hočeš, samo ne o logiki in smislu! Ker to pa res ni tvoje področje.

MATHILDE: Ne morem verjet. Na tako poceni način bi se rad znebil tekmeča?

REŽISER: Mešaš se v stvari, ne da bi te kdo kaj vprašal!

MATHILDE: Oh, daj no, lepo te prosim! To je osebna zadeva. Kaj pa družba? Pa zidovi?

ŽENA: Čakajte, čakajte. Če je spodaj en kanal, ki pelje na drugo stran... zakaj se ne bi rešili vsi?

NASILNI MOŠKI: Pa da se zraven še zajeban terorist odplazi na svobodo?

PRIJATELJICA: Nobeden ne ve, kdo je to.

NASILNI MOŠKI: Jaz prekleto dobro vem, kdo je to.

MOŽ Z OČALI: Ta načrt je nerazumen.

MLADA ŽENSKA: A kar tako obtožit nekoga, da je terorist, je pa razumno?

STAREJŠA GOSPA: S tem se pa strinjam. (*Prijateljici.*) To leti nate, mimogrede!

PRIJATELJICA: Ti, draga moja, ne potrebuješ prijateljice, ti rabiš sužnjo!

STAREC: Meni se ideja ne zdi slaba. Tudi jaz sem nerazumno star, pa še zmeraj živim.

GOSPA V PETKAH: O čem se vi pogovarjate? Naj mi kdo razloži.

MOŽ Z OČALI: O tem, kako bi lahko eden rešil druge. Samo kdo?

MATHILDE: Spet delaš na pamet. Nimaš zgodbe.

REŽISER: Kaj je zdaj to važno? Ni časa! Minute do konca! Vse bo zgorelo!

MATHILDE: Sama strast in želja. Ampak ker nimaš zgodbe, nimaš konca.

REŽISER: Vsi hočejo ven. Želijo skozi... skozi...

MATHILDE: Skozi kaj?

REŽISER: Skozi tunel... na drugo stran...

MATHILDE: Hieronymus Bosh... Na koncu tunela bela luč... To je lahko lepa slika, priznam...

REŽISER: Ampak ne morejo... ker ni prehoda...

MATHILDE: Zakaj ga ni? V čem je zgodba?

REŽISER: Zato... zato, ker v tunelu gori, nekdo mora pogasiti ogenj...

MATHILDE: Gori itak povsod okrog. Malo bolj se potrujdi, prosim lepo!

REŽISER: Edina rešitev je tunel, ki pelje pod zidom. Na svobodo. Kar koli to že je...

MLADA ŽENSKA: A ni to važno? V čem je svoboda? Če na to ni odgovora, kaj ostane?

REŽISER: Je važno, ampak me ne zanima več. Kdo ima odgovore na vsa vprašanja? Zdaj gre samo še za življenje.

MATHILDE: Povej do konca...

REŽISER: V tunel buta ogenj. Zakaj? Ker je en prekat odprt.

MATHILDE: Prekat, v srcu tunela...

MLAJŠI MOŠKI: Torej obstaja rešitev. Zaprimo ga.

REŽISER: Problem je vročina. Pošastna vročina. Tisti, ki bo šel prvi dol, ne bo več prišel ven. Tisti, ki ga bo zaprl, bo ostal spodaj. Kaj praviš?

MATHILDE: No, ja, to bi za silo šlo. Čeprav ni zelo originalno... Kar pa človek od tebe niti ne pričakuje več.

REŽISER: Eden od vas se mora žrtvovati.

STAREJŠA GOSPA: To je nemogoče zahtevati! Od kogar koli!

PRIJATELJICA: Sploh, če ni motiva.

MLADA ŽENSKA: Morava se pogovorit.

REŽISER: Ne, zdaj ni časa!

MLADA ŽENSKA: Noseča sem.

REŽISER: Potem morate vi preživeti, gospodična. Stopite nazaj! Kdo je naslednji kandidat?

MLADA ŽENSKA: Ampak ne s tabo. Z njim.

REŽISER: Rekel sem, da stopi na drugo stran... Ampak zakaj? Zakaj?

MLADA ŽENSKA: Ne vem. Zgodilo se je. Najbrž... je bilo nujno. Da se zgodi. Na koncu.

REŽISER: Konca še ni! Ti si moja! Jaz ne morem brez tebe!

MLADA ŽENSKA: Prepozno. Tega nisi še nikoli rekel.

REŽISER: Sem mislil, da to veš!

STAREC: Spet dim...

REŽISER: Poišči dokumente! Rabila jih boš, ko prideš ven!

MLADA ŽENSKA: Nimam. Ničesar. Žal mi je. Ničesar ne zahtevam od tebe. Samo pusti me. Stran. Odlepi se od mene.

STAREJŠA GOSPA: Dajmo nekaj narediti, tukaj se ne da več dihati...

MATHILDE: Bela luč...

NASILNI ČLOVEK: Eden mora dol.

STAREC: Čas se izteka.

MATHILDE: Minute do konca.

GOSPA V PETKAH: Moje ime je Jolanda Bartolomei Celovita. In jaz mislim tukaj preživeti. To vam povem direkt, da ne bo potem kakšnega začudenja.

MLAJŠI MOŠKI: Zakaj ste pa tako prepričani?

GOSPA V PETKAH: Vsi veste, kdo sem. Najbrž listate revije. Časopise.

STAREC: Jaz nimam pojma, kdo ste.

MOŽ Z OČALI: Revije, ki ste jih vi listali, so ukinili po prvi svetovni vojni.

GOSPA V PETKAH: Moj status v družbi...

PRIJATELJICA: Kakšen status? Zdaj smo vsi enaki! Nobenih privilegijev!

STAREJŠA GOSPA (*Prijateljici*): A bi se ti žrtvovala zame?

PRIJATELJICA: Nikoli več. To je edini privilegij, ki si ga danes ne dam vzeti.

STAREJŠA GOSPA: Tega pa nisem pričakovala od tebe. Nikoli!

ŽENA: O čem se pogovarjate? To je vendar moška stvar!

NASILNI MOŠKI: Počakaj žena, ne se mešat...

ŽENA: Pa se bom! Enkrat se bom! A boste žensko pošiljali tja dol?

NASILNI MOŠKI: Rekel sem ti, da...

ŽENA: Vi moški ste vse zažgali, zdaj pa še pogasite! Toliko bi vam jaz povedala o družbi, če bi me kdo vprašal!

MOŽ Z OČALI: Kaj me gledate? Na živce mi greste. Preziram vas vse. Mogoče je v meni hladna preračunljivost, ampak zadaj je inteligenca. Ki je vi ne premorete. Tukaj nobeden ni vreden, da bi preživel, razen mene. Bom pa mogoče spremenil mnenje, če se bo kdo javil sam.

STAREC: Jaz sem garderober. Neskončno pelcev je šlo skozi moje roke. Lepe obleke. Šali, krzno, lisice. Nikoli nobene napitnine. Nobenega nasmeška. Kot da bi bil obešalnik. Ampak ko vas zdaj takole gledam, se mi smilite. Brez teh oblekic in nakita niste kakšna velika zmaga. Vendar nisem zamerljiv. Jaz bi šel dol. Itak ne bom več dolgo. Mogoče bi se kdaj v življenju še kdo spomnil name, to je moj motiv. Ampak dejstvo je, da počasi hodim. Se bojim, da se ne bo izšlo. Kakšen smisel ima, da me scvre, še preden zaprem vrata?

MLAJŠI MOŠKI: Vi ste tukaj najmočnejši! A ne bi vi...

NASILNI MOŠKI: Kaj nakladate? Kdo pa ima tukaj nosečo ženo?

MLAJŠI MOŠKI: Ni moja žena. In ni noseča z mano...

ŽENA: Pa kako ste lahko tako prepričani o vsem?

NASILNI MOŠKI: Spet se vse trese!

STAREJŠA GOSPA: Vročina!

MLADA ŽENSKA: Bela luč ugaša...

GOSPA V PETKAH: Ni več časa!

PRIJATELJICA: Infarktna končnica...

NASILNI MOŠKI: Eden mora dol, ali pa se bomo scvrli!

FANT Z BARETKO: Dobro. Grem jaz dol.

NASILNI MOŠKI: Končno!

GOSPA V PETKAH: Vi?!

MOŽ Z OČALI: Pa mu lahko zaupamo, da bo zrihtal prehod?

MLADA ŽENSKA: Ne! Tega ne dovolim! Brez tebe ne grem!

FANT Z BARETKO: Moraš.

MLADA ŽENSKA: Nikoli! Ostala bom s tabo!

FANT Z BARETKO: Za otroka gre. Misli na to.

MLADA ŽENSKA: Saj sploh ne vem... sploh ne vem, čigav je!

MATHILDE: Bela luč...

MOŽ Z OČALI: Ganljivo.

NASILNI MOŠKI: Dobro, važno, da se je eden javil. Končajmo zdaj to, preden si premisli...

GOSPA V PETKAH: Ja, on jo ima rad! Naj zdaj dokaže.

STAREJŠA GOSPA: Zdaj ima lepo priložnost.

ŽENA: Lepo, da se ti mladi žrtvujejo drug za drugega! To pomeni, da ima ta družba še prihodnost!

MLADA ŽENSKA: Brez tebe ne grem nikamor!

REŽISER: Kaj noriš? Pusti ga, da gre dol!

MLADA ŽENSKA: Ljubim ga.

REŽISER: Pa kaj je to za ena kurčeva romantika? Svet ne funkcionira tako! Družba ne funkcionira tako!

MLADA ŽENSKA: Hočem, da on ostane z mano!

REŽISER: Kakšna patetika! Kakšni banalni motivi! A je kje sploh kdo, ki se hoče žrtvovati za skupnost? Za družbo? Za idejo? A še obstaja kje kakšna ideja, za katero se je vredno žrtvovati? A je vse skupaj samo še ta zasebni čustveni pehtl mehtl?

MOŽ Z OČALI: Evo, spet dim. Konec je. Vsi bomo zgoreli v par minutah, če takoj ne gre nekdo dol in ne zrihta prehoda!

FANT Z BARETKO: Grem.

REŽISER: Počakaj!

FANT Z BARETKO: Kaj spet hočeš? Naredimo stvar do konca. Zdaj, ko obstaja načrt.

REŽISER: Pusti načrt. Kaj se sprenevedaš? Da bomo vsi mislili, koliko ti je do nje? Nič ti ni do nje!

FANT Z BARETKO: Za otroka gre.

REŽISER: Kaj pa, če je moj?

FANT Z BARETKO: Ni važno. A zate je?

REŽISER: Ne. Ne. Vem, zakaj to počneš. Samo zato, da enkrat v življenju ne boš statist.

FANT Z BARETKO: Pusti me, da grem dol.

REŽISER: Ne. Rekel sem ne!

FANT Z BARETKO: Vedno mora bit vse po tvoje, a ne?

REŽISER: Jaz sem odkril prehod!

MATHILDE: Kakšna domišljavost...

FANT Z BARETKO: Časa ni več! Umakni se!

REŽISER: Zavohal si glavno vlogo. Za to ti gre! Ne pa zanjo.

FANT Z BARETKO: A ti nekaj povem? Bolan si od tega teatra. Obstaja še kaj drugega.

REŽISER: Ne, ne. Nič se ne sprenevedaj. Ti bi crknil za eno glavno vlogo!

MLADA ŽENSKA: Nikoli ti ne odpustim.

REŽISER: Ti? Meni?! Kaj imaš ti meni za odpustit?

MLADA ŽENSKA: Vse. Hočem samo to, da on ostane z mano.

REŽISER: Zmeraj misliš, da lahko dobiš, kar hočeš! Uničila boš sliko!

MLADA ŽENSKA: Lahko obdržiš okvir. Zdaj, ko si ga našel.

MATHILDE: Daj, no, gospod režiser. Konec je. Čas je potekel.

REŽISER: O tem odločam jaz!

MATHILDE: Pusti ga na miru. Naj stori, kar želi. Če sam nimaš boljše rešitve.

REŽISER: Ampak ta konec je tako poceni... brez vsake kurčeve vrednosti...
En sam sentiment!

MATHILDE: To je odvisno od tebe.

ŽENA: Klinika.

MLAJŠI MOŠKI: Konzilij.

MOŽ Z OČALI: Kloroform.

NASILNI MOŠKI: Prekat.

ŽENA: Pretok. Poročilo?

GOSPA V PETKAH: Na aparatih.

PRIJATELJICA: Brez zavesti.

STAREJŠA GOSPA: Še živ.

MLAJŠI MOŠKI: Minute do konca.

FANT Z BARETKO: Sekunde do konca.

MLADA ŽENSKA: Luč ugaša. Bela luč.

PRIJATELJICA: Čas se izteka.

STAREC: Prehod se odpira...

PRIJATELJICA: Tišina...

MATHILDE: Dolga tišina...

REŽISER: Dobro. Mogoče pa obstaja še ena možnost.

MATHILDE: Kakšna?

REŽISER: Še ena vloga. Potrebujemo še en lik.

MATHILDE: Vedela sem! Vedela sem, da se boš na koncu spomnil name!
Hvala ti, dragi moj!

REŽISER: Ne zate, ljubica. Zame.

MATHILDE: Ne morem verjet! Tak ego! Zate ni rešitve!

REŽISER: Ne, ne. Narobe si razumela. Gre za čisto nepomemben lik. Kako bi ga imenovali? Recimo, en tip v obleki. Recimo, v črni obleki. Že malo znucani. Ni važno. Tak nervozen tip. Jezen na vse. Skregan z vsemi. Rad bi pravično družbo, pa ne zna peljat svojega življenja. Rad bi govoril epske zgodbe, pa ne zna povedat enega vica. No, ja. Zdaj pretiravam. Mogoče kdaj, če ima dober dan... Ves čas nekaj sanja. Gleda skozi ljudi. Takšna nezdrava eksistenca... Kave, čiki, alkalceler. Ponoči viski. Tablete. Potuje v Basel na premiero. In se znajde tukaj. Med vami. Vsak hip ga bo ruknil infarkt. Pa tega še ne ve. On se odloči in gre dol.

MOŽ Z OČALI: Ampak kaj je njegov motiv?

REŽISER: Ga nima.

STAREC: Če si v življenju brez motiva, je to še razumljivo. Ampak tukaj... to ne gre.

REŽISER: Misli, da mu bo uspelo. Da bo preživel. Ker je edini sposoben.

MLADA ŽENSKA: Ampak tisti, ki bo šel prvi dol, bo ostal tam. To vemo vsi.

MOŽ Z OČALI: Ja. Scvrlo ga bo kot staro plastiko. O tem zdaj ni več nobenega dvoma.

REŽISER: On je tak zoprn tip. Poln sebe. Misli, da to, kar velja za druge, zanj ne velja. Vedno hoče, da je vse po njegovem. Tukaj ni nobene žrtve. To je pomembno.

MATHILDE: Ne vem, kaj bi rekla. Ampak to je precej iz zraka snet konec.

REŽISER: Tip v obleki bo zaprl vrata, preden ga scvre. Prehod za vas bo odprt.

MATHILDE: Kje je tukaj kakšna drama? Zaplet? Elipsa? Obrat?

REŽISER: Oprosti.

MLADA ŽENSKA: Misliš resno?

REŽISER: Ja.

MLADA ŽENSKA: Mogoče je še kakšna druga pot...

REŽISER: Ne. Ta pod zidom je edina. In lepo sede v okvir. Poskušaj razumet.

MLADA ŽENSKA: Ne rabiš se opravičevat. Najbrž sem... tudi jaz kriva.

REŽISER: A bo fantek ali punčka?

MLADA ŽENSKA: Ne vem še.

MATHILDE: Če ni drama, je pa vsaj melodrama... Moje misli so estetične...

REŽISER: Upam, da mi ne bo podoben. To bi zakompliciralo vse skupaj.

MLADA ŽENSKA: Žal mi je. Zate.

REŽISER: Naj ti ne bo. Meni ni. (*Fantu z baretko.*) Tudi ti mi oprosti.

FANT Z BARETKO: Ni panike. A še boli?

REŽISER: Ne več. Aja, še nekaj...

FANT Z BARETKO: Ja?

REŽISER: Pazi nanjo. In na dikcijo...

FANT Z BARETKO: Ni upanja?

REŽISER: To je edina rešitev. (*Vsem.*) Stvar je jasna. Jaz grem dol in zrihtam prehod. Pa ne se pobit med sabo, ko boste lezli skož. Kot bi rekel gospod garderober: življenje je kaos, umetnost je red. No, ja... ene vrste. (*Starcu.*) A si hotel to povedat? Ni važno. Če se ne vidimo več: lep pozdrav vsem skupaj in hvala za sodelovanje.

Režiser sede na tla.

Vsi ga gledajo.

MATHILDE: Grem s tabo. A želiš kakšno glasbo za konec? Če si me že povišal v asistentko?

REŽISER: Mogoče... *Imagine?*

MATHILDE: Ojoj. Vzamem nazaj, kar sem prej rekla. Nekaj smisla za humor ti je vseeno ostalo.

Mathilde ponudi roko režiserju.

Režiser vstane. Počasi odhajata. Vljudno prikimavata prisotnim.

MATHILDE: Ne buljite tako romantično... Saj veste. Nekoč... je bila to njegova najljubša replika.

Tip v črni obleki in Mathilde stopita v prehod.

Igralci zaploskajo.

Zavesa pade.

Bogomila Kravos

SSG – Trst sezona 2015–2016

*Iz tržaškega zornega kota, z zgodovinskim
spominom*

Pred približno tridesetimi leti smo v tržaškem Slovenskem klubu razpravljali o stanju slovenščine na višjih srednjih šolah. Pretirano zaskrbljenost ženskega dela nastopajočih je utišal Josip Tavčar (kolega germanist, sicer dramatik, esejist, bivši umetniški vodja in predsednik upravnega odbora SSG) z izjavo: dokler bodo naši dijaki pisali s *peno* (iz ital. *penna*) in bodo torej izposojeno besedo pregibali po naših slovničnih paradigmatih, me za slovenščino ne skrbi. Prav tako lucidno je Tavčar v svojih esejih pretresal stanje v SSG, spraševal se je o kritičnih pomislekih občinstva in utemeljeval repertoarne in režijske izbire z zgodovinskimi dejstvi in trenutnimi okoliščinami. Tržaško gledališče je namreč od svojih začetkov torišče rojevanja in pospeševanja zavesti o potrebi po umetniškem ustvarjanju in ti dosežki utrjujejo na obrobju identiteto in razpoznavnost v vseh svojih pojavih (tudi v športu, znanosti in gospodarstvu).

Z jezikovnimi zadregami se v Trstu že dolgo ukvarjajo strokovnjaki Slovenskega raziskovalnega inštituta, stanju duha v gledališču pa je namenjen ta kotiček, čeprav bi si izjemni položaj SSG sam po sebi zaslužil pozornost širšega kroga teatrologov. Na splošno zelo radi govorimo o več- in medkulturnosti, torej o specifikih, ki je temu teatru vpisana v temeljno matrico in

nalaga vodstvu veliko odgovornost pri načrtovanju in sestavljanju letnega repertoarja. Že zaradi aktualnosti tematike bi pričakovali, da se pri kritiški obravnavi predstav vsaj občasno postavi pod drobnogled priznana tradicija glede na razvoj odnosov na teritoriju. Spogledovanje z novim se navadno meri s preseganjem preživetega in zamejen obseg delovanja te ustanove (minimalni ansambel, preverljivo število abonentov in povsem obvladljiva produkcija) omogoča hitro odčitavo osnovnih podatkov. "Edinstvenost" tega teatra, o kateri je leta 1958 pisal Filip Kalan, se ni bistveno spremenila, le proučevanje njene zapletenosti bi bilo danes, ob novih spoznanjih in v spremenjenih razmerah, lahko vsestransko bolj upoštevano. Kalanov esej namreč argumentira obstoj ustanove, kar je danes, po mnenju političnega vodstva, v vseh ozirih preseženo vprašanje, saj ima SSG urejen status in od tekoče sezone dalje šteje med redne predstave tudi gostovanja v tujini.

Pestra ponudba, pozornost, namenjena pomembnejšim obletnicam, odlične gostujoče glasbene, pevske in gledališke skupine utrjujejo ugled ustanove. Laibachi so recimo za najavo koncerta pripravili fotomontažo znane slike tržaškega Narodnega doma po požigu in sebe postavili v ospredje, kot bi v maršu samozavestno osvajali prizorišče, ki jim pripada. Nekaj podobnih provokativnih gest je dalo sezoni svojstven pečat.

V kolikšni meri je bilo to opaženo? Za produkcije in koprodukcije SSG so kritiki uporabljali ustaljena merila, izjema je bil Roberto Canziani (Il Piccolo), ki je ogledane predstave umeščal v italijanski prostor, in kritičarka Novega glasa. Ta se je v svojih ocenah ozirala na recepcijo goriškega občinstva, ki mu je zaradi drugačnih izhodišč namenjena prirejena abonmajska ponudba. Po njenem poročanju so goriške gledalce navdušile predvsem gostujoče predstave kot *Angel pozabe* Maje Haderlap, Mlakarjev *Pašjon* in muzikal *Cvetje v jeseni*. Goričani niso samo sosede. Konstitutivne smernice iz leta 1945 in poznejši upravni akti vežejo SSG na eksploatacijo lastne ponudbe na Goriškem in Videmskem, čeprav je ustanova v svojih repertoarnih izhodiščih osredotočena na Trst. Tudi v Gorici je zahajanje v gledališče tesno povezano s šolo, jezikom in bivanjem v njem in vsak osip obiska predstav je skrb vzbujajoč.

Predsezonsko vabilo k vpisu abonmajev, performans *Kako postati Slovenec v 50 minutah* (avtorjev Martine Kafol, Martina Lissiacha, Daniela Dana Malalana in režiserke Sabine Morena), je bilo zasnovano zelo ljudsko. Prve dni oktobra je SSG ponudilo ta performans v skrajšani obliki raznorodnim obiskovalcem tržaške regate Bacolana v sklopu skupne pobude petih tržaških gledališč. Šala in samoposmeh sta bili osnovni sestavini tega

odrskega prikaza in Malalanova pevsko-performerska temperamentnost je pospeševala ali zavirala ritem predstave, da se je nasmejana publika vključila v odrsko dogajanje. Številne ponovitve med sezono pričajo o uspešnosti tega dogodka, čeprav bi težko sodili, ali je bilo lahkotno-igrivo vabilo k vpisu abonmaja umestno. Gledališče se je navzven predstavilo kot zabavišče, prostor za brezskrbno druženje, na tiskovnih konferencah pa poudarilo angažirane projekte in tudi zavidljive dosežke, kot recimo uvrstitev kar dveh tržaških produkcij v tekmovalni program Festivala Borštnikovo srečanje (tako uspešno je tudi letos s *Peer Gyntom* in *Dogodkom v mestu Gogi*), kjer je strokovna komisija Cankarjeve *Hlapce* v priredbi Milana Markovića Matisa in režiji Sebastijana Horvata razglasila za najboljšo predstavo, in sicer z utemeljitvijo, da gre za večplastno, strateško domišljeno uprizoritev, ki nenehoma prebija horizont pričakovanja publike in prihaja ob pravem času na pravo mesto. Vodstvo in ansambel sta bila počaščena ob uglednem priznanju, občinstvo tudi, kolikor je šlo za priznanje predstavi, ki se umešča v t. i. skupni slovenski prostor, če uporabimo izraz iz 70. let prejšnjega stoletja.

Novo sezono so v napovedniku ponazorili s čebulo, saj naj bi se pod geslom *Posameznik in večplastnost njegovega Jaza* lupila kot čebulni listi, in repertoar predstavili s polurnim videoposnetkom, ker je bil tiste dni umetniški vodja Eduard Miler zaseden z zadnjimi vajami za Ibsenovega *Peer Gynta*, koprodukcijsko predstavo (MGL-SSG), ki je 6. novembra zaživela na odru Kulturnega doma. Publika se je navdušila nad odlično predstavo, tako kot dober mesec pozneje nad Cankarjevo *Lepo Vido*, ki je v režiji Mihe Nemca nastala kot koprodukcija treh gledališč, Prešernovega gledališča Kranj, novogoriškega SNG in SSG. Mimo obrobnih pripomb in splošnega vzhičenja nad interpretacijo vrhunskih igralcev se pri ogledu koprodukcijskih predstav v Trstu vzpostavi zunanji pogled: gledalci poznajo igralce tržaškega ansambla in ugotavljajo, kolikšen je njihov prispevek k uspešnosti predstave, istočasno pa presojujejo ustreznost režijskega koncepta oziroma ugledališčenja. V obeh navedenih primerih je namreč šlo za poznana teksta. Sprejemanje dobre igre prvakov drugih gledališč je, tako kot ob gostujočih predstavah, polno občudovanja, medtem ko sta režijski prijem in odrska izvedba postavljena v pretres, saj večkrat odstopata od pričakovanja tržaških gledalcev. Pri koprodukciji naj bi šlo za medsebojno izmenjavo izkušenj, za nadgradnjo več gledaliških/odrskih jezikov. Po tej predpostavki naj bi sodelovanje med kranjskim, novogoriškim in tržaškim gledališčem ustvarilo tvoren stik med dobršnim delom zahodnega obrobja

s središčem. Menda bi bilo dobro raziskati in pretehtati, kako se te izkušnje v resnici pretvarjajo v novo odrsko govorico.

Drugačna pozornost je namenjena lastnim produkcijam, v katerih gledalci sledijo predvsem razvoju ansambla in posameznih igralcev. V monologu *Ismena, njena sestra* nizozemske avtorice Lot Vekemans je Nikla Petruška Panizon pod režijskim vodstvom Igorja Pisona izpovedala tragiko ženske, ki se v želji po normalnosti preudarno uklanja družbenim pravilom. Ta odločitev izključi junakinjo iz družbenega dogajanja, njena izbira jo potiska v zakulisje in ji jemlje dostojanstvo, kot bi sprejemanje ustaljenega reda ne bilo samo po sebi junaštvo. Ismena kot neimpulzivna, a zato nič manj polnokrvna ženska, je v intenzivni interpretaciji Nikle Petruške Panizon provokativno nagovarjala prisotne in jih pritegnila v podoživljanje njenege položaja, zatrtih želja in pokopanih upov. Režijski posegi, kot recimo karaoke in videoposnetki, značilni za Pisonovo poetiko, so težili k razbremenitvi, vendar niso zmanjševali tragike.

Naslednja produkcija, *Pes, noč in nož* Mariusa von Mayenburga v režiji Matjaža Fariča, je že z naslovom napovedovala mračno tematiko in obe primorski kritičarki (Koprčanka Ivana Zajc za Primorski dnevnik in Goričanka Iva Koršič za Novi glas) sta svoja zapisa o tem dogodku začeli prva s "človek, lačen človeka", druga s "homo homini lupus!" Slednja je svojo poglobljeno oceno zaključila s pomislekom nad umestnostjo tega dela v abonmajsko ponudbo za Gorico s pripombo, da "/.../moramo tako duhamorno dogajanje gledati tudi na odru in odhajati iz dvorane brez kančka upanja? /.../" Ker je Iva Koršič dobra poznavalka svojega prostora in se z gledališko kritiko ukvarja zelo dolgo, njenih ugotovitev ne gre podcenjevati. Tržaško občinstvo je po ogledu predstave govorilo o "težkem" delu in o "pridnosti" igralcev, kar je vsakič odraz nelagodja. Toda nedorečenost predstavljenega je bila opazna že v najavah v dnevnem tisku, ko so se omenjali elementi absurda, groteske in črnega humorja. Von Mayenburgova drama je grajena logično, prikazuje stanje, v katerega smo vrženi in je vsem na obeh. V tem besedilu ni nič absurdnega, gledamo pač izostren izsek iz našega življenja. V 50. in 60. letih smo doživljali Becketta, Ionesca, Schisgala, Albeejev *Zoo story* in Arrabalova *Dva rablja* (ti dve odrski postavitvi imam živo v spominu) kot projekcijo absurda, kot oddaljeno grožnjo in slutnjo prihodnosti, enako, samo v drugačni obliki in intenziteti, smo brali Linus, mesečnik, ki nam je ob Schultzovih, Hartovih, Walkerjevih, Ryanovih, Prattovih in drugih stripih prinašal tehtne članke levičarsko usmerjenih mislecev. To so

bila leta velikih premikov, nepopustljivih protestov in velikega (za)upanja v spremembe, zato se je takrat veliko razpravljalo (prim. Moretti, *Ecce bombo*). Angažirani slovenski Trst je bil vključen v to dogajanje. Drama *Pes, noč in nož* prikazuje današnjo pobitost zahodnega sveta in Tržačani lahko temu dodajo še brezizhodnost, ki jo zdaj občutijo v večji meri kot prej, na kar kažejo nostalgичno sklicevanje na Svobodno tržaško ozemlje in podobni vzkliki nezadovoljstva. Zagati ali slepi ulici, v kateri smo, pravimo v Trstu *cul de sac*, menda zveni lepše kot *strada senza uscita*.

Gledališče naj bi spodbujalo k zastavljanju vprašanj in iskanju odgovorov. Mračna predstava *Pes, noč in nož* se je, žal, izpela, ne da bi sprožila kakšno debato, tako kot se ni razpravljalo o smrti Umberta Eca, o kateri so poročali vsi osrednjeslovenski mediji, nekateri bolj, drugi manj poglobljeno. Prav vsi so izhajali iz njegovega pisateljskega dela, predvsem romana *Ime rože*, ker so očitno v Sloveniji njegova najpomembnejša teoretska dela slabo poznana. Šele v kolumni Aceta Mermolje, objavljeni v Primorskem dnevniku, smo t. i. zamejci brali o mislecu, ki je bil del našega vsakdana. Ecovi veličina je v znanstvenem delu, zato je napisal *Ime rože*: "Iz kompleksnosti semiološke analize in teorije informacije je ustvaril delo, ki po eni strani obravnava pomembna vprašanja sodobnosti pod srednjeveškim plaščem, obenem pa bralcu ponuja branje, ki ni trivialno, a ga je mogoče dojemati na različnih ravneh. Ustvaril je intelektualno prodorno uspešnico in se 'povlekel' iz hermetičnih neoavandgardnih delavnic, novih romanov in podobnega v svet uspešnic in tržnega, ki pa ne postane nikoli banalno," pravi med drugim Ace Mermolja. Zakaj ta navedek? Slovenci za mejo smo rasli v svetu, ki nam ga je z drugimi italijanskimi intelektualci krojil Umberto Eco. Ves njegov ožji krog, pisatelja in kritika Alberta Arbasina, likovnega kritika Achilla Bonita Olivo, pesnika Edoarda Sanguinettija in Nannija Balestrinija, televizijska oblikovalca kulturnih programov Furia Colomba in Angela Guglielmija, smo poznali. Od 60. let naprej smo jih poslušali, gledali in brali njihove članke in dela. Vedeli smo, kako je Eco doživel razsvetljenje, ko je z nalogo o estetiki v Tomažu Akvinskem (*Il problema estetico in San Tommaso*) diplomiral iz filozofije, kako se je prek službene izkušnje (skupaj z Giannijem Vattimom sta zmagala na konkurzu) na italijanski radioteleviziji, preusmeril k poglobljanju filozofije in kulture v srednjem veku. Iz tega raziskovalnega področja je pozneje črpal navdih. Študijsko se je ukvarjal s semiotiko, jo apliciral na sodobno ljudsko kulturo in kritičsko preučeval literarno in umetniško eksperimentiranje.

Doma na polici je ob vrsti prvih izdaj njegovih del tudi tretja izdaja njegove *Opera aperta* (Odprto delo) iz leta 1962, njegova *Come si fa una*

tesi di laurea (Kako napisati diplomsko nalogo) je polna mojih zapiskov, da o oguljenem izvodu *Semiotica e filosofia del linguaggio* (Semiotika in filozofija jezika) iz leta 1984 ne govorim. Strukturalizem in semiotika sta bila v 70. in 80. letih poznana tudi v Sloveniji, dela Rolanda Barthesa je izdala beograjska založba Nolit. Nekje so se očitno vezi pretrgale. Omenila sem stripe. Eco je imel v svoji knjižnici vezane cele letnike stripov iz otroštva: *Il corriere dei piccoli* je bil imeniten tednik tudi v letih, ko smo mi spoznavali Trdonjo in Zvitorepca. Po temeljiti analizi stripov, otroške in ljudske literature je Eco napisal esej *Apocalittici e integrati* (Apokaliptični in integrirani). Zato je o mesečniku *Dylan Dog*, ki si ga je po junaku Johnu Silencu angleškega pisatelja Algernona Backwooda zamislil njegov učenec Tiziano Sclavi, izjavil: “Posso leggere la Bibbia, Omero e Dylan Dog per giorni e giorni senza annoiarmi” (Dneve in dneve lahko prebiram Biblijo, Homerja in Dylana Doga, ne da bi se dolgočasil). Njegovi romani so dejansko preverjanje in sinteza različnih ravni diskurza.

Razmislek o Ecu in njegovem vplivu na razvoj prostora, v katerem deluje SSG, je potreben za prehod k predstavitvi naslednjega dela, Pisonove priredbe Grumovega *Dogodka v mestu Gogi*. Napovedana J. R. Brownova *The Last Five Years* je namreč odpadla zaradi zapletov z avtorskimi pravicami. V začetni napovedi je bilo rečeno, da bo pri tej odrski postavitvi sodelovala Glasbena matica, kar se je tudi zgodilo, kljub zamenjavi dela. Pisonova glasbena izobrazba je bila poroštvo za izvedbo take zamisli. V režijski nastavek je vključil pianista Igorja Zobina in uglašeni godalni trio. V svoji redukciji je Pison brisal ekspresionistični pridih in z njim izločil iz teksta turobnost, osebe pa je zreduciral na lutke in osem likov, ki jih interpretirata dva igralca (Daniel Dan Malalan in Patrizia Jurinčič). Kljub posodobitvi jezikovne ravni in vstavljeni dimenziji komičnega, je postavitev ohranila prepoznavnost avtorjevih najznačilnejših prvin. Igralca sta bila postavljena pred velik izziv, saj sta se bravurozno levila iz vloge v vlogo odeta v oguljene krznene plašče in stilizirane lasulje, pela in se preigravala v smiselno urejenem odrskem prostoru (Petra Veber), z zidarskim odrom – kletko v sredini, kjer se je kot pantomima iz prvih filmskih srhljivk odvijalo Prelihovo morbidno zalezovanje Hane. Komično je postajalo zajedljivo in liki so se ob domišljeni glasbeni spremljavi pretapljali v parodično odslikavo znane predloge. Grumova *Goga* je bila v tej ediciji drugače vznemirljiva, čeprav so gledalci vznemirjenost doživljali vsak po svoje.

Nasploh je bil v tej sezoni prispevek Glasbene matice nezanemarljiv, saj so se po zamisli maestra Črtomira Šiškoviča tudi letos zvrstile nedeljske

matineje. Obujanje stoletne tradicije koncertne sezone je dajalo videz, da se iskanje sodobnega diskurza sestavlja s stapljanjem različnih izraznosti. Pot je nedvomno zahtevna, toda dejstvo, da se z gledališčem vse bolj povezuje tudi likovno društvo Kons, da je v slovenskem Trstu nekaj dobrih glasbenih in likovnih kritičark, vzbuja optimizem.

Zato lahko Molièrovega *Amfitriona*, predstavo, ki je lani izpadla iz programa zaradi neustrezne režije, obravnavamo bolj mimogrede, čeprav je treba pripomniti, da jo je, kljub obljubi umetniškega vodje Milerja in njegovega pomočnika Pisona, da bosta igro režirala onadva kot nekakšno odškodnino za spodrseljaj, režirala Renata Vidič, ki jo poznamo kot odlično performerko. Režiserka je poskusila na svojstven način v odrsko dogajanje vključiti gledalce, sicer pa so igralci (celoten ansambel SSG: Maja Blagovič, Luka Cimprič, Primož Forte, Romeo Grebenšek, Tina Gunzek, Vladimir Jurc in Nikla P. Panizon) sledili njeni zamisli, da “/.../ kar so nekoč počenjali bogovi, danes počenjajo oblastniki vseh vrst /.../ Slehernik zanje ni relevanten, biti mora na razpolago za njihovo zabavo.” Tako je bilo zapisano v Gledališkem listu, ki je vsakič preskromen in z ničemer ne nagovarja gledalca. Pisana beseda je pred in po predstavi gledalcu v oporo ter za režiserja in njegove bližnje sodelavce priložnost, da pojasnijo svoja izhodišča pri ugledališčenju. Gledalca menda zanima, kakšno veljavo ima predstavljeno delo v nacionalni in svetovni gledališki zakladnici, kakšen je režiserjev odnos do besedila in do teatra, v katerem gostuje, kaj o delu in vlogah mislijo sodelavci in, zakaj ne, tudi nastopajoči. Medijski napovedniki so skromni, sledijo pač novinarski logiki in politični usmeritvi odgovornih urednikov, umetniško delo pa se utemeljuje na strokovnem razmisleku o pristopu do njega.

Tako je bilo tudi z avtorskim projektom Patrizie Jurinčič (*Moj Devetsto*), ki ga je navdihnili Sosič-Petrovčeva predelava romana Alessandra Baricca. Dobro izvedba je bila preizkus dramske igre in petja, pri čemer je protagonistka pretehtano uporabila prostor in rekvizite. Občinstvo je ta odrski dogodek presojalo kot dobro izdelano magistrsko nalogo, ki je zasluženno dobila študentsko Prešernovo nagrado, ter se spraševalo, zakaj je bil ta študijski preizkus uvrščen v repertoarno ponudbo kot produkcija SSG. Nagrajena magistrska naloga (vsi smo, ali se nam zdi, da smo, že dobro vpeljeni v sistem bolonjske reforme univerzitetnega študija) je dosežek na študijski poti, razveseljiv dogodek za obiskovalce gledališča, ki ne skoparijo z aplavzi in ne s pikrimi pripombami, ko se jim kaj zdi za malo.

S pozitivnim sprejemom Pisonove priredbe *Goge* z Malalanom, Jurinčičevo, Zobinom in godalnim tercetom so pokazali, da si želijo gledati domače obraze v na odru Kulturnega doma doštudiranih predstavah, če že gre za redno abonmajsko ponudbo.

Gledališče ima svoje zakonitosti in svoje akterje. Ko je lani jeseni kolegica Alja Predan v intervjuju za Sobotno prilogo povedala, kako jo je gledališče pograbilo in ujelo v svoje mreže, kako je teater postal zanjo svet, ki vanj zahaja, da spoznava sebe, sem pomislila, da ima prav. Alja Predan vodi Festival Borštnikovo srečanje, to je karusel, izjemna priložnost za vpogled v evropske gledališke dosežke in za srečanje z izbrano dramsko in odrsko ustvarjalnostjo. Nič manj zavezujoče ni ukvarjanje z drobnim izsekom gledališke stvarnosti, saj je vsak vsebinski obračun vsaj tako, če ne še bolj odgovorno delo kot računovodski izpis prihodkov in odhodkov.

Preveč ihtave naglice

Z velikim zanimanjem sem prebral intervju Simone Kopinšek z Mileno Milevo Blažič v 5. številki Sodobnosti o mladinski literaturi. Pričakoval sem tehtna in utemeljena stališča, saj gospa Blažič takoj uvodoma o svoji strokovnosti izreče zelo visoke ocene. Navede, da trikrat utemelji svoje mnenje. Pove, da kot univerzitetna profesorica poučuje že več kot 25 let. (Wikipedija sicer piše, da je docentka od leta 2002 in izredna profesorica od leta 2008, redna profesorica pa od 2013. Verjetno se Wikipedija moti okrog števil.)

Kot avtor del za otroke in mladino še posebej nisem mogel prezreti njenih stavkov (saj so po moji oceni daleč od znanstvene poštenosti, ki jo po lastnih besedah sicer vodi pri njenem delu):

“– Slovenski mladinski avtorji so večinoma osredotočeni na sebe in manj na svoje delo, so izjemno zamerljivi in vsaki negativni recenziji sledi grožnja, mobing ali tožba.

– Če želiš otrokom vzbuditi odpor do slovenske mladinske književnosti, povabiš slovenskega pisatelja, ki otrokom predstavlja ‚ujetega ptiča tožbo‘ ter pripoveduje o svojem socialnem položaju in ne o svojem delu.

– Srečanja mladinskih pisateljev ... morajo biti, vendar to ne bi smela biti srečanja ‚zafustriranih odraslih‘, ki so sama sebi namen in ki delajo antireklamo po slovenskih osnovnih šolah v alkoholiziranem stanju.

– Menim, da najkvalitetnejše knjige niso nagrajene ... sestave komisij so večno vračanje istega sestava.”

Pričakoval sem, da bo te trditve znanstvenica gospa Blažič vsaj enkrat (trikrat ne bi bilo treba) konkretno utemeljila. Pri odpravljanju vseh naštetih hudih reči bi ji potem lahko iskreno priskočila na pomoč sekcija za mladinsko književnost pri Društvu slovenskih pisateljev, ki sem jo pred mnogimi leti pomagal ustanoviti in jo danes vodi dr. Aksinja Kermauner. Glede na to, da DSP in Bralna značka sofinancirata obiske slovenskih pisateljic in pisateljev po šolah, bi bilo zelo dragoceno vedeti, kdo med njimi, še posebej v alkoholiziranem stanju, vzbuja odpor do slovenske mladinske književnosti, saj je več deset pisateljskih obiskov letno namenjenih točno nasprotnemu cilju. Prav tako so nagrajenke in nagrajenci za mladinsko literaturo pri nas ter sestava vseh žirij javno objavljeni; sijajno bi bilo konkretno izvedeti, katere nagrajene knjige so slabe in katere bi – za razliko od različnih žirij – nagradila gospa Blažič.

Kot bivši predsednik Bralne značke in njen sedanji sodelavec z žalostjo ugotavljam, da o tej 55 let stari, na svetu enkratni organizaciji, gospa Blažič, glede na to, kar zelo odločno piše o njej, očitno malo ve. Gibanje (in ne tekmovanje) zajema 140.000 deklet in fantov, prostovoljnih bralcev, ter 6.400 mentoric in mentorjev. Bralna značka ima podatke o tem, koliko se bere v posamičnih triletjih, koliko po regijah in tudi po spolu. Govoriti na pamet in počez je nespodobno.

Enostavno preveč prostora bi bilo treba, da bi komentiral vse neresnice, nelogičnosti in primere nevednosti v tem intervjuju. Zadržal se bom le na trditvi, da se Bralna značka "komercializira".

Bralna značka s svojimi programi kandidira za javni denar. V zadnjih letih pridobi iz tega vira približno tretjino potrebnega denarja. Zato so zanjo zelo pomembni in dragoceni sponzorji in donatorji. Največji je Telekom, ki se zaveda, kako pomembna je slovenščina, ki jo govorijo in pišejo šolarji, in da jim branje med drugim bogati besedni zaklad. Z njegovo pomočjo poteka največja knjižna sponzorska akcija v slovenski zgodovini. Šolarjem je Bralna značka tako lahko poklonila več kot 400.000 izvodov vrhunskih slikanic (prvošolčkom kot povabilo k branju) in vrhunskih mladinskih knjig (zlatim bralkam in zlatim bralcem, dekletom in fantom, ki so brali ves čas osnovnega šolanja), knjige so dobili mentorji, prav tako šolske knjižnice. Nenavadno se mi zdi, da gospa Blažič temu reče komercializacija (niti besedice pa, denimo, ne reče o tem, kako Slovenija ne izpolnjuje lastnih standardov o nakupih sodobne literature za šolske knjižnice).

Dosežek, da trgovska mreža Hofer v svojih sedemdesetih prodajalnah ponuja kvalitetne slikanice in knjige z oznakami Bralne značke, in ne le cenениh knjig, kar je večinska praksa drugih trgovskih mrež, je pomemben.

Tako so dobre knjige dosegljive tudi v krajih, ki nimajo ne knjigarn ne knjižnic. Obenem starši, ki pogosto nimajo ne znanja ne časa, dobijo koristen napotek. Knjige so izbrane na podlagi Priročnikov MKL, Pionirske – Centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo. Gre za nagrajene knjige, dobro ocenjene knjige in knjige z oznako zlata hruška. Gospa Blažić v tem kvalitetnem premiku v ponudbi knjig vidi “tržni prijem”, ki je znak na “sistemski alarm”. Osebnostno sem vesel, da se je Hofer odločil za korak v kvaliteto, stran od ponujanja barvno potiskanega uvoženega papirja. Bralna značka se pri tem ne ukvarja s prodajanjem, pač pa svetuje. Nasvet je Hofer “poravnal” tako, da so vsi prvošolčki v Sloveniji in zamejstvu v dar prejeli vrhunsko slikanico.

Gospa Milena Mileva Blažić je navedla vrsto zanimivih tez in tudi tehtnih ugotovitev, v naglici se je lotila cele vrste področij, ki sicer zaslužijo resno obravnavo. Žal mi je, da je v povedanem veliko misli, za katere bi bilo dobro, če bi jih prej preverila in nato svoja stališča znanstveno utemeljila.

Slavko Pregl